

The New **ECONOMIST**

DOI suffix: 10.36962/NEC19032024

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC-
PRACTICAL QUARTERLY JOURNAL,
PRECISE AND REVIEWED**

N4, 2024, VOL 19, ISSUE 3

**Economy is the basis
of everything!**

ISSN 2667-9752 (ONLINE)

ISSN 1512-4649 (PRINT)

საერთაშორისო რეგულირებადი და
რეგულაციური ყოველკვარტალური
სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი

ეკონომიკა ყველაფრის საფუძველია!

ახალი

ეკონომისტი

The Magazine “The New Economist”

HAS BEEN REVIEWED:

In “Georgian Reviewed Magazine” –
P.L.L.E. Institute of Techninform.
Identifiable in the **Google Scholar**
and **Research Gate** bases.

ACKNOWLEDGED TO BE REVIEWED BY:

- Georgian Academy of Business Sciences;
- Georgian Academy of Economical Sciences;
- I. Javakhishvili Tbilisi State University;
- Ilia State University;
- Georgian Technical University;
- Grigol Robakidze University;
- Tbilisi Free University, (Business School ESM);
- Caucasus University;
- Sukhumi State University;
- Shota Rustaveli State University;
- Samtskhe-Javakheti State University;
- Shota Meskhia State University of Zugdidi;
- Akaki Tsereteli State University;
- Saint Andrew the First Called Georgian University of the Patriarchate of Georgia;
- East European University;
- Odessa Mechnikov National University (Odessa, Ukraine);
- Institute of Strategic Studies of the Caucasus (Baku, Azerbaijan);
- State University of Belarus (Minsk);
- University of Kazakhstan of Economy, Finances and International Trade (Nursultan).

**ADDRESS: 5 A. Jorjadze str,
0105, Tbilisi, Georgia.**

Tel.: +995 (32) 2 990 576;

Mob.: +995 55 277 554; +995 (58) 944 800.

ჟურნალი “ახალი ეკონომისტი”

რეზერირებულია:

სსიპ ინსტიტუტ ტექნიფორმის ელექტრონულ
გამოცემებში „ქართულ რეფერატულ ჟურნალში“.
იდენტიფიცირებადია **გუგლ სქოლარსა და**
რისერჩ გეიტსის ბაზებში.

რეფერირებულად აღიარებულია:

- საქართველოს ბიზნესის მეცნიერებათა აკადემია;
- საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემია;
- ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
- ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
- საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი;
- გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი;
- თბილისის თავისუფალი უნივერსიტეტი, (ბიზნესის სკოლა ESM);
- კავკასიის უნივერსიტეტი;
- სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
- შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
- სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
- შოთა მესხიას ზუგდიდის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
- აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი;
- საქართველოს საპატრიარქოს წმიდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი;
- აღმოსავლეთ ევროპის უნივერსიტეტი;
- ოდესის მეჩნიკოვის სახელობის ეროვნული უნივერსიტეტი (ქ. ოდესა, უკრაინა);
- კავკასიის სტრატეგიული კვლევის ინსტიტუტი (ბაქო, აზერბაიჯანი);
- ბელორუსიის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. (მინსკი);
- ყაზახეთის ეკონომიკის, ფინანსებისა და საგარეო ვაჭრობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. (ნურსულტანი).

მისამართი: საქართველო,

0105, თბილისი, ა. ჯორჯაძის ქ. №5

ტელ.: +995 (32) 2 990 576;

მობ.: +995 (55) 277 554; +995 (58) 944 800.

E-mail: editor@neweconomist.com.ge; loidk@yahoo.com

web-site: www.neweconomist.com.ge; www.loi.com.ge

The New **ECONOMIST**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL QUARTERLY JOURNAL,

PRECISE AND REVIEWED N4 (75), 2024, VOL.19, ISSUE 3.

LOID KARCHAVA - Editor-in-Chief and Head of Editorial Board;
Doctor of Business Administration,
Head of the Council of Scientists of Georgia;
Academician of the Georgian Academy of Business Sciences;
Academician of the Georgian Academy of Phasis..

EDITORIAL BOARD

Doctors of science, Professors:

GIORGI ABASHISHVILI; RAMAZ ABESADZE; NINO ABESADZE; ANZOR ABRALAVA; IURI ANANIASHVILI; TEIMURAZ BABUNASHVILI (Prezident of the Georgian Academy of Business Sciences); EVGENI BARATASHVILI; GIVI BEDIANASHVILI; ROSTOM BERIDZE; RAMAZ GERLIANI; REVAZ GVELESIANI; VLADIMIR GRIGOLAIA (Moscow, Russian Federation); ALEKSEY DANILCHENKO (Belarusia State University); SHOTA VESHAPIDZE; NUGZAR TODUA; GOCHA TUTBERIDZE (Rector of Kutaisi University); NATIA TURNAVA (Acting President of the National Bank of Georgia); NAMIG YSAZADE; MERAB KAKULIA; REVAZ KVATASHIDZE; GIA KVASHILAVA (Prezident of the Academy of Phasis); MURTAZ KVIRKVAIA (Editor of the Scientific part); VASIL KIKUTADZE; KAKHA KORZAIA (Rector of Caucasus International University); **PAATA KOGUASHVILI** (Academician of Georgian Academy of Agriculture); The Rt Hon STEVEN LORD LLOYD-BAGRATIONI (University of Oxford, England); REVAZ LORDKIPANIDZE; EKATERINE LOMIA; LASHA MGELADZE; ELGUJA MEQVABISHVILI; DAVID NARMANIA (Georgian National Energy and Water Supply Regulatory Commission (GNERC), Chairman); SOLOMON PAVLIASHVILI (Academician of Georgian National Academy of Science; Deputy Minister of Environmental Protection and Agriculture of Georgia); AVTANDIL SILAGADZE (Academician of Georgian National Academy of Science); ALEKSANDRE SICHINAVA; GELA SVIRAVA; LASHA TABATADZE (Responsible Secretary); SLAVA FETELAVA; LEVAN KISTAURI; RUSUDAN KUTATELADZE (Dean of Business-engineering Faculty of Georgian Technical University); TEMUR SHENGELIA; GIORGI SHIKHASHVILI; FAIA SHULENBAYEVA (University of Kazakhstan of Economy, Finances and International Trade); LALI CHAGELISHVILI; DAVID CHERKEZISHVILI; NIKO CHIKHLADZE; ELENE KHARABADZE; ETER KHARAISHVILI; VASIL KHIZANISHVILI; DAVID JALAGONIA (Chancellor of Sukhumi State University); JAMLET JANJGAVA (Deputy of Editor-in-Chief); DIMITRI JAPARIDZE (Ilia State University, Dean of the Faculty Business, Technology and Education); MICHAEL JIBUTI (Academician of Georgian National Academy of Science, Prezident of the Georgian Academy of Economics Sciences); NANA JGHARKAVA.

ეკონომისტი

საერთაშორისო რეფერირებადი და რეცენზირებადი ყოველკვარტალური
სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი №4 (75), 2024, ტ. 19, გამომც. 3

ლოიდ ქარჩავა - მთავარი რედაქტორი და სარედაქციო კოლეგიის თავმჯდომარე,
ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი,
საქართველოს მეცნიერთა საბჭოს თავმჯდომარე;
საქართველოს ბიზნესის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი;
ფაზისის აკადემიის წევრი.

სარედაქციო კოლეგია:

მეცნიერებათა დოქტორები, პროფესორები:

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

გიორგი აბაშიანი; რამაზ აბესაძე; ნინო აბესაძე; ანზორ აბრამაძე; იური ანანიანი; ვიქტორ ანანიანი; თეიმურაზ ბაბუნაშვილი (საქართველოს ბიზნესის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი); ევგენი ბარათაშვილი; გივი ბედიანიანი; როსტომ ბერიძე (ბათუმის შ. რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი); რამაზ ბერლიანი; რევაზ ბეჟუღია; ვლადიმერ ბრიგოლაია (მოსკოვი, რუსეთის ფედერაცია); ალექსანდრე დანილჩენკო (ბელარუსის სახელმწიფო უნივერსიტეტი); შოთა ვეშაპიძე; ნუგზარ თოდუა; გორან თუთუაშვილი (ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი); ნათია თურნაძე (საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელი); ნამიზ ისახაძე; მერაბ კახიანი; რევაზ კვარაცხელია (მინერალური ნედლეულის კავკასიის ინსტიტუტის დირექტორი); გივი კვარაცხელია (ფაზისის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი); მურთაზ კვიციანიანი (სამეცნიერო ნაწილის რედაქტორი); ვასილ კიკუაძე; კახა კორძია (კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის რექტორი); **ნათია კოლუაშვილი** (საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრი, აკადემიკოსი); ლორდი სტივენ ლორდ ლოიდ-ბარბარონი (ოქსფორდის უნივერსიტეტი, ინგლისი); ეკატერინე ლომია; რევაზ ლორთქიფანიანი; ლეონიდე მგებელია; ელგუჯა მემვაბიშვილი; დავით ნარმაძია (საქართველოს

ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის თავმჯდომარე); სოლომონ პაპლიანიანი (საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ნამდვილი წევრი, აკადემიკოსი; საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე); ანდრეი სილაბაძე (საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ნამდვილი წევრი, აკადემიკოსი); ალექსანდრე სიჭინავაძე; გელა სვირიძე; ლეონიდე ტაბატაძე (პასუხისმგებელი მდივანი); სლავა ფეტილაძე; ლევან ქიქოძე; რუსუდან ქუთათიელია (საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ბიზნეს-ინჟინერინგის ფაკულტეტის დეკანი); თეიმურაზ შინგალია; გიორგი შინგალიანი; ფაია შულენბაერ (ყაზახეთის რესპუბლიკა); ლალი ჩაბელიანი; დავით ჩაქაძე; ნიკო ჩიხლაძე; ელენე ხარაბაძე; ეთერ ხარაბიანიანი; ვასილ ხინგალიანი; დავით ჯალაღონია (სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კანცლერი); ჯამალ ჯანაშვილი (მთავარი რედაქტორის მოადგილე); დიმიტრი ჯაფარიძე (ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიზნესის ტექნოლოგიისა და განათლების ფაკულტეტის დეკანი); მინილა ჯიბუტი (საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ნამდვილი წევრი, აკადემიკოსი; საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი); ნანა ჯღარკაძე.

სტატიაზე, მის შინაარსზე პასუხისმგებელია ავტორი.

© ჟურნალი „The New Economist“, „ახალი ეკონომისტი“, 2024წ.
© გამომცემლობა „ლოი“

შპსი 15 ლარი

SCIENCE

Vasil Khizanishvili

Revitalization-modernization of Japan's post-World War II industry
and the Development of Technical Innovations ----- 7

Gela Aladashvili

Plastic Use in the Focus of Political Decisions ----- 18

Shota Shaburishvili

The Startup Phenomenon in Modern Business and Experience of Georgia ----- 26

Teimuraz Gognadze

Social Networks and Issues of Their Security Protection ----- 32

Akaki Tsertsvadze, Slava Fetelava

The practice of coordinated actions in public procurement----- 38

Vladimer Chubinidze

The opinion about the Fazis and Fazis Academy----- 43

Edisher Japharidze

At the Outset of European federalism ----- 50

Tsiuri Akhvlediani

Glottophobia – Language Discrimination ----- 56

Shota Veshapidze, Sopiko Kitashvili

The importance and benefits of the EU single market for Georgia ----- 60

THE EULOGY

Academic Paata Koguashvili----- 74

CONGRATULATION

Avtandil Silagadze - 70 ----- 76

Mikheil Jibuti - 70 ----- 77

Shota Veshapidze – 70 ----- 78

Solomon Pavliashvili – 65 ----- 79

NEW BOOK

Energy dimensions of the middle corridor----- 80

Georgia's Modern International Economic Relations ----- 81

მეცნიერება

ვასილ ხიზანიშვილი

ინდუსტრიის რევიტალიზაცია-მოდერნიზაცია
და ტექნიკური ინოვაციების განვითარება ომისშემდგომ იაპონიაში -----7

გელა ალადაშვილი

პლასტმასის გამოყენება პოლიტიკური გადაწყვეტილებების ფოკუსში----- 18

შოთა შაბურიშვილი

სტარტაპის ფენომენი თანამედროვე ბიზნესში
და საქართველოს გამოცდილება----- 26

თეიმურაზ გომნაძე

სოციალური ქსელები და მათი უსაფრთხოების დაცვის საკითხები----- 32

აკაკი ცირცვაძე, სლავა ფეტილავა

კოორდინირებული ქმედებათა პრაქტიკა სახელმწიფო შესყიდვებში----- 38

ვლადიმერ ჩუბინიძე

მოსაზრება ფაზისისა და ფაზისის აკადემიის შესახებ ----- 43

ედიშერ ჯაფარიძე

ევროპული ფედერალიზმის სათავეებთან ----- 50

ციური ახვლედიანი

გლოტოფობია ანუ ენობრივი დისკრიმინაცია----- 56

შოთა ვეშაიძე, სოფიკო კიტაშვილი

საქართველოსთვის ევროკავშირის ერთიანი ბაზრის მნიშვნელობა და სარგებელი--- 60

გამოსათხოვარი

აკადემიკოსი პაატა კოლუაშვილი ----- 74

მილოცვა

ავთანდილ სილაგაძე - 70 ----- 76

მიხეილ ჯიბუტი - 70----- 77

შოთა ვეშაიძე - 70----- 78

სოლომონ პავლიაშვილი - 65 ----- 79

ახალი წიგნი

შუა დერეფნის ენერგეტიკული განზომილება----- 80

საქართველოს თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები----- 81

REVITALIZATION-MODERNIZATION OF JAPAN'S POST-WORLD WAR II INDUSTRY AND THE DEVELOPMENT OF TECHNICAL INNOVATIONS

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: November 17, 2024
Published: December 12, 2024
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC19032024-7

Vasil Khizanishvili,

Doctor of Social Sciences in Economics,
Invited Professor of Iakob Gogebasgvili Telavi State University
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7179-8967>
E-mail: vasil.khizanishvili@tesau.edu.ge

ABSTRACT

The revitalization-modernization of Japan's post-World War II industry and the development of technical innovations were conditioned by a number of internal and external factors, which significantly determined the incredible and unbelievable economic success of this country. However, it is essentially important that in the wake of the formation of a new global paradigm, Japan during this period of its development (1945-1973) was able to concentrate on its own human and material capital, on the maximum use of their potential by conducting state-relevant government policies. In particular, this refers to the support of the Japanese government in the direction of stimulating the growth of the private sector (first, institutional regulations and protectionism were introduced, thus effectively dealing with economic crises, and later the country focused on expanding trade.)

Key words: industrialization, priority production method, investment rationalization, technological innovations, international competitiveness, technological innovations.

REFERENCES:

1. Professor Hiromi Arisawa, in an article, "Measures to Prevent Economic Collapse". Hyoron : January, 1947;
2. Saburo Okita. JAPAN IN THE WORLD ECONOMY. P. 3;
3. Kōsai Yutaka, "Fukkōki", Nihon no sangyō seisaku, ed. Komiya Ryūtarō. Tokyo: Tōkyō daigaku shuppankai, 1984, pp. 30-34;
4. Kōsai Yutaka, Kōdō seichō no jidai, ed. Komiya Ryūtanō et al. Tokyo: Nihon hyōronsha, 1981, pp. 44-58;
5. Okurashō, ed., Shōwa zaiseishi. Tokyo: Tōyō keizai shinpōsha, 1982, vol. 20. p. 185;
6. Keizai kikakuchō chōsakyoku, ed. Shiryō: keizai

hakusho nijugo nen .Tokyo, 1972, pp. 214-215;

7. Tōyō keizai shinpōsha, Shōwa kokusei sōran. Tokyo: Tōyō keizai shinpōsha, 1980, vol. 1, p. 662;
8. THE CAMBRIDGE HISTORY OF JAPAN [Volume 6, The Twentieth Century.] Edited by Peter Duus. Cambridge, 1988. P. 521. Table 10.12;
9. Miyazaki Giichi, *Gendai Nihon no kigyō shūdan*. Tokyo: Tōyō keizai shinpōsha, 1976, p. 290;
10. Tōyō keizai shinpōsha, *Shōwa kokusei sōran*. Tokyo: Tōyō keizai shinpōsha, 1980, vol. 2, p. 116;
11. Kōsai Yutaka, "Fukkōki", Nihon no sangyō seisaku, ed. Komiya Ryūtarō. Tokyo: Tōkyō daigaku shuppankai, 1984, pp. 38-42.

ინდუსტრიის რევიტალიზაცია-მოდერნიზაცია და ტექნიკური ინოვაციების განვითარება ომისშემდგომ იაპონიაში

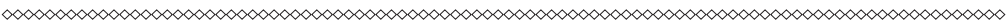
ვასილ ხიზანიშვილი

სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი ეკონომიკაში,
თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მონვეული პროფესორი.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7179-8967>
ელ.ფოსტა: vasil.khizanishvili@tesau.edu.ge

აბსტრაქტი

იაპონიის მეორე მსოფლიო ომისშემდგომი ინდუსტრიის რევიტალიზაცია-მოდერნიზაცია და ტექნიკური ინოვაციების განვითარება მთელი რიგი შიდა და გარე ფაქტორებით იყო შეპირობებული, რამაც მნიშვნელოვნად განსაზღვრა ამ ქვეყნის წარმოუდგენელი და დაუჯერებელი ეკონომიკური წარმატება. თუმცა, არსებითად მნიშვნელოვანია ის, რომ ახალი გლობალური პარადიგმის ფორმირების კვალდაკვალ იაპონიამ, მისი განვითარების ამ პერიოდში (1945-1973) შეძლო კონცენტრირება საკუთარ ჰუმანურ და მატერიალურ კაპიტალზე, მათი პოტენციალის მაქსიმალურ გამოყენებაზე სახელმწიფოებრივად რეგულაციური სამთავრობო პოლიტიკის გატარებით. კერძოდ, ეს ეხება იაპონიის მთავრობის მხარდაჭერას კერძო სექტორის ზრდის სტიმულირების მიმართულებით (პირველ რიგში შემოღებული იქნა ინსტიტუციური რეგულაციები და პროტექციონიზმი, რითაც ეფექტურად მოხდა ეკონომიკურ კრიზისებთან გამკლავება, ხოლო მოგვიანებით კი ქვეყანა ვაჭრობის გაფართოებაზე ფოკუსირდა.

საკვანძო სიტყვები: ინდუსტრიალიზაცია, პრიორიტეტული წარმოების მეთოდი, ინვესტიციების რაციონალიზაცია, ტექნოლოგიური ინოვაციები, საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობა, ტექნოლოგიური ინოვაციები.

შესავალი

იაპონიის ერთ-ერთ უმთავრეს ამოცანას მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ წარმოადგენდა ინდუსტრიული (სამრეწველო) წარმოების აღდგენა. უშუალო ომისშემდგომი ეკონომიკა ფუნქციონირებდა უკიდურესად მძიმე სახელმწიფოებრივი კრიზისის მდგომარეობაში. წარმოების განახლებას ხელს უშლიდა საზღვარგარეთიდან ნედლეულის შეფერხებული შემოდინება. 1947 წლის აგვისტოში შეზღუდული კერძო ვაჭრობის დამყარებამდე, საგარეო ვაჭრობა კონტროლდებოდა საოკუპაციო ხელისუფლების მიერ და ამ თარიღის/დროის შემდეგაც, ვაჭრობის საჯარო მართვის სისტემა ძირითადად უცვლელი რჩებოდა. (აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ 1949 წლამდე აშშ-ს [საოკუპაციო ძალების] მხრიდან ტარდებოდა სადამსჯელო პოლიტიკა [მაგ., დამოუკიდებელი საერთაშორისო სავაჭრო-ეკონომიკური პოლიტიკის გატარების ფაქტობრივი აკრძალვა], იქამდე

ვიდრე ის არ გადავიდა რეკონსტრუქციის მხარდაჭერის პოლიტიკაზე [საყოველთაოდ ცნობილი ე.წ. დოჯის ხაზი ან დოჯის გეგმა: The Dodge Line / Dodge Plan, - იყო ფინანსური და მონეტარული შეკუმშვის პოლიტიკა, შემუშავებული ამერიკელი ეკონომისტის ჯოზეფ დოჯის მიერ იაპონიისთვის ეკონომიკური დამოუკიდებლობის მოსაპოვებლად და მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ინფლაციის აღმოსაფხვრელად]. მეორე მხრივ, არსებობდა დადებითი მემკვიდრეობა ომის დროინდელი ეკონომიკიდან, ანუ ძირითადი კაპიტალი მძიმე და ქიმიურ მრეწველობაში და გამოცდილების მქონე მუშაკების ჭარბი მიწოდება თანამედროვე ინდუსტრიულ საქმიანობაში. იმის გამო, რომ შეუძლებელი იყო იმპორტირებულ ნედლეულზე დაყრდნობა, წარმოების შეფერხების (the production bottleneck) დაძლევა მხოლოდ ნახშირის შიდა რესურსების გამოყენებით შეიძლებოდა.

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

ძირითადი ნაწილი

პრიორიტეტული წარმოების
მეთოდი/პროგრამა

ტოკიოს უნივერსიტეტის პროფესორმა არიზავა ჰირომიმ სტატიაში, "ზომები ეკონომიკური კოლაფსის თავიდან ასაცილებლად", განაცხადა შემდეგი: „ჩვენი იდეა არის ჩვენი ძალისხმევის კონცენტრირება ნახშირის წარმოების ზრდაზე, რომელიც ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ძირითადი მასალაა და რომელიც არის იაპონიაში. ჩვენ დაუყინებთ მოვითხოვთ, რომ მთელი ეკონომიკური პოლიტიკა სწორედ ამ მიზნის მიღწევას იყოს მიმართული. ეს არის უმაღლესი პრიორიტეტი პოლიტიკებს/პოლიტიკურ მიმართულებებს შორის. ეს მაღალი პრიორიტეტი შეიძლება დიდხანს აღარ მიენიჭოს ამ კონკრეტულ პოლიტიკას და შესაძლოა არ გახდეს (მომავალში) საჭირო დიდი ხნის განმავლობაში. თუმცა, როდესაც მრავალი შეზღუდვისა და სირთულის გამო ჩვენ არ შეგვიძლია მოველოდოთ წარმოების ყოველმხრივ ზრდას, არ არსებობს სხვა ალტერნატივა გარდა იმისა, რომ ვკონცენტრირდეთ რამოდენიმე ძირითად პროდუქტზე და მათი წარმოების ზრდის ხარჯზე შევძლებთ შევქმნათ მთელი სამრეწველო აქტივობათა/საქმიანობის თანდათანობითი აღდგენის შესაძლებლობა. [1][2]

პროფ. ჰირომიმ ინდუსტრიული წარმოების სტიმულირებისთვის წარადგინა ე.წ. პრიორიტეტული წარმოების მეთოდი/პროგრამა (the priority production method/ programm). მისი გეგმა ითვალისწინებდა ჯერ ქვანახშირის წარმოების გაზრდას მასალებისა და კაპიტალის კონცენტრაციით ქვანახშირის მოპოვების მრეწველობაში, შემდეგ ქვანახშირის მეტი მოპოვებით მის გამოყენებას/სარგებლობას ფოლადის წარმოებისთვის და ბოლოს, გაზრდილი წარმოებული ფოლადის ინვესტირებას ქვანახშირის მოპოვების შემდგომ ზრდაში. ე.ი. ფოლადის გაზრდილი მიწოდება შეიძლება გამოყენებული ყოფილიყო ქვანახშირის მრეწველობაში, რაც გააძლიერებდა ნახშირისა და ფოლადის წარმოების სტაგნაციის მანკიერ წრეს. ამ პერიოდის განმავლობაში საბურო ოკიტამ (Saburo Okita), რომელიც იყო ეკონომიკური დაგეგმვის სააგენტოს ყოვლისმომცველი დაგეგმვის ბიუროს გენერალური დირექტორი (Director-general of the Economic Planning Agency's Over-all Planning Bureau), შეადგინა წერილი პრემიერ მინისტრ იოშიდასთვის (Prime Minister Yoshida), რომელიც მიემართებოდა გენერალ დუგლას მაკარტურს (General Douglas

MacArthur), მოკავშირეთა ძალების უმაღლეს მეთაურს (Supreme Commander of Allied Powers, SCAP). ამ წერილში ხაზგასმული იყო ძირითადი საქონლის წარმოების - კერძოდ, ნახშირისა და ფოლადის წარმოების გაზრდის მნიშვნელობა და ამ მიზნით წერილში კონკრეტულად მოთხოვნილი იყო ნედლი ნავთობის შემოტანის ნებართვა (იმპორტის დამტკიცება), რომელიც შეიძლებოდა გამოყენებულიყო ფოლადის წარმოების ზრდისთვის. ამ დრომდე საოკუპაციო ხელისუფლების (the occupation authorities) ძირითადი პოლიტიკა იყო შიმშილისა და შიმშილობის პრევენცია (თავიდან აცილება), მაგრამ არა პასუხისმგებლობის აღება ეკონომიკის აღდგენაზე. თუმცა, დადებითი პასუხი იქნა მიღებული მოკავშირეთა ძალების უმაღლესი მეთაურისგან (ინგლ. The Supreme Commander for the Allied Powers /SCAP, იაპონ. 連合国軍最高司令官, გარომანულებული/რომანიზებული: Rengōkokugun saikōshireikan. ეს იყო ტიტული, რომელსაც ატარებდა გენერალი დუგლას მაკარტური შეერთებული შტატების ხელმძღვანელობით იაპონიის ოკუპაციის შემდეგ მეორე მსოფლიო ომის დროს.), რომელიც ნებას რთავდა იაპონიას შემოეტანა ნედლი ნავთობი ფოლადის წარმოებისთვის. პრიორიტეტული წარმოების პროგრამის (a Priority Production Program) ეს კონცეფცია მალე ოფიციალურად იქნა მიღებული იაპონიის მთავრობისა და საოკუპაციო ხელისუფლების (the occupation authorities) მიერ, რამაც გამოიწვია იმ პოლიტიკის აღსრულება, რომელიც უმთავრეს მნიშვნელობას ანიჭებდა ქვანახშირის წარმოებას. შედეგად, 1947 წელს ნახშირის გამომუშავებამ (coal output) თითქმის მიაღწია სამიზნე 30 მილიონი ტონას, მიუხედავად მთავრობის ქვანახშირის საბჭოს (the government's Coal Board) პრედიქციისა/პროგნოზისა (წინასწარმეტყველებისა/ წინასწარ განჭვრეტისა), რომ შეუძლებელი იქნებოდა წარმოების გაზრდა 27 მილიონ ტონაზე მეტად. ნახშირის გაზრდილმა მარაგმა მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი რკინისა და ფოლადის გარდა, ძირითადი საქონლის წარმოების განახლებას, როგორცაა სასუქები და ცემენტი, ასევე ხელი შეუწყო რკინიგზის გაუმჯობესებას, რითაც მოამზადა გზა იაპონიის ეკონომიკის ომის შემდგომი რეკონსტრუქციისთვის.

დამოუკიდებლად, (სხვისი) დახმარებისა და მხარდაჭერის გარეშე, შიდა წარმოების ამაღლების ეს მეთოდი 1947-1948 წლებში წარმოადგენდა მთავრობის ცენტრალურ პოლიტიკას. „პრიორიტეტული წარმოების მეთოდის“ განსახორციელებლად, იოშიდას კაბინეტი (the Yoshida cabinet)

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

დააარსა რეკონსტრუქციის საფინანსო ბანკი (გარომანულებული / რომანიზებული: Fukko kin'yū ginko, ინგლ. the Reconstruction Finance Bank), ქვანახშირის მრეწველობას ასესხა დიდი ოდენობით კაპიტალი, რკინისა და ფოლადის მრეწველობას გადასცა მნიშვნელოვანი ფასის/ღირებულების სუბსიდიები და ძირითადი/საკვანძო ინდუსტრიებისთვის დაადგინა მასალების პრიორიტეტები.[3] [4] შესაბამისად, 1947 წელს ნახშირის წარმოების სამიზნე მაჩვენებელი 30 მილიონი ტონა, რთულად იქნა მიღწეული.

იმავდროულად, 1947 წლის საყოველთაო არჩევნების შედეგად, იოშიდას კაბინეტი (the Yoshida Cabinet) შეიცვალა პრემიერ-მინისტრის ტეტსუ კატაიამას სოციალისტების მთავრობით (the Socialist-led Government of Prime Minister Tetsu Katayama). ახალი მთავრობის პირობებში, ჰიროო ვადა (Hiroo Wada) დასახელდა ეკონომიკური სტაბილიზაციის საბჭოს ხელმძღვანელად (head of the Economic Stabilization Board), ხოლო შიგეტო ცურუ (Shigeto Tsuru) დაინიშნა საკოორდინაციო კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილედ (Vice Chairman of the Coordination Committee) - პრაქტიკულად ვიცე მინისტრის პოსტზე (a post of vice minister), საბურო ოკიტა (Saburo Okita) დაინიშნა ეკონომიკური სტაბილიზაციის კვლევის სამმართველოს/საბჭოს ხელმძღვანელად (head the Research Division of the Economic Stabilization Board).

„პრიორიტეტული წარმოების მეთოდი“ ხშირად განიხილება იაპონიის ინტერვენციონისტული პოლიტიკის წარმატებულ მაგალითად მძიმე და ქიმიურ მრეწველობაში, ხოლო მოგვიანებით ის მიჩნეულია წამყვან მეთოდად „ინდუსტრიული პოლიტიკის“ შემდგომი მიმართულებით (sangyō seisaku). ეს, რა თქმა უნდა, მნიშვნელოვანი სტიმული იყო წარმოების განახლებისთვის. იაპონიას სხვა გზა არ ჰქონდა თავისი ეკონომიკის აღდგენისთვის, გარდა მძიმე და ქიმიური მრეწველობის ბაზის გამოყენებისა, რომელიც მან ომის ბოლოს შეიძინა. როგორც აშშ -ს არმიის მდივანმა კენეტ როილმა (Kenneth Royall) აღნიშნა 1948 წლის იანვარში, „ცხადია, რომ იაპონიას არ შეუძლია იარსებოს, როგორც მაღაზიების მეპატრონეთა, ხელოსნებისა და მცირე ხელოსნების ქვეყანამ, ისე, როგორც მას არ შეუძლია იარსებოს, როგორც წმინდა სასოფლო-სამეურნეო სახელმწიფომ“.[5]

თუმცა, შეცდომა იქნებოდა „პრიორიტეტული წარმოების მეთოდის“ მნიშვნელობის გადაჭარბებული შეფასება. იაპონია იყენებდა თავის არსებულ

საწარმოო/ქარხნის სიმძლავრეს ქიმიურ და მძიმე მრეწველობაში, მაგრამ არ აპირებდა მისი მასშტაბის გაფართოებას. 1947 წელს, ფოლადის წარმოება მხოლოდ 740 000 ტონას შეადგენდა, რაც არ შეედრება 1970-იან წლებში წარმოებულ 100 მილიონ ტონას. „პრიორიტეტული წარმოების მეთოდი“, ფაქტობრივად, იყო “იმპორტის იძულებითი ჩანაცვლების” პოლიტიკა, რომელიც შემუშავდა იმ პერიოდში, როდესაც ეკონომიკა ჩაკეტილი იყო გარე სამყაროსთვის და შემცირებული იყო ნედლეულის იმპორტი. როდესაც მისი წარმომქმნელი პირობები/გარემოებები შეიცვალა, მასზე ითქვა უარი.

სამრეწველო აღდგენის ეს ხარისხი ცი შეუძლებელი იქნებოდა, თუ იაპონია ვერ შეძლებდა შეენარჩუნებინა თავისი ქიმიური და მძიმე ინდუსტრიის ბაზა. 1945 წლის დეკემბრის პაულის ანგარიშში (the Pauley Report) რეკომენდირებული ომის შემდგომი რეპარაციების საწყისი პოლიტიკა (The initial postwar reparations policy) მდგომარეობდა იაპონიის სამხედრო მრეწველობიდან მთელი მონყობილობის/აღჭურვილობის ამოღებასა და მისი სიმძლავრეების მკვეთრად შემცირებაში თავდაცვასთან დაკავშირებული ისეთი ინდუსტრიებიდან, როგორიცაა ფოლადი, ჩარხების წარმოება და საზღვაო ვაჭრობა. როდესაც საერთაშორისო ვითარება შეიცვალა და ამერიკის ეკონომიკური პოლიტიკა იაპონიასთან მიმართებაში სადამსჯელო ზომებიდან გადავიდა ეკონომიკური რეაბილიტაციის პოლიტიკაზე, ეს მიზნები შეიცვალა. (იხ. [5], p. 440.) როგორც არმიის მდივანმა კენეტ კლეიბორნ როიელმა (Secretary of the Army Kenneth Claiborne Royall) ხაზგასმით აღნიშნა თავის 1948 წლის იანვარის გამოსვლაში, თუ იაპონიას სურდა მიეღწია პოლიტიკური სტაბილურობისთვის და შეენარჩუნებინა თავისუფალი მთავრობა, მას უნდა ჰქონოდა ჯანსაღი დამოუკიდებელი ეკონომიკა; უფრო მეტიც, შეერთებული შტატები ვერ შეძლებდა განუსაზღვრელი ვადით იაპონიის ასობით მილიონი დოლარით დახმარებას. აშშ-მა დიდი რაოდენობით ჰუმანიტარული და ეკონომიკური დახმარება გაუწია იაპონიას, რომელიც 1946-50 წლებში შეადგენდა 1,95 მილიარდ დოლარს და რაც დაეხმარა მას საკვებითა და სამომხმარებლო საქონლის დეფიციტის შემცირებაში. ქვეყანაში კარგად უწყოდნენ, რომ (ომის შემდგომი) იაპონიის ეკონომიკა ძლივს გადარჩა ორი ხელოვნური მხარდაჭერით, კერძოდ, - სუბსიდიებითა და აშშ-ს დახმარებით. ეს საყრდენები უნდა მოხსნილიყო რაც შეიძლებოდა სწრაფად.

**სამრეწველო რაციონალიზაციის
გაგმაზი და ტექნიკური ინოვაციების
განვითარება**

1950-იანი წლების დასაწყისიდან მთავრობა კორდინაციას უწევდა რიგ რაციონალიზაციის გეგმებს იაპონიის საკვანძო ინდუსტრიებში (მრეწველობის დარგებში). მაშინ, როცა “პრიორიტეტული წარმოების” (“priority production”) მთავარი მიზანი იყო ქვანახშირისა და ფოლადის მრეწველობის რეამინირება (გაცოცხლება), ინდუსტრიული (სამრეწველო) რაციონალიზაციის მთავარი მიზანი იყო ამ ინდუსტრიებში ხარჯების შემცირება. კორეის ომმა სტიმული მისცა მოთხოვნას იაპონიაში და ვიტალიზირება (გამოცოცხლება) მოახდინა იაპონური ინდუსტრიის, მაგრამ ფასები მკვეთრად გაიზარდა, რამაც გააძვირა იაპონური საქონელი. ქვანახშირისა და ფოლადის ფასების ზრდამ შეამცირა მანქანათმშენებლობისა (machinery) და სხვა ინდუსტრიების საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობა. რაციონალიზაციის გეგმები, რომლებიც მიზნად ისახავდა ქარხნის ობიექტების (ალჭურვილობა-მონყობილობების) მოდერნიზაციას, განხორციელდა ამ წარმოების ხარჯების შესამცირებლად.

ფოლადის რაციონალიზაციის პირველი გეგმის დროს მოსალოდნელი იყო, რომ 1951-1954 წლებში განხორციელდებოდა 63 მილიარდი ¥ (იენის) -ის ინვესტიცია. ფაქტობრივად, რეალურმა ინვესტიციებმა მიაღწია 120 მილიარდ ¥-ს 1953 წლისთვის. ძველი სტილის ქარხნები (Old-style pull-over plants/დრუვერის ქარხნები) შეიცვალა (ზოლოვანი/ზოლური) საგლინავი ქარხნებით (strip mills/ცილინდრის/ლილვის ქარხნები), რამაც მოძრავი პროცესი გახადა უფრო ეფექტური. მთავრობამ დაიწყო ძირითადი ინდუსტრიული პარკის განვითარება ჩიბას პრეფექტურაში (Chiba Prefecture) ტოკიოს ყურედან (იაპონ. 東京湾, გარომანულებული/რომანიზებული: Tōkyō-wan; ინგლ. Tokyo Bay) დაბრუნებულ/მოპოვებულ მიწაზე. 1953 წელს Kawasaki Steel Company-მ, ახალმა მონაწილემ ინდუსტრიაში, გახსნა ინდუსტრიულ პარკში მსოფლიოში ყველაზე თანამედროვე ინტეგრირებული ფოლადის ქარხანა (the integrated steel facility). წყლის სანაპიროზე მდებარე სანარმოო ხაზი წარმოადგენდა უწყვეტ პროცესს ნედლეულის მიწოდებიდან ბრძმედში / აფეთქების ღუმელში (the blast furnace) ფოლადის წარმოებამდე და (გა)გლინვამდე (rolling). სხვა, უკეთ დამკვიდრებული ფოლადის მწარმოებელი ფირმები მალევე მიჰყვნენ მსგავსი ობიექტების მშენებლობას. პირველმა რაციონალიზაციის

გეგმამ არსებითად მოახდინა იაპონიის ფოლადის ინდუსტრიის მოდერნიზება.

ამის საპირისპიროდ, ქვანახშირის მრეწველობაში, რომელმაც დიდი მოგება მიიღო კორეის ომის დროს, როდესაც ჭარბი მოთხოვნა ყველგან ნახშირის დეფიციტს იწვევდა, წარმოების რაციონალიზაციის გეგმები, ინვესტიციების გზით დასავლეთ გერმანიიდან მოწინავე სამთო ტექნოლოგიის შემოტანა-დანერგვა და ღრმა მალარობის გათხრები, არასოდეს მატერიალიზირებულა (განხორციელდებულა/განვიტებულა). ვინაიდან იაპონიის ქვანახშირის საბადოების ხარისხი დაბალი იყო, შეუძლებელი იყო დანახარჯების შემცირება, რომელიც საჭიროა ინდუსტრიის საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობისთვის. გარდა ამისა, როდესაც 1952 წლის შემოდგომაზე მოხდა ქვანახშირის მალარობის ხანგრძლივი გაფიცვა, საკვანძო ინდუსტრიებმა შეამცირეს ნახშირზე, როგორც ენერჯის წყაროზე დამოკიდებულება და გადავიდნენ ნავთობსა და ელექტროენერჯიაზე.

ფოლადისა და ქვანახშირის მრეწველობაში რაციონალიზაციის მცდელობების მიღმა, 1950-იანი წლების დასაწყისში რაციონალიზაციას ტექნოლოგიური ინოვაციების მეშვეობით ადგილი ჰქონდა სხვა ინდუსტრიებში. ელექტროენერგეტიკის ინდუსტრიაში ფართო მასშტაბით განვითარდა ჰიდროელექტროენერჯია, (და) იმპორტირებული (შემოტანილი) იქნა თერმომოდელის (თბომოდელის) დანადგარები (thermal model plants); გემთმშენებლობის ინდუსტრიაში დაინერგა საოკეანო მცურავი გემების (ocean ships) კონსტრუქციის (მშენებლობის/აგების) ახალი მეთოდები; ამონიუმის სულფატის ინდუსტრიაში წარმოება ელექტროლიზიდან (electrolysis) აირის მეთოდზე გადავიდა; და ძალისხმევა განეულ იქნა სინთეტიკური ბოჭკოების/ბოჭკოვანი ინდუსტრიის განვითარებისთვის.

ისევე როგორც პრიორიტეტული წარმოების მეთოდი ცდილობდა აღედგინა ომისშემდგომი წარმოება მსოფლიო ბაზრისგან იზოლირებულად არსებული ომამდელი და ომისდროინდელი ქარხნების გამოყენებით, 1950-იანი წლების დასაწყისში ინდუსტრიული რაციონალიზაციის გეგმებით ადგილი ჰქონდა მცდელობას იმისას, რაც გულისხმობდა ხარჯების შემცირებას მისი სანარმოო სიმძლავრეების/წარმოების ობიექტების (production facilities) განახლებითა და მოდერნიზებით (გათანამედროვეებით) და იაპონიის საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობის გაუმჯობესებით ფიქსირებული გაცვლითი კურსის პირობებში. ეს

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

გეგმები ითვალისწინებდა ღია მსოფლიო ბაზარს. ინვესტიციების რაციონალიზაციამ (რაციონალიზაცია მიზნად ისახავს ეფექტურობის გაზრდას არსებული შესაძლებლობების უკეთ გამოყენების გზით: ანალოგიური ეფექტი შეიძლება მიღწეული იქნას ნაკლები საშუალებებით ან იგივე საშუალებებით. ამგვარად, ინდუსტრიაში ხშირად სამუშაო ძალის ჩანაცვლება ხდება მანქანებით [ინვესტიციების რაციონალიზაცია].) ასევე ხელი შეუწყო წარმოების ხარჯების შემცირებას.

მაშინ, როდესაც პრიორიტეტული წარმოება განხორციელდა მთავრობის უშუალო ზედამხედველობით, ინდუსტრიული რაციონალიზაციის გეგმები უმთავრესად შესრულდა, როგორც დამოუკიდებელი გეგმები, რომლებსაც ახორციელებდნენ კერძო ბიზნეს-საწარმოები. რა თქმა უნდა, მთავრობა ჩაერია პროცესში, რამაც იგი ერთგვარ ერთობლივ საწარმოდ (joint venture) აქცია სახელმწიფოსა და ძირითად კერძო საწარმოებს შორის, მაგრამ მთავრობამ არ გამოიყენა ფასების კონტროლი (საფასო სუბსიდიები) ან საქონლის კონტროლი თავისი მიზნების მისაღწევად. ამის ნაცვლად, იგი ეყრდნობოდა სხვა მეთოდებს. 1951 წლის მარტში დაარსდა იაპონიის განვითარების ბანკი (გარომანულებული/რომანიზებული: Nihon kaihatu ginko/ინგლ. the Japan Development Bank) კაპიტალის აკუმულაციისა და სწრაფი ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობის მიზნით. 1952 წლის მარტში მიღებულ იქნა საწარმოთა რაციონალიზაციის აქტი (the Enterprises Rationalization Act) და შესწორებები შევიდა სპეციალური საგადასახადო ზომების შესახებ კანონში (the Special Tax Measures Law) განვითარებადი ინდუსტრიების/დარგების დასახმარებლად. ინდუსტრიების/დარგების განვითარების წასახალისებლად-ხელშესაწყობად მთავრობას გააჩნდა ახალი მეთოდების არსენალი, რაც მიმართული იყო სპეციალურად (საგანგებოდ) რაციონალიზაციაზე, - სპეციალური საგადასახადო რეჟიმი, გემთმშენებლობის პროცენტის სუბსიდირება, სესხები სახელმწიფო სახსრებიდან ისეთი ინსტიტუტების მეშვეობით, როგორცაა განვითარების ბანკის (the development bank), ელექტროენერჯის წყაროს განვითარების კომპანიის (the Electrical Power Source Development Company/გარომანულებული/რომანიზებული: Dengen kaihatu KK) დაფუძნება/შექმნა, იმპორტის კვოტების გამოყენება, უცხოური კაპიტალის იმპორტის კონტროლი და "ადმინისტრაციული ხელმძღვანელობა" ("administrative guidance"). 1970-იან წლებში

გავრცელებული მოსაზრება, რომ არსებობდა ე.წ. Japan Incorporated, მჭიდრო კავშირი მთავრობასა და ბიზნესს შორის, სადაც მთავრობა უშუალოდ ხელმძღვანელობდა კერძო ფირმების საქმიანობას, ძირითადად ეყრდნობოდა შთაბეჭდილებებს, თუ როგორ მოქმედებდა იაპონური ეკონომიკა ამ პერიოდში. მაგრამ შეცდომა იქნებოდა თუნდაც დროის ამ მონაკვეთში იაპონის „გეგმურ ეკონომიკად“ ან მთავრობის „ეკონომიკურ გენერალურ შტაბად“ მიჩნევა. მთავრობა და ბიზნესი ერთმანეთს უზიარებდნენ ინფორმაციას და აცნობდნენ საკუთარ შეხედულებებს, მაგრამ საბოლოო საინვესტიციო გადაწყვეტილებები იყო ბიზნეს/კომერციული ფირმების/კომპანიების ხელში (the business firms - ბიზნეს ფირმები არის სამუშაო ძალის, ფინანსებისა და ფიზიკური რესურსების ერთობლიობა, რომელიც დახმარებას სწევს მენეჯერული გადაწყვეტილებების მიღებაში.).

1955-1965 წლებში მოდერნიზაციისთვის ინვესტიციებმა მოიმატა (შევიდა აქტიურ ფაზაში). პირველი რაციონალიზაციის გეგმის წარმატებას ფოლადის ინდუსტრიაში მოჰყვა მეორე რაციონალიზაციის გეგმა. რაც ყველაზე თვალსაჩინოა, ის ითვალისწინებდა თუჯის (pig iron) წარმოებისთვის სანაპირო ზოლის ქარხნების არსებით მშენებლობას და (ზოლოვანი/ზოლური) საგლინავი ქარხნებისა (strip mills/ ცილინდრის/ლილვის ქარხნები) და სუფთა ჟანგბადის კონვერტიორების (გადამყვანები) (pure oxygen converters) ფართოდ დიფუზიას (გავრცელებას). პირველი რაციონალიზაციის გეგმა, რომელიც შეიქმნა მაშინ, როდესაც ინდუსტრიის ბაზა იყო სუსტი, ცდილობდა შეემცირებინა წარმოების ხარჯები და დაყრდნობოდა სახელმწიფო სესხებს. ამის საპირისპიროდ, გაზრდილი მოთხოვნის/მოთხოვნის ზრდის მოლოდინში, სიმძლავრის გასაზრდელად, მეორე გეგმით მოდერნიზირდა (განახლდა) ობიექტები. მაშინ როცა პირველი რაციონალიზაციის გეგმამ მოითხოვა ¥120 მილიარდის ინვესტიცია, მეორე გეგმაში გამოყენებული იყო 500 მილიარდ ¥-ზე მეტი ინვესტიცია.

მას შემდეგ რაც დასრულდა მეორე რაციონალიზაციის გეგმა, იაპონიის რკინისა და ფოლადის პროდუქციამ (output) გადააჭარბა საფრანგეთის, გერმანიისა და ბრიტანეთისას და მეორე ადგილზე გადაინაცვლა შეერთებული შტატების შემდეგ. ცხელი საგლინავი ქარხნების (hot strip mills) რაოდენობით, იაპონია მეორე ადგილზე იყო მხოლოდ შეერთებული შტატების შემდეგ და მან

მიაღწია პირველ ადგილს თავისი სუფთა ოქსიგენის კონვერტორების (ჟანგბადის გადამყვანების) ეფექტურობითა და გამოყენებული კოქსის (მყარი ხელოვნური სანავის) წარმოებული ფოლადის ინგოტებთან (ბლოკებთან) თანაფარდობით. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, როგორც რაოდენობრივად, ისე ხარისხობრივად, იაპონია გახდა რკინისა და ფოლადის პირველი კლასის მწარმოებელი.

როგორც პრიორიტეტული წარმოების, ასევე 1950-იანი წლების დასაწყისის სამრეწველო რაციონალიზაციის გეგმების ფარგლებში, ქვანახშირი მნიშვნელოვანი იყო რკინისა და ფოლადის ინდუსტრიაში, როგორც მთავარ ინდუსტრიაში. თუმცა, ქვანახშირის ინდუსტრია (მრეწველობა) ვერ დაძლია თავისი ბუნებრივი უარყოფითი მხარეები ინვესტიციების რაციონალიზაციის (rationalization investment) გზით. უფრო მეტიც, ინდუსტრიაში/დარგში გაუარესდა სამუშაო ძალა - მმართველობის (labor-management, შრომითი მენეჯმენტის/შრომის ორგანიზაციის) ურთიერთობები და ნახშირის მიწოდება გახდა ნაკლებად სტაბილური. ამ მიზეზით, ენერჯიაზე მოთხოვნა კვლავ აგრძელებდა გადანაცვლებას ნახშირიდან ელექტროენერჯიასა და ნავთობზე. იაპონური ინდუსტრია შეიძლებოდა კიდევ უფრო სწრაფად განვითარებულიყო, თუ (ის) ძვირადღირებული შიდა რესურსიდან გადინაცვლებდა იაფ უცხოურ რესურსზე, კერძოდ, ნავთობზე. ამ დროს, ახლო აღმოსავლეთში ხდებოდა ახალი ნავთობის საბადოების აღმოჩენა და ნედლი ნავთობის ფასი დრამატულად (მკვეთრად) ეცემოდა. ენერჯომატარებლების ხარჯების შემდგომი ეკონომია მიღწეული იქნა მაღალსიჩქარიანი სუპერტანკერების გამოყენებით, რამაც შეამცირა ნავთობის ტრანსპორტირების (გადატანის/გადაზიდვის) ღირებულება/ხარჯი იაპონიაში.

(ასევე) იცვლებოდა ელექტროენერჯიის ინდუსტრია/ელექტროენერჯეტიკაც. 1955 წლამდე ინდუსტრია ძირითადად ეყრდნობოდა ჰიდროელექტროენერჯიას და მხოლოდ მეორადად - თბოელექტროენერჯიას, მაგრამ შემდეგ თანაფარდობა შეიცვალა, (და) პირველადი დამოკიდებულება გადავიდა თბოელექტროენერჯიის გენერაციაზე (გამომუშავებაზე). 1955 წელს, როდესაც დაიწყო მძიმე ნავთობის/ მახუთის გამოყენებით თბო (ელექტრო)სადგურების (thermal plants) მშენებლობა, ჰიდროელექტროსადგურებმა (hydroelectric power plants) გამოიმუშავა 7,48 მილიონი კილოვატი, ხოლო თბოსადგურებმა მხოლოდ 4,1 მილიონი, მაგრამ 1961 წლისთვის ჰიდროელექტ-

როენერჯია და თბოელექტროენერჯია დაახლოებით იგივე რაოდენობის იყო, 9,444 მილიონი კილოვატი და 9,75 მილიონი კილოვატი, შესაბამისად. თბოსადგურების სიმძლავრის მასშტაბი გაიზარდა 1958 წელს 58,000 -დან 1960 წელს 2.2 მილიონამდე და 1965 წელს 3.75 მილიონამდე. მიზეზი იმისა, რომ ჰიდროელექტროენერჯია, როგორც ელექტროენერჯიის ძირითადი წყარო შემცირდა, იყო პირველ რიგში ის, რომ შემცირდა ჰიდროელექტროსადგურების მშენებლობისთვის შესაფერისი ადგილების რაოდენობა და მეორეც, რომ ენერჯორესურსების იმპორტი იყო შიდა/ადგილობრივი რესურსების ლიმიტაციის (შეზღუდულობის) დაძლევის გზა.

ენერჯიის ახალ წყაროებზე გადასვლამ ასევე იმოქმედა ქიმიურ მრეწველობაზე. აყვავებული კარბიდის ინდუსტრია, რომელიც ეყრდნობოდა ჰიდროელექტროენერჯიას, აწვდიდა კარბიდს ვინილის ქლორიდის, აცეტატის და სხვა ქიმიური პროდუქტების შიდა წარმოებისთვის. მაგრამ 1950-იანი წლების ბოლოს განვითარდა ახალი ნავთობქიმიური მრეწველობა, რომელიც აწარმოებდა პოლიეთილენს და პოლისტიროლს, რომელიც ეყრდნობოდა იმპორტირებულ ნაფტას/ლიგროინს და ახალი ნაფტაკრეგინგის ტექნოლოგიის დანერგვას. მწარმოებელი საქონლის ინდუსტრიაში (producer goods industries) (არსებული) ტექნიკური ინოვაციების პარალელურად, ტექნიკური ინოვაციები ასევე იყო ხანგრძლივი მოხმარების საქონლის წარმოებაში. მასობრივი წარმოების მეთოდები დაინერგა ავტომობილებსა და საყოფაცხოვრებო ელექტრო-მონოპოლიტებზე, როგორცაა შიდა მოთხოვნის ტელევიზორები და მაცივრები, ასევე საკერავი მანქანების (sewing machines), ტრანზისტორული რადიომიმღებისა და კამერების/ფოტოაპარატების ექსპორტის დასაკმაყოფილებლად. (1960 წლის [იაპონურ ჟურნალ] 年次経済報告 Nenji keizai hōkoku -ში გაანალიზებულია ეს პერიოდი როგორც “პერიოდი, როდესაც მანქანათმშენებლობის ინდუსტრია ხელმძღვანელობდა ინდუსტრიის განვითარებას”. [“a period in which the machine tools industry led the development of industry”.]). [6]

დაახლოებით 1950 წელს წარმოებდა დებატები იმის შესახებ, უნდა დაყრდნობოდა თუ არა იაპონია საკუთარი ავტომობილების/მანქანების მიწოდებისთვის იმპორტს, თუ უნდა ეცადა, რომ დაცვის ქვეშ განვითარებინა შიდა/სამამულო საავტომობილო ინდუსტრია. შედეგი იყო დაცული შიდა/სამამულო საავტომობილო ინდუსტრიის განვითარების მიზანი და ბევრი საავტომობილო კომპანია

ცდილობდა შეეძინა ტექნოლოგია უცხოურ ავტომობილების მწარმოებლებთან ტექნიკური კავშირების (technical tie-ups) გზით. 1955 წელს, Toyota-ს, ავტომობილების ტოპ მწარმოებელს ჰქონდა ხუთწლიანი მოდერნიზაციის გეგმა, რომლის (ყოველ) თვიური საწარმოო სამიზნე (production target) იყო მხოლოდ სამი ათასი მანქანა (vehicles). მაგრამ მისი საწარმოო სიმძლავრეების (production facilities/წარმოების ობიექტების, საწარმოო ბაზის.) მოდერნიზაცია დაჩქარდა და წარმოების მასშტაბები მნიშვნელოვნად გაფართოვდა. დაახლოებით 1960 წლისთვის, როდესაც Toyota-მ ააშენა კომპაქტური მანქანების ქარხანა მოტომაჩიში (Motomachi) და Nissan-მა ოპამაში (Oppama), ყოველი ახალი ქარხანა ითვალისწინებდა ყოველთვიურად ათი ათასი მანქანის წარმოებას. ასევე დაინერგა ახალი მასობრივი წარმოების აღჭურვილობა, როგორცაა ტრანსფერული მანქანები (გადამცემი მონყობილობა) და ავტომატური ბრეკეტები (automatic braces).

საავტომობილო სატრანსპორტო საშუალების/მოტორიზებული მანქანების მასობრივმა წარმოებამ დიდი გავლენა იქონია მონათესავე დარგებზე. პირველ რიგში, სწრაფად განვითარდა თხელი ფირფიტების (thin-plate) წარმოება რკინისა და ფოლადის მრეწველობაში. ინვესტიციებმა ქარხნების მოდერნიზაციაში, როგორცაა (ზოლოვანი/ზოლური) საგლინავი ქარხნების (strip mills) ინსტალაცია-დამონტაჟება, ხელი შეუწყო ავტომობილების მასობრივ წარმოებას. მეორე, სპეციალიზებული ფოლადისა და ჩარხების მრეწველობა, რომლის წარმოების მოცულობა ადრე შეზღუდული იყო მცირე ბაზრით, ავტომობილების მასობრივი წარმოების ზრდით ახალი შესაძლებლობებით იქნა წარმოდგენილი. 1955 წელს ჩარხების გამომუშავების ღირებულება შეადგენდა 5 მილიარდ ¥ -ს, მაგრამ 1962 წლისთვის მან მიაღწია 100 მილიარდ ¥-ს, ოცჯერ მეტს, ხოლო მისი საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობა იყო ასევე მაღალი. 1956 წელს ტოიოტამ (Toyota) და მისმა მონათესავე დარგებმა (მასთან დაკავშირებულმა ინდუსტრიებმა) დაიწყეს ახლა უკვე ცნობილი კანბანის მეთოდის (the kanban method) გამოყენება (ასევე ცნობილია როგორც “ნულოვანი ინვენტარის მეთოდი”/“zero inventory method” ან “ზუსტად დროში/დროულად” წარმოება”/ “just-in-time production”). ქვეკონტრაქტორი ფირმები იძენდნენ მეორად მანქანებს დედა კომპანიებისგან, რაც მათ საშუალებას აძლევდა დაეწყათ მექანიზაცია და რაციონალიზაცია, რამაც გამოიწვია ჩარხების ბაზრის (the machine tool

market) ექსპანსია.

ელექტრო მანქანების ინდუსტრიაში (the electrical machine industry) პირობები დაახლოებით იგივე იყო. ფოლადის სილიკონის ფირფიტის ხარისხის გაუმჯობესებამ საფუძველი ჩაუყარა მასობრივ წარმოებას. მცირე და საშუალო ზომის საწარმოები, რომლებიც დაკავშირებული იყვნენ რადიოსა და ტელევიზიის წარმოებასთან, ასევე რაციონალიზირდნენ/მოახდინეს რაციონალიზაცია და საექსპორტო ინდუსტრიად/დარგებად განვითარდნენ (ჩამოყალიბდნენ/გარდაიქმნენ).

იაპონური ინდუსტრიის მოდერნიზაცია ეყრდნობოდა უცხოური ტექნოლოგიების შემოტანა-დანერგვას. ომის დროს იაპონია ტექნოლოგიურად იზოლირებული იყო დანარჩენი მსოფლიოსგან და ომის ბოლოს არსებობდა მნიშვნელოვანი ტექნოლოგიური ხარვეზი, რომელიც მალევე იქნა აღმოფხვრილი უცხოური კომპანიების ტექნოლოგიების მასობრივად დანერგვით. 1950-იანი წლების დასაწყისში ტექნოლოგიები დაინერგა უცხოურ ფირმებთან საავტომობილო ინდუსტრიაში (Nissan და Austin, Isuzu და Hillman), სატელევიზიო წარმოებაში (NEC და RCA) და ნეილონის წარმოებაში (Toyo Rayon და DuPont) ტექნიკური კავშირით (technical tie-ups). 1950-იანი წლების ბოლოდან და 1960-იანი წლების განმავლობაში გაიზარდა როგორც იმპორტირებული ტექნოლოგიების რაოდენობა, ასევე მათზე გადახდები, რამაც კიდევ უფრო გააუმჯობესა იაპონიის ტექნოლოგიური სტანდარტები. [7][8]

წარმოება და ბანკები

ომის შემდგომი რეფორმების, ეკონომიკური რეაბილიტაციისა (აღდგენისა) და მაღალი ზრდის ტემპით დაწყებისას, იაპონიის ეკონომიკამ შეიძინა გარკვეული მახასიათებლები მიკროეკონომიკურ დონეზე, რომლებიც სრულიად განსხვავდებოდა ომამდელი იაპონური ეკონომიკის ან დასავლური ეკონომიკებისგან. რა თქმა უნდა, ბევრი ამ მახასიათებელთაგანი წარმოიშვა ომამდელ პერიოდში, მაგრამ მათ უფრო განსაზღვრული ფორმა შეიძინეს ომის შემდგომი რეფორმებისა და სწრაფი ზრდის დაწყების შემდეგ. მენეჯმენტთან, კაპიტალის მოზიდვასთან, შრომითი რესურსების მენეჯმენტის პრაქტიკასთან ან ქვეკონტრაქტებთან მიმართებით, იაპონური ფირმები გამოკვეთდნენ/ხაზს უსვამდნენ გრძელვადიან ურთიერთობებს. ბაზარი და ორგანიზაცია გავლენას ახდენდა ერთმანეთზე კომპლექსური (რთული) გზებით, და შენარჩუნებული იყო წონასწორობა ბიზნეს-პრაქტიკაში

ადაპტირებასა (შეგუებასა) და სტაბილურობას (მდგრადობას) შორის.

იაპონური სანარმოების უმეტესობა იყო სააქციო საზოგადოება (Joint-Stock Company), მაგრამ მსხვილი სანარმოები, როგორც ნესი, იყვნენ სანარმოთა ჯგუფის (keiretsu) ნაწილი, რომლის შვილობილი სანარმოები (affiliated enterprises) და ფინანსური ინსტიტუტები (financial institutions) ფლობდნენ ერთმანეთის აქციებს, რითაც თავიდან იცილებდნენ სხვა ფირმების მიერ (არამეგობრულ/არაკეთილსინდისიერ შესყიდვათა შეთავაზების გზით) შთანთქმის რისკს. ჩვეულებრივ, ფირმის მენეჯერებს ირჩევდნენ მათი დიდი ხნის თანამშრომლებს შორის, რომლებიც მოქმედებდნენ იმ სანარმოთა გრძელვადიანი ინტერესების თანახმად, რომელსაც ისინი განიხილავდნენ თანამშრომელთა ჯგუფად (a group of employees). ამიტომ, იაპონური სანარმოები, უფრო მეტად, მიზნად ისახავდნენ გრძელვადიან ზრდას და არა მოკლევადიან მოგებას და მენეჯერები უკიდურესად ზრუნავდნენ ბაზრის წილზე.

ომამდე ზაიბაცუს (zaibatsu) ჰოლდინგური კომპანიები აკონტროლებდნენ ფირმების ფართო ქსელს აქციების დომინანტური წილების კონტროლით. ზაიბაცუს ომის შემდგომი დაშლის შემდეგ, ბევრი ყოფილი კლიენტი ან შვილობილი ფირმა (affiliated firms) და ფინანსური ინსტიტუტი ორგანიზირდა/გადაეწყო სანარმოო ჯგუფებად (enterprise groups). კეირეცუს (keiretsu) ფარგლებში ფირმებს ჰქონდათ ერთმანეთის აქციები, რათა თავიდან აეცილებინათ გარე მფლობელები. საფონდო ბაზარზე/ბირჟაზე გასაყიდი აქციების რაოდენობა მცირე იყო და მათი ღირებულება საოცრად გაიზარდა. Miyazaki Giichi-ს მიხედვით, 1970 წელს ლიმიტირებული სააქციო კომპანიების (limited stock companies/შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებები) 57,1 პროცენტს აკონტროლებდნენ კორპორაციები, 20,7 პროცენტს მენეჯერები და მხოლოდ 20,5 პროცენტს აქციონერები.[9] ერთ-ერთი მიზეზი, რის გამოც იაპონელი ბიზნეს-ლიდერები ეწინააღმდეგებოდნენ უცხოური კაპიტალის შემოღებას და ანუხებდათ კაპიტალის ლიბერალიზაცია 1960-იანი წლების ბოლოს, იყო ის, რომ მათ სურდათ შეენარჩუნებინათ კონტროლი თავიანთ სანარმოებზე.

მიუხედავად იმისა, რომ საკუთრებისა და მართვის ეს ნიმუში/მოდელი გავრცელებული იყო დიდ ფირმებში, არსებობდა გამონაკლისებიც. ჯერ ერთი, ბევრი მცირე და საშუალო სანარმო იმყო-

ვებოდა ინდივიდუალურ საკუთრებაში. მეორე, მსხვილი სანარმოები ხშირად კონტროლდებოდა მათი დამფუძნებლისა და ოჯახების მიერ. ეს ეხებოდა მზარდი ინდუსტრიის ნამყვან ფირმებს, როგორცაა Matsushita, Sony, Honda, Toyota, Toyo kogyo, Suntory, Kyoto Ceramics (Kyocera) და Daiei. მესამე, საფონდო ბირჟამ მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ფირმების შეფასებაში, რამდენადაც კაპიტალდაბანდებების / კაპიტალის ინვესტიციების ზრდაზე გავლენას ახდენდა აქციების მიმდინარე ფასები. კერძოდ, 1965 წლის შემდეგ, გაიზარდა სააქციო/საკუთარი კაპიტალის (equity capital) თანაფარდობა/წილი მთლიან აქტივებთან (მიმართებაში). მიუხედავად იმისა, რომ იაპონური სანარმოები დიდად იყვნენ დამოკიდებულნი სესხების აღებაზე, მათ უწევდათ იმის გაკეთება, რომ უნდა გაეზარდათ თავიანთი კაპიტალიზაცია, რათა უზრუნველყოთ კრედიტები (სესხები). ამგვარად, მაღალი ზრდის მრეწველობაში, გაზრდილი კაპიტალიზაციის შედეგად გაიზარდა სესხების მიღების შესაძლებლობა.

მაღალი ზრდის პერიოდის განმავლობაში, ფირმები უფრო მეტ კაპიტალს აბანდებდნენ, ვიდრე აკუმულირდებოდა (გროვდებოდა) მათში (ანუ, ფირმებში/ კომპანიებში) შიგნით. მაგრამ, ინდივიდუალური დანაზოგების მაჩვენებელი მაღალი იყო და ინდივიდუალური დანაზოგების ძირითადი ნაწილი კონცენტრირებული (თავმოყრილი) იყო საბანკო დეპოზიტებზე. საბანკო კრედიტები (სესხები) ასრულებდა მედიატორის (შუამავლის) ფუნქციას ბიზნეს-/კომერციულ სანარმოებში, ინდივიდუალურ დანაზოგებსა და კრედიტებს (სესხებს) ან ინვესტიციებს შორის ბიზნეს-/კომერციულ სანარმოებში. არაპირდაპირი დაფინანსების ეს ტიპი ამ პერიოდის ერთ-ერთი მთავარი მახასიათებელია. [10] (იხ. აგრეთვე [8], P 529.) ცხადია, ბანკები მნიშვნელოვანი იყო არაპირდაპირი დაფინანსების ამ სისტემისთვის. ზოგჯერ ამბობენ, რომ დიდი "ქალაქის ბანკები" (the large "city banks") (როგორც უწოდებდნენ კომერციულ ბანკებს იაპონიაში) იდგნენ სანარმოთა ჯგუფების მწვერვალზე ისევე, როგორც სათაო კომპანიები (honsha/ჰონშა) იდგნენ ომისწინა (პერიოდის) ზაიბაცუს (zaibatsu) მწვერვალზე, რამდენადაც ორივე ახორციელებდა მსგავს ეკონომიკურ ძალაუფლებას. მიაზაკი გიიჩის (Miyazaki Giichi's) „კომპლექტი/ნაკრები [ერთიანი] ჰიპოთეზის“ („one set hypothesis“) მიხედვით, რამდენადაც სანარმოთა ჯგუფები, რომლებსაც ბანკები ხელმძღვანელობდნენ, ცდილობდნენ შეეძინათ შვილობილი სანარმოები ყველა ინდუსტრიაში/

დარგში და მოეცვათ ინდუსტრიებისა და ფინანსური ინსტიტუტების მთელი სპექტრი, არსებობდა ინტენსიური საინვესტიციო კონკურენცია. სხვები ფიქრობენ, რომ ბანკები ხელს უწყობდნენ ხელსაყრელ/მომგებიან “საკრედიტო რაციონირებას” (“credit rationing”) მიძიმე და ქიმიური მრეწველობის ფირმებისთვის, კოოპერირებდნენ (თანამშრომლობდნენ) რა მთავრობის პოლიტიკასთან ხელოვნურად დაბალი საპროცენტო განაკვეთების შენარჩუნების მიზნით.

თუმცა მიუხედავად იმისა, რომ ქალაქის ბანკებს (the city banks) ჰქონდათ სასიცოცხლო მნიშვნელობა დანაზოგების ინვესტიციებში ტრანსფერისთვის (გადატანისთვის), ეს არ ნიშნავდა იმას, რომ მათ შეეძლოთ უფლებელყოთ საბაზრო ძალები კაპიტალის განაწილებაში, ან რომ მათ ჰქონდათ დისკრეციული (პირადი შეხედულებებისამებრ) უფლებამოსილება გადაეწყვიტათ თუ ვის მისცემდნენ სესხს. ჯერ ერთი, იმის გამო, რომ ბევრი საქალაქო ბანკი (the city banks) არსებობდა, მათ უწევდათ კონკურენცია/კონკურენციაში შესვლა მაღალი ხარისხის კლიენტების შესაძენად სესხებისთვის. მეორე, გარდა ქალაქის ბანკებისა (city banks), არსებობდა მრავალი სხვა ფინანსური ინსტიტუტი, რომლებისთვისაც ფირმებს შეეძლოთ მიემართათ სესხის მისაღებად, მაგალითად, გრძელვადიანი საკრედიტო ბანკები (long-term credit banks) და სიცოცხლის დაზღვევის კომპანიები (life insurance companies). მესამე, როდესაც იაპონიის ეკონომიკური ზრდა აჩქარდა, განსაკუთრებით სწრაფად მზარდმა/მაღალგანვითარებულმა სანარმოებმა შექმნეს საკუთარი კაპიტალის რეზერვები, საიდანაც შეეძლოთ თვით-/საკუთარი თავის დაფინანსება. მეოთხე, 1965 წლის შემდეგ, როდესაც მთავრობამ დაიწყო საჯარო ობლიგაციების გამოშვება, საპროცენტო განაკვეთების მოძრაობა იყო ლიბერალიზებული.

მიუხედავად იმისა, რომ ბანკები ამუშავებდნენ გრძელვადიან ურთიერთობებს ფირმებთან არაპირდაპირი დაფინანსების სისტემის ფარგლებში, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ბანკები, მათი სურვილისამებრ ანაწილებდნენ კაპიტალს ან ცალმხრივად აწესებდნენ საპროცენტო განაკვეთებს. კონკურენტული ბაზრის მექანიზმები ჯერ კიდევ მოქმედებდა და ამიტომ, ქალაქის ბანკების (the city banks), როგორც ყოვლისშემძლის იმიჯის (სახის) მქონის/მატარებლის, ბიზნეს-/საქმიან სამყაროში არის შეცდომაში შემყვანი.

დასკვნა

იმის გამო, რომ იაპონიამ არ წახალისა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, უცხოური ტექნოლოგიების ეს დანერგვა/შემოტანა მიღწეული იქნა ტექნიკური კოოპერაციით (თანამშრომლობით), კაპიტალის დაკავშირების გარეშე. “ტექნოლოგიის კომერციალიზაცია” იყო ერთადერთი შესაძლო გზა ტექნოლოგიური ინოვაციების მისაღწევად, იაპონურ ბიზნესზე საგარეო კონტროლის თავიდან ასაცილებლად. ბევრი უცხოური ფირმა მზად იყო გაეყიდა თავისი ტექნოლოგია, რადგან იაპონიის ბაზარი მიიჩნეოდა ძალიან მცირედ განვითარებისთვის. უცხოური ტექნოლოგიების შექმნის ღირებულება ხშირად საკმაოდ ძვირი იყო ცალკეული იაპონური ფირმებისთვის, მაგრამ ტექნიკურმა ინოვაციებმა საგრძობლად გაზარდა იაპონური ინდუსტრიის პროდუქტიულობა. იაპონელები ასევე ცდილობდნენ გაეუმჯობესებინათ ტექნოლოგიები, რომლებიც მათ შემოჰქონდათ. ხშირად ასეთი გაუმჯობესებები ხდებოდა წარმოების პროცესში ახალი ტექნოლოგიების გამოყენების შედეგად, რაც აძლიერებდა იაპონიის საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობას.

მთავრობამ გააფართოვა ახალი (სწრაფად) მზარდი ინდუსტრიების (მრეწველობის/დარგების) მხარდაჭერის პოლიტიკა, ისეთის, როგორიცაა ნავთობქიმიკატები და ლითონსაჭრელი ჩარხები (machine tools), ასევე ისეთი ძირითადი ინდუსტრიები/დარგები, როგორიცაა ფოლადი (ფოლადის წარმოება), ქვანახშირი (ქვანახშირის მოპოვება) და გემთმშენებლობა. 1955 წელს მთავრობამ მიიღო ნავთობქიმიური მრეწველობის განვითარების პოლიტიკა და 1956 წელს მიიღო დროებითი ღონისძიება ჩარხმშენებელი/ჩარხ-ინსტრუმენტების მრეწველობის (the Machine Tool Industry) ხელშეწყობისთვის. სამრეწველო განვითარების პოლიტიკის საფუძველი იყო სპეციალური საგადასახადო ზომები და იაპონიის განვითარების ბანკის (ინგლ. the Japan Development Bank) სესხები, თუმცა გამოყენებული იქნა სხვა ზომებიც, როგორიცაა უცხოური ვალუტის ასიგნება (გამოყოფა) (foreign currency allotments), უცხოური კაპიტალის იმპორტის ლიცენზირება (the licensing of foreign capital imports) ტექნიკური კავშირების (technical tie-ups) საშუალებით და ადმინისტრაციული ხელმძღვანელობის/მმართველობის სხვა ფორმები.[11]

სანარმოებს შორის აქტიურმა კონკურენციამ და ენერგიულმა სამენარმოო სულისკვეთებამ დიდი

როლი ითამაშა ეკონომიკურ ზრდაში და, შესაბამისად, მთავრობის პროტექციონიზმისა და განვითარების პოლიტიკის ეფექტი (გავლენა) არ უნდა იყოს გადაჭარბებულად შეფასებული. მიუხედავად ამისა, 1956 წლის კანონი, რამაც ხელი შეუწყო ჩარხმშენებელი/ჩარხ-ინსტრუმენტების მრეწველობას (the machine tool industry), მაგალითად, წარმატებული იყო მცირე და საშუალო ზომის მანქანების მწარმოებლების (machinery producers) ხელშეწყობასა თუ რაციონალიზაციაში და მოდერნიზაციაში.

როგორც უკვე ვნახეთ, პირველი ომის შემდგომი მცდელობა სამრეწველო წარმოების სტიმულირებისთვის - „უპირატესი წარმოების მეთოდი“ (the priority production method) - იყო ამ უხვი კაპიტალის მარაგის კომბინირება (გაერთიანება) ქარბ შრომასთან. სუსტ ადგილს (ინგლ. Bottleneck) წარმოადგენდა ნედლეულის იმპორტის მოპოვების/მიღების სირთულე. მას შემდეგ, რაც იაპონიას მიეცა წვდომა უცხოურ ბაზრებზე, მისი ეკონომიკური აღდგენის პროცესი სწრაფი ტემპებით წარიმართა. აღდგენის პერიოდში, ქარხანაში ინვესტიცია კონცენტრირებული იყო შეკეთებასა და განახლებაზე. ზღვრული კაპიტალის კოეფიციენტი (ანუ, ინვესტიციის ოდენობა, რომელიც საჭიროა მთლიანი ეროვნული პროდუქტის [the GNP] 1 პროცენტით გაზრდისთვის) დაბალი დარჩა.

1955 წლისთვის, როდესაც ეკონომიკური აქტივობის დონე დაუბრუნდა ომამდელ მაჩვენებელს, საჭირო გახდა ინვესტიციები ახალ ობიექტებში, რამდენადაც რეკონსტრუქციის პერიოდში (აღ-

დგენის დროს) ინვესტიციები არც ისე ბევრი იყო. იაპონიის კაპიტალის მარაგი (capital stock ძირითადი ფონდები/კაპიტალი) ძველდებოდა, რაც ასუსტებდა იაპონური მრეწველობის საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობას. კორეის ომის (25.06.1950 – 27.07.1953) შემდეგ, ინვესტიციების რაციონალიზაცია (rationalization investment) დაიწყო რიგ ინდუსტრიებში. 1950-იანი წლების მეორე ნახევრისთვის იაპონური მრეწველობა გადავიდა თანამედროვე სანარმოო ობიექტებში ინვესტირებაზე. დაინერგა ახალი ტექნოლოგიები და შეიცვალა იაპონური ინდუსტრიის სახე. ეს ცნობილი იყო, როგორც პროცესი, როდესაც “ინვესტიციები შეპირობებულია (გამონვეულია/სტიმულირდება) ინვესტიციებით” (tōshi ga tōshi o yobu). 1960-იანი წლების მეორე ნახევარში, მუშახელის დეფიციტის საპასუხოდ, ინვესტიციები ჩაიდო შრომის დაზოგვის ტექნოლოგიაში, ხოლო 1970-იან წლებში - გარემოს დაბინძურების საწინააღმდეგო ობიექტებში.

ძირითადი ფონდების/კაპიტალის (capital stock) ზრდის ტემპი 1 პროცენტთან 2 პროცენტამდე აღემატებოდა მთლიანი ეკონომიკის ზრდის ტემპს. მიზეზი იყო ის, რომ ინვესტიციების ექსპანსია (გაფართოება) ქარხნებში შედარებით დაბალი იყო 1945 წლიდან 1955 წლამდე, მაგრამ სწრაფად გაიზარდა 1955 წლის შემდეგ. კაპიტალის ფორმირების ეს მაღალი მაჩვენებელი ფინანსდებოდა არა უცხოური კაპიტალიდან, არამედ შიდა დანაზოგების, განსაკუთრებით ინდივიდუალური დანაზოგების ზრდის შედეგად.

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

PLASTIC USE IN THE FOCUS OF POLITICAL DECISIONS

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: October 11, 2024
Published: October 29, 2024
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC19032024-18

Gela Aladashvili, PhD in Economics,
Professor, at Georgian International University,
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2786-3346>
E-mail: gela.aladashvili@giu.edu.ge

THE NEW ECONOMIST / სხვალი ეკონომისტი

ABSTRACT

Plastic consumption is rapidly increasing globally, particularly in the single-use sector, causing significant environmental and climate issues. Plastic waste accumulates in landfills, contributing to carbon emissions and exacerbating climate change. Inefficient waste management leads to the pollution of oceans, rivers, and ecosystems, posing a threat to biodiversity and public health. This article analyzes policy measures, including demand reduction, product design improvements, increased recycling, spill prevention, and clean-up initiatives. Effective policies require clear institutional and regulatory frameworks, financial support, technological development, and public awareness of plastic waste management and recycling. The success of this complex policy depends on the active engagement of stakeholders, who, considering contextual factors, are crucial in addressing the global plastic crisis and promoting sustainable development.

Keywords: *Plastics, Waste Management, Plastics Policy.*

REFERENCES:

1. Global Plastics Production Projections, 1950 to 2060, <https://ourworldindata.org/grapher/global-plastic-production-projections>
2. Geyer R., Jambeck R. J., Lavender K. (2017). Production, use, and fate of all plastics ever made. *Sci. Adv.* 3, e1700782. DOI:10.1126/sciadv.1700782 <https://www.science.org/doi/10.1126/sciadv.1700782>
3. Global Plastics Waste, Including Projections, Projections of Plastic Waste by Disposal Method <https://ourworldindata.org/grapher/projections-plastic-by-disposal-method?tab=table&time=earliest..2060>
4. OECD (2022). Global Plastics Outlook. Economic Drivers, Environmental Impacts and Policy Options. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/de747aef-en.pdf?expires=1733589831&id=id&accname=guest&checksum=A313E3289D1B0B17BFAA00664A754C2C>
5. United Nations Environment Programme information <https://www.unep.org/interactives/beat-plastic-pollution/>
6. Sources of plastic waste generation, including projections, 2019-2060. <https://www.statista.com/statistics/1339200/global-plastic-waste-generation-outlook-by-application/>
7. Global Plastics Outlook. Economic Drivers, Environmental Impacts and Policy Options https://www.oecd-ilibrary.org/environment/global-plastics-outlook_de747aef-en
8. Gabisa, E. W., Ratanatamskul, C., & Gheewala, S. H. (2023). Recycling of Plastics as a Strategy to Reduce Life Cycle GHG Emission, Microplastics and Resource Depletion. *Sustainability*, 15(15), 11529. <https://doi.org/10.3390/su151511529>
9. European Commission (2020). Packaging and Packaging Waste Directive. Retrieved from [EU Commission Website]. https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en.
10. OECD (2022). Taxing Plastic: The Effectiveness of Plastic Packaging Taxation. *OECD Economic Policy Papers*, 16(3), 45-60.

11. HM Treasury (2022). Plastic Packaging Tax: Policy Paper. Government of the United Kingdom. <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2022/117/contents>).

12. Resolution of the Government of Georgia #472 - On Approval of Technical Regulations - Plastic and Biodegradable Packaging Regulation <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/4325640?publication=0>

13. Environmental Supervision Department conducts large-scale inspections of packaging manufacturing companies <https://des.gov.ge/Ge/News/Details/10740>

14. UNEP (2018). SINGLE-USE PLASTICS: A Roadmap for Sustainability. file:///C:/Users/595-424-424%20Temo/Downloads/singleUsePlastic_sustainability.pdf

15. European Commission. (2019). Directive (EU) 2019/904 on the reduction of the impact of certain plastic products on the environment.

16. OECD (2022). Global Plastics Outlook: Economic Drivers, Environmental Impacts, and Policy Options. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/de747aef-en.pdf?expires=1733589831&id=id&acname=guest&checksum=A313E3289D1B0B17BFAA00664A754C2C>

17. Thailand leading in global awareness of plastic waste <https://www.eng.rmutt.ac.th/thailand-leading-in-global-awareness-of-plastic-waste-now-accounting-for-18-overall/>).

18. Caterina Picuno, Spyridoula Gerassimidou, Weimu You, Olwenn Martin, Eleni Iacovidou, The potential of Deposit Refund Systems in closing the plastic beverage bottle loop: A review, Resources, Conservation and Recycling, Volume 212, 2025 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921344924005536>).

19. European Commission (2020). Circular Econo-

my Action Plan: For a Cleaner and More Competitive Europe. European Union. https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en).

20. Ecodesign for sustainable products, 2022. EU parliament, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733524/EPRS_BRI\(2022\)733524_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733524/EPRS_BRI(2022)733524_EN.pdf)

21. Ministry for the Ecological Transition (2021). Extended Producer Responsibility for Packaging in France. French Government. <https://www.ecologie.gouv.fr/sites/default/files/documents/FREC%20-%20EN.pdf>

22. UNEP. (2021). Basel Convention Plastic Waste Amendments. <https://www.basel.int/implementation/plasticwaste/plasticwasteamendments/faqs/tabid/8427/default.aspx#:~:text=As%20of%201%20January%202021%2C%20the%20new%20plastic%20waste%20entries,subject%20to%20the%20PIC%20procedure>

23. Binoy Sarkar, Pavani Dulanja Dissanayake, Nanthi S. Bolan, Jaffer Yousuf Dar, Manish Kumar, Md Niamul Haque, Raj Mukhopadhyay, Sammani Ramanayaka, Jayanta Kumar Biswas, Daniel C.W. Tsang, Jörg Rinklebe, Yong Sik Ok, Challenges and opportunities in sustainable management of microplastics and nanoplastics in the environment, Environmental Research, Volume 207, 2022.

24. Recycle Now, 2020. https://www.greenplanetenvironmental.co.uk/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQi-Ax9q6BhCDARIsACwUxu5rOb3XXvZ6dd6GU7sZXLJyKWk-EODeBF7UbyHtvh-WJz9Wd_EcfcMaAidaE-ALw_wcB

25. Global Plastics Outlook. Economic Drivers, Environmental Impacts and Policy Options. OECD, 2022.

პლასტმასის გამოყენება პოლიტიკური გადაწყვეტილებების ფოკუსში

გელა ალადაშვილი

ეკონომიკის დოქტორი,

საქართველოს საერთაშორისო უნივერსიტეტის პროფესორი

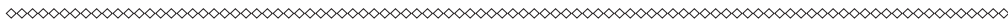
ORCID id: <https://orcid.org/0000-0002-2786-3346>

ელ.ფოსტა: gela.aladashvili@giu.edu.ge

აბსტრაქტი

პლასტმასის მოხმარება სწრაფად იზრდება გლობალურად, განსაკუთრებით ერთჯერადი პროდუქტების სექტორში, რაც მნიშვნელოვან ეკოლოგიურ და კლიმატის პრობლემებს იწვევს. პლასტიკური ნარჩენები გროვდება ნაგავსაყრელებზე, რაც ხელს უწყობს ნახშირბადის გამოყოფას და აძლიერებს კლიმატის ცვლილებას. ნარჩენების არაეფექტიანი მართვა იწვევს ოკეანეების, მდინარეების და ეკოსისტემების დაზიანებას, რაც საფრთხეს უქმნის ბიომრავალფეროვნებას და საზოგადოებრივ ჯანმრთელობას. ეს სტატია ანალიტიკურად განიხილავს პოლიტიკის ღონისძიებებს, მათ შორის მოთხოვნის შემცირებას, პროდუქციის დიზაინის საკითხებს, გადამუშავების გაფართოებას, გაჟონვის პრევენციას და დასუფთავების ინიციატივებს. ეფექტიანი პოლიტიკა მოითხოვს მკაფიო ინსტიტუციურ და მარეგულირებელ ჩარჩოებს, ფინანსურ მხარდაჭერას, ტექნოლოგიურ განვითარებას და საზოგადოების ინფორმირებულობას პლასტმასის ნარჩენებისა და გადამუშავების მართვისთვის. ამ კომპლექსური პოლიტიკის წარმატებაზე გავლენას დაინტერესებული მხარეების აქტიური ჩართულობა, რომლებიც კონტექსტური ფაქტორების გათვალისწინებით გადამწყვეტია პლასტმასის გლობალური კრიზისის მოსაგვარებლად და მდგრადი განვითარების ხელშეწყობისთვის.

საკვანძო სიტყვები: პლასტმასი, ნარჩენების მართვა, პლასტმასის პოლიტიკა.

ძირითადი ტექსტი

ისტორიული ზრდის ტენდენციები თუ გაგრძელება, პირველადი პლასტმასის გლობალური წარმოება სავარაუდოდ 2050 წლისთვის დაახლოებით 1,1 მლრდ ტონას მიაღწევს (ნახ. 1).

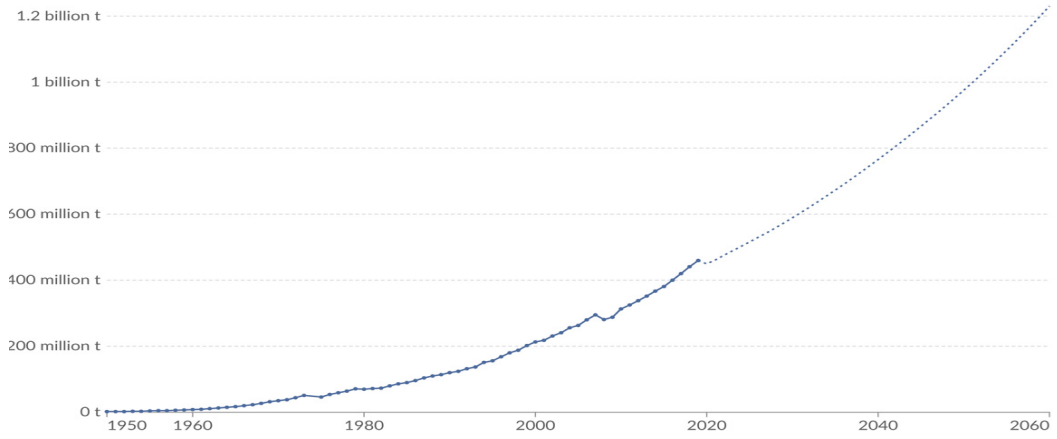
მკვლევართა შეფასებით, 2015 წლის მონაცემებით, პლასტმასის ნარჩენების დაახლოებით 9 % გადამუშავდა, 12 % დაინვა და 79 % დაგროვდა ნაგავსაყრელებზე ან ბუნებრივ გარემოში. თუ წარმოებისა და ნარჩენების მართვის მიმდინარე ტენდენციები გაგრძელდება, 2050 წლისთვის დაახლოებით 12,000 მლნ მეტრული ტონა (მტ) პლასტმასის ნარჩენი იქნება ნაგავსაყრელებზე ან ბუნებრივ გარემოში [2]. სხვა შეფასებებით იზრდება როგორც არასწორად მართული, ისე ნაგავსაყრელებზე მოხვედრილი პლასტმასის რაოდენობა, მიუხედავად იმისა, რომ პლასტმასის გადამუშავების ზრდაც მოსალოდნელია (ნახ. 2).

ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში მეორადი პლასტმასის გლობალური წარმოება და გადამუშავება ოთხჯერ გაიზარდა, თუმცა მისი

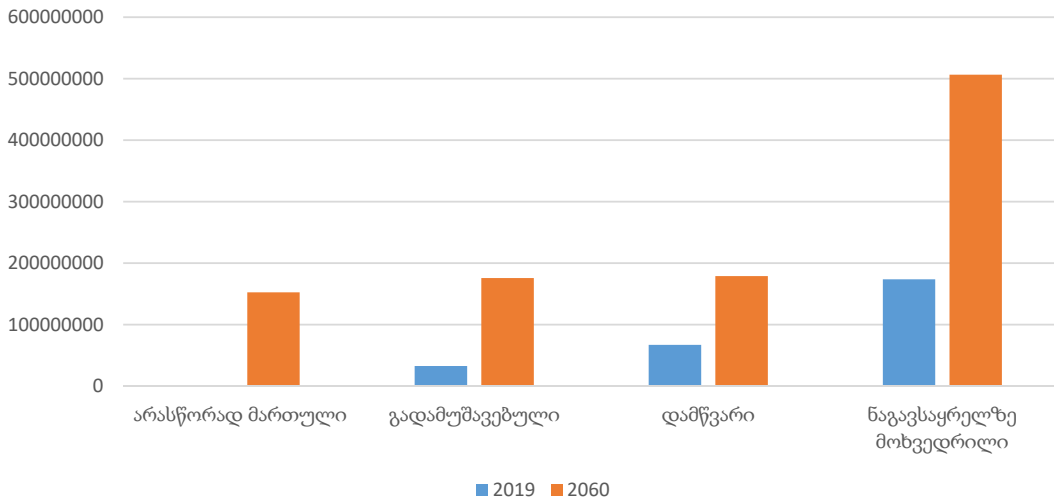
წილი შესაბამის ნედლეულში მაინც მხოლოდ 6%-ს შეადგენს [4]. შემაშფოთებელია ერთჯერადი პლასტმასის ნივთების ხანმოკლე გამოყენება; წარმოებული პლასტმასის დაახლოებით 36 პროცენტი გამოიყენება შეფუთვაში, რომლის დაახლოებით 85 პროცენტი ხვდება ნაგავსაყრელებზე ან დაურეგულირებელ ნარჩენებად იქცევა; ერთჯერადი გამოყენების პლასტმასის პროდუქციის დაახლოებით 98 პროცენტი წარმოებულია ნიალისეული საწვავისგან და პროგნოზირებულია, რომ სათბურის გაზების ემისიების დონე, რომელიც დაკავშირებულია ნიალისეულ საწვავზე დაფუძნებული პლასტმასის წარმოებასთან, გამოიყენებასა და განკარგვასთან, 2040 წლისთვის გაიზრდება ნახშირბადის გლობალური ბიუჯეტის 19 პროცენტამდე [5]. ნახაზი 3 ნათლად გვიჩვენებს პლასტმასის ნარჩენების წარმოქმნის წყაროებს და მოსალოდნელ ზრდას 2060 წლამდე.

პლასტმასთან დაკავშირებული გარემოზე ზემოქმედების მართვისთვის მთავრობები იყენებენ პოლიტიკის ხუთ ძირითად მიდგომას: მოთხოვნის

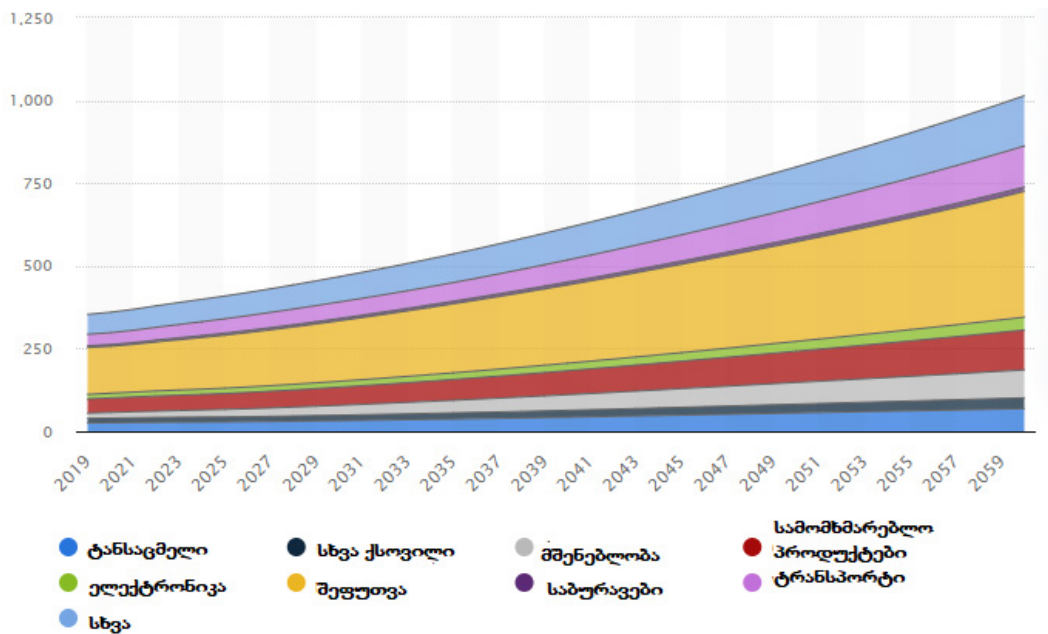
THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

ნახ. 1. პლასტმასის გლობალური წარმოება პროგნოზებით, 1950 წლიდან 2060 წლამდე, მლრდ ტონა [1].

ნახ. 2. პლასტმასის ნარჩენები მსოფლიოში, პროგნოზის ჩათვლით, ტონა, 2019-2060 წწ. [3].

ნახ. 3. პლასტმასის ნარჩენების წარმოქმნის წყაროები, პროგნოზის ჩათვლით, 2019-2060 წწ., მლნ ტონა [6].

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

შემცირება, ცირკულაციის დიზაინი, გადამუშავების გაფართოება, გაჭონის შემცირება და დასუფთავების ინიციატივები [7].

პლასტმასზე მოთხოვნის შემცირება მიზნად ისახავს პლასტმასის და სხვა მასალების გადაჭარბებული მოხმარების შემცირებას პროდუქტის სასიცოცხლო ციკლის გახანგრძლივების ხელშეწყობით და ხელახალი გამოყენების ნახალისებით. ამ პოლიტიკის ინსტრუმენტები მოიცავს მწარმოებლისთვის გაფართოებულ პასუხისმგებლობის დაკისრებას მათი პროდუქციის მთელი სასიცოცხლო ციკლისთვის, მათი განკარგვისა და გადამუშავების ჩათვლით. ამგვარი მიდგომა ასტიმულირებს პროდუქციის ისეთი დიზაინის შემუშავებას, რომელიც უფრო გამძლეა და ნაკლებად არის დამოკიდებული პლასტმასზე [8]. ევროკავშირის შეფუთვისა და შეფუთვის ნარჩენების დირექტივა მწარმოებლებს ავალდებულებს აიღონ პასუხისმგებლობა პლასტიკური შესაფუთი ნარჩენების შეგროვებაზე, გადამუშავებასა და განადგურებაზე [9].

გადასახადები პლასტმასსა და პლასტმასის პროდუქტებზე, განსაკუთრებით ერთჯერადი გამოყენების ნივთებზე, პირდაპირ ზრდის მათ ღირებულებას და ნაახალისებს როგორც მომხმარებლებს, ასევე ბიზნესს, შეამცირონ პლასტმასის გამოყენება. ეს ფისკალური ზომები ეფექტიანია სამომხმარებლო ქცევაზე გავლენისა და ხელახლა გამოყენებადი ან ალტერნატიული მასალების მიღების ხელშეწყობისთვის. ამ გადასახადებიდან მიღებული შემოსავლები შეიძლება გამოყენებულ იქნას ნარჩენების მართვისა და გადამუშავების პროგრამების დასაფინანსებლად [10]. მაგალითად, 2022 წელს გაერთიანებულმა სამეფომ დაანესა პლასტმასის შეფუთვის გადასახადი, რომელიც ვრცელდება პლასტმასის პროდუქტებზე 30%-ზე ნაკლები რეციკლირებული შემცველობით, რაც მიმართული იყო კომპანიების წასახალისებლად, შეემცირებინათ პირველადი (ახალი) პლასტმასის გამოყენება [11].

პოლიტიკის ერთ-ერთი მიმართულება უკავშირდება აკრძალვების ან შეზღუდვების დაწესებას ერთჯერადი გამოყენების პლასტმასის ნივთებზე, მაგალითად, როგორც არის პლასტიკის პარკები ან საკვებისთვის საჭირო ხანმოკლე გამოყენების პროდუქტები.

საქართველოში 2018 წლიდან მოქმედებს ტექნიკური რეგლამენტი – პლასტიკისა და ბიოდეგრადირებადი პარკების რეგულირების წესის დამტკიცების შესახებ [12], რომლის მიხედვით

ალნიშნული პარკების წარმოებისას, იმპორტისას და რეალიზაციისას რეგლამენტის მოთხოვნების დარღვევაზე კონტროლს ახორციელებენ: საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულება – გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტი – პარკების წარმოებისას; საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო – პარკების იმპორტისას; ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო – პარკების რეალიზაციისას. მასშტაბური ინსპექტირების შედეგად 2022 წელს 1,3 მლნ პოლიეთილენის პარკი დაილუქა [13].

რეგულაციების შემოღებას მოსდევს დადებითი შედეგები, თუმცა ეს უფრო მეტად მიიღწევა შესრულებაზე რეგულარული კონტროლით. მაგალითად, 2017 წელს კენიაში პლასტიკური ჩანთების აკრძალვამ გამოიწვია პლასტიკური პარკების გამოყენების 70%-ით შემცირება, თუმცა აღსრულების გამოწვევები რჩება [14]. იგივე წყარო სხვადასხვა ქვეყნის პრაქტიკაზე დაყრდნობით მიუთითებს, რომ პარალელურად აუცილებელია ალტერნატიული საშუალებების შეთავაზება.

ევროკავშირის დირექტივა 2019/904 კრძალავს ერთჯერადი გამოყენების კონკრეტულ პლასტმასს და წევრ ქვეყნებს ავალდებულებს, რომ 2029 წლისთვის მიაღწიონ პლასტმასის ბოთლების შეგროვების 90%-ს [15].

აკრძალვის პოლიტიკა უმთვრესად მიმართულია ხმელეთის და საზღვაო გარემოში გარემოზე უარყოფითი გავლენის შესამცირებლად და შესაძლებელია სტიმული მისცეს ინოვაციებს ალტერნატიულ მასალებში, როგორცაა, მაგალითად, ბიოდეგრადირებადი და კომპოსტირებადი პლასტმასი. აქვე გასათვალისწინებელია ამგვარი პოლიტიკის წარმატების შემზღვეველი გარემოებები, მათ შორის ისეთი ეკონომიკური შედეგები, როგორცაა სამუშაო ადგილების დაკარგვა პლასტმასის წარმოებაში და გაზრდილი ხარჯები მომხმარებლებისა და ბიზნესებისთვის, რომლებიც გადადიან ალტერნატივებზე [16]. პლასტმასის მდგრადი ალტერნატივების სუბსიდიები შეიძლება დაეხმაროს პლასტმასის პროდუქტებზე მოთხოვნის შემცირებას. ეს სუბსიდიები უადვილებს მომხმარებლებს და ბიზნესს გადაერთონ ბიოდეგრადირებად, გადამუშავებად ან მრავალჯერ გამოსაყენებელ მასალებზე. გარდა ამისა, მთავრობებს შეუძლიათ გრანტებით ნაახალისონ ის კომპანიები, რომლებიც განავითარებენ პლასტმასის ინოვაციურ ალტერნატივებს, რაც ხელს უწყობს მასალის უფრო მდგრად

გამოყენებაზე გადასვლას. ასევე, რეგულაციები მწარმოებლებს უბიძგებს, გადახედონ პროდუქტის შეფუთვასა და დიზაინს, მინიმუმამდე დაიყვანონ გარემოზე მათი პროდუქციის ზეგავლენა. საერთო ჯამში, პლასტმასზე მოთხოვნის შემცირებით შესაძლებელია წრიულ ეკონომიკასთან თავსებადი პროდუქციის დიზაინსკენ სწრაფვის გაძლიერება. მოთხოვნის შემცირების მიმართულებით უაღრესად მნიშვნელოვანია საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების კამპანიები, მომხმარებელთა ინფორმირების და განათლების ზრდა, რამაც უნდა გამოიწვიოს მომხმარებელთა ქცევის ცვლილება. ტაილანდის კამპანია „უთხარი არა პლასტიკას“ წარმატებით აამაღლა ცნობიერება პლასტიკური ნარჩენების უარყოფითი ეფექტების შესახებ და ხელი შეუწყო მომხმარებელთა ქცევის ცვლილებას [17]. დეპოზიტის დაბრუნების სისტემები სტიმულს აძლევს მომხმარებლებს დააბრუნონ პლასტმასის კონტეინერები, როგორცაა ბოთლები და შეფუთვის მასალები, თანხის ფინანსური დაბრუნების შეთავაზებით. ეს სისტემები ხელს უწყობს გადამუშავებას და ხელახლა გამოყენებას, ამცირებს მოთხოვნას ახალ პლასტმასის პროდუქტებზე და ამცირებს ნარჩენებს. პლასტიკური პროდუქტების დასაბრუნებლად ფინანსური სტიმულის შექმნით, მთავრობები ხელს უწყობენ უფრო მდგრად მოხმარებას [18].

პლასტმასის პოლიტიკის მორიგი ინსტრუმენტი პროდუქტების ცირკულარულობის დიზაინის ხელშეწყობაა და აქცენტს აკეთებს პლასტმასის წარმოების პროცესის მდგრადობაზე, სახიფათო მასალების აღმოფხვრასა და რეციკლირების შესაძლებლობის გაზრდაზე, რომელმაც სტიმული უნდა მისცეს გადამუშავებას და ხელახალ გამოყენებას. მას განეკუთვნება ეკოდიზაინის რეგულაციები, რეციკლირებული შემადგენლობის ნახალისება, მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულება და სხვა.

ეკოდიზაინის პოლიტიკა მოიცავს მდგრადი მასალების გამოყენების, გადამუშავების და პროდუქტის სასიცოცხლო ციკლის გახანგრძლივების ხელშეწყობას, რაც პროდუქტის დიზაინის პროცესში უნდა იყოს გათვალისწინებული. იგი მწარმოებლებს პლასტმასის ისეთი პროდუქტების დამზადების სტიმულს აძლევს, რომლებიც ადვილად შეიძლება დაიშალოს, გადამუშავდეს ან ხელახლა გამოიყენონ. ამგვარი რეგულაციები ხელს უწყობს წრიულ ეკონომიკას და შესაბამისად, პლასტმასის ნარჩენების რაოდენობის შემცირებას. ევროკავ-

შირის ეკოდიზაინის დირექტივა მოითხოვს, რომ ელექტრო და ელექტრონული პროდუქტების დიზაინი იყოს შემუშავებული უკეთესი გადამუშავებისა და რესურსების ეფექტიანი გამოყენებისთვის და მსგავსი მოთხოვნები გავრცელდეს პლასტმასის პროდუქტებზე. იგივე პოლიტიკის მაგალითია მოთხოვნა, რომელიც უკავშირდება მეორადი პლასტმასის ჩართვას პლასტმასის პროდუქტებსა და შეფუთვაში, მიზნად ისახავს 2025 წლისთვის პლასტმასის შეფუთვაში რეციკლირებული შემცველობის გაზრდას 25%-ით [19].

გადამუშავების გაძლიერების მიმართულება პლასტმასის პოლიტიკაში ითვალისწინებს ამ საწარმოო რესურსთან მიმართებით ე.წ. მარყუჟების დახურვას პლასტმასის ნარჩენების დახარისხებისა და გადამუშავების გაუმჯობესების გზით, რათა გარემოზე ზემოქმედება მინიმუმამდე შემცირდეს. ცხადია, პოლიტიკის სხვადასხვა მიზანი ურთიერთგადაკვეთაშია. მაგალითად, 2020 წელს ევროკავშირის მიერ შემოღებული რეგულაცია, რომელიც მოითხოვს, რომ ევროკავშირის ბაზარზე განთავსებული პლასტმასის ყველა შეფუთვა 2030 წლისთვის გადამუშავდეს [20], რაც, ხელს შეუწყობს საწარმოო მოხმარების შემცირებასაც. ასევე, მწარმოებლის გაფართოებული პასუხისმგებლობის სქემები სტიმულს აძლევს კომპანიებს შეამცირონ პლასტმასის ნარჩენები, აკისრებენ მათ პასუხისმგებლობას შეიმუშავონ პროდუქტები გადამუშავებისთვის, ფინანსური სარგებლის ან ჯარიმების მინიჭებით, მათი პროდუქტების ნარჩენების რაოდენობის მიხედვით. იგივე სისტემა დახმარებას უწევს დახურული მარყუჟის სისტემის განვითარებას, სადაც ხდება პლასტმასის შეგროვება, გადამუშავება და ხელახლა გამოყენება. რაც შეეხება პროდუქციის შემადგენლობაში რეციკლირებული პლასტმასის ჩართვის ნახალისებას, ეს პოლიტიკა ამცირებს მოთხოვნას ახალ პლასტმასზე და ხელს უწყობს რეციკლირებული მასალების ბაზრის შექმნას. მაგალითად, 2021 წელს საფრანგეთმა დანერგა შეფუთვის EPR სქემა, რომელიც სტიმულს აძლევს მწარმოებლებს შეამცირონ პლასტმასის გამოყენება და გაზარდონ შესაფუთი მასალების გადამუშავება [21].

პლასტმასის გამოყენებისა და ნარჩენების სათანადო მართვაში მთავრობები ე.წ. გაჟონვის პრევენციის ინტრუმენტების პრაქტიკას მიმართვენ. მათ შორისაა სანიტარიული ნაგავსაყრელების სათანადო განთავსება და ჩამდინარე წყლების გამწმენდი ნაგებობების ეფექტიანობის ზრდა. პრო-

ბლემა მთლიანად გარემოში და განსაკუთრებით ოკეანეებში პლასტმასის მოხვედრას უკავშირდება. კომპლექსური ამოცანა, რომელიც გაჟონვის გზების დახურვას ისახავს მიზნად, მოიცავს ნარჩენების შეგროვების გაუმჯობესებას, ნაგვის დაგროვების შემცირებას და განადგურებისა და დამუშავების სისტემების გაუმჯობესებას. მისი გადაჭრა ნარჩენების მართვის სისტემის გაუმჯობესებას საჭიროებს, რომელიც ერთი მხრივ ინფრასტრუქტურის განვითარებას, ხოლო მეორე მხრივ ქვეყნის ცვლილებას ეფუძნება.

სანიტარიული ნაგავსაყრელები და ნარჩენების გადამუშავების ტექნოლოგიები ხელს უწყობს პლასტმასის ნარჩენების გარემოში გაჟონვას. ამ მხრივ სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია პოლიტიკა, რომელიც ხელს უწყობს სანიტარიული ნაგავსაყრელების გამოყენებას. გაეროს გარემოსდაცვის პროგრამა მიუთითებს, რომ ბევრ განვითარებად რეგიონში, არასათანადო განთავსება და ნარჩენების არაადეკვატური ინფრასტრუქტურა მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს პლასტმასის გაჟონვას [22]. სხვა ნარმატიული მაგალითები უკავშირდება ინვესტიციებს ნარჩენების შეგროვების სისტემების გაუმჯობესებაში [23].

მაგალითად, გაერთიანებული სამეფოს კამპანია „Recycle Now“ [24] ხელი შეუწყო ნარჩენების სათანადო დახარისხებასა და გადამუშავებას. გარდა ამისა, პოლიტიკამ, რომელიც ანებს ჯარიმებს ნაგვის გადაყრისთვის და ნაახალისებს ნარჩენების მართვის კარგ პრაქტიკას, შეუძლია შეამციროს პლასტმასის გაჟონვა საზოგადოებრივი ადგილებიდან წყლის გზებში. აქვე აღსანიშნავია ნარჩენების დამუშავების ძლიერი სისტემების ჩამოყალიბების აუცილებლობა, განსაკუთრებით პლასტმასის იმ ნარჩენებისთვის, რომელთა გადამუშავებაც შეუძლებელია. გაჟონვის შემდგომი შემცირებისთვის მთავრობებს შეუძლიათ ნაახალისონ ნარჩენების პრევენცია და შემცირების ზომები, რომლებიც მიმართულია პლასტმასის წარმოშობის წყაროზე. პოლიტიკა, რომელიც ხელს უწყობს მწარმოებლებს, შეიმუშაონ პლასტმასის პროდუქტები ნაკლები არარეციკლირებადი კომპონენტებით, ან გამოიყენონ ბიოდეგრადირებადი ალტერნატივები, ხელს უწყობს ნარჩენების ნაკადში შემავალი პლასტმასის ნარჩენების მოცულობის შემცირებას. მწარმოებლის გაფართოებული პასუხისმგებლობის სქემები განსაკუთრებით სასარგებლოა, რადგან ისინი მწარმოებლებს ერთი მხრივ, ანგარიშვალდებულებას

აკისრებენ მათი პროდუქტების მიერ წარმოქმნილ ნარჩენებზე და მეორე მხრივ, გადამუშავების და ხელახალი გამოყენების ბიძგს აძლევენ. დასუფთავების ინიციატივები ფოკუსირებულია პლასტმასის გარემოდან მოცილებაზე. მათ შორისაა პლაჟების განმენდა, მდინარეებთან ნარჩენების შემაკავებლების დაყენება და სხვ.

რეციკლირებული პლასტმასის ბაზრების განვითარებისთვის განვითარებული ქვეყნები მიმართავენ ე. წ. ბიძგისა და მოზიდვის პოლიტიკების გაერთიანებას. მაგალითად, „ბიძგის“ პოლიტიკა ხორციელდება ისეთი ეკონომიკური ინსტრუმენტების დანერგვით, როგორცაა მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულება, დეპოზიტი-ანაზღაურების სისტემები და „გადაიხადე მოხმარების მიხედვით“ პოლიტიკა, რაც, გადამუშავების მაჩვენებლების გასაზრდელად და ნარჩენების გაჟონვის შესამცირებლად არის მიმართული. „მოზიდვის“ პოლიტიკა მიზნად ისახავს **გადამუშავებული პლასტმასის მოთხოვნის გაზრდას** იმით, რომ დადგინდეს პლასტმასის პროდუქტებში ჩართული გადამუშავებული მასალის რაოდენობის კონკრეტული ნიშნულები. ეს მიდგომა მიზნად ისახავს **ბაზარზე მოთხოვნის შექმნას გადამუშავებული მასალებისთვის და მწარმოებლებს** ასტიმულირებს მეტი გადამუშავებული პლასტმასი გამოიყენონ და ხელს უწყობს როგორც **პირველადი პლასტმასის საჭიროების შემცირებას, ისე რეციკლირების** ნახალისებას.

აღსანიშნავია, რომ გადამუშავებული მასალების სავალდებულო ნილი და პლასტმასის გადასახადები წარმოადგენს ინოვაციურ მიდგომებს, რომლებიც ამცირებენ მოხმარებას და ხელს უწყობენ წრიული ეკონომიკის პრინციპების დანერგვას. მსგავსი პოლიტიკის გაფართოება სხვადასხვა პროდუქტისა და ქვეყნის მასშტაბით კიდევ უფრო გაზრდის მათ ზეგავლენას. ხშირ შემთხვევაში პლასტმასის სასიცოცხლო ციკლის წრიულობის ხელშეწყობისთვის საჭიროა მრავალფაზიანი სტრატეგიული გეგმის შექმნა.

ინოვაციებს შეუძლია შეამციროს პირველადი პლასტმასის საჭირო რაოდენობა პროდუქტების სიცოცხლის ციკლის გახანგრძლივებით და გადამუშავების სტიმულირებით. მიუხედავად ეკოლოგიური პლასტმასის ტექნოლოგიების პატენტების რაოდენობის ზრდისა, პლასტიკური ნარჩენების პრევენციისა და გადამუშავების ინოვაციები მხოლოდ მთლიანი პლასტიკური ინოვაციების 1.2%-ს შეადგენს [25]. ამგვარი დაბალი მაჩვენებელი

ფართო არეალს ტოვებს უფრო ამბიციური პოლიტიკისთვის, რომელიც ორიენტირებული იქნება ინვესტიციების და მოთხოვნის გაზრდაზე.

დასკვნა

პლასტიკური ნარჩენების მართვის პოლიტიკის გადამწყვეტილებმა სხვადასხვა ხარისხს წარმატებას მიაღწიეს. მიუხედავად იმისა, რომ აკრძალვები, მწარმოებლის გაფართოებული ვალდებულება ან გადასახადების შემოღება კრიტიკული ნაბიჯებია, მათი ფართოდ გამოყენება მიღებული პრაქტიკაა და მათთან ერთად ამ გლობალური კრიზისის მოგვარებისთვის მოითხოვს კომპლექსურ მიდგომას, დაინტერესებულ მხარეთა აქტიურ ჩართულობას.

პლასტმასთან დაკავშირებული გარემოზე ზემოქმედების მართვისთვის მთავრობები იყენებენ პოლიტიკის ხუთ ძირითად მიდგომას: მოთხოვნის შემცირება, ცირკულაციის დიზაინი, გადამუშავების გაფართოება, გაჟონვის შემცირება და დასუფთავების ინიციატივები. **პლასტმასის გამოყენების, ნარჩენების მართვისა და რეციკლირების მიმართულებით პოლიტიკის წარმატებისთვის მნიშვნელოვანია:**

პლასტმასის რეციკლირების პოლიტიკამ განსაზღვროს მკაფიო ინსტიტუციური და მარეგულირებელი ჩარჩო, რომელიც განსაზღვრავს პასუხისმგებლობებს და ვალდებულებებს. ეს ჩარჩო უზრუნველყოფს პლასტმასის ნარჩენების მართვის და რეციკლირების ეფექტიან მართვას.

მათ შორის ეფექტიანად შეიძლება იყოს გამოყენებული მწარმოებლის გაფართოებული პასუხისმგებლობის სქემები. ეს ინსტრუმენტი აიძულებს მწარმოებლებს აიღონ პასუხისმგებლობა თავიანთი პროდუქციის ნარჩენების მართვაზე პროდუქტის სიცოცხლის ციკლის ბოლო ეტაპზე, რაც ხელს შეუწყობს რეციკლირების დონის ზრდას და მდგრადი წარმოების სტიმულირებას. შესაძლებელია რეციკლირების პოლიტიკის გასაძლიერებლად ფინანსური მხარდაჭერა, რომლის მექანიზმებიდან უფრო ეფექტიანად მივიჩნევთ ინვესტიციებს გადამუშავების ინფრასტრუქტურაში. ტექნოლოგიების და ინფრასტრუქტურის განვითარება გადამუშავების სფეროში აუცილებელია ეფექტიანი და მდგრადი რეციკლირების პროცესის უზრუნველსაყოფად. ეს შეიძლება მოიცავდეს ახალი გადამუშავების ტექნოლოგიების დანერგვას და არსებული სისტემების გაუმჯობესებას. მოთხოვნის სტიმულირება გადამუშავებული პლასტმასის მასალებზე მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ბაზრის განვითარებაში. ეს შეიძლება მიღწეული იყოს საკანონმდებლო მოთხოვნებით, რომლებიც ცხადყოფენ გადამუშავებული მასალის გამოყენების მნიშვნელობას წარმოების პროცესში. როგორც ამ მიმართულებით, ისე პლასტმასის ნარჩენების შესამცირებლად საჭიროა გაფართოვდეს განათლების კამპანიები და ცნობიერების ამაღლების ინიციატივები, რათა მოსახლეობამ უკეთ გაიგოს რეციკლირების მნიშვნელობა და მისი გარემოზე ზემოქმედება.

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

THE STARTUP PHENOMENON IN MODERN BUSINESS AND EXPERIENCE OF GEORGIA

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: November 5, 2024
Published: December 27, 2024
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC19032024-26

Shota Shaburishvili

Doctor of Economics, Associate Professor at
Ivane Javakhisvili Tbilisi State University
ORCID ID: 0000-0001-8091-7684
Email: shota.shaburishvili@tsu.ge

THE NEW ECONOMIST / სხვადასხვა ეკონომიკური

ABSTRACT

The paper discusses the main strengths and weaknesses of startups in Georgia. In recent years, the number of startups in Georgia has been growing steadily, which is facilitated by the improvement of the business environment and the development of entrepreneurial culture. Government programs supporting entrepreneurship, special economic zones, tax and organizational benefits create significant incentives for local and foreign citizens to register business ventures in the jurisdiction of Georgia. The startup is a young company that creates a new, improved product or service based on a unique business model. Such business ventures stimulate the economic development of the country, increase the level of employment and innovative potential. Startups operating in Georgia still face difficulties in a number of areas, which negatively affects the full realization of its potential.

Keywords: startup; innovation; entrepreneurship; business model; technology.

REFERENCES:

- Baldrige, R., Curry, B. (2024,). What Is A Startup? The Ultimate Guide. Forbes Advisor, <https://www.forbes.com/advisor/business/what-is-a-startup/>.
- Colombo, M., Luukkonen, T., Mustra, P., Wright, M. (2010). Venture capital and high-tech start-ups. *Venture Capital*, 12(4), 261-266.
- Decker, A. (2023). What is a Startup? The Ultimate Guide to Startups. *hubspot*. Retrieved, 2024, from <https://blog.hubspot.com/sales/startups>
- Geo Commerce. (2023,). Georgia's Thriving Startup Ecosystem: What You Need to Know. *Geo Commerce*. Retrieved from <https://geocommerce.ge/georgias-thriving-startup-ecosystem-what-you-need-to-know/#>
- Meskhia, I., Shaburishvili, S. (2015). Basics of Researche of the Technological Environment of Business. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Administracja i Zarzadzanie*, 117-124.
- Nanitashvili, N., Vandenberg, P. (2023). Georgia's Emerging Ecosystem for Technology Startups. *Asian Development Bank*.
- Ritter, T., Pedersen, C. L. (2022). An Entrepreneur's Guide to Surviving the "Death Valley Curve". *Harvard Business Review*. Retrieved from <https://hbr.org/2022/04/an-entrepreneurs-guide-to-surviving-the-death-valley-curve>
- Shaburishvili, S. (2011). Prospects for the Development of Innovative Entrepreneurship in Georgia. *Problems and prospects of cooperation between countries of South-Eastern Europe within context of the BSEC and GUAM* (pp. 840-845). Donetsk: DONNU.
- Shaburishvili, S. (2016). Social changes and economic development in Georgia. *Economics and Management Organization*, 12-18.
- Shaburishvili, S., Kadagishvili, L. (2018). Challenges to the development of small and me-

dium business in Georgia. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки, 1(5), 14-18.

11. Shaburishvili, S., Chania, M. (2017). Global Innovation Trends and Georgia. European Journal of Economics and Business Studies, 94-99.

12. Udesiani, K., Shaburishvili, S. (2023). Small and Medium business opportunities and the importance of its support in Georgia. Seybold Report. doi:10.17605/OSF.IO/5P28E

13. WKO. (2024, 10 19). WKO. Retrieved from www.wko.at: <https://www.wko.at/service/Austrian-Economic-Chambers.html>

14. Shaburishvili, Sh. (2011). Simulation of innovative activities in small and medium-sized enterprises in the context of globalization. Problems of development of external economic relations and Attracting foreign investment: regional aspect, (pp. 408-413). Donetsk (in Russian).

15. Terterashvili, N. (2021). Small business challenges in Georgia in the conditions of the COVID-19 pandemic. The New Economist 16 (1), 76-83. (in Georgian)

16. Shaburishvili, S. (2009). Business-Angels, Georgian Experience of Informal Investment Searching. Tbilisi: „UNIVERSALI“. (in Georgian)

სტარტაპის ფენომენი თანამედროვე ბიზნესში და საქართველოს გამოცდილება

შოთა შაბურიშვილი

ეკონომიკის დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

ასოცირებული პროფესორი

ORCID ID: 0000-0001-8091-7684

ელ.ფოსტა: shota.shaburishvili@tsu.ge

ტელ: (+995) 599259435

აბსტრაქტი

სტატიაში განხილულია სტარტაპების ძირითადი ძლიერი და სუსტი მხარეები, საქართველოში არსებული ბიზნესის გარემოს ანალიზის საფუძველზე გამოკვეთილია სექტორის ძირითადი გამოწვევები. ბოლო წლებში საქართველოში სტარტაპების რაოდენობა სტაბილურად იზრდებოდა, რასაც ბიზნესის გარემოს ცალკეული ასპექტების გაუმჯობესება და სამენარმეო კულტურის განვითარება უწყობს ხელს. მენარმეობის მხარდაჭერი სამთავრობო პროგრამები, სპეციალური ეკონომიკური ზონები, საგადასახადო, ორგანიზაციული შეღავათები მნიშვნელოვან სტიმულებს ქმნის ადგილობრივი და უცხოელი მოქალაქეებისათვის საქმიანი წამოწყებები საქართველოს იურისდიქციაში დაარეგისტრირონ. სტარტაპში მოიაზრება ახალგაზრდა კომპანია, რომელიც ქმნის ახალ, გაუმჯობესებულ პროდუქტს ან მომსახურებას და ეყრდნობა უნიკალურ ბიზნეს მოდელს. ბუნებრივია ასეთი საქმიანი წამოწყებები ასტიმულირებენ ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას, ზრდიან დასაქმების დონესა და ინოვაციურ პოტენციალს. საქართველოში მოქმედი სტარტაპები კვლავ აწყდებიან სიძნელეებს რიგ სფეროებში, რაც ნეგატიურად აისახება მათი პოტენციალის სრულყოფილ რეალიზაციაზე. გაუმჯობესებას საჭიროებს სტარტაპების მხარდაჭერი სამთავრობო პროგრამები. სანყის ფაზაში მთავრობის მხარდაჭერა არსებითია, თუმცა როდესაც სტარტაპები გაცილებით რთულ ფაზას - „სიკვდილის ველს“ აღწევენ, ყოველგვარი დახმარების გარეშე რჩებიან. კაპიტალის ბაზრის განვითარებლობის გამო, კვლავ მნიშვნელოვანი გამოწვევაა კერძო ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა.

საკვანძო სიტყვები: სტარტაპი; ინოვაცია; მენარმეობა; ბიზნესის მოდელი; ტექნოლოგია.

შსსავალი

თანამედროვე პირობებში სტარტაპის ცნება სცნება ბიზნესის სასიცოცხლო ციკლის კონკრეტული ფაზის ვინრო ჩარჩოებს და უმნიშვნელოვანეს სოციალურ, ეკონომიკურ, პოლიტიკურ დატვირთვას იძენს. სტარტაპი ესაა ინოვაციური ბიზნეს-იდეები, ახალი და გაუმჯობესებული ტექნოლოგიები, პროდუქტები, მართვის მეთოდები და მოდელები, სამუშაო ადგილები, კონკურენტული გარემო, რეალიზებული პიროვნული პოტენციალი, თავისუფალი და ღირსეული მოქალაქე, დამატებითი შემოსავალი სახელმწიფო ხაზინაში, ინკლუზიური და მდგრადი ეკონომიკური განვითარება. ცნობილია, რომ ახალგაზრდა და ინოვაციური ფირმები, რომლებიც ეკონომიკის სხვადასხვა სფეროში მოღვაწეობენ, გადამწყვეტ როლს ასრულებენ საზოგადოების განვითარებასა და კეთილდღეობის ამაღლებაში (Meskhia & Shaburishvili, 2015). მათი მნიშვნელობის გაცნობიერებით, განვითარებული ქვეყნების მთავრობები, განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობენ ამგვარ საქმიან აქტივობებს (Colombo, Luukkonen, Mustra, & Wright, 2010).

ძირითადი ტექსტი

არსებობს სხვადასხვა შეხედულება ბიზნესის მახასიათებლებთან დაკავშირებით, იმისათვის, რომ ის სტარტაპს მივაკუთვნოთ. ყველაზე გავრცელებული მოსაზრების მიხედვით, სტარტაპი არის ინოვაციური ბიზნესი, რომელიც ერთ წლამდე ასაკში იმყოფება (WKO, 2024). ამასთან, დარგის მკვლევარები ხაზგაზმით აღნიშნავენ, რომ ეს ტერმინი მხოლოდ იმ ახალგაზრდა კომპანიების მიმართ უნდა იქნას გამოყენებული, რომლებიც ახალ, უნიკალურ ბიზნეს მოდელებს და ინოვაციურ მიდგომებს ეყრდნობიან (Baldrige & Curry, 2024). სტარტაპები მიზნად ისახავენ როგორც არსებული პროდუქტის დახვეწას, ხარვეზების გამოსწორებასა და პრობლემების გადაჭრას, ასევე ახალი პროდუქტის შექმნას და ისეთი მომსახურების შეთავაზებას, რომელიც უფრო გაამარტივებს ადამიანების ცხოვრებას. ზოგადად, სტარტაპი წარმოადგენს ახალ კომპანიას, რომელიც ქმნის ახალ ან გაუმჯობესებულ პროდუქტს ან მომსახურებას და ეყრდნობა უნიკალურ ბიზნეს მოდელს. ასეთი კომპანიები, მოგზაურობის დასაწყისში კლასიფიცირდებიან როგორც სტარტაპები და რასაც ისინი მიაღწევენ, დროის ამ მოკლე ინტერვალში, დიდად განსაზღვრავს მათ შემდგომ წარმატებას ან წარუმატებლობას. სტარტაპის

შექმნის მთავარი მამოძრავებელი ძალაა პირადი ფინანსური სარგებლის მიღება, ასევე საზოგადოებისათვის დადებითი ეფექტის შექმნა, რაც შედეგად ახალ ბაზრებს წარმოქმნის. ორგანიზაციის შექმნით, მიმწოდებლებთან თანამშრომლობითა და მოსახლეობის დასაქმებით, სტარტაპები ასტიმულირებენ ადგილობრივ ეკონომიკას. მათი ინოვაციები ზრდიან პროდუქტიულობას სხვადასხვა ინდუსტრიაში (Shaburishvili, 2011). სტარტაპები ხასიათდებიან თანამშრომელთა მცირე რაოდენობით, შეზღუდული საოპერაციო ისტორიით, ინოვაციურობით და ორიენტირებულნი არიან სწრაფ ზრდაზე (Decker, 2023).

ინოვაციურობის და ასაკის გარდა, სტარტაპის ფენომენის ახსნისას ავტორები ხშირად ისეთ ცნებებს ეყრდნობიან, როგორცაა რისკის დონე, მისი ხასიათი და საჭირო ფინანსების მოცულობა. ამ თვალსაზრისით, გამოყოფენ ბიზნესის 5 ფაზას - თესვა, სტარტაპი, ადრეული ზრდა, გაფართოვება, მდგრადი განვითარება (Shaburishvili, 2009). მოიაზრება, რომ თესვის სტადიის დასრულება ხსნის ახალ ტექნოლოგიასთან, საქონელსა ან მომსახურებასთან დაკავშირებულ რისკს. სტარტაპ სტადიის დასრულება კი უზრუნველყოფს პრინციპული არაკომერციულობის (საქონლის ბაზარზე გასვლის შეუძლებლობა) რისკის მოხსნას (იხ. ცხრ.1).

ბიზნესის განვითარების ეტაპების კლასიფიკაცია ქვეყნებისა და კონკრეტული ინვესტორების მიხედვითაც კი განსხვავებულია. ზოგჯერ ერთ კატეგორიაში აერთიანებენ თესვისა და სტარტაპ პროექტებს, ან პირიქით დამატებით გამოყოფენ იდეის თავდაპირველი დამუშავების სტადიას. აღნიშნულის მიუხედავად, სანარმოს განვითარების ეტაპების გამოყოფა დიდ მნიშვნელობას იძენს თანამედროვე ბიზნესში (Шабურიшвили, 2011). ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ თესვისა და სტარტაპ სტადიებს ბევრი საერთო ნიშანი გააჩნია - მართვის მარტივი სტრუქტურა, არაფორმალური ურთიერთობები კომპანიის თანამშრომლებს შორის, ახალ ბაზარზე მუშაობა, მოგების, საბაზრო საქმიანობის გამოცდილების, მსხვილი და ლიკვიდური აქტივების არქონა. ამიტომ, ადრეული სტადიის ბიზნესებზე მსჯელობისას ხშირად ორივეს ერთად (თესვა და სტარტაპი) მოიაზრებენ და საერთო სახელით - სტარტაპით მოიხსენიებენ.

მკვლევარები სტარტაპების შემდეგ უპირატესობებზე ამახვილებენ ყურადღებას:

- ბაზართან სიახლოვე, სტარტაპის დამფუძნებლები ხშირად თავად გვევლინებიან იმ პროდუქტის გამორჩეულ მომხმარებლად, რომელის ახალ ან

ცხრილი 1. ბიზნესის განვითარების ეტაპები

დასახელება (ინგლისურად)	დასახელება (ქართულად)	საჭირო ფინანსური რესურსები (დოლარებში)	აღწერა
Seed	თესვა	1000000- მდე	ბიზნესის ფორმირება, პროექტისა და ბიზნეს-იდეის არსებობა, მმართველი გუნდის შექმნა და მარკეტინგული კვლევების ჩატარება.
Start-up	სტარტაპი	1000000-დან 5 000000	კომპანია ფუნქციონირებს, არსებობს ბიზნეს-გეგმა, საცდელი ნიმუშები, მიმდინარეობს სერიული წარმოების ორგანიზება, ტარდება სამუშაოები პროდუქტის ბაზარზე გასატანად.
Early stage, Early growth	ადრეული ზრდა	5000000-დან 10000000	მიმდინარეობს მზა პროდუქციის გამოშვება და კომერციული რეალიზაცია. საწარმოს ჯერ არ გააჩნია მყარი მოგება. ამ სტადიაზე ხდება უზარალობის წერტილის მიღწევა.
Axspantion	გაფართოვება	10000000-ზე მეტი	კომპანია იკავებს მყარ პოზიციას ბაზარზე, იღებს სტაბილურ მოგებას, ფართოვდება წარმოება და რეალიზაცია, იზრდება ძირითადი ფონდები.
Later stage	გვიანი სტადია, მდგრადი განვითარება	დამოკიდებულია საჭიროებებზე	მტკიცე პოზიციები სხვადასხვა მიზნობრივ ბაზრებზე, მდგრადი მოგება და დივიდენდების გადახდა. ყოველწლიური ზრდის ტემპი მცირეა, საწარმოს აქციები უკვე იყიდება საფონდო ბირჟაზე.

წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ დარგში არსებული სამეცნიერო ლიტერატურის ანალიზის საფუძველზე.

გაუფიქრებულ ვარიანტს შემდგომში ბაზარს სთავაზობენ;

- თანამშრომლების ლოიალური დამოკიდებულება, რასაც ახალ ორგანიზაციაში მკვეთრი იერარქიის არარსებობა, გუნდის წევრებს შორის მეგობრული დამოკიდებულება, მოქნილი სამუშაო გრაფიკი და ბიზნესში წილობრივი მონაწილეობა განაპირობებს.

- ცვალებად პირობებთან სწრაფი ადაპტაციის უნარი, ფორმირების პროცესში მყოფი სტრატეგიული და ოპერაციული ბაზა ამარტივებს მასში ცვლილებების შეტანას;

გადანყვეტილებების მიღების, აღსრულების ოპერატიულობა და მოქნილობა, საწყის ეტაპზე მყოფი ორგანიზაციების მართვის სისტემა მარტივია (Shaburishvili & Kadagishvili, 2018).

აღნიშნული უპირატესობების მიუხედავად, სტარტაპები აწყდებიან გამომწვევებს, რაც განპირობებულია ბიზნესის საწყის ეტაპთან დაკავშირებული კომერციული რისკებითა და ფინანსური პრობლემებით. ფორმირების სტადიაზე მყოფ კომპანიებს და მის დამფუძნებლებს, უმეტეს შემთხვევაში, ბაზარზე პრაქტიკული საქმიანობის გამოცდილება არ გააჩნია (Shaburishvili & Chania, 2017). ამ ეტაპზე, მკვეთრად არ არის გამოკვეთილი ბიზნესის მოდელი, ძირითადი გუნდის შემადგენლობა, მიზნობრივი ბაზარი და მისი ათვისების სტრატეგია, უცნობია მომხმარებლის რეაქცია შეთავაზებულ პროდუქტზე, რთულია მაღალკვალიფიციური კადრების მოზიდვა, ხოლო ფინანსური მაჩვენებლები კი დამფუძნებლების ოპტიმისტური ვარაუდები უფროა, ვიდრე ობიექტურ გათვლებზე დაფუძნებული პროგ-

ნოზები. თუმცა, ბიზნესის განვითარების მომდევნო ფაზებისაგან განსხვავებით, საჭირო ფინანსების მოცულობა არც ისე დიდია (იხ. ცხრილი 1). დაფინანსების თვალსაზრისით ურთულესი პრობლემები განვითარების შემდგომი სტადიისაკენ გარდამავალ ეტაპზე იჩენს თავს (იხ. ნახაზი 1).

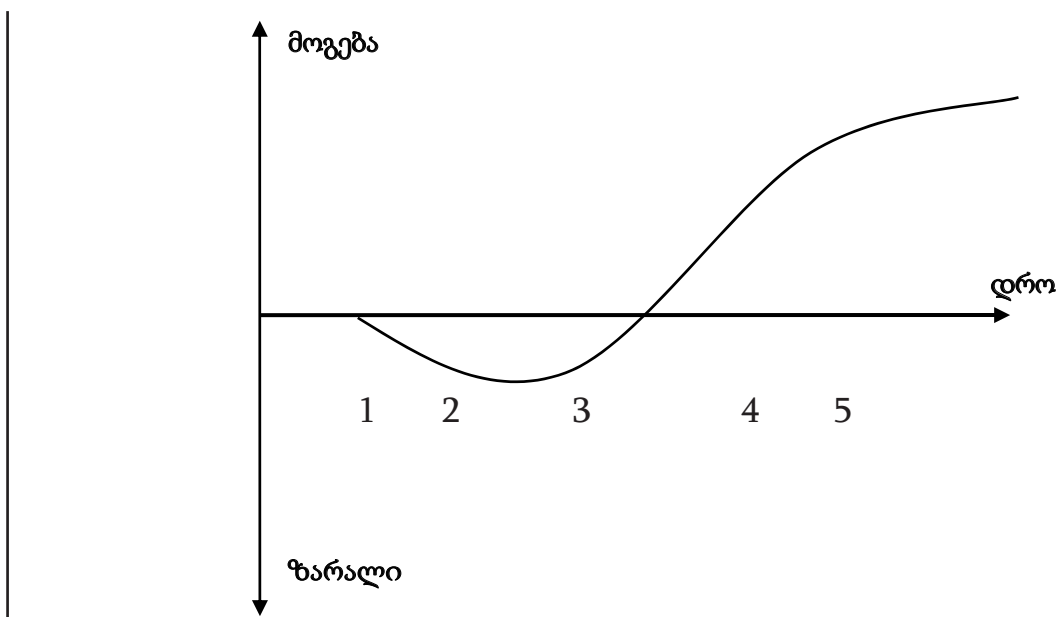
ნახაზ 1-ზე ასახული კომპანიის ფინანსური ჩავარდნა „სიკვდილის ველის“ სახელითაა ცნობილი. სახელწოდება გამომდინარეობს იმ სტატისტიკიდან, რომელიც აშშ-ში „სილიკონის ველზე“ არსებობს, საშუალოდ ამ ეტაპს მიღწეული 10 სტარტაპიდან მხოლოდ 1 გადადის ადრეული ზრდის ფაზაზე (Ritter & Pedersen, 2022). „სიკვდილის ველის“ ფსკერი სტარტაპიდან ადრეული ზრდის ფაზისაკენ გარდამავალ ეტაპზე მდებარეობს. ამ დორს მკვეთრად იზრდება კომპანიის დანახარჯები, ხოლო გაყიდვებიდან მიღებული შემოსავალი მინიმალურია ან საერთოდ არ არის. ხარჯების ასეთი ზრდა უკავშირდება ბაზრის ასათვისებლად საჭირო საოპერაციო და მარკეტინგულ აქტივობებს.

ბოლო წლებში სტარტაპების რაოდენობა საქართველოში სტაბილურად იზრდებოდა, რასაც ბიზნესის გარემოს ცალკეული ასპექტების გაუმჯობესება და სამენარმეო კულტურის განვითარება უწყობს ხელს. მენარმეობის მხარდამჭერი სამთავრობო პროგრამები, სპეციალური ეკონომიკური ზონებით, საგადასახადო და ორგანიზაციული შეღავათები მნიშვნელოვან სტიმულებს ქმნის ადგილობრივი და უცხოელი მოქალაქეებისათვის ბიზნესი სა-

ქართველოს იურისდიქციაში დაარეგისტრირონ (Shaburishvili, 2016). ვითარდება ბიზნეს-ინკუბატორები, სტარტაპ-აქსელერატორები, ბიზნეს-ანგელოზების ქსელები და ვენჩურული ფონდები, რომლებიც მენტორობის პროგრამების, ქსელური ღონისძიებებისა და განვითარებისთვის საჭირო რესურსების შეთავაზებით ხელს უწყობენ სტარტაპების სექტორის განვითარებას. საინტერესოა ის ფაქტი, რომ გლობალურ სტარტაპ-ეკოსისტემაში საქართველო 100 ქვეყანას შორის მე-80 ადგილზეა (Nanitashvili & Vandenberg, 2023).

უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს ტერიტორიაზე მკვეთრად განსხვავებულ პირობებს ვხვდებით სტარტაპების განვითარებისათვის - დედაქალაქში შედარებით ხელსაყრელი გარემოა, თუმცა, რეგიონებში სერიოზული ჩავარდნაა დიგიტალური, საკომუნიკაციო, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განუვითარებლობისა და კვალიფიციური სამუშაო ძალის მკვეთრი დეფიციტის გამო (Udesiani & Shaburishvili, 2023). თბილისი ემსახურება მრავალ ინოვაციურ სტარტაპს სხვადასხვა ინდუსტრიაში, როგორცაა ტექნოლოგია, სოფლის მეურნეობა, ტურიზმი, ელექტრონული კომერცია და ფინტექი (Geo Commerce, 2023). სტარტაპების დაფინანსების შესაძლებლობების თვალსაზრისით, თბილისში შესაძლებელია მოვიძიოთ ვენჩურული კაპიტალის წყაროები, სხვადასხვა ღონისძიებებზე ქალაქს ხშირად სტუმრობენ ბიზნეს-ანგელოზები, რომლებიც ეძებენ პერსპექტიულ სტარტაპებს ინვესტირები-

ნახაზი 1. საწარმოს ფინანსური მდგომარეობა დინამიკაში

1 - თესვის სტადია; 2 - სტარტაპი; 3 - ადრეული ზრდა; 4 - გაფართოვება; 5 - მდგრადი განვითარება.

სათვის. გარდა ამისა, არსებობს მთავრობის მიერ მხარდაჭერილი ინიციატივები, რომლებიც მიზნად ისახავს მენარმეობის ხელშეწყობას გრანტებისა და სუბსიდიების საშუალებით (ტერტერაშვილი, 2021).

საქართველოს ტერიტორიაზე წარმატებული სტარტაპების რიცხვის ზრდა, რომელიც გლობალურად კონკურენტუნარიან ბიზნესებად ჩამოყალიბდებიან, ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის არსებით წყაროდ შეიძლება მოგვევლინოს მომავალში. სწორედ სტარტაპები ქმნიან ინოვაციურ და განახლებულ ტექნოლოგიურ პროდუქტებს, რომელსაც დიდი სარგებელი მოაქვს, როგორც ადგილობრივი, ასევე უცხოელი მომხმარებლისათვის. საქართველოში სტარტაპები რამდენიმე ძირითად სექტორზე არიან ორიენტირებული:

- **Agritech:** სტარტაპები იყენებენ ტექნოლოგიებს სოფლის მეურნეობის პროდუქტიულობის გაზრდის, მიწის დეგრადაციის დასაბრუნებლად და მდგრადი მეურნეობის პრაქტიკის ხელშეწყობისთვის;

- **Edtech:** საგანმანათლებლო ტექნოლოგიების სტარტაპები, რომლებიც სასწავლო მასალებს ონლაინ კურსებიდან პერსონალიზებულ სასწავლო პლატფორმებად გარდაქმნიან;

- **Healthtech:** ინოვაციები ჯანდაცვის ტექნოლოგიაში - ტელემედიცინა, პაციენტის მონაცემების მართვა და პრევენციული დახმარება;

Greentech: გარემოს დაცვის და მდგრადობის გაზრდის გადამწყვეტილებებზე მომუშავე სტარტაპები - განახლებადი ენერჯია, ნარჩენების მართვა და ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების წარმოება (Nanitashvili & Vandenberg, 2023).

აღნიშნული პოზიტიური ძვრების მიუხედავად საქართველოში მოქმედი სტარტაპების მხოლოდ მცირე ნაწილი ახერხებს „სიკვდილის ველის“ გადალახვას. ბიზნესის ეს სექტორი კვლავ აწყდება სიძნელეებს რიგ სფეროებში, რაც ნეგატიურად აისახება მისი პოტენციალის სრულყოფილ რეალიზაციაზე.

გაუმჯობესებას საჭიროებს სტარტაპების მხარდამჭერი საჯარო ინსტიტუტების მიდგომები. სამთავრობო პროგრამები ძირითადად თესვის ფაზაზე არიან ფოკუსირებული და დამწყები მენარმეებისათვის მცირედი გრანტების გამოყოფას ითვალისწინებენ, ხოლო „სიკვდილის ველზე“ მოხვედრილი კომპანიები დახმარების გარეშე, ბედის ანაბარა არიან მიტოვებული. ამასთან, უმეტეს შემთხვევაში, ხდება არა ორიგინალურ, უნიკალურ, ინოვაციურ ან თანამედროვე ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული საქმიანი წამოწყებების დაფინანსება, არამედ სტანდარტულ, კარგად აპრობირებულ, დაბალპროდუქტიულ, ტრა-

დიციულ ტექნოლოგიებზე ფოკუსირებული მცირე ოჯახური ბიზნესების, რომლებსაც ზრდის არანაირი პერსპექტივა არ გააჩნია.

გამონვევად რჩება კერძო ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა. მაღალი საპროცენტო განაკვეთები და სესხის უზრუნველყოფის მკაცრი პირობები (დიდი გირაო, გარანტია), რასაც შედარებით განუვითარებელი არასაბანკო დაფინანსების სისტემა ემატება. როგორც ცნობილია, სტარტაპების დაფინანსების მთავარი წყარო ბიზნეს-ანგელოზები და ვენჩურული ფონდებია. სამწუხაროდ ეს ინსტიტუტები საქართველოში ჯერ კიდევ ფორმალურად ფუნქციონირებენ, რაც ზოგადად კაპიტალის ბაზრის განუვითარებლობით არის გამოწვეული. ვენჩურული დაფინანსების ძირითადი სქემა სტარტაპ სტადიაზე კომპანიის წილის შეძენაა, რომელიც გაცილებით მაღალ ფასად, სტაბილიზაციის ფაზაზე გადასვლის შემდეგ, აქციების სახით საფონდო ბაზარზე გაიყიდება. ეს უკანასკნელი კი საქართველოში პრაქტიკულად არ ფუნქციონირებს.

დასკვნა

თამამად შეიძლება ვთქვათ, რომ საქართველოში სტარტაპების განვითარების საკითხი საკმაოდ აქტუალური გახდა, რაზეც სამთავრობო პროგრამების მხარდაჭერის, საერთაშორისო ინვესტორებისა და სამენარმეო წრეების დაინტერესების ზრდა მიუთითებს. ეტაპობრივად ვითარდება სტარტაპ-გარემო, რომელიც ხელსაყრელია როგორც ბიზნესის დამფუძნებლებისთვის, ასევე ადგილობრივი და უცხოელი ინვესტორებისათვის. ბიზნეს იდეით შთაგონებულ ადამიანს საშუალება ეძლევა, მონაწილეობა მიიღოს სახელმწიფო პროგრამებსა და სხვადასხვა საგრანტო კონკურსებში, რითაც საწყისი დაფინანსების მოპოვება შეეძლება. ვითარდება ბიზნეს-ინკუბატორები, სტარტაპ-აქსელერატორები, ბიზნეს-ანგელოზების ქსელები და ვენჩურული ფონდები, რომლებიც ხელს უწყობენ სტარტაპების სექტორის განვითარებას. ამასთან, რეგიონებში არსებული სტარტაპ-გარემო არსებითად ჩამოუვარდება თბილისს. საქართველოში მოქმედი სტარტაპების მხოლოდ მცირე ნაწილი ახერხებს საკუთარი იდეების რეალიზებასა და „სიკვდილის ველის“ გადალახვას. ბიზნესის ეს სექტორი კვლავ აწყდება სიძნელეებს რიგ სფეროებში, რაც ნეგატიურად აისახება მისი პოტენციალის სრულყოფილ რეალიზაციაზე. გაუმჯობესებას საჭიროებს სტარტაპების მხარდამჭერი საჯარო ინსტიტუტების მიდგომები. კაპიტალის ბაზრის განუვითარებლობის გამო, კვლავ მნიშვნელოვანი გამოწვევაა კერძო ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა.

SOCIAL NETWORKS AND ISSUES OF THEIR SECURITY PROTECTION

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: December 2, 2024
Published: December 25, 2024
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC19032024-32

Teimuraz Gognadze

Associate Professor at
Georgian State Teaching University of Physical Education and Sports
ORCID-ID - 0009-0009-4103-8690
E.Mail: teimuraz.gognadze@tsu.ge

THE NEW ECONOMIST / სხვადასხვა პარკონომისტი

ABSTRACT

The article analyzes world-famous social networks, discussing both the positive and negative aspects of their use in people's lives. It explores the prerequisites for their emergence and offers methods for identifying/verifying social media accounts as well as measures for ensuring the security of these networks.

Keywords: Social network, information, social media, rating, virtual relationship, media threats

REFERENCES:

1. <https://www.investopedia.com/terms/s/social-media.asp>
2. [https://intermedia.ge/article/59206-Social Networks and Their Impact on Humans/127/](https://intermedia.ge/article/59206-Social-Networks-and-Their-Impact-on-Humans/127/)
3. <https://imc.ge/socialuri-media/>
4. <https://www.finedu.gov.ge/ge/4-rcheva-sotsialur-kselshi-usaftrtkhoebistvis-1>
5. <https://ka.wikipedia.org/wiki/Facebook>
6. <https://bm.ge/news/statistacom-2019-wels-msoflios-socialuri-qselebis-momxmarebeta-ricxvi-2-mlrd-770-mln-iqneba/28138>
7. <https://conferenceconomics.tsu.ge/?mcat=0&cat=arq&leng=ge&adgi=1206&title>
8. https://www.postcovid.nala.ge/open_blog/150
9. <https://bm.ge/news/msoflios-yvelaze-popularuli-socialuri-qselebis-top-10/135597>
10. <https://commerciant.ge/news/world/yvelaze-popularuli-sotsialuri-qselebi-msoflios-romel-adgil-zea-facebook-da-tiktok>
11. <https://bm.ge/news/rogor-iyenebs-saqartvelos-mosakhleoba-sotsialur-qselebs-2024-tslis-statistika>
12. <https://www.mediachecker.ge/ka/resursebi/article/93118-ra-problemebs-qmnis-socialuri-qselimentaluri-janmrthelobis-kuthkhith>

სოციალური ქსელები და მათი უსაფრთხოების დაცვის საკითხები

თეიმურაზ გოგნაძე

ასოცირებული პროფესორი,

სპორტის სახელმწიფო - სასწავლო უნივერსიტეტი

ORCID-ID - 0009-0009-4103-8690

ელ.ფოსტა: teimuraz.gognadze@tsu.ge

აბსტრაქტი

სტატიაში მსოფლიოში ცნობილი სოციალური ქსელების ანალიზის საფუძველზე განხილულია მათი გამოყენების დადებითი მხარეები და ნაკლოვანებები, გაანალიზებულია მათი წარმოშობის წინაპირობები. დასმულია საკითხი სოციალურ მედიაში ინფორმაციული უსაფრთხოების დაცვის შესახებ და შემოთავაზებულია სოციალური ქსელებით სარგებლობისას ინფორმაციული უსაფრთხოების დაცვის საშუალებები და მეთოდები.

საკვანძო სიტყვები: სოციალური ქსელი, ინფორმაცია, სოციალური მედია, რეიტინგი, ვირტუალური ურთიერთობა, მედიის საფრთხეები.

შესავალი

სოციალური ქსელები ფართოდაა გავრცელებული მთელ მსოფლიოში და კომუნიკაციის დამყარების საუკეთესო საშუალებად ითვლება. მათი საშუალებით შესაძლებელია კავშირის დამყარება დედამიწის სხვადასხვა წერტილში. კლასიკური განმარტების თანახმად სოციალური ქსელი არის სოციალური ობიექტების ჯაჭვი, რომლებიც შედგება ორგანიზაციების ან ინდივიდუალური ადამიანებისაგან. მისი საშუალებით შეგვიძლია უმოკლეს დროში დაუკავშირდეთ მეგობრებსა და ახლობლებს. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ სოციალურმა ქსელებმა, ინტერნეტმა რადიკალურად შეცვალა ადამიანთა ცხოვრება. მაგრამ თუ როგორ შეცვალა სასიკეთოდ თუ საუბედუროდ ადამიანთა შორის აზრთა სხვადასხვაობას ინვესტ[1]. სოციალური ქსელი არის ინტერაქტიული ტექნოლოგია, რომელიც საშუალებას გვაძლევს სხვადასხვა ინფორმაცია, იდეები, ინტერესები და აზრები ვირტუალურ ქსელში გავაზიაროთ. სოციალური მედია ეხება სხვადასხვა ტექნოლოგიებს, რომლებიც ხელს უწყობს იდეებისა და ინფორმაციის გაზიარებას მათ მომხმარებლებს შორის.

პირითადი ტექსტი

ჩვენს ქვეყანაში სოციალური ქსელის მომხმარებლები 12-40 წლის, ხოლო ევროპაში ხანშიშესული ადამიანები არიან. მომხმარებლები თვითონ ირჩევენ როდის და რას უყურონ, მოუსმინონ ან

ნაიკითხონ. სოციალური ქსელის სიმდიდრე სწორედ მომხმარებელია. მათ ღრმად შემოაღწიეს ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებაში და გაიდგეს ფესვები ჩვენს ფსიქიკაში. ფსიქოლოგ კიმბერლი იანგის მიერ ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა რომ ინტერნეტდამოკიდებულება ჰგავს პათოლოგიური აზარტულობის გავრცელებას, რომლითაც უფრო მეტად დაავადებულია უმაღლესი განათლების არმქონე ადამიანები[2].

მაინც რაა სოციალური მედია?

1. სოციალური მედია არის ვებსაიტი ან პროგრამა, რომელიც საშუალებას გაძლევთ შექმნათ და გაუზიაროთ შინაარსი სხვა მომხმარებლებს ურთიერთობისას.

2. გაზიარებული მედიის ტიპი დამოკიდებულია სოციალური მედიის საიტზე ან მოცემულ პროგრამაზე.

3. ტრადიციული მედიისგან განსხვავებით, სოციალური მედია საშუალებას აძლევს თითქმის ყველას, დაუყოვნებლივ მიაღწიოს საზოგადოებამდე, ხოლო შინაარსის შეზღუდვა შედარებით მცირეა.

ბიზნესს შეუძლია გამოიყენოს სოციალური მედია მენეჯმენტი მომხმარებლებთან ურთიერთობისთვის[3].

სოციალური მედია ინტერნეტშია განთავსებული და მომხმარებლებს სწრაფი ელექტრონული კომუნიკაციის, პერსონალური მონაცემების, დოკუმენტების, ფოტოების, ვიდეოს, ხმოვანი შეტყობინებების გაცვლას უზრუნველყოფს.

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

მომხმარებლებს სოციალური მედიის გამოყენება დღესდღეობით შეუძლიათ კომპიუტერით, ლეპტოპით, მობილურით, ტაბლეტით, სმარტფონით და სხვ. 21-ე საუკუნეში სოციალურ მედიაზე ყველას მიუწვდება ხელი.

სოციალურ ქსელში ინფორმაციული უსაფრთხოების დაცვის ქვეშ იგულისხმება ჩასატარებელ ღონისძიებათა კომპლექსი, რომელთა საშუალებითაც უზრუნველყოფილი იქნება ინფორმაციის მიღების, გადაცემისა და დამუშავების უტყუარობა ანუ მონაცემთა მთლიანობისა და ინფორმაციის კონფიდენციალურობის უზრუნველყოფა მათი ყველა ავტორიზებულ მომხმარებელამდე მიღწევის დროს. ე.ი. ინფორმაციული უსაფრთხოება არის ბრძოლა სამყაროს ინფორმაციული "დაბინძურების" წინააღმდეგ, რადგანაც არ მოხდეს ინფორმაციის გამოყენება კანონსაწინააღმდეგო და ამორალური მიზნებისათვის.

სოციალურ ქსელში უსაფრთხოებისათვის საჭიროა, რომ არ გაასაჯაროვოთ ყველანაირი ინფორმაცია. გახსოვდეთ ამ ინფორმაციას უცხო ადამიანებიც ნახულობენ და დაფიქრდით რამდენად მისაღებია ეს თქვენთვის. სოციალური ქსელები უმარტივეს კიბერთაღლითებს დამალონ თავიანთი იდენტობა ანდა სხვა ადამიანის სახელით დაგიკავშირდნენ. სწორედ ამ დროს შეიძლება მოხდეს თქვენი სოციალური ქსელის ანგარიშის კომპრომეტირება და თალითობის ჯაჭვის გაგრძელება ამ ანგარიშის გამოყენებით. ამიტომ აუცილებელია იმ ადამიანთა წრის შეზღუდვა, ვისთანაც თქვენთან დაკონტაქტება შეუძლია. თუ დაეკონტაქტებით უცხო ადამიანებს არ გაანდოთ მათ ზედმეტი ინფორმაცია, არ გადახვიდეთ მათ მიერ გამოგზავნილ ბმულებზე ბრმად და არ გადმოინეროთ მიმაგრებები. ერიდეთ მესამე მხარის მიერ შექმნილ აპლიკაციებს, რომლებიც ერთი შეხედვით სახალისოდ შეიძლება მოგეჩვენოთ. თუმცა ხშირ შემთხვევაში მსგავსი აპლიკაციებით მათ შემქმნელებს თქვენს პირად ინფორმაციაზე აძლევთ წვდომას. გამოიყენეთ ისეთი პაროლები, რომელთა გამოცნობაც რთულია[4].

პაროლის შერჩევის საიმედო ხერხია: ფრაზა+თარიღი+სიმბოლო. დამატებითი უსაფრთხოებისათვის საჭიროა გავიაქტიუროთ 2 დონიანი ავთენტიფიკაცია (2FA), რაც თქვენი იდენტობის დასადასტურებლად პაროლებთან ერთად დამატებით სხვა ინფორმაციის გამოყენებას გულისხმობს. მაგალითად პირველი დონე არის პაროლი და მეორე დონე შემთხვევითობის პრინციპით დაგენერირებული სიმბოლოები, რომელსაც მიიღებთ SMS-ით,

ელექტრონულ ფოსტაზე ანდა სპეციალური აპლიკაციით.

სოციალური ქსელების შექმნის ისტორია და დანიშნულება

გასული საუკუნის 30-იან წლებში ამერიკელი სოციოლოგები სწავლობდნენ ადამიანთა შორის არსებულ ურთიერთკავშირებს, რომლებსაც სოციოგრამების ანუ ერთგვარი დიაგრამების სახით გამოსახავდნენ. ამ გამოსახულებებში ცალკეული პიროვნებები წერტილებით, ხოლო მათ შორის კავშირები ხაზებით იყო აღნიშნული. ამ სახით ვიზუალიზებულ ადამიანთა საზოგადოებას სოციალური ქსელი უწოდეს.

1990 წლიდან კომპიუტერები მასიურად ხელმისაწვდომი გახდა, რამაც ხელი შეუწყო სოციალური მედიის განვითარებას. უკვე ადამიანებს შორის დისტანცია შემცირდა და გამოიკვეთა ინტერნეტის გამოყენების გზებიც.

სოციალური ქსელი Facebook შექმნა მარკ ელიოტ ცუკერბერგმა (Mark Elliot Zuckerberg) თანაკურსელებთან (კრის ჰაგი, დასტინ მოსკოვიცი, ედუარდო სავერინი) ერთად ჰარვარდის უნივერსიტეტში სწავლის პერიოდში და მსოფლიო ქსელში გაუშვა 2004 წლის 4 თებერვალს ჰარვარდის ერთი პატარა ოთახიდან. სოციალური ქსელის მფლობელია კომპანია Meta Platforms. მასში რეგისტრაცია უფასოა. მომხმარებლებს შეუძლიათ დაამატონ მეგობრები და გაგზავნონ გზავნილები, შექმნან და განაახლონ პერსონალური პროფილები, გაიგონ თუ როგორ ცხოვრობენ ადამიანები და გადაწყვიტონ ღირს თუ არა მათთან რაიმე ურთიერთობების დამყარება[5].

დღეისათვის Facebook XXI საუკუნის საუკეთესო კომპანიაა და წარმოადგენს მიზნობრივ პროექტს, რომელმაც მსოფლიოში მტკიცედ დაიმკვიდრა ადგილი ადამიანთა ყოფიერებაში.

2005 წლის თებერვალში PayPal-ის სამმა ყოფილმა თანამშრომელმა შექმნა ვიდეოპორტალი YouTube, სადაც მომხმარებლებს შეეძლოთ ვიდეოების ატვირთვა და ერთმანეთთან გაზიარება. თვით PayPal ელექტრონული საგადასახადო სისტემა ინტერნეტის საშუალებით ახორციელებს გადარიცხვის ოპერაციებს. YouTube 2006 წლის ნოემბერში შეიძინა კომპანია Google-მა 1.65 მილიარდ დოლარად და დღეს მუშაობს როგორც მისი შვილობილი კომპანია.

შეტყობინებების გაცვლის პროგრამა სმარტფონებისათვის WhatsApp 2009 წელს აშშ-ში შექმნა იან კუმმა და ბრაინ ექტონმა. მისი საშუალებით შესაძლებელია როგორც ტექსტური, ასევე აუდიო,

ვიდეო და ფოტო ფაილების გაგზავნა.

ჩინურმა ტექნოლოგიურმა კომპანია ByteDance-მა 2016 წელს შექმნა Tik Tok სოციალური მედიის პლატფორმა, რომელიც საშუალებას გვაძლევს ჩავწეროთ, დავამუშაოთ და გავავრცელოთ 60 წამამდე ქრონომეტრაჟის მქონე ვიდეოები. აპლიკაციაშივე შეგიძლიათ ვიდეოებს დაურთოთ მუსიკა, ხმოვანი და ვიზუალური ეფექტები. პირველ წელსვე Tik Tok-ს მილიარდზე მეტი მომხმარებელი ყავდა. 2019 წლიდან სოციალურმა ქსელმა უფრო მეტი მომხმარებლის ყურადღება მიიპყრო, სადაც ძირითადი ასაკობრივი კატეგორია თინეიჯერებია. ქართველი თინეიჯერებისათვის Tik Tok ყველაზე სახალისო და კომფორტული პლატფორმაა, ვიდრე სხვა ტრადიციული პლატფორმები.

Facebook Messenger შეტყობინებებისა და ვიდეოების გაცვლისათვის შექმნილი აპლიკაციაა, რომელიც ეკუთვნის კომპანია Meta Platforms-ს. იგი მობილურებისათვის 2011 წლის 9 აგვისტოს, ხოლო 2014 წლის 5 მარტს Windows Phone 8-ისათვის გამოვიდა. პერსონალური კომპიუტერებისათვის 2012 წლის 5 მარტს გამოვიდა მესენჯერის Windows 7 PC ვერსია. უკვე 2017 წლის აპრილის მონაცემებით მესენჯერის ყოველთვიური მომხმარებელი მილიარდი აღამიანია.

Statista.com-ის ინფორმაციით 2017 წელს მსოფლიოში სოციალური ქსელების მომხმარებელთა რაოდენობა 2 მილიარდ 46 მილიონი იყო. 2018 წელს კი ეს რიცხვი 2 მილიარდ 620 მილიონამდე გაიზარდა. სოციალური ქსელების მომხმარებელთა რაოდენობა წლიდან წლამდე მზარდია[6].

2017 წელს ინტერნეტის მომხმარებელთა 71% ამავედროულად სოციალური ქსელების მომხმარებელიც იყო. სოციალური ქსელები ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული ონლაინ პლატფორმაა, რომელიც ძალიან ბევრ ადამიანს იზიდავს და მისი მობილურ ტელეფონებში გავრცელება სწრაფი ტემპით ხდება.

ინტერნეტმომხმარებელთა რაოდენობამ მსოფლიოში 2019 წლის იანვრის მონაცემებით 4.388 მილიარდს მიაღწია, რაც მოსახლეობის 57% გაუტოლდა. აქედან სოციალურ ქსელებში ჩართული იყო 3.484 მილიარდი ადამიანი ანუ მთელი მოსახლეობის 45%. 2018 წლის იანვრის მდგომარეობით ინტერნეტში ჩართული იყო 4.021 მილიარდი ადამიანი, ხოლო სოციალურ ქსელებში 3.196 მილიარდი. აქედან ჩანს, რომ ადამიანთა უმრავლესობა ინტერნეტს სოციალური ქსელების გამოსაყენებლად იყენებს[7].

2019 წელს ჩატარებული კვლევით საქართვე-

ლოში გამოკითხულთა 46.5 % ჩართულია Facebook - ში, 6.9 % Instagram - ში, 44.7 % კი ერთდროულად რამდენიმე სოციალურ ქსელში.

COVID – 19 ვირუსის გავრცელებამ გამოიწვია მსოფლიო მასშტაბით რადიკალური ცვლილებები. იცი შეეხო საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროს და გადაიზარდა ბოლო ათწლეულის ყველაზე მასშტაბურ ეკონომიკურ, სოციალურ და ჯანმრთელობის დაცვის კრიზისში.

მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაცია 2020 წლის 11 მარტს ახალი კორონავირუსი COVID – 19 პანდემიად გამოაცხადა. 2020 წლის 26 თებერვალს საქართველო I COVID – 19 - ის შემთხვევა დაფიქსირდა, რომელიც ირანიდან შემოსულ მოქალაქეს აღმოაჩნდა[8].

პანდემიის პერიოდში სახლებში ჩაკეტილი ბავშვები კიდევ უფრო დამოკიდებულები გახდნენ ინტერნეტ თამაშებსა და სოციალურ ქსელებზე, რასაც მოჰყვა მშობლებსა და შეილებს შორის კომუნიკაციის გართულება, კონფლიქტების წარმოშობა და ურთიერთობების გაუარესება.

2020 წლის ივლისის მდგომარეობით 16-64 წლის მოქალაქეების მიერ ფილმების ყურების დრო გაიზარდა 54 %-ით, სოციალური მედიის მოხმარება 43 %-ით, მესენჯერის დრო - 42 %-ით, მუსიკის მოსმენის დრო 37 %-ით, მობილური აპლიკაციების გამოყენების დრო 36 %-ით, ვიდეოთამაშები 35 %-ით, ვიდეოების შექმნა - ატვირვის რაოდენობა 16 %-ით და პოდკასტების (ვიდეოფაილები) მოსმენის დრო კი 15 %-ით. კოვიდ პანდემიის პერიოდში 190 მილიონი ანგარიში შეიქმნა, რაც საგანმანათლებლო დაწესებულებებისა და სამსახურების დისტანციური ფუნქციონირებით აიხსნება.

მსოფლიოში არაერთი პოპულარული სოციალური ქსელია, რომელთაც მილიარდობით აქტიური მომხმარებელი ჰყავს. სიის სათავეში ამერიკული ტექნოლოგიური გიგანტი Meta Platforms-ია, რომელიც რეიტინგში სამ უმსხვილეს სოციალურ ქსელს Facebook-ს, Instagram-სა და WhatsApp-ს ფლობს.

2023 წლის მონაცემებით სოციალური მედიის პლატფორმებს მთლიანობაში 4.26 მილიარდი მომხმარებელი ჰყავდათ, რაც მსოფლიოს მოსახლეობის ნახევარზე მეტი, უფრო ზუსტად 58.4 %-ია[9].

ყველაზე პოპულარული სოციალური ქსელების რეიტინგში მსოფლიოში 2024 წლის იანვრის მონაცემებით აქტიური მომხმარებლების რაოდენობით პირველ ადგილს Facebook-ი იკავებს, რომელსაც ყოველთვიურად 3.049 მილიარდი ადამიანი იყენებს. მეორე ადგილზე 2.491 მილიარდი მომხმარებელი YouTube-ია. მესამე ადგილს 2 მილიარდი მომხმარე-

ბელით WhatsApp იკავებს, Instagram – 2 მილიარდი, TikTok-ი 1.562 მილიარდი, WeChat – 1.336 მილიარდი, Facebook Messenger – 979 მილიონი, Telegram -ს 800 მილიონი, Douyin 752 მილიონი და ბოლოს Snapchat-ს 750 მილიონი მომხმარებელი ჰყავს[10].

ყველაზე პოპულარული სოციალური ქსელების რეიტინგის ათეული ასე გამოიყურება:

Facebook – YouTube – WhatsApp – Instagram – TikTok- WeChat - Facebook Messenger – Telegram – Douyin- Snapchat

2024 წლის იანვრის მონაცემებით საქართველოში ინტერნეტით 2.93 მილიონი ადამიანი სარგებლობს და მათგან 2.85 მილიონი ე.ი. მოსახლეობის 76.6% სოციალური ქსელის მომხმარებელია. საქართველოში ყველაზე პოპულარული სოციალური ქსელების სია რეგისტრირებული მომხმარებლების მიხედვით ასე გამოიყურება[11]:

- Facebook – 2.85 მილიონი
- Tik Tok – 2.52 მილიონი
- Facebook Messenger – 2.4 მილიონი
- Istagram – 1.65 მილიონი
- Linkedin – 650 ათასი
- Twiter – 235 ათასი

სოციალური ქსელების დადებითი მხარეები

სოციალურმა მედიამ დროთა განმავლობაში ახალი ფუნქციები შეიძინა. არ არსებობს სფერო, რომელიც სარგებელს არ იღებს სოციალური მედიის საშუალებით: სასწავლო დანესებულებები, სანარმოები, ბიზნესი და სხვა.

სოციალური მედიის საშუალებით ვნახულობთ უამრავ სხვადასხვა სახის ინფორმაციას: პერსონალური და კარიერული ზრდა, ონლაინ გამოფენები, ონლაინ შოპინგი, სხვადასხვა ბაზრის კვლევა, სწავლა დისტანციურად და სხვადასხვა ღონისძიებებში მონაწილეობა.

მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში სოციალური ქსელები ადამიანთა უმრავლესობისათვის ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი გახდა. ინტერნეტმა განაპირობა ადამიანთა ჩართვა მრავალი სფეროს მომცველ ვირტუალურ ურთიერთობებში. განვითარდა ელექტრონული კერძო ვაჭრობა, სადაც ადამიანები ერთმანეთში საქონლითა და მომსახურებით ვაჭრობის გარდა ახორციელებენ მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გაცვლას კომერციული მიზნით. ერთმანეთთან ურთიერთობების დასამყარებლად ქმნიან ვებგვერდებს როგორც საქონლის ან ინფორმაციის, ასევე სხვადასხვა სახის გამოსახულებების (სურათების) გასაზრცელებლად.

სოციალური ქსელების უარყოფითი მხარეები

სოციალური ქსელები ძირითადად იზიდავს იმ მოზარდებს, რომლებიც კონტაქტების დამყარების მხრივ ხშირად აკეთებენ არასწორ არჩევანს. სამწუხაროდ მოზარდთა უმრავლესობას არ ესმის, რომ პერსონალური ინფორმაციის დაუფიქრებელმა გამოქვეყნებამ შესაძლოა მათ ზიანი მიაყენოს. ქსელში განთავსებული ინფორმაცია ყველასათვის ხელმისაწვდომი ხდება და ის შესაძლებელია მათ სანაღმდეგოდ გამოიყენონ. თუ ვაცნობიერებთ რომ ინტერნეტდამოკიდებულნი ვხდებით უნდა ვეცადოთ ვირტუალურ ურთიერთობებზე მეტად უპირატესობა მივანიჭოთ პირისპირ ურთიერთობებს.

სოციალური მედიის საფრთხეებია:

- სოციალურ მედიაში გაზიარებულ ინფორმაცია სამუდამოდ დარჩება ისტორიაში;
- თქვენი პერსონალური ფოტოები, ვიდეოები, ინფორმაცია ნებისმიერი ადამიანისთვის და ხელოვნური ინტელექტისთვის იქნება ხელმისაწვდომი;
- სხვადასხვა ღონისძიებებში მონაწილეობა;
- დამოკიდებულება და მისი გავლენა ნერვულ სისტემაზე;
- გავლენა მხედველობაზე;
- ანონიმური სოციალური ქსელები;
- ბულინგი;
- დეზინფორმაცია;
- მენტალური ჯანმრთელობა და ვალიდაცია.

პრობლემები რომლებსაც იწვევს სოციალური ქსელები მენტალური ჯანმრთელობის კუთხით [12]:

1. შფოთვა და დეპრესია;
2. შიში, რომ რაღაცას გამოტოვებ;
3. არასრულფასოვნების განცდა;
4. პროდუქტიულობის შემცირება;
5. ძილის რეჟიმის დარღვევა;
6. ონლაინ სივრცეზე დამოკიდებულება.

სოციალურ მედიასთან დაკავშირებული FOMO (Fear Of Missing Out) - ს სინდრომი იწვევს:

1. ძილის პრობლემებს, რადგან ადამიანი რაც უფრო მეტად ეჯაჭვება სოციალურ ქსელებს მით უფრო ნაკლები დრო რჩება ძილისათვის. ეს კი დამატებით იწვევს მხედველობის პრობლემებს;
2. სტუდენტების პროდუქტიულობისა და აკადემიურ პროცესებში ჩართულობის შემცირებას;
3. ახალგაზრდები ნაკლებად ცხოვრობენ ჯანსაღი ცხოვრების წესით, რაშიც ფიზიკური აქტივობა იგულისხმება;
4. უჭირთ ყოველდღიურ აქტივობებში კონცენტრაცია: ქუჩის გადაკვეთა, ორიენტირება და სხვა.

სოციალური ქსელების უსაფრთხოების დაცვის მეთოდები და საშუალებები

სოციალური მედიის ანგარიშების დაცვისათვის საჭიროა ძლიერი აუტენტიფიკაციის მეთოდები:

1. პაროლით აუტენტიფიკაცია:

- გამოიყენეთ რთული პაროლები, რომლებიც შეიცავენ ასოების, რიცხვების და სიმბოლოების კომბინაციას;

- მოერიდეთ ერთი და იგივე პაროლების გამოყენებას სხვადასხვა ანგარიშზე;

- გამოიყენეთ ინსტრუმენტები, როგორცაა LastPass ან Dashlane, პაროლების შესაქმნელად და დასაცავად.

2. ორფაქტორიანი აუტენტიფიკაცია (2FA):

- მეთოდი, რომელიც მოითხოვს ორ სახის დადასტურებას;

მაგალითები:

1. პაროლი და ერთჯერადი კოდი, რომელიც იგზავნება ტელეფონზე;

2. ბიომეტრიული ვალიდაცია (მაგ., თითის ანაბეჭდი ან სახის ამოცნობა).

ორფაქტორიანი აუტენტიფიკაციის შემთხვევაში თუნდაც პაროლი მოიპარონ 2FA უზრუნველყოფს დამატებითი უსაფრთხოების ფენას.

3. მრავალფაქტორიანი აუტენტიფიკაცია (MFA), რომელიც მოიცავს სამ ან მეტ აუტენტიფიკაციის ფაქტორს.

4. OAuth და ერთჯერადი შესვლა (SSO):

- OAuth პროტოკოლი, რომელიც უზრუნველყოფს უსაფრთხო, ტოკენებზე დაფუძნებულ წვდომას პაროლის გაზიარების გარეშე. ხშირად გამოიყენება Google-ის ან Facebook-ის სერვისებთან ინტეგრაციისთვის.

- SSO ერთჯერადი შესვლის საშუალებით ერთი სეტით ავტორიზაცია შესაძლებელია რამდენიმე ანგარიშზე.

SSO-ის კომპრომეტირება შეიძლება საფრთხეს შეუქმნას ყველა დაკავშირებულ სერვისს.

5. ანგარიშის აღდგენის მექანიზმები:

- გამოიყენეთ სათადარიგო ელფოსტა ან ტელეფონის ნომერი აღდგენისათვის;

- მოერიდეთ ადვილად გამოსაცნობი პასუხების გამოყენებას უსაფრთხოების კითხვებზე.

სოციალური ქსელების უსაფრთხოებისათვის გათვალისწინებული მეთოდები მოქმედებს:

- რეგულარულად განახლეთ პაროლები და აუტენტიფიკაციის პარამეტრები;

- გააკონტროლეთ არასანქცირებული წვდომა უსაფრთხოების შეტყობინებების გამოყენებით;

- ჩართეთ ანგარიშის აქტივობის ჩანაწერები

(თუ ხელმისაწვდომია), რათა დააკვირდეთ შესვლის ისტორიას;

- სოციალურ ქსელში შესვლის შემდეგ ყოველთვის გამოდით ანგარიშიდან, რათა მინიმუმამდე დაიყვანოთ სესიის მოპარვის რისკი;

- რეგულარულად შეამოწმეთ თქვენი სოციალური ქსელის ანგარიშები არასანქცირებული წვდომისთვის. ჩართეთ შესვლის შეტყობინებები, თუ ეს შესაძლებელია.

საჯარო ქსელების გამოყენებისას შესაძლებელია ადგილი ჰქონდეს შემდეგს:

- საჯარო Wi-Fi ქსელების უმეტესობას არ აქვს ძლიერი დაშიფვრა, რაც ჰაკერებს საშუალებას აძლევს ჩაერიონ და მოიპარონ მონაცემები, როგორცაა შესვლის დეტალები, შეტყობინებები ან პირადი ინფორმაცია;

- ჰაკერები ხშირად ქმნიან ყალბ Wi-Fi ქსელებს, რომლებიც ნამდვილ ქსელებს ჰგვანან. თუ მათთან დაკავშირებული იქნებით, ისინი შეძლებენ თქვენი აქტივობების მონიტორინგს.

ჩვენი სოციალური ქსელების დაცვისათვის საჭიროა:

- გამოიყენეთ ვირტუალური პირადი ქსელი (VPN) - VPN დაშიფვრავს თქვენს ინტერნეტ კავშირს, რაც პრაქტიკულად შეუძლებელს ხდის ჰაკერებისთვის მონაცემების ჩაჭრას;

- სოციალური ქსელების გამოყენებისთვის მობილური მონაცემები (3G, 4G, ან 5G) უფრო უსაფრთხოა, ვიდრე საჯარო Wi-Fi;

- დარწმუნდით, რომ ვებსაიტს რომელსაც სტუმრობთ აქვს HTTPS.

დასკვნა

სოციალურმა ქსელებმა მსოფლიოში ადამიანებს მისცა ვირტუალურად დაკონტაქტების საშუალება. ისინი ისეთ სერვისებს წარმოადგენენ, რომლებიც მომხმარებლებს ურთიერთობის, ინფორმაციისა და გამოსახულებათა გაცვლის საშუალებას აძლევს. დღეისათვის სოციალური ქსელების გარეშე წარმოდგენილია ბიზნესის განვითარება. იგი უმცირესი დანახარჯებით აწვდის ინფორმაციას თავიანთ მილიონობით მომხმარებელს. ინტერნეტმომხმარებელთა რაოდენობის გაზრდამ გამოიწვია გლობალურ ქსელში ცირკულირებადი ინფორმაციული ნაკადების გაკონტროლების შეუძლებლობა და კონფიდენციალურ ინფორმაციასთან არასანქცირებული წვდომის შემთხვევები. ჩვენს მიერ შემოთავაზებული მეთოდები საკმაოდ დაცულს გახდის სოციალურ ქსელებს არასანქცირებული შეღწევისაგან.

THE PRACTICE OF COORDINATED ACTIONS IN PUBLIC PROCUREMENT

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: November 8, 2024
Published: December 26 2024
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC19032024-38

THE NEW ECONOMIST / სხვალი ეკონომისტი

Akaki Tsertsvadze

PhD student at Technical
University of Georgia
ORCID-ID - 0009-0003-2382-7174
E-mail: atsertsvadze@gcca.gov.ge

Slava Fetelava

Doctor of Economics (PhD), Lawyer
Association Professor
at Grigol Robakidze University
ORCID-ID-0009-0000-7120-1844
E-mail: slava.fetelava@gruni.edu.ge

ABSTRACT

The article explores various aspects of the legal regulation of concerted actions in public procurement. It highlights the role and significance of public procurement in the country's economic development. The principles designed to protect against unfair restrictions on free and fair competition, as established by current legislation, are outlined. The article assesses the importance of competition legislation within public procurement, particularly in evaluating the overall economic damage caused by noncompliance with these laws and the concerted actions of economic agents. Additionally, it examines the practical efforts undertaken by the Competition and Consumer Protection Agency of Georgia to identify and prevent concerted actions in public procurement. Specifically, it analyzes domestic practices for regulating, identifying, and preventing concerted actions in the public procurement market, with a focus on the public catering services sector.

Keywords: agreement, coordinated action, cartel, relevant market, public procurement, sanction, business environment.

REFERENCES:

1. Gogiashvili Sh., Fetelava S., Agreement between non-competing entrepreneurs, a collection of scientific works of Paata Gugushvili Institute of Economics of TSU named after Ivane Javakhishvili, dedicated to the 100th anniversary of academician Avtandil

Gunia's birth ((InGeorgian Language), Tbilisi, 2012 , p. 127-141.

2. Gogiashvili Sh., Fetelava S., Agreements of Competing Economic Agents ((In Georgian Language), Journal „New Economist”, 2012, No2, p.7-10.

3. Lortkifanidze R., " Theory of perfect

competition", Scientific Researchers Group to Strengthen UN and INTERPOL, TBILISI, 2024, <https://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.26544.98567>

4. Fetelava S., Theory of competition and antimonopoly regulation in Georgia (In Georgian Language), „Loi”, Tbilisi. 2007, p. 189, https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/6152/1/Fetelava_Slava.pdf

5. Fetelava S., Janjgava J., 2023. State Aid: Defects, Ways of Regulation. DOI: 10.36962/NEC18022023 https://www.researchgate.net/publication/373359081_STATE_AID_DEFECTS_WAYS_OF_REGULATION

6. Fetelava S., Economic Foundations of Competition. The New Economist, 3-4 (2019), vol 14, Issue

2, <https://neweconomist.com.ge/journal/article/konkurenciis-ekonomikuri-sapuZvlebi-1594468243>

7. Explanatory dictionary of competition terms (compilers: Ketii Zukakishvili, Ketii Lafachi, Yueate Soviene, Liana Japaridze), second edition, (In Georgian Language), Tbilisi, Georgia, 2023, UDC 330.342.141, K-731.

8. Georgian Competition and Consumer Protection Agency, 2023 activity report, (In Georgian Language).

9. DIRECTIVE 2014/104/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States

კოორდინირებული ქმედებათა პრაქტიკა სახელმწიფო შესყიდვებში

აკაკი ცერცვაძე

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის
დოქტორანტი

ORCID-ID - 0009-0003-2382-7174

E-mail: atsertsvadze@gcca.gov.ge

სლავა ფეტელავა

ეკონომიკის დოქტორი (PhD),
იურისტი, გრიგოლ რობაქიძის
უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

ORCID-ID-0009-0000-7120-1844

E-mail: slava.fetelava@gruni.edu.ge

აბსტრაქტი

ნაშრომში განხილულია სახელმწიფო შესყიდვებში კოორდინირებული ქმედების სამართლებრივი რეგულირების ასპექტები. ხაზგასმულია სახელმწიფო შესყიდვების როლსა და ფუნქციაზე ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში. წარმოდგენილია ქვეყანაში მოქმედი კანონმდებლობით განსაზღვრული თავისუფალი და სამართლიანი კონკურენციის არამართლზომიერი შეზღუდვისაგან დაცვის პრინციპები. ნამსჯელია კონკურენციის სამართლის როლსა და მნიშვნელობაზე სახელმწიფო შესყიდვებში ეკონომიკური აგენტების მიერ კონკურენციის კანონმდებლობის უგულვებელყოფისა და შეთანხმებული ქმედებებით გამოწვეული მთლიანი ეკონომიკური ზიანის შეფასების პროცესში. მიმოხილულია სახელმწიფო შესყიდვების სფეროში შეთანხმებულ ქმედებათა გამოვლენისა და აღკვეთის მიზნით, საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს მიერ განეული პრაქტიკული საქმიანობის შედეგები. კერძოდ, გაანალიზებულია სახელმწიფო შესყიდვების ბაზარზე შეთანხმებული ქმედებების რეგულირების, გამოვლენის და აღკვეთის ის ადგილობრივი პრაქტიკა, რასაც ადგილი ჰქონდა საზოგადოებრივი კვებით მომსახურების სფეროში.

საკვანძო სიტყვები: შეთანხმება, კოორდინირებული ქმედება, კარტელი, შესაბამისი ბაზარი, სახელმწიფო შესყიდვები, სანქცია, ბიზნეს გარემო.

შესავალი

როგორც ადამ სმიტი ჯერ კიდევ მე-18 საუკუნეში იტყოდა, „...ერთი ინდუსტრიის წარმომადგენლები იშვიათად იკრიბებიან ერთად გართობისა და განტვირთვისთვისაც კი, თუმცა მათი საუბრები სრულდება კონსპირაციით საზოგადოების წინაა-

ღმდეგ, ან ფასების გაზრდის გარკვეული მექანიზმის შექმნით“.¹ აღნიშნული მოსაზრება მეტწილად კონკურენციის შემზღუდველ შეთანხმებებს - კარტელებს ეხება. მსოფლიოს კონკურენციის აღ-

1 The Wealth of Nations, Book I, Chapter X. <https://www.rrojasdatabank.info/Wealth-Nations.pdf>

მასრულებელი ორგანოები ერთხმად აღიარებენ მძიმე ფორმის/“შიშველი“ კარტელების აღმოჩენის და დასჯის პრიორიტეტულობას.¹ სამართლის თეორიასა და პრაქტიკაში მას ასევე „ამკობენ“ ისეთი ეპითეტებით, როგორცაა „თავისუფალი ბაზრის სიმსივნური მეტასტაზები“² და „ანტიტრასტის უზენაესი ბოროტება“.³ ტერმინი „კარტელი“ წარმოიშვა მე-19 საუკუნის ბოლოს იტალიური სიტყვიდან „cartello“, რაც ნიშნავს „ქალაქის ფურცელს“ ან „პლაკატს“ და თავად მომდინარეობს ლათინური „charta“-დან - ბარათი.⁴ კარტელის შემთხვევაში კონკურენტი ეკონომიკური აგენტები კოორდინაციას უწევენ საკუთარ კონკურენტულ ქმედებებს ან/და ვაგლენას ახდენენ კონკურენციის შესაბამის პარამეტრებზე აკრძალული მექანიზმების გამოყენებით. კარტელის წევრების მთავარი მიზანია საერთო მოგების მაქსიმიზაცია, მათი საბაზრო პოზიციების შენარჩუნება ან გამყარება. შედეგად იზრდება ან ნარჩუნდება არსებული ფასები ისე, რომ არ ხდება ამ ყოველივეს საპირწონედ რაიმე სარგებლის შეთავაზება.

მონინავე საერთაშორისო პრაქტიკის ქვეყნების კონკურენციის სამართალი, კარტელურ გარიგებებს არალეგალურად მიიჩნევს. საქართველოში, ისე როგორც აშშ-ში და ევროკავშირის ქვეყნებში, კარტელური გარიგებები მიიჩნევა ერთ-ერთ უმძიმეს კანონდარღვევად და ისჯება ძირითადად ადმინისტრაციული სანქციებით (ჯარიმებით). რიგ სახელმწიფოში (მაგალითად, აშშ, დიდ ბრიტანეთი) კარტელური გარიგებებისათვის დაწესებულია სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობაც. 2005 წელს საქართველოში განხორციელებულ საკანონმდებლო ცვლილებებამდე, რითაც მაქსიმალურად იქნა შესუსტებული კონკურენციის სამართლებრივი რეგულირების საყოველთაოდ აღიარებული მექანიზმები, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსიც ითვალისწინებდა კონკრეტულ სანქციებს კონკურენციის კანონმდებლობის დარღვევის

ისეთ ფაქტებთან დაკავშირებით, როგორცაა - მონოპოლიური საქმიანობა და კონკურენციის შეზღუდვა, სხვისი სასაქონლო (მომსახურების) ნიშნის უკანონოდ გამოყენება, ამკარად ყალბი რეკლამის გავრცელება და ფალსიფიკაცია, რაც რიგ საკითხებში თავისუფლების 2 წლამდე აღკვეთასაც ითვალისწინებდა.⁵

ძირითადი ტექსტი

საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობით განსაზღვრულია თავისუფალი და სამართლიანი კონკურენციის არამართლზომიერი შეზღუდვისაგან დაცვის პრინციპები,⁶ რაც თავის მხრივ, თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენტუნარიანი ბაზრის განვითარების საფუძველს წარმოადგენს. კანონის მოქმედება თანაბრად ვრცელდება როგორც ეკონომიკური აგენტების, ასევე სახელმწიფო ხელისუფლების, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების, მუნიციპალიტეტის ორგანოს, სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედებასა და გადაწყვეტილებაზე, რომლებიც იწვევს თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შეზღუდვას. მნიშვნელოვანია, რომ აღნიშნული ორგანოების მიერ ხდება სახელმწიფო შესყიდვების ორგანიზება, რომელშიც გამოყენებულია სახელმწიფო სახსრები. ამასთან, სახელმწიფო ფინანსების რაციონალური ხარჯვა წარმოადგენს სახელმწიფო შემსყიდველი ორგანიზაციების ერთ-ერთ ძირითად ვალდებულებას, რომლის პარალელურად სახელმწიფო შემსყიდველ ორგანიზაციებს ეკისრებათ „კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი მოთხოვნების შესრულების ვალდებულებაც.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ყოველწლიურად სახელმწიფო შესყიდვებში შემსყიდველი ორგანიზაციების მიერ ხდება დიდი მოცულობის თანხების დახარჯვა. სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს მიერ გამოქვეყნებული ანგარიშის მიხედვით, 2022 წელს სახელმწიფო შესყიდვე-

1 Whish, Richard and Bailey, David, “Competition Law”, 7th ed., Oxford University Press, 2012, გვ. 514.
 2 Monti, Mario, „Fighting Cartels Why and How? Why should we be concerned with cartels and collusive behaviour?“, 3rd Nordic Competition Policy Conference, Stockholm, 11-12 September 2000, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-00-295_en.htm.
 3 US Supreme Court, Verizon Communications Inc v Law Offices of Curtis V Trinko, LLP 540 US 398, 408 (2004).
 4 DIRECTIVE 2014/104/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0104>
 5 ფეტელავა ს., კონკურენციის თეორია და ანტიმონოპოლიური რეგულირება საქართველოში, „ლოი“, თბ. 2007, გვ. 189, https://dSPACE.nplg.gov.ge/bitstream/1234/6152/1/Fetelava_Slava.pdf
 6 Law of Georgia No 2159 of 21 March 2014 - website, 27.3.2014 https://gcca.gov.ge/uploads_script/legislation/tmp/phpYzLKg6.pdf

ბის ფარგლებში დადებული ხელშეკრულებების ჯამურმა ღირებულებამ შეადგინა 7,398,621,294 ლარი¹, ხოლო 2023 წელს მთლიანი სახელშეკრულებო ღირებულება 10,5 მილიარდ ლარამდე იყო.² აღნიშნული ციფრები ნათლად მეტყველებენ ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში სახელმწიფო შესყიდვების მნიშვნელოვან როლსა და ფუნქციაზე.

„კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-10 მუხლით განსაზღვრული ორგანოები (სახელმწიფო ხელისუფლების, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების, მუნიციპალიტეტის ორგანო, სხვა ადმინისტრაციული ორგანო)³ მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებასა და შესაბამის ბაზრებზე ჯანსაღი კონკურენტული გარემოს უზრუნველყოფაში. თანამედროვე ეკონომიკურ მოცემულობაში სახელმწიფოს როლს დამატებით მნიშვნელობას სძენს სახელმწიფო შესყიდვები, რომელიც წარმოადგენს ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საჯარო მმართველობით ფუნქციას იმდენად, რამდენადაც „მისი სამართლებრივი შედეგები აისახება როგორც მმართველობის კანონიერებაზე, სახელმწიფო სახსრების რაციონალურ განაწილებასა და ხარჯვაზე, სახელმწიფოს, როგორც კეთილსინდისიერი სახელშეკრულებო ურთიერთობის პარტნიორის იმიჯის ჩამოყალიბებაზე, ასევე თავად სამეწარმეო სუბიექტებისთვის ჯანსაღი კონკურენციის პირობების შექმნის, თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის განვითარების, კანონიერი სამართლიანი სამოქალაქო ბრუნვის უზრუნველყოფაზე“.⁴

ეროვნული კანონი „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“ მიზნად ისახავს სახელმწიფო შესყიდვებისთვის განკუთვნილი ფულადი სახსრების რაციონალურ ხარჯვის უზრუნველყოფას⁵, სახელმწიფო საჭიროებისთვის აუცილებელი საქონლის წარმოების, მომსახურების განევისა და სამშენებლო სამუშაოების შესრულების სფეროში ჯანსაღი კონკურენციის განვითარებას, სახელმწიფო შესყიდვების განხორციელებისას შესყიდვების

მონაწილეთა მიმართ სამართლიანი და არადისკრიმინაციული მიდგომისა და სახელმწიფო შესყიდვების საჯაროობის უზრუნველყოფას, სახელმწიფო შესყიდვების ერთიანი ელექტრონული სისტემის⁶ შექმნასა და მის მიმართ საზოგადოების ნდობის ჩამოყალიბებას.

სახელმწიფო შესყიდვების შედეგად შემსყიდველი ორგანიზაციები გვევლინებიან ბაზრის მონაწილეებად, რაც ბუნებრივია მათ შესაძლებლობას აძლევს, მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინონ ქვეყნის სხვადასხვა შესაბამისი ბაზრის სტრუქტურასა და განვითარებაზე. ერთ-ერთ ასეთ ბაზარს კი წარმოადგენს საზოგადოებრივი კვების ობიექტებით (სოციალურად დაუცველი ფენებისათვის) მომსახურების ბაზარი, რომლის ფარგლებშიც, 2019 წლის 18 დეკემბერს, საქართველოს კონკურენციის ეროვნულ სააგენტოში წარდგენილ იქნა ამ ბაზარზე მოქმედი ეკონომიკური აგენტის საჩივარი (რეგ. №01/1188), რომელიც ეხებოდა „კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 (კონკურენციის შემზღვეველი ხელშეკრულება, გადანყვეტილება და შეთანხმებული ქმედება)⁷ და მე-10 (სახელმწიფო ხელისუფლების, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების, მუნიციპალიტეტის ორგანოს, სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ კონკურენციის შემზღვევის დაუშვებლობა)⁸ მუხლების სავარაუდო დარღვევას. მომჩივანის მიერ კანონის მე-7 მუხლის მოპასუხეებად განისაზღვრა შესაბამისი ბაზარზე მოქმედი რიგი ეკონომიკური აგენტები, ხოლო მე-10 მუხლის ნაწილში - კონკრეტული ქალაქის აღმასრულებელი ორგანო. მომჩივანის მტკიცებით შესაბამისი ბაზარი მონოპოლიზირებული იყო ამ ბაზარზე ოპერირებადი და საჩივარში მოპასუხეებად დასახელებული ეკონომიკური აგენტების მიერ. მომჩივანის პოზიციით, მოპასუხე ეკონომიკური აგენტები ერთმანეთთან დაკავშირებულნი იყვნენ უვადო ხელშეკრულებებით და იყვნენ ერთმანეთის ქვეკონტრაქტორები ან აკავშირებდათ ერთი დირექტორი და 100% წილი. ამასთან საჩივრის მიხედ-

1 სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს 2022 წლის საქმიანობის ანგარიში, ხელმისაწვდომია: <https://procurement.gov.ge/files/showfiles?id=6fb43adb-0b03-41da-9a1a-4a8c6e10ab00> [01.10.2024]
2 სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს 2023 წლის საქმიანობის ანგარიში, ხელმისაწვდომია: <https://procurement.gov.ge/files/showfiles?id=fb7018f3-6637-4dc3-ae3-8e1f97b3891b> [01.10.2024]
3 Law of Georgia No 2159 of 21 March 2014 - website, 27.3.2014 https://gcca.gov.ge/uploads_script/legislation/tmp/phpYzLKg6.pdf
4 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადანყვეტილება - 21/07/2014, ბს-667-642(კ-13)
5 LAW OF GEORGIA ON PUBLIC PROCUREMENT <https://matsne.gov.ge/en/document/view/31252?publication=58>
6 <https://tenders.procurement.gov.ge/login.php?lang=en>
7 Restrictive agreements, decisions and concerted practices https://gcca.gov.ge/uploads_script/legislation/tmp/phpYzLKg6.pdf
8 Ibid

ვით, მოპასუხე ეკონომიკურ აგენტებს გადანაწილებული ქონდათ აღნიშნული ქალაქის ცალკეული უბნები ისე, რომ ყველა უბანზე გამოცხადებულ სახელმწიფო შესყიდვების ტენდერზე წლების განმავლობაში იმარჯვებდა მხოლოდ ერთი და იგივე პირთა წრე, რაზედაც მოპასუხეს წარმოდგენილი ქონდა შესაბამისი ფაქტები.

მომჩივანის წარმოდგენილი და სააგენტოს მიერ მოპოვებული მასალების ერთობლიობით, სააგენტოს არ წარმოეშვა სავარაუდო დარღვევის გონივრული ეჭვი მე-10 მუხლის სავარაუდო დარღვევის ფაქტზე. შესაბამისად, აღნიშნულ ჭრილში განცხადება დაუშვებლად იქნა ცნობილი. რაც შეეხება კანონის მე-7 მუხლის ნაწილს, სააგენტომ დასაშვებად ცნო მოპასუხე ეკონომიკური აგენტების მიმართ და წარმოდგენილი განცხადების საფუძველზე განახორციელა მოკვლევა ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებული მე-7 მუხლის სავარაუდო დარღვევის ფაქტზე.

მოკვლევის პროცესში დამუშავდა ამ კონკრეტულ ქალაქში შესაბამის ბაზარზე, 2017-2019 წლებში გამოცხადებული ყველა სახელმწიფო ტენდერი. ამასთან, ამ ბაზარზე არსებული მდგომარეობის და სპეციფიკის სრულყოფილად აღქმის მიზნით, სააგენტომ მიზანშეწონილად მიიჩნია განეხილა შესაბამისი ბაზარზე არსებული მდგომარეობა 2011 წლიდან. მოკვლევის ფარგლებში მნიშვნელოვანი საკითხების გამოკვლევის მიზნით, სააგენტომ კორესპონდენციის სახით გამოითხოვა მოკვლევისთვის რელევანტური მასალები როგორც მოპასუხე ეკონომიკური აგენტებისგან, ასევე სახელმწიფო ორგანოებიდან და დაინტერესებულ მესამე პირებისგან.

სააგენტოში დამკვიდრებული პრაქტიკის შესაბამისად (ბრძანება №113, 07/08/2015 წელი)¹ თითოეული ტენდერი სააგენტომ მიიჩნია ცალკე, დამოუკიდებელ ბაზრად. მოკვლევის ჯგუფის მიერ მოპოვებული ინფორმაციის დეტალურად დამუშავების, მათ შორის შესაბამის ახსნა-განმარტებით სხდომაზე მოპოვებული აღიარებითი ჩვენების საფუძველზე, სააგენტომ დაასკვნა, რომ აღნიშნულ შემთხვევაში ადგილი ქონდა რიგი მოპასუხე ეკონომიკური აგენტების მიერ სახელმწიფო შესყიდვებში კოორდინირებული პირობებით მონაწილეობას/სატენდერო მანიპულაციებს და შესაბამისი ბაზრის გადანაწილებას, რაც უპირველეს ყოვლისა გამოიხატებოდა იმაში, რომ ამ ბაზრის სუბიექტები არ შედიოდნენ ერთ

თმანეთთან კონკურენციაში, ცალკეულ სახელმწიფო შესყიდვაში კონკურენტის გარეშე იღებდა მონაწილეობას ერთი წინასწარ განსაზღვრული ეკონომიკური აგენტი, რისი აღიარებითი ჩვენებაც სააგენტოს მიერ მოპოვებულ იქნა შესაბამის ახსნა-განმარტებით სხდომაზე და, რაც „კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლით გათვალისწინებული ნორმების დარღვევას წარმოადგენს.

დასკვნა

საბოლოოდ გვინდა ხაზი გავუსვათ იმას, რომ სახელმწიფო შესყიდვების სფეროში - საზოგადოებრივი კვების ობიექტებით (სოციალურად დაუცველი ფენებისათვის) მომსახურების ბაზარზე შეთანხმებულ ქმედებათა გამოვლენისა და აღკვეთის ზემოთაღნიშნული საქმე, არის ერთ-ერთი იმ ორი საქმიდან, რომელიც ეხება სახელმწიფო შესყიდვების პროცესში მონაწილე ეკონომიკურ აგენტთა კოორდინირებულ ქმედებას, და რომლის ფარგლებშიც ახალგაზრდა კონკურენტისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტომ (არსებული ფორმით ფუნქციონირებს 2014 წლიდან) დაადგინა კონკურენტის საწინააღმდეგო ქმედება. შესაბამისად, მოკვლევის ფარგლებში მიღებული გადანყვეტილებით, კონკრეტული ეკონომიკური აგენტების მიმართ გაატარა კანონმდებლობით გათვალისწინებული ღონისძიებები, მათ შორის, დაეკისრათ ადმინისტრაციული სანქციები.

თავის მხრივ, იმ ეკონომიკური აგენტების მიერ, რომელთაც დაეკისრათ ადმინისტრაციული სანქციები - გასაჩივრებულ იქნა სააგენტოს გადანყვეტილება ქალაქ თბილისის (სააგენტოს გადანყვეტილებები მხოლოდ აქ საჩივრდება) საქალაქო სასამართლოში, სადაც საქმის განხილვა დასრულდა საქართველოს კონკურენტისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს გამარჯვებით, თუმცა ის, მოპასუხე ეკონომიკური აგენტების/აგენტების მიერ, კვლავ იქნა გასაჩივრებული ზემდგომ ინსტანციაში (სააპელაციო სასამართლოში), სადაც ამ ეტაპისთვის მიმდინარეობს სასამართლო დავა. აღნიშნული სასამართლო დავის დასრულების შემდეგ (სააგენტოს მხრიდან სასამართლო დავის საბოლოოდ მოგების შემთხვევაში) ამ და სხვა ძალაში შესულ გადანყვეტილებებს ექნებათ გარკვეულწილად, პრევენციულ როლი კონკურენტის სამართლის აღსრულების პროცესში, რაც სამომავლოდ გააუმჯობესებს და კიდევ უფრო სრულყოფს კონკურენტის სამართლის აღსრულების პროცესს საქართველოში.

¹ Case of "Intertechics" https://gcca.gov.ge/index.php?m=354&cat_id=76&page=2&lng=eng

THE OPINION ABOUT THE FAZIS AND FAZIS ACADEMY

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: November 5, 2024
Published: December 27, 2024
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC19032024-42

Vladimer Chubinidze

Architect, Georgian border forces
Former Lieutenant Colonel
E-mail: faraoni51@mail.ru

ABSTRACT

The present paper represents the author's attempt to establish the true prehistory of mankind, which is still unknown even to scientists, by means of a report compiled based on the historical thread arranged by him, in chronological order of the time and place of the establishment of the Academy of Ancient Fazis, the duration of its operation, and the objective reasons for its termination; What is clear is that it is the initial and first cause of everything, Namely, the direction and character of the life path, which we have followed and reached today's not very favorable state of being, is determined! And this, without a doubt, will give us the opportunity to gradually and precisely solve all the still unsolved mysteries by following the mentioned path logically; In other words, let's actually get to know the truth, which, even by universal recognition, is still unknowable by humanity. And at the same time, it will also fulfill the most important task unambiguously given by our Savior Jesus Christ of Nazareth, which was revealed to us in the words - "Know the truth and the truth will set you free" (John 8.32); Of course, by setting the corresponding divine result in the shortest possible time.

Key words: Fazis Academy, historical embroidery, true prehistory of mankind, divine result.

REFERENCES:

1. Apollonius of Rhodes, Argonautica /translated from the Greek, with a preface and commentary by Akaki Urushadze, State Publishing House, Tbilisi 1948 ;
2. New Testament and Psalms /revised edition, Bible Translation Institute, Stockholm, 1991/
3. Bible /Georgian Patriarchate, Tbilisi, 1989;
4. Mikhako Tsereteli, Gilgamesh /Constantinople, the abode of Georgian Catholics, 1924/
5. Zurab Kiknadze, Georgian Mythology: Encyclopedia /published by Bakmi, 2022.;
6. Samuel Noah Kramer, History Begins in Sumer /translated by M. Sokhadze; Special ed. Z. Kiknadze,

publ. Nadakuli, first edition 1988 ;

7. Kartli's Life /ed. Ilia Antilava, Nodar Shoshiashvili, publ. Nike, Tbilisi 1996; edited by R. Metreveli, - Georgian National Academy of Sciences, Tbilisi, 2008.;
8. Shota Rustaveli, The Rider in the Tiger's Skin / text with short explanations for those wishing to study "The Rider in the Tiger's Skin", publishing house "Meridiani", Tbilisi 2013;
9. A. A. Gorbovsky, Mysteries of Ancient History / Moscow, 1966.;
10. Gl. ed. S. A. Tokarev, Myths of the Peoples of the World: Encyclopedia /M.: Soviet Encyclopedia, 1980-1982. - T. 1. A-K. - 672 c. T. 2. K-Я. - 720 c.

მოსაზრება ფაზისისა და ფაზისის აკადემიის შესახებ

ვლადიმერ ჩუბინიძე

არქიტექტორი, საქართველოს სასაზღვრო ძალების
ყოფილი ვიცე-პოლკოვნიკი,
ელ. ფოსტა: faraoni51@mail.ru

აბსტრაქტი

წინამდებარე ნაშრომი წარმოადგენს ავტორის მცდელობას სახელდობრ უძველესი ფაზისის აკადემიის დაარსების დროისა და ადგილის, ფუნქციონირების ხანგრძლივობისა და შეწყვეტის ობიექტური მიზეზების ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით მის მიერვე დალაგებულ ისტორიულ ქარგზე დაყრდნობით შედგენილი მოხსენების საშუალებით დაადგინოს მეცნიერებისთვისაც ჯერაც უცნობი კაცობრიობის ჭეშმარიტი პრეისტორია; რაც ცხადია ის სანყისი პირველმიზეზიც გახლავთ ყველაფრისა, სახელდობრ რომლითაცაა განსაზღვრული იმ ცხოვრებისეული გზის მიმართულება და ხასიათი, სწორედ რომლითაც გვივლია და მოგვიღწევია დღევანდელ არც თუ სახარბიელო ყოფით მდგომარეობამდე! ეს კი, უთუოდ მოგვცემს შესაძლებლობას, აღნიშნულ გზას ლოგიკურ აზრობრივი მიდევნებით, თანდათანობით, ზუსტად ამოვხსნათ ყველა დღემდე ამოუხსნელი საიდუმლოც; ანუ ფაქტობრივადაც შევიცნოთ ჭეშმარიტება, რომელიც საყოველთაო აღიარებითაც კი კაცობრიობის მიერ მართლაცაა დღემდე შეუცნობელი. და რაც ერთდროულად მოახდენს კიდევ ჩვენივე მაცხოვარი იესო ქრისტე ნაზარეტელის მიერ არაორაზროვნად მოცემული იმ უმთავრესი დავალების შესრულებასაც, რომელიც გამოგვეცხადა სიტყვებით, - „სცნათ ჭეშმარიტი და ჭეშმარიტებამან განგათავისუფლნეს თქვენ“-ო (იოანე 8.32); რაღა თქმა უნდა შესაბამისი ღვთიური შედეგის უმოკლეს დროშივე დაყენებით.

საკვანძო სიტყვები: ფაზისის აკადემია, ისტორიული ქარგი, კაცობრიობის ჭეშმარიტი პრეისტორია, ღვთური შედეგი.

შესავალი

პატივცემულო საზოგადოება, ვინაიდან ყველანი უთუოდ ვთანხმდებით იმაში, რომ კაცობრიობამ დღემდე არ იცის ჭეშმარიტება; ხოლო მის გარეშე ნებისმიერი ჩვენი ქმედება ცხადია ბნელი ოთახიდან გარეთ გასასვლელის მხოლოდდა ხელის ცეცებით მიგნების მცდელობასაა მიმსგავსებული, - ასეთ ობიექტურ რეალობაში ვფიქრობ სხვებთან ერთად მეცა მაქვს უფლება საკუთარი ალტერნატიული მოსაზრების სახით შემოგთავაზოთ მოხსენება ჩვენთვის ჯერაც უცნობი პრეისტორიის შესახებ; და ალბათ დამეთანხმებით, რომ ის ნამდვილი პრეისტორია, რომლის შესახებაც კაცობრიობამ ჯერჯერობით არაფერი იცის, უთუოდ პირველმიზეზი და მიმართულების მიმცემი ანუ განმსაზღვრელიცაა კაცობრიობის იმ ცხოვრებისეული გზისა, რომლითაც ჩვენ დღემდე გვივლია და ამ არც თუ სახარბიელო საცხოვრებელ გარემომდეც მოგვიღწევია! და თუკი ჩემს მიერ წარმოდგენილი პრეისტორიაც სწორედ ის აღმოჩნდება რომლიდანაც მოვდივართ ფაქტიურად, ცხადია დღე-

მდე უცნობ ყველა საიდუმლოსაც მოეფინებოდა გზა-დაგზა ჭეშმარიტების ნათელი; და ამისათვის ალბათ ღირს კიდევ ერთხელაც გარისკოთ და ცოტა ხნით მეც დამითმთოთ თქვენი ყურადღება; და ნება მომცეთ სწორედ ამის შესახებ ჩემი ვარაუდები სახელდობრ ფაზისის აკადემიის დაარსების რეალური მიზეზის, ნამდვილი დროის, ადგილის, მიზნის, ფუნქციონირების ხანგრძლივობის თუ შეწყვეტისა და გაუქმების თარიღისა და მიზეზის ჩემს მიერ გააზრებული და რეალური ისტორიული მოვლენების ლოგიკური თანმიმდევრობით შედგენილი მოთხრობის ფონზე წარმოგიდგინოთ.

ძირითადი ტექსტი

მაშ, დავიწყებ და თავიდანვე გეტყვით, რომ ჩემი ფიქრით ფაზისის აკადემია დღეისათვის ზუსტად იმდენი წლის უნდა იყოს რამდენი წელიწადიცაა გასული ამ უკანასკნელი მსოფლიო წარღვნის ანუ იგივე წყალღვრის შემდეგ. და ეს იმიტომ, რომ როგორც გადმოცემებითაა ცნობილი და რა გადმოცემებიც

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

ფაქტიურად მაშინდელი რეალური ღვთიური ცხოვრების დღეისათვის შემორჩენილი ხსოვნებია, მანამდე ადამიანთა ღვთიურ წინაპარს ათასწლეულების განმავლობაში ციუცხოვრია დედამინაზე საკუთარი გონებით ფლობილი ღვთიურ-ჭეშმარიტი ცოდნით ნაკარნახევი ქმედებების შედეგად მის მიერვე მოწყობილ ღვთიურსავე სასუფეველში ანუ ფაქტიურ ოქროს ხანაში, - „ერთ ენაზე მოლაპარაკე წარმატებულის მოქალაქეობრივი ცხოვრებით“ (ქართლის ცხოვრება, ლეონტი მროველი)! მაგრამ ცხოვრების ბორბლის მარადიული ორომტრიალის ბუნებრივად ციკლური პერიოდულობით მორიგ-დროულად მათ თავს დამტყდარი გარდაუვალი გლობალური კატასტროფის შედეგად ცარიელი ხელების ამარა სრულიად არარატი დარჩენილები დედამინაზე, - შემორჩენილან კიდევ წყალში აქა-იქ მხოლოდღა მამველი კუნძულების, იგივე ბანების სახით ამოშვერილი მთების მწვერვალებს, - ვითარცა ნოეს კიდობანი მთებს არარატი; და მათ შორის ერთერთი სწორედ ახლანდელი საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული ხომლის მთის პლატო ყოფილა; რომელიც სინამდვილეში თავდაპირველი შუამდინარეთია; ანუ მდინარეების, - რიონის ანუ იგივე ფაზისისა და ცხენისწყლის მდინარეებს შუამდებარე ტერიტორია; რომელზედაც იძულებით დასახლებულა წარღვნას გად დარჩენილი, მაგრამ ჯერაც შეუმღვრეველი ანუ წმინდა, იგივე ღვთიური ანუ შუმი ერი; რომელთაც რაღა თქმა უნდა შემორჩენილიც ჰქონდათ ზემოთ ხსენებული საერთო ღვთიურ ქართული ენაცა და ღვთიურივე ცოდნა ჭეშმარიტების გონებრივი ხსოვნაც! და აი, თუ საიდან ჰქონიათ შუმერებს, რომელთაგანაც იწყება კაცობრიობის ისტორია (ს. კრამერი, ისტორია იწყება შუმერიდან), ის საოცარი ცოდნებიცა და ღვთიურ-ცივილიზაციურ ნიმუშთა წარჩენებიც, რომლებიც წყლის დონის თანდათანობით კლების კვალდაკვალ ღმერთების შთამომავალთა მთელი დედამინის ზურგზე საუკუნეთა მანძილზე თანდათანობითივე განსახლების თანმიმდევრობით გავრცელებულა ყველა მიმართულებით; გზად-გზა იშლებოდა და კნინდებოდა რა ფაქტიურადაც ღვთიურ ქართულად ანუ ქარებისაგან ძრულად ანუ ფრენილად, - სხვადასხვა ხალხებად და ენებად; და ამდენად, ჩვენამდე დღეისათვის მოღწეული თითქოსდა უამრავი სხვადასხვა ენა სინამდვილეში თურმე თავდაპირველად ერთადერთი ღვთიურ ქართული ენის ფაქტიურად დაშლილი ცალკეული ნაწილები ყოფილან; რასაც ბიბლიური ბაბილონის გოდოლის არა-კიც გვეარაკებოდა იმთავიდანვე (ბიბლია, ბაბილონის გოდოლის ამბავი)!!!

ჩემს მიერ გამოთქმული ამ აზრის სისწორეს კი

უთუოდ გვიდასტურებენ ეს უტყუარი მტკიცებულებებიც:

ქართულად სიტყვა ხომლი ჰქვია ვარსკვლავთკრებულს; ხოლო ჩვენი ადრეული წინაპრები დამწერლობის თითოეულ ასონიშანს ვარსკვლავს ეძახდნენ, თვითონ დამწერლობის ნიშანთა ერთობლიობას კი ვარსკვლავთკრებულს ანუ ხომლს; სიტყვა რი-ონი მოგვანიშნებს, - აქ არის ჭეშმარიტებაო; ფა-სი-სი, - ფრენილი ენით ცხოვრებაო; ცხ-ენის-წყ-ალი, - ცხებული ენის მდინარეაო ანუ გადინება გავრცელებაო... დაროგორც ლეგენდა მოგვითხრობს, ოქროს სანმისიცი ამავე მთაზე ყოფილა დაცული; რაც იმის პირდაპირი სამხილია, რომ აქვე ყოფილან ჭეშმარიტების სახელმძღვანელოდ ჩვენი ღვთიური წინაპრების მიერ წარღვნამდე ჩვენთვისვე წინასწარ შედგენილი წინ-გნებიც ანუ ნამდვილი ოქროს სანმისები, იგივე ჭეშმარიტების სარწმუნისები! და საერთოდ, სახელდობრ ხომლის მთაზე არსებული ტოპონიმები გვიყვებიან სწორედ კაცობრიობის ჭეშმარიტი ისტორიას; მარტო ტოპონიმი ვერ-ძის-თავაც ხომ უდიდესი დატვირთვის მქონე სიტყვაა? და დედამინაზე არსებულ ყველა პასუხგაუცემელ კითხვებსაც სწორედ ასეთი სიტყვები ხსნიან; და ამითვე შეუძლია ხომლის მთას, - როცა ქვე-ყანას გაუჭირდება, კაცობრიობაც გად-დაარჩინოს (ქართლის ცხოვრება)!

ახლა კი ისიც გავისხენოთ რაც შუმერთა კერამიკულ ფირფიტებზე ნაწერებიდანა ჩვენთვის ცნობილი, - რომ თურმე ჩვენს წარღვნამდელ ღვთიურ წინაპრებს კარგად მოეხსენებოდათ რა, რომ გარდაუვალ კატასტროფას თავს ვერაფრით დააღწევდნენ; მაღალ ცივილიზაციური უნივერსალური ტექნიკურ ტექნოლოგიური ყველა საშუალებებიც ხელიდან გამოეცლებოდათ და შედეგად ჭეშმარიტი ცოდნაც თანდათანობით გადავიწყდებოდათ, - მომავალ თაობებს ეს ცოდნა სრულიად რომ არ დაჰკარგოდათ, შესძლებოდათ სრულად გაეხსენებინათ დავიწყებული და ამავე ცოდნით კვლავაც თანდათანობით აღედგინათ ან გარდასული ღვთიური ცხოვრება, - თურმე წინასწარ დროულად განუხორციელებიათ საჭირო პრევენციული ღონისძიებები; და ისეთ ურღვევ და უმტკიცეს მასალებზეც წინ მგნებად ჩაუნერიათ ეს ჭეშმარიტი ცოდნები ყველასა და ყველაფრის შესახებ (გაიხსენეთ ზურმუხტის ფილები), რომ დრო და კლიმატური ცვლილებები ველარაფერს დააკლებდათ; და წინასწარვე შედგენილი რუკის შესაბამისად განუთავსებიათ დედამინის სხვადასხვა ადგილებზე, - რათა მერე მოეძიებინათ ეს უძვირფასესი გან-ძეულნი და იმითი გან-ესწავლათ ღვთიურად ანუ ნალმერთულად, იგივე წარმართულად, წარღვნის შემდგომი შთამომ-

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

ვალნი (ა. ა. გორბოვსკი)!

და ცხადია, ასეც იქცეოდნენ ისინი წარღვნის შემდგომი რამოდენიმე ათასი წლის განმავლობაში; მანამ, სანამ ამ დროებითი ცნობიერული ქაოსის პირობებში აშვებულ სატანურ შავბნელ ძალებს არ მოუხდენიათ უმრავლესობაზე სრულად აღზევება; და მერე სულ მთლიანად ამოღებაც წაღმართებისგან ანუ იგივე წარმართებისგან მათ ხელთ არსებული ჭეშმარიტების სარწმუნისი სახელმძღვანელოებისა ანუ ღმერთობის შემახსენებელი ლიტერატურული ნიმუშებისა. გაიხსენეთ ქრისტიანი ჯვაროსნებისა თუ ინკვიზიტორების მიერ ძალადობრივად შეგროვებული და კოცონებზე დამწვარი უამრავი უძველესი წიგნებიც, უზარმაზარი ბიბლიოთეკებიც და ისეთი პიროვნებებიც, რომლებმაც გაბედეს ჭეშმარიტების საჯაროდ გამოცხადება; აგრეთვე მათ მიერვე გადაშლილი ქვებზე ნაწერი უძველესი ტექსტებიც / პალიმფსესტებიც; და სხვა უამრავი მავნებლობანიც; სანაცვლოდ კი თავს მოგვახვიეს ცრუ მეცნიერული და რელიგიური სწავლებები და ამიტომაც დღეს ზუსტად არც არაფერი ვიცით; რაშიაც ვფიქრობ ჩვენ ზემოთ უკვე შევთანხმდით...

ჩემს მიერ ყოველივე გაცხადებულებიდან, ვფიქრობ უკვე ამკარად უდაოა, რომ წარღვნაგამოვლილ ჩვენს ღვთიურ წინაპრებს დაუყოვნებლივ დაუწყიათ წარღვნის შემდგომი თაობების ღვთიური ცოდნებით აღზრდა განსწავლა განათლება; და ამ ცოდნებთან მათ ცხადია განუწყვეტილვ აზიარებდნენ ყოველმომენტალურად, ყოველი შეკრებების დროსაც კი; თუნდაც, პურობის დროს სუფრაზე ყოველი თავშეყრისას. და აი, თუ საიდან მოდის თურმე ქართული სუფრა აკადემიის ტრადიცია; რაც სამართლიანად უნდა ჩაითვალოს კერძოდ ფა-სი-სის ანუ იგივე ზე აღმა ფრენითი ცხოვრების წარღვნის შემდგომი აკადემიური სწავლების უნიკალურ მეთოდად (ვინაიდან სიტყვა ფა/რინა/-სი-სი, წინარე ქართულიდან თარგმანით იგივეა რაც აღმა ფრენითი ცხოვრების ცოდნა შენ და შენო; ანუ საყოველთაო ბოდო! წარღვნიდან ცოტა მოგვიანებით კი ფასისის შესასწავლი სპეციალური შეკრებებიც დაუწყიათ ამისათვის საგანგებოდ შერჩეულ ადგილებზე. და ამ გაგებით პირველი აკადემია (აქა თემია - ?; ანუ როცა მთელი თემი ესწრება ასეთი სწავლების პროცესს) უდაოდ ხომლის პლატოზევე უნდა ყოფილიყო; სწორედ იქ, სადაც ცნობილი გონას ხატი იყო ქვის კედელში ჩაშენებული; ხოლო იმ ადრეულ დროშივე აღმართული შემდგომი პირველი სტაციონარული შენობაც იქვე, მდინარე რიონის, იგივე ფასისის ნაპირას გაშენებულ წარღვნის შემდგომ უპირველეს ქალაქ დასახლება

ქუთ-აიაში ანუ იგივე ქუთ-აისში უნდა მდგარიყო, - რომელი ქვიანი ადგილიდანაც დაუწყიათ მათვე მომავალი ღვთიური დღის კვლავაც გათენებისათვის მზადება; ანუ სადაც დაუყენებიათ წარღვნის შემდგომ პირველი ცნობიერული აისი; და ე. ი. ქუთ-ა-ისიც! და ამდენად, დღევანდელი მსოფლიოს ყველაზე უძველესი და უპირველესი, თანაც ყველა დედა-ქალაქთა ჭეშმარიტად წარმომშობელი მამა-ქალაქიც ფაქტიურად ჩვენი მშობლიური ქუთაისი ყოფილა; რის შემდეგ, თანდათანობით კიდევაც მომრავლებულა მაშინდელ მსოფლიოში მსგავსი უმაღლესად საგანმანათლებლო დაწესებულებები წყლისგან ხმელეთის ფართობების თანდათანობითი გათავისუფლებების კვალდაკვალ, - თვით საბერძნეთის ქალაქ ვინახეში მდებარე აკადემ ბაღის აკადემიის ჩათვლითაც; სადაც კლასიკური ხანის სახელგანთქმული ფილოსოფოსი პლატონი მოღვაწეობდა და ცდილობდა მსმენელებისათვის გადაეცა ის ჭეშმარიტი ცოდნები, რომლებიც თურმე მისი მეფური შთამომავლობის წინაპარ სოლონისთვის გაემხილათ ეგვიპტელ ქურუმებს ეგვიპტეში ყოფნისას (პლატონი); ხოლო ისიც აქვე უნდა გავიხსენოთ, რომ „ისტორიის მამად“ წოდებული ბერძენი ისტორიკოსი ჰეროდოტეს თანახმად, - ქართველები და ეგვიპტელები ერთი ხალხია (ჰეროდოტე)! რაც უკვე ცალსახად ნიშნავს, რომ ე. წ. აკადემიური განათლების დანერგვა და გავრცელება მთელს მსოფლიოში დიახადაც ხომლის პლატოდან დაწყებულა და საბერძნეთშიაც იქედან შესულა!!! ამასთან, ისიც კარგად უნდა გავიხსენოთ თუ რა განზრახვა ჰქონია სინამდვილეში ე. წ. ქრისტიანული ბიზანტიის იმპერატორ წმ. იუსტინიანე პირველს, როცა მისი გამოცემული ბრძანების შესაბამისად გაუქმდა, დაინგრა და მიწასთან გასწორდა იმჟამინდელი მსოფლიოს ყველა ქრისტიანობამდელი წარმართული ანუ მართლაცდა წაღმერთული სასწავლო დაწესებულებები; და მათ შორის მანამდე წარმატებულად ფუნქციონირებადი ფაზისის აკადემიაც; თანაც ისე, რომ დღეისათვის თითქმის არავინ იცის მისი ნამდვილი ადგილსამყოფელი; და რა ფაქტი მეცნიერული სიზუსტითაც დაასაბუთა ბატონმა პროფესორმა გია კვაშილავამ, - ამ უკანასკნელი ნახევარი საუკუნის წინ აღდგენილი და მას შემდეგ ინტენსიურად მოქმედი ფაზისის აკადემიის ამჟამინდელმა პრეზიდენტმა, - იმ წერილობითი დოკუმენტით, რომლითაც ნათელი ხდება, რომ სწორედ ფაზისის აკადემიიდან ყოფილა გამოსული მე-4-ე საუკუნის დიდი საზოგადო მოღვაწე თემისტოსი, - ანტიკური ხანის ცნობილი ბერძენი მოაზროვნე და ფილოსოფოსი, ლოგიკოსი და რიტორი, რომელიც არისტოტელეს განთქმული

მიმდევარი და მისი ნაშრომების კომენტატორი იყო; და ზუსტად რა დოკუმენტის საფუძველზე გვეძლევა ახლა ჩვენ შესაძლებლობა სწორედ დღეს ვიზიწოთ ფაზისის აკადემიის ჩვენთვის უკვე უდაოდ ცნობილი ფაქტიურად არსებობის დროიდან გასული 1750 წლისთავი და არა მისი დაარსებიდან; რაც ბ-ნი გ. კვაშილავასთვისაც ვფიქრობ არ უნდა ყოფილიყო შეუმჩნეველი, მაგრამ ამ ეტაპისათვის მან ალბათ ასე ჩათვალა საჭიროდ, რადგან სხვა კუთხით საკითხის დაყენება უდაოდ პრობლემატური გახდებოდა; და მას შემდეგ ძალადობრივად შეწყვეტილი მისი ფუნქციონირების განახლებიდან 50 წლისთავიც; რასაც ყველას გულწრფელად მოგილოცავთ; და იმედი მაქვს ეს უმნიშვნელოვანესი ჩვენი ღონისძიება დიდად წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება აბსოლუტური ჭეშმარიტების სწორედ ქართული მეცნიერების მხრიდან შესანვდომად!

ზემოაღნიშნული საკითხების შესახებ მე უკვე უამრავი წიგნიც მაქვს დაწერილი, დაწყებული 1987 წლის 7 აპრილიდან ანუ ჩემი მომენტალური გასხივოსნების ათვლითი წერტილიდან დღემდე მოყოლებული; და წინამდებარე მოხსენებაც სწორედ აკაპა ქრონიკიდან ჩემს მიერვე ამოღებულ და თქვენს წინაშე მოკლედ წარმოდგენილ ჭეშმარიტ ისტორიას წარმოადგენს უძველესი და წარღვნის შემდეგ უპირველესი სასწავლო დაწესებულება ფაზისის აკადემიის დაარსების ზუსტი თარიღის, მისი ადგილმდებარეობის, დაარსების ობიექტური მიზეზის, ფუნქცია დანიშნულების, ფუნქციონირების ხანგრძლივობისა და არსებობის შეწყვეტის ნამდვილი მიზეზის შესახებ; რისი გამოცხადებაც, ჩემივე ღრმა რწმენით, რადიკალურად შეცვლის კიდევ მეცნიერულ წარმოდგენებს კაცობრიობის ჭეშმარიტი ისტორიის შესახებ; და შედეგად, უდიდეს ზეგავლენასაც მოახდენს სრულიად კაცობრიული ცხოვრების ფაქტიურად სავალალო მდგომარეობის უმოკლეს დროში სასიკეთოდ საყოველთაოდ რეალურად შემობრუნების უდიადესი საქმის ამიერიდან უკვე ნათელ მიზანდასახულადაც კი, - წინსვლასა და დაჩქარებაზე!

ჩემივე აზრით, ვფიქრობ მოხსენების დადინჯვბულად წაკითხვის, ღრმად გააზრებისა და სრულად შესმენის შედეგად ისიც საყოველთაოდვე გაგვიცხადდება, რომ ამაცხოვრებისეულ ყოველგვარ გაუგებრობებსაც კი თურმე კიდევ დასდგომიათ უკვე ღვთიური ჭეშმარიტების ნათელი; რადგან ყოველი ნათელი გონების მქონე მკითხველისათვისაც ერთბაშად გახდება ცხადი აბსოლუტურად ყველა აქამდე დაფარული საიდუმლოც; რამეთუ ფაქტიურად, ჩვენს თვალწინვე მომხდარა უკვე ბიბლიით ნაწინასწარ

რმეტყველები აპოკალიფსისი; ანუ ჭეშმარიტებაზე დღემდე ჩამოფარებული ფარდის ახდა...

და ამიერიდან, ყველასაც გაგახსენდება უკვე, რომ სინამდვილეში ჩვენ ცნობიერიული მიძინების ბურანში მყოფი ღმერთები ვყოფილვართ; ანუ თურმე ნამდვილად მოვსულვართ მარადუსასრულო ღმერთობიდან; ხოლო აქ, გა-დედამინაზე კი ღვთიური ძილისა და კომპარული სიზმრების გად-ა-სატან ხანგრძლივ პერიოდს გავდივართ თურმე; და რისი გავლის შემდეგ, კვლავაც მარადისობაში, ღმერთობისაკენ გავემართებით; თუკი დროულად ვიმარჯვებთ კიდევ დახელიდან არ გავუშვებთ ამ მომენტს; თორემ იგივე შესაძლებლობა მთელს კაცობრიობას კვლავაც პრეცესიის ერთი სრული ციკლით შემობრუნების ხანგრძლივობის გასრულების შემდეგ მოგვეცემა; როცა კაცობრიული ცხოვრების ორომტრიალის დიდი ბორბალი კვლავაც ამ წერტილს გაუსწორდება და შეუჩერებლადვე შეუდგება ისევ იგივე გზას, მორიგად შემობრუნებისათვის; და ასე დაუსრულებლად! და აი, თუ რის შესახებ გვაფრთხილებს თურმე სინამდვილეში ის ე.წ. იბერთ-ბრძნული მითიც, რომელიც მხოლოდღა ერთერთი ამონანერია წარღვნამდელი ეფუთიდან ანუ იგივე ოქროს საწმისიდან, რომლის თანახმად ხომალდმა არგომ თურმე კოლხეთისაკენ მიმართულ გეზზე თითქოსდა ზღვაში დაუძლეველ დაბრკოლებად აღმართული პერიოდულად გახსნად-დახურვადი კლდოვანი კარიბჭის მშვიდობიანად გავლა შესძლო მხოლოდ მას შემდეგ, როცა მარჯვედ მოახერხა გაძვრომისათვის შესაფერისი მომენტის დაჭერა (არგონავტიკა)!

ასეთივე ხატ-ოვანი ანუ ამჯერად სახელდობრ ნახატ წერილი ო ბმითი ხერხით გვახსენებენ ჩვენივე წარღვნისდროინდელი ღვთიური წინაპრები სახელდობრ ხომლის მთის ე.წ. სამეფო საგანძურის გამოქვაბულის კედელზე მიხატული პიქტოგრამით იმ ჭეშმარიტებასაც, რაც მე ზემოთ უკვე გაგახსენეთ, - რომ ჩვენც ნამდვილად მარადიული ღმერთები ვართ და ციკლური პერიოდულობით მოვდივართ ხოლმე დედამინაზე სახელდობრ ღვთიური მარადისობიდან და კვლავაც მისკენ მივემართებით მეთქი; და თანაც მიმართულების ისეთნაირადვე შეუცვლელად, როგორაც ზემოთ ხსენებული დიდი ზეციური ბორბალი ბრუნავს; ანუ სწორედაც სვლაგეზის გაუხრელად მეთქი; და რომელი პიქტოგრამაც წარღვნისას იქ შეფარებულ ჩვენსავე ღვთიურ წინაპრებს გაუკეთებიათ მასში მოხვედრისთანავე; რათა ეს ჭეშმარიტება არასდროს დაგვიწყებოდა და მუდამაც გვხსომებოდა! და ცხადია, ამ პიქტოგრამის ზუსტი ასაკიც უდაოდ წარღვნიდან დღემდე ათვლილ წელიწადებს

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

მოითვლის; ხოლო ქართული კალენდარი ანუ ქორონიკონი სამყაროს შექმნიდან ქრისტეს შობამდე ზუსტად 5604 წელიწადითაა წინასწარ ძველთაგანვე განსაზღვრული, როგორც ყველასაც მოგეხსენებათ!

როგორც ხედავთ, ნახატზე წარმოდგენილი ყოველი მხედ(ვ)არიც კი ცხენზე ზის ანუ ღვთიურად ცხებულის ენითაა ტარებული და გონებრივადაც ყველა ოვანია ანუ ღვთიური ცოდნა ჭეშმარიტების მატარებელიც. ყოველივე ეს კი მათივე მრგვალი ოთი გამოხატული თავებით მოგვენიშნება; და ცხადია, ისინი ამავე ცოდნით ყოველდღიურად ღვთაებრივად მხედვარნიც არიან ანუ ნამდვილი ღმერთები; რომლებიც მათთვის კარგად ცნობილი მიზანდასახულობით (რაც მოზიდული მშვილდისრით გვეცხადება და ამასთან ერთად იმასაც გვახვედრებს თუ საიდან მოდის თურმე ტერმინი ქრისტეს მხედრობა ანუ მილიცია კრისტი, იგივე militia christi; რადგან ქრისტე მართლაც ღვთიური ცოდნა-ჭეშმარიტება ყოფილა, გონებით გაცნობიერებულ-ტარებული და ჩვენივე სწორად მატარებელიც ცხოვრებისეულ გზებზე) მოდიან არსაიდან ანუ ღვთიური უსასრულობიდან; გარკვეული ხანი ადამიანურად ცხოვრობენ დედამიწაზე (რაც სახლში ჩახატული კაცით მოგვენიშნება ანუ გვეცხადება) და გეზის გაუხრელად ანუ მიმართულების შეუცვლელად აგრძელებენ გზას კვლავაც ღვთიური უსასრულობისაკენ; და თანაც, მათ ყოველთვის თან ახლავთ და წინ მიუძღვით ღვთიურად ცხებულის ქართული ენაც (რაც მათ წინ მიმავალი უმხედრო

ცხენითაა მჭერმეტყველურად გამოხატული).

აუცილებელია აქვე შევნიშნოთ, რომ უმრავლესი უძველესი წერილობითი დოკუმენტები თურმე იმიტომაც ინერებოდა და იკითხებოდა კიდეც სახელდობრ მარჯვნიდან მარცხნივ მიმართულებით, რომ ეს ტრადიციულად მოგვსდგამდა სწორედაც ჩვენივე წარღვნამდელი ღვთიური წინაპრებიდან; რაზედაც უდაოდ მიგვითითებს სწორედაც ეს უძველესი პიქტოგრამა; ხოლო ეს ტრადიცია სწორედაც ქრისტე-ანული სარწმუნოების ძალად დამამკვიდრებლებს ძალადობრივადვე მოუშლიათ და მისი რადიკალურად სანინაალმდეგო დაუმკვიდრებიათ! აქ ჩემს მიერ გაცხადებულის აბსოლუტურ ჭეშმარიტულობას კი ღვთიურბეჭედს უსვამს ნახატ-წერილის სულ ქვემოთ დასმული ნიშანი იოთაც (Á) ანუ თვით მამა-Á-ღმ-ერთი ანუ ყოველ გ-Á-წ-ერთა მაცხოვარი!!!

ახლა კი მგონი ყველასათვისაც თვალსაჩინო და ამდენად უდაოც უნდა იყოს, რომ აქ თქვენს წინაშე ჩემი მოხსენებით წარმოდგენილი ჭეშმარიტი პრე-ის-სტორია ნამდვილადაც სტორია, რაკი აშკარად ჩემგან დამოუკიდებლად ზუსტად იგივე გაგიმეორათ, უფრო სწორად კი ჩემამდე გაცილებით ადრე უკვე გითხრათ და დაგმოდვრათ წინასწარ წარღვნის მოხდენისთანავე ე. წ. ხომლის სამეფო საგანძურის გამოქვაბულის კედელზე მიხატულმა, ჩვენი ღვთიური წინაპრების მიერ ჩვენთვისვე დატოვებულმა სამემკვიდრეო მოძღვრებამაც; და ერთდროულად ალბათ იმასაც შეამჩნევდით, რომ იგივემ არა მხო-

ხომლის ნახატ-ოვანი პიქტოგრამა

ლოდ ამ პიქტოგრამის დანერის ზუსტი თარიღი გაგვიმხილა, არამედ აბსოლუტურად ყველა დღემდე დაფარული საიდუმლოც; მაგრამ ყველა თქვენგანიც ამას მხოლოდ თანდათანობით მიხვდებით და ბოლოს სრულადაც დ-ი-ნახავთ!!!

მეგობრებო, როგორც უკვე მოგახსენეთ, მე მართლა ვფიქრობ, რომ ჩემი მოხსენებით თქვენთვის ამ უმარტივესი ჭეშმარიტების გამხელამ ნამში გასცა უკვე ყველა იმ კითხვას სრულიად ამომწურავი და ცალსახა პასუხი, რომელ კითხვებსაც ჩვენ აქამდე მარადპასუხგაუცემელ კითხვებად მივიჩნევდით დასაბამიდან მოყოლებული; ანუ იმ მომენტიდან, როცა ცნობიერულად ისე დავეცით და დავებით კიდევ დედამინაზე (და სხვათა შორის ამას ნიშნავს სწორედ სიტყვა ათ-ლან-თი; ანუ აქაურობაში ვარდნით მოსული), რომ უკვე ათასწლეულების ხანგრძლივობითაც კი ვიმყოფებით თურმე ღვთიურ ცივილიზაციურ ცხოვრების რეალური ფერხულიდან სრულიად გამოთიშულად.

დასკვნა

ვფიქრობ ყოველივე ზემოთ გამოცხადებულის შემდეგ შეგვიძლია თამამად დავასკვნათ:

სახელდობრ ხომლის პლატო გახლავთ თურმე ადგილი, საიდანაც მთელი დედამინის ზურგზე განსახლებულა მსოფლიო წარღვნას თავშეფარებული წარღვნამდელი ჩვენი ღვთიური წინაპრების წარღვნისშემდგომი შთამომავლობა, წყლის დონის თანდათანობითი კლებისა და ხმელეთის ფართობების შესაბამისად ზრდის თანმიმდევრულად; ანუ ეს ადგილი უდაოდ, დღევანდელი მსოფლიო ცივილიზაციის ერთადერთი აკვანი ყოფილა.

ფაქტიურად მხოლოდ ასეთი დასკვნა დასტურდება ამავე მთაზე უკვემოპოვებული არტეფაქტებითაც: მაგ. არქეოლოგ გერმანე გობეჯიშვილის მიერ მიგნებული ე. წ. ეგვიპტური ნაკეთობებით; რომლებიც, როგორც ირკვევა, სინამდვილეში აქვე ყოფილან დამზადებულნი და პირიქით, აქედან გატანილნი ეგვიპტეში; აქვე უნდა გავიხსენოთ ეგვიპტურ ისტორიულ დოკუმენტებში მოხსენიებული ადგილიც, სახელწოდებით რეჩენა /Речъ - ენა?/; რომელიც სავარაუდოდ საქართველოს ტერიტორიაზე მდებარეობდა თურმე და სწორედ იქედან ეზიდებოდნენ ოქროს ეგვიპტეში; და ნურც იმ თქმულებას დავივინწყებთ, რომ თითქოს ხომლიდან ნაკარნახევად ყოფილა აშენებული ეგვიპტეშიც მზის ქალაქი ონი; და არც ქართული სიტყვა მზერას შინა არსობრივი მნიშვნელობა უნდა გამოგვჩრჩეს, რაკი ფაქტია, რომ ეგვიპტურად მზე გამოითქმის როგორც რა; ანუ

მზე - რა /გავიხსენოთ მსოფლიოს თითქმის ყველა რელიგიურ ტაძრებზე გამოსახული ღვთის მომზირალი თვალი, რა ფაქტიც ძალიან მრავლისმეტყველია, მაგრამ ამის შესახებ უფრო დანვრილებით სხვა დროს გესაუბრებით/; აგრეთვე მსოფლიოს უდიდეს მეცნიერთა კვლევებიცა და მათ მიერვე სხვადასხვა დროს გამოთქმული ის ვარაუდებიც უნდა გვახსოვდეს, რომლებიც გვარწმუნებენ, რომ მსოფლიოს ხალხთა სხვადასხვა ენების საერთო საწყისი დედა ენა სწორედაც პროტოქართული უნდა იყოსო; და თუ არ ვცდები, ეს მოსაზრება უკვე ფაქტადაცაა აღიარებული მეცნიერების მიერ!!! და როგორც ალბათ ხვდებით, ის ფაქტიც, რომ ამ ენას სწორედ დედა-ენას ვუნოდებთ უხსოვარი დროიდანვე, თავისთავად მრავლისმეტყველი ფაქტია, რადგან შემთხვევით ნამდვილად არც არაფერი არ ხდება.

მე კი ამით დავამთავრებ და ბოდიშსაც მოგიხდით, რომ ჩემი მოხსენების ფორმა ნამდვილად ვერ აკმაყოფილებს მეცნიერებაში დოგმად დანერგილს; და მგონია ასეც უნდა იყოს, რადგან მეცნიერი ნამდვილად არა ვარ და არც მინდა მასზე რაიმე პრეტენზია განვაცხადო; რამეთუ ვთვლი, რომ სწორედ ჩემმა ფაქტიურმა არამეცნიერობამ მარგუნა წილად თავისუფლად გამეხედა მეცნიერთათვის დოგმად მძლავრად შეკრულ საზღვრებს გარეთ და დამენახა კიდევ, რომ თურმე სწორედ იქ უმაღლავდნენ ჭეშმარიტებას კაცობრიობის უმრავლესობას, - უცოდინრობის სიბნელეში მათივე მარადიულ მონებად ყოლების მიზნით; დასაბამიდანვე უკრძალავდნენ რა ყველას მისკენ გახედვასაც კი, სწორედაც სიკვდილით დასჯის მუქარით! და მეც, ზუსტად ამ ფაქტის გამო ჩემში აღძრული იმ ყოვლად კეთილი განზრახვით, რომ სახელდობრ მეცნიერები გამოვიყვანო მათზე მოტყუებით და ძალადობით თავსმობევეული ხელოვნური ჩარჩოებიდან, რისი გადალახვის მეშვეობითაა მხოლოდ შესაძლებელი მათაც დაინახონ ჭეშმარიტება და მოინდომონ კიდევ მთელი კაცობრიობის უცოდინრობის ტყვეობიდან დახსნა საკუთარი პერსონების ჩათვლითაც სახელდობრ მათივე მაღალი მეცნიერული ტრიბუნებიდან აბსოლუტური ჭეშმარიტების ხმამაღლა გამოცხადებით, - ამიტომაც გაგებდე და ჯიუტად შემოგთავაზებთ ასეთი მოხსენება; თუმცა მაქსიმალურად ვეცადე საკითხი მხოლოდღა თქვენთვის კარგად ცნობილი და საყოველთაოდ აღიარებული ისტორიული მოვლენებისა და წერილობითი დოკუმენტების ფონზეც წარმომედგინა. და ვფიქრობ ეს ფაქტორი თქვენთვის არც იმდენად ხელისშემშლელი იქნება, რომ გაგიჭირდეთ მისი სრული მნიშვნელობით გაგება, შეფასება და დაფასებაც.

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

AT THE OUTSET OF EUROPEAN FEDERALISM

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: November 5, 2024
Published: December 27, 2024
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC19032024-50

Edisher Japharidze

PhD in Political science
Associate Professor at GTU
Email: jafaridzeedo@yahoo.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9239-4785>

ABSTRACT

The paper discusses the unification of Europe through the model of federalization, which implies the introduction of the idea of „non-dogmatic” federalism into the „Union” and not „unity” and its establishment, which later became the basis for the legal mechanism of the European Union. In the broader sense of the federal state we call each federal union which takes two different forms: 1) Confederation of States (Staaten Bund) where federation is soft and weak. 2) The federal state (Bundesstaat), where the Federal Union is closer. In 1948 Mikheil Muskhelishvili, along with the French constitutionalist Gaston Stephan, wrote the constitution project of European federalism, important provisions of which became the basis for the future modern law of European Union.

Keywords: Europe, Georgia, Law, Federalism, Constitution

REFERENCES:

1. Muskhelishvili M., "Confederal and Federative Union of States" newspaper, independent Georgia N51, Paris, 1930;
2. Muskhelishvili M., "Confederal and Federative Union of States" newspaper, independent Georgia N52, Paris, 1930;
3. Muskhelishvili M., "Confederal and Federative Union of States" newspaper, independent Georgia N56, Paris, 1930;
4. Muskhelishvili M., "Confederal and Federative Union of States" newspaper, independent Georgia N76, Paris, 1932;
5. Japharidze E, at the beginnings of European integration, Universal, 2019.

ევროპული ფედერალიზმის სათავეებთან

ედემერ ჯაფარიძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა აკადემიური დოქტორი

სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

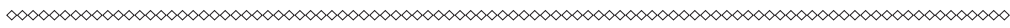
Email: jafaridzeedo@yahoo.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9239-4785>

აბსტრაქტი

ნაშრომში განხილულია ევროპის უნიფიკაცია ფედერალიზაციის მოდელით, რაც გულისხმობს „კავშირში“ და არა „ერთობაში“, „არადოგმატური“ ფედერალიზმის იდეის შემოტანას და მის დამკვიდრებას, რაც მოგვიანებით ფედერალიზმი, როგორც ევროკავშირის სამართლებრივი მექანიზმი შემდგომ ევროპის სამართალს საფუძვლად დაედო. ფედერაციულ სახელმწიფოს ფართო მნიშვნელობით ჩვენ ვუნოდებთ ყოველ ფედერაციულ კავშირს, რომელიც ღებულობს ორ განსხვავებულ სახეს: 1) სახელმწიფოთა კონფედერაცია (Staaten Bund), სადაც ფედერაციული კავშირი რბილია და სუსტი. 2) ფედერალური სახელმწიფო (Bundesstaat), სადაც ფედერალური კავშირი უფრო მჭიდროა. მიშელ მუსხელმა, ფრანგ კონსტიტუციონალისტ გასტონ სტეფანთან ერთად ევროპის ფედერალური კონსტიტუციის პროექტი შეიმუშავა (1948), რომლის მნიშვნელოვანი დებულებანი საფუძვლად დაედო თანამედროვე ევროკავშირის სამართალს.

საკვანძო სიტყვები: ევროპა, საქართველო, სამართალი, ფედერალიზმი, კონსტიტუცია.

შესავალი

ევროკავშირის კანდიდატის სტატუსის მიღებამ მნიშვნელოვნად დააჩქარა საქართველოს ევროკავშირში ინტეგრაციის პროცესი, შესაბამისად, აქტუალური ხდება კითხვა, თუ რითი შევდივართ ჩვენ, ქართველები, ამ დიდ სივრცესა და თანამეგობრობაში? ყველა ქვეყანა, რომელსაც სურდა ან სურთ ევროკავშირის წევრობა, ამ ორგანიზაციის წევრი ქვეყნები ითხოვენ მისი წვლილის ჩვენებას ევროპულ ცივილიზაციასა და ევროპული ღირებულებების დამკვიდრებაში, მისი ევროპული იდენტობის წარმოჩენაში, კულტურის და მეცნიერების განვითარებაში. საქართველო ცარიელი ხელებით არ ბრუნდება ევროპაში, თუ არ ჩავთვლით იმ უძველეს პერიოდს, როცა ევროპაში და ახლო აღმოსავლეთში იბერიულ-კავკასიურ ტომებში დომინირებდნენ და უძველეს ცივილიზაციას ქმნიდნენ, თანამედროვე XX-XXI საუკუნის ქართველებსაც გვაქვს ამ მხრივ სათქმელი. ერთ-ერთ თანამედროვე გამონაკლისს წარმოადგენს ერთიანი ევროპის აპოლოგეტის, სტრასბურგის უნივერსიტეტის პროფესორის მიხეილ მუსხელიშვილის პოლიტიკური და სამართლებრივი მემკვიდრეობის, მისი წვლილის წარმოჩენა. ნაშრომში წარმოდგენილი მასალის შეფასება და ანალიზი, მხოლოდ ზემოხსენებულ პიროვნებათა ცხოვრებისა და მოღვაწე-

ობის განხილვას კი არ ისახავდა მიზნად, არამედ ქართულ-ევროპული ურთიერთობის ისტორიული გამოცდილების სააშკარაოზე გამოტანას და რაც მთავარია, სამომავლო კავშირის განმტკიცების პროცესში არსებული მონაპოვრის შენარჩუნებას და ახალი გზების დასახვას.

ძირითადი ტექსტი

ევროპული ინტეგრაციის გზით ევროპის ფედერაციის ჩამოყალიბების იდეა დასაბამს 1920-იანი წლებიდან იღებს, რომლის თეორიულ-იდეოლოგიური საფუძვლები ეკუთვნის ავსტრიულ-უნგრულ ფილოსოფოსსა და დიპლომატს რიჩარდ კალერგის, რომელმაც უნიფიცირებული ევროპული სახელმწიფოს შესახებ თავისი მოსაზრებები ასახა ნაშრომში „პან-ევროპა“, რომელიც 1923 წელს გამოქვეყნდა.

1948 წელს მიშელ მუსხელმა, ფრანგ კონსტიტუციონალისტ გასტონ სტეფანთან ერთად ევროპის ფედერალური კონსტიტუციის პროექტი დაწერა „Michel Mouskhely, Gaston Stefani, „Draft of a European Federal Constitution“ (1948), სადაც დეტალურად განვიხილავთ პოლიტიკური და სოციალური დემოკრატიის პრინციპებს, რაც დაფუძნებულია მშვიდობაზე და სოციალურ სამართალზე ფედერაციის ერთიანობაში და ფედერაციული სახელმწიფოების სხვადასხვაობაში. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

თანამედროვე ევროპული სამართალი დღესაც საზრდოობს მიხეილ მუსხელიშვილის მიერ ინიცირებული სამართლის პრინციპებით (განსაკუთრებით აღსანიშნავია მისი ფუნდამენტალური ნაშრომები, ადამიანის ძირითად უფლებებზე და თავისუფლებებზე). აღნიშნული ნაშრომი მიშელ მუსხელიმ მიუძღვნა ევროპის გაერთიანების იდეას, სადაც დეტალურად განერილი იყო გასაერთიანებელი ევროპის ქვეყნების პოლიტიკური მმართველობის ფორმა „ფედერაციის ან კონფედერაციის“ სახით. მასში დასაბუთებულია და გაანალიზებულია პოლიტიკური და სამართლებრივი მხარე, გამყარებულია და ახსნილია მისი იურიდიული ბუნება, რომელიც ეფუძნებოდა საერთაშორისო სამართლის პრინციპებს და ისტორიულ გამოცდილებას. დიახ, ეს გახლავთ ევროპის ფედერალური კონსტიტუციის პროექტი, ქართველი მეცნიერისა და იურისტის მიერ დანერგილი, რომელიც შემდგომ საფუძვლად დაედო ევროპული ქვეყნების გაერთიანებას და ევროკავშირის სამართალს, თუმცა არა მისი პირვანდელი, არამედ რანჟირებული სახით, რომელიც ტრანსფორმირდა, როგორც ჟან მონესა და რობერტ შუმანის, ასევე, სხვა ევროკავშირის დამფუძნებელი მამების მიერ და მოხდა მათ შრომებთან გაერთიანება, რის შედეგადაც საბოლოო სახით შეიქმნა თანამედროვე ევროკავშირის სამართალი, რომელიც ეფუძნება ადამიანის ძირითად უფლებებს და თავისუფლებებს, და სწორედ ეს ის საერთაშორისო სამართლის პრინციპებია, რომელთა დამკვიდრებისათვის თავის დროზე მიშელ მუსხელი იბრძოდა. აღნიშნულ თემაში მოკლედ განხილულია (ჩვენამდე მოღწეული ნაწილის) მიშელ მუსხელის მიერ დანერგილი ევროპული კონსტიტუციის პირველ პროექტთან დაკავშირებული ევროკავშირის სამართლის თავისებურებები და კონსტიტუციონალური დეფინიციები ფედერალიზმისა და კონფედერაციის შესახებ. მიშელ მუსხელი წერს, რომ უნიტარული სახელმწიფოების რიცხვი მცირდება და ფედერაციული პრინციპი თავისი ორგანიზაციის სიცხოველისა და სხვა უპირატესობათა გამო უფრო და უფრო ვრცელდება. ეს პრინციპი არც ისე ახალია, ჯერ კიდევ ძველმა საბერძნეთმა განახორციელა იგი, თუმცა, ცოტა განსხვავებულის სახით. მე-18 საუკუნის ბოლოს და მთელი მე-19 საუკუნის განმავლობაში მოიპოვა ფედერაციულმა სახელმწიფომ განსაკუთრებული მნიშვნელობა და მისი განვითარება მთლად არც დამთავრებულა. ფედერაციული სახელმწიფოები არსდებიან და კიდევ ბევრი დაარსდება მომავალში. იგი სვამს

კითხვას რაშია ფედერალიზმის სიძლიერე? რა და რა ფორმებს იღებს? როგორ ხორციელდება იგი? ფედერაციულ სახელმწიფოს ფართო მნიშვნელობით ჩვენ ვუნოდებთ ყოველ ფედერაციულ კავშირს, რომელიც ღებულობს ორ განსხვავებულ სახეს: 1) სახელმწიფოთა კონფედერაცია (Staaten Bund), სადაც ფედერაციული კავშირი რბილია და სუსტი. 2) ფედერალური სახელმწიფო (Bundesstaat), სადაც ფედერალური კავშირი უფრო მჭიდროა. რა არის სახელმწიფოთა კონფედერაცია? კონფედერაციაა სუვერენულ სახელმწიფოების შეთანხმებული კავშირი, სადაც არსებობს ცენტრალური ხელისუფლება, რომელიც წარმოადგენს იურიდიულ პიროვნებას და აღჭურვილია მუდმივი ორგანოებით. კონფედერაცია არის შეთანხმებული კავშირი სუვერენულ სახელმწიფოების და მის იურიდიულ საფუძველს შეადგენს სახელმწიფოთა შორის დადებული ხელშეკრულება განსაზღვრული მიზნის მისაღწევად. კონფედერაცია არ ქმნის ახალ სახელმწიფოს შემავალ სახელმწიფოთაგან, მას არ ეკუთვნის სუვერენობა, არც აქვს სახელმწიფოს ხასიათი, ნევრები (შემავალი სახელმწიფოები) იცავენ თავის სუვერენობას, მაგრამ მათ არ შეუძლიათ ყოველ წამს გამოაცხადონ თავის სუვერენობა კონფედერაციიდან გამოსასვლელად, ვინაიდან თვითოეულმა მათგანმა პატივი უნდა სცეს მოვალეობას, რომელიც თავისუფლად მიიღო თავისთავზე და თუ რომელიმე გავა კონფედერაციიდან, უკანასკნელს უფლება აქვს იარაღით აიძულოს იგი ხელშეკრულება დაიცვას. კონფედერაციის შემავალ სახელმწიფოებს რჩება მათი სუვერენობა, არ არსებობს ერთი ეროვნება, ერთი ქვეშევრდომობა. ცენტრალურ მთავრობას არ შეუძლია რაიმე დამოკიდებულება იქონიოს შემავალ სახელმწიფოების ქვეშევრდომობთან, ამა თუ იმ დადგენილების შესასრულებლად უნდა მიმართოს მონაწილე სახელმწიფოების შუამავლობას, რომელთათვისაც სავალდებულო არაა, ამაშია კონფედერაციის სისუსტე. კონფედერალურ ხელშეკრულებას შეუძლია მეტი უფლება მისცეს ცენტრალურ მართველობას და მას მიანიჭოს დადგენილებათა შესრულების პირდაპირი ნება. მაგრამ ასეთი მდგომარეობა გამონაკლისს წარმოადგენს და საერთო პრინციპი კი მოითხოვს, რომ ცენტრალური ხელისუფლების ყოველი გადაწყვეტილების შესრულებისათვის საჭიროა შემადგენელ სახელმწიფოების დასტური. ცენტრალური ხელისუფლება მაინც მოსილია უფლებით, რომელიც განსხვავდება ნაწილების უფლებებისაგან, ვინაიდან მას აქვს საკუთარი ნებისყოფა. ამის

დამამტკიცებელია ის, რომ დადგენილება გამოაქვს ამ ცენტრალურ ორგანოს. ამის გამოა რომ იგი აღჭურვილია იურიდიული სახეობით (პიროვნება), როგორც საშინაო ისე საგარეო თვალსაზრისით. ცენტრალური ხელისუფლება საზოგადოდ წარმოდგენილია საკანონმდებლო დანქნებულებებით (პარლამენტით), რომელიც შედგება მონაწილე სახელმწიფოების წარმომადგენლებისაგან. უნდა აღინიშნოს, რომ უმეტეს შემთხვევაში ესაა ერთადერთი ორგანო ცენტრალური ხელისუფლებისა. ჩვენ ზევით ვთქვით, რომ ნაწილებს რჩება მათი სუვერენობა და ყოველივე უფლება, რომელიც აქედან გამომდინარეობს. ხოლო უდაოა, რომ ფედერალურ ხელშეკრულებების დადების დროს მათ უარი თქვეს ზოგიერთ თავის უფლებებზე ცენტრალური ხელისუფლების სასარგებლოდ, რათა უკანასკნელმა შეძლოს თავისი მიზნების შესრულება. სამაგიეროდ ისინი დიდ მონაწილეობას იღებენ კონფედერალურ ნებისყოფის შედგენაში, უწინარეს ყოვლისა შემავალი სახელმწიფოები შეადგენენ კონფედერაციის უმთავრეს ორგანოს-საერთო პარლამენტს, ყოველ ნაწილს აქ წარმომადგენლობის თანასწორი რიცხვი ჰყავს და ამ წარმომადგენლებს იმპერატიული მანდატები აქვთ თავიანთ სახელმწიფოებისაგან. შემდეგ მონაწილეობა გამოიხატება ფედერალური ხელშეკრულების რევიზიაში, ხელშეკრულების გადასინჯვა შეიძლება მხოლოდ ყველა წევრების ერთხმად გადაწყვეტილებით. ეს იმას ნიშნავს, რომ ხელშეკრულების შეცვლა შეუძლებელი ხდება თითქმის-რაც კონფედერაციის მეორე დიდ უხერხულობას წარმოადგენს. ხმათა უმრავლესობა (ერთხმოსნობა) მოითხოვს ზოგი სხვა მნიშვნელოვანი საკითხის გადაჭრასაც მაგ, ახალი წევრების მიღება და სხვა. ეს გარემოება უეჭველია აბრკოლებს სახელმწიფოს ფუნქციებს. დასასრულს წევრების მონაწილეობა საერთო ნებისყოფაში გამოიხატება იმაში, რომ ცენტრალურ ხელისუფლებას თვითონ არ მოეპოვება აღმასრულებელი ორგანოები და მისი დადგენილება უნდა აღასრულოს შემავალმა სახელმწიფოებმა, უკანასკნელი კი დაერიდებიან ისეთ რისაზე შესრულებას, რაც მათ ინტერესებს ეწინააღმდეგება. მაშასადამე ორი რამ ახასიათებს კონფედერაციას: ცენტრალური მმართველობის ორგანიზაციის სიმარტოვე-ხშირად და მხოლოდ პარლამენტი არსებობს, რომელსაც შეზღუდული უფლებები აქვს და სისუსტე ფედერალურ მმართველობის, რაც თითქმის აუცილებელია, ვინაიდან შემადგენელი სახელმწიფოები მეტად უფრო ხილდებიან თავის დამოუკიდებლობას და უთმობენ

ცენტრალურ ხელისუფლებას მარტო იმას, რაც აუცილებლად საჭიროა უკანასკნელი მიზნისთვის (საგარეო საერთო საფრთხის წინააღმდეგ) და როდესაც შემავალი წევრები საკონფედერაციო ხელშეკრულებას დებენ, ყოველთვის იმას ცდილობენ, რომ თავიანთი სუვერენობა განამტკიცონ და არა შეასუსტონ[1].

ჩვენ განვიხილეთ კონფედერაციის იურიდიული ბუნება და ორგანიზაცია, ახლა ვნახოთ, თუ როგორაა განაწილებული სახელმწიფოებრივი უფლებები ცენტრალურ ხელისუფლებასა და წევრ სახელმწიფოებს შორის. ყურადღება უნდა მივაქციოთ ამ საკითხის ორ მხარეს, პირველია, დამოკიდებულება უცხოელ სახელმწიფოებთან, კონფედერაციის არსებითი დანიშნულება ისაა, რომ მფარველობა გაუწიოს უცხოეთის წინაშე კონფედერალურ სახელმწიფოებს. ამ მიზნისთვის მას უნდა ჰქონდეს საერთაშორისო ხასიათს უფლებები. ხოლო ეს უფლებები აღმასრულებლობითი არაა. საერთაშორისო პიროვნება აქვთ წევრებსაც, ვინაიდან ისინი არიან სახელმწიფოები და მაშასადამე აღჭურვილი არიან საერთაშორისო უფლებებითაც. როგორ ხდება ამ უფლებების განაწილება? ამაზე ზუსტი პასუხის გაცემა ძნელია, რადგან კონფედერაცია ხელშეკრულებითი კავშირია და ხელშეკრულების ძალით წევრთა უფლებათა შეზღუდვა სხვადასხვანაირია სხვადასხვა კონფედერაციაში. ფაქტი ერთია, რაკი კონფედერაცია არსდება იმისთვის, რომ მფარველობა გაუწიოს წევრებს უცხოეთის წინაშე, მას უნდა მიეცეს აუცილებელი საშუალება ამ მიზნის მისაღწევად. ამ საზოგადო პრინციპით უნდა ვიხელმძღვანელოთ დასახელებული რთული საკითხის გარჩევის დროს. საერთაშორისო უფლებები უმთავრესად სამია: უფლება ომის, უფლება წარმომადგენლობის და უფლება ხელშეკრულების დადების. ომის უფლება ყველაზე უმძიმესია და იგი აუცილებლად უნდა ჰქონდეს მინიჭებული ცენტრალურ ხელისუფლებას, რომელიც უამისოდ თავის საქმეს ვერ შეასრულებდა. მაგრამ ხშირად შემადგენელი სახელმწიფოები თავისთვისაც იტოვებენ ამ უფლებას. ასეთი მდგომარეობა იყო შვეიცარიაში 1798-1815 წლებში და შეერთებულ შტატებში 1787 წლამდის. წარმომადგენლობის (ლეგაციის) უფლება ნაკლები მნიშვნელობისაა და იმდენ შეზღუდვას არ იწვევს, უმეტეს შემთხვევაში ბევრი სახელმწიფოები ფლობენ ამ უფლებას, მაგრამ ხშირად ცენტრალური მმართველობის წარმომადგენლობა უკეთაა მონყობილი და უფრო წინდგას, ვიდრე ცალკე წევრების წარმომადგენლობა.

რაც შეეხება ხელშეკრულებათა უფლებას, არ არსებობს ერთი საზომი ყველა ხელშეკრულებისათვის. საერთოდ წევრ სახელმწიფოებს აკრძალული აქვთ ისეთი ხელშეკრულების დადება, რომელიც ეხება კონფედერაციის მთლიანობას და დამოუკიდებლობას. სხვაგვარი ხელშეკრულება, მაგ. ეკონომიკური და საპოლიციო თვისების, ცალკე სახელმწიფოებს შეუძლიათ დადონ. ხანდახან საჭიროა დასტური ცენტრალური მმართველობის. ამგვარად, როგორც ვხედავთ არ არსებობს ერთი პასუხი. არავინ უარყოფს ცენტრის უფლებებს, ხოლო არაა თანხმობა იმის შესახებ, ეს უფლებები მხოლოდ ცენტრალურ ხელისუფლებას ეკუთვნის თუ მასთან ერთად ადგილობრივ მმართველობებსაც. პირველი უმჯობესია, მაგრამ არ უნდა დავივიწყოთ წევრების სუვერენობაც. მეორე მხრივ, როცა დასახელებულ უფლებებით სარგებლობს ცენტრთან ერთად შემადგენელი სახელმწიფოებიც, ეს ასუსტებს კონფედერაციას და ხელს უშლის მიზნის შესრულებაში [2]. მამასადამე, მოკლედ თვალის გადავლება სახელმწიფოებრივ უფლებათა განაწილების გვიჩვენებს, რომ ცენტრალური ხელისუფლების უფლებები მეტად შეზღუდულია, საკანონმდებლო უფლება დატოვებული აქვთ წევრ-სახელმწიფოებს, გარდა ზოგიერთისა, რაც აუცილებლად საჭიროა მთლიანობისთვის მაგ. ფულის, ბაჟების და სხვათა შესახებ. ასევე აღმასრულებლობის და სასამართლო დარგში. უფლებრივად არა ითქმის რა იმის წინააღმდეგ, რომ არსებობდეს ფედერალური სასამართლო, ფედერალური ჯარი, ფინანსური ორგანიზაცია. მაგრამ სინამდვილეში ეს ასე არაა, კონფედერაციაში უმეტესად წევრი სახელმწიფოები თავისთვის იტოვებენ სახელმწიფოებრივ უფლებებს და უთმობენ ცენტრალურ ხელისუფლებას უფლებათა მინიმუმ განსაზღვრული მიზნის განსახორციელებლად. ვიდრე დავასრულებდეთ კონფედერაციის დახასიათებას, უნდა აღვნიშნოთ კიდევ კონფედერაციაში შემავალი სახელმწიფოების ორი უფლება: ერთია გაუქმების და მეორე გასვლის უფლება, რაც ძალზე ასუსტებს კონფედერაციის აგებულებას. გაუქმების უფლება მდგომარეობს მსჯავრის დადებაში, როცა კონფლიქტი ხდება ცენტრალურსა და ადგილობრივ მთავრობას შორის. როცა ცენტრი მოიმოქმედებს ისეთ რამეს, რომელიც აღემატება მის ხელშეკრულებით დათმობილ უფლებას, შემავალ სახელმწიფოებს შეუძლიათ არ დაემორჩილონ და გამოაცხადონ, რომ ცენტრის აქტი მისთვის სავალდებულო არაა. გასვლის უფლება ნიშნავს იმას, რომ წევრ სახელმწიფოს შეუძლია გავიდეს კონფე-

დერაციიდან, როდესაც ამას საჭიროდ ჩათვლის. ესაა უკიდურესი განცხადება თავის სუვერენობის. ხელშეკრულებაში ამის მოუხსენებლობა წევრს არ ართმევს გასვლის უფლებას. ზოგიერთი ავტორები, იმასაც კი ამბობენ, რომ ნებაყოფლობითი უარის თქმაც ასეთ უფლებებზე ვერ შებოჭავს სახელმწიფოს, რადგან სუვერენობის, საკუთარი არსებობის დაცვა მისთვის უპირველესი საქმეა. ყოველივე ზემონათქვამი გვიმტკიცებს, რომ კონფედერაცია არაა დამაკმაყოფილებელი ორგანიზაცია, მისთვის ძნელია განახორციელოს მიზანი, რისთვისაც დაარსდა, ესე იგი მოუპოვოს კონფედერალურ სახელმწიფოებს უშიშროება გარეგანი და შინაგანი: ცენტრალური ხელისუფლების საკანონმდებლო უფლებები სუსტია და მტკიცე შედეგებს ვერ მოგვცემს, მის მუშაობას აბრკოლებს ქიშპობა ცენტრალურსა და ადგილობრივ მმართველობას შორის და თვითონ შემადგენელ სახელმწიფოებისა ერთმანეთთან. კანონების და დადგენილებების შესრულება ხშირად დამოკიდებულია წევრ სახელმწიფოების კეთილ ნებაზე. ამ მოსაზრებათა გამო, ყოველ კონფედერაციას ისე უნდა ვუყუროთ, როგორც გარდამავალ ფორმას, რომელიც შესაძლებელია ხანგრძლივი გამოდგეს. ბოლოს და ბოლოს კონფედერაცია ან უნდა დაიშალოს ან უფრო ხშირი მოვლენაა - უნდა გადაკეთდეს უფრო მჭიდრო კავშირად-ფედერალურ სახელმწიფოდ. ფედერალურ სახელმწიფოს ორი რამ ახასიათებს. ერთი მხრივ, იგი ნააგავს უნიტარულ სახელმწიფოს, და მეორეს მხრივ, წარმოადგენს სხვადასხვა სახელმწიფოების შეერთებას [3]. უპირველს ყოვლისა, იგი ერთია საერთაშორისო თვალსაზრისით, უცხოელ სახელმწიფოსათვის ის არსებობს მხოლოდ, როგორც ერთი სახელმწიფო. შემდეგ არის ერთი ქვეშევრდომობა- ფედერალური და ერთი ტერიტორია -ფედერალური. ფედერალური სახელმწიფო უნიტარულია იმიტომ, რომ სუვერენობა ეკუთვნის ცენტრალურ სახელმწიფოს. ფედერალური სახელმწიფო თვითონ საზღვრავს თავის კომპეტენციას და ასევე იმ ერთეულების უფლებებს, რომელთაც შეიცავს. თვითონ წყვეტს, რა შეადგენს მის ხელისუფლებას და რა ეკუთვნის წევრებს. საერთო ინტერესის ფუნქციები ყოველთვის ცენტრალურ მართველობის ხელშია და მხოლოდ ადგილობრივი მნიშვნელობის საქმეებია დატოვებული შემადგენელ ნაწილებისათვის. ცენტრალური სახელმწიფოს სუვერენობის მეორე შედეგი ისაა, რომ ფედერალურ კანონებს შეუძლიათ უარყონ ადგილობრივი კანონები, როცა მათ შორის უთანხმოებაა. უკანასკნელნი ყოველთვის უნდა და-

ემორჩილონ პირველს. გარდა ამისა, როცა შეტაკება ხდება ფედერალურ-ცენტრალურ მმართველობასა და ადგილობრივ ხელისუფლებას შორის ან ვერ რიგდებიან თვითონ წევრები ერთმანეთს შორის, გადამწყვეტი ხმა ეკუთვნის ფედერალურ მმართველობას. ერთი სიტყვით შემადგენელი ნაწილები ემორჩილებიან ცენტრალურ სახელმწიფოს საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ და სასამართლო სფეროში[4]. ცხადია, რომ ეს გარემოება დიდად სახიფათოა პატარა ერებისთვის, როცა ისინი ფედერალურად უერთდებიან დიდ ერს. დიდი, უფრო მძლავრი ერი ყოველთვის ჩაგრავს პატარა ერებს ფედერალურ სახელმწიფოში. ამიტომ ფედერალური სახელმწიფო უფრო გამოსადეგია იქ, სადაც ძალთა თანაბრობაა შემავალ ერთა შორის. ფედერაციული თვისება ფედერალური სახელმწიფოსი გამოიხატება იმაში, რომ ნაწილები მონაწილეობას იღებენ ფედერალური ნებისყოფის შედგენაში. ეს მონაწილეობა შეიძლება იყოს პირდაპირი და არაპირდაპირი. პირველი ნაკლებად მნიშვნელოვანია: ესაა მონაწილეობა პარლამენტში, სადაც ყოველი წევრი აგზავნის თავის წარმომადგენლებს. ზოგან ყოველი ერთეული წარმომადგენელთა თანასწორ რიცხვს აგზავნის (აშშ, შვეიცარია), ზოგან კი ეს თანაბრობა დაცული არაა (გერმანია, ავსტრია) უკანასკნელ შემთხვევაში მონაწილეობა პრაქტიკულად განუხორციელებელი რჩება. არაპირდაპირი მონაწილეობა უფრო ძვირფასია. იგი მდგომარეობს იმაში, რომ ფედერალურ სახელმწიფოს კონსტიტუციის შეცვლა შეუძლებელია წევრების თანხმობის გარეშე. ამის მნიშვნელობა ადვილად გასაგები იქნება, თუ გავიხსენებთ, რომ ეს კონსტიტუცია, საზღვრავს ცენტრალურ და ადგილობრივ მმართველობათა ფუნქციებს. ზოგიერთ შემთხვევაში ეს გარანტია არაა მტკიცე, როგორც გერმანიაში, ავსტრიაში და სსრკ-ში იყო. და საზოგადოდ უნდა ითქვას, რომ შემადგენელი ნაწილები მეტად სუსტად არიან შეიარაღებული ცენტრალური სახელმწიფოს წინააღმდეგ და უკანასკნელის უფლებები თანდათან იზრდება წევრების უფლებათა ხარჯზე[5].

დასკვნა

მაშასადამე, ზემოხსენებულიდან გამომდინარეობს, რომ ფედერალური სახელმწიფო ეს არის ნაწილობრივ თვითმმართველობის უფლებით

აღჭურვილი სახელმწიფოების ან რეგიონების კავშირი, რომელსაც აერთიანებს ცენტრალური ხელისუფლება. ფედერაციაში შემავალი სახელმწიფოების სუვერენიტეტის სტატუსი ჩვეულებრივ კონსტიტუციურადაა გაფორმებული და მისი შეცვლა შეუძლებელია წევრი სახელმწიფოების თანხმობის გარეშე. ესე იგი, წმინდა სამართლებრივი თვალსაზრისით, მიშელ მუსხელის აზრით, ფედერაცია არის სახელმწიფო, რომელიც დაყოფილია ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული ავტონომიებად და შეზღუდული უფლებით სახელმწიფოებრივ წარმონაქმნებს წარმოადგენენ, სადაც ფედერაციის სუბიექტებს სეცესიის უფლება არა აქვთ. მიუხედავად იმისა, რომ ფედერაციის სუბიექტებს სუვერენიტეტი არ გააჩნიათ და შეზღუდული თვითმმართველობის პრინციპით სარგებლობენ, სუბიექტებს შეიძლება ჰქონდეთ ისეთი მნიშვნელოვანი სახელმწიფოებრივი ინსტიტუტები, როგორცაა პარლამენტი და სასამართლო, რომელიც ძალზე მნიშვნელოვანია თვითმმართველი სუბიექტის სწორად და მიზნობრივი პოლიტიკის წარმართვისათვის.

ნაშრომში განხილულია სახელმწიფოთა კონფედერაციის იურიდიული ბუნება და ფედერაციული სახელმწიფოს რაობა. განზოგადებულია სახელმწიფოს მართველობის ფორმების, როგორც სუსტი, ასევე ძლიერი მხარეები. მათი შეპირისპირებით ნაჩვენებია სამართლებრივი და ფუნქციური განსხვავებულობა, რაც იგულისხმება, კონფედერაცია სტრუქტურულად იგივეა, რაც ფედერაცია, ოღონდ, ფედერაციისაგან განსხვავებით, კონფედერაციას უფრო სუსტი ცენტრალური ხელისუფლება გააჩნია. კონფედერაცია თვითონ მონაწილეობს საერთაშორისო ურთიერთობებში, როგორც სუბიექტი და აქვს საერთაშორისო სამართალ-სუბიექტის ნიშნები, მაგრამ შეზღუდული სახით, რასაც ვერ ვიტყვით ფედერალიზმზე.

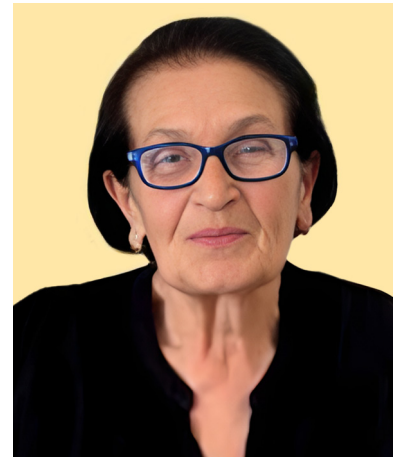
ამრიგად, ნაშრომში განხილულია ევროპის უნიფიკაცია ფედერალიზაციის მოდელით, რაც გულისხმობს „კავშირში“ და არა „ერთობაში“, „არადოგმატური“ ფედერალიზმის იდეის შემოტანას და მის დამკვიდრებას, რაც შემდეგ, მოგვიანებით ევროკავშირის სუპრანაციონალური მართვის პოლიტიკას, როგორც სამართლებრივ მექანიზმს საფუძვლად დაედო.

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

GLOTTOPHOBIA – LANGUAGE DISCRIMINATION

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: November 5, 2024
Published: December 27, 2024
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC19032024-56

Tsiuri Akhvlediani
Doctor of Philology,
Professor Emeritus at Iv. Javakhishvili Tbilisi State University,
E.mail: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

ABSTRACT

The article considers the negative impact of glottophobia and ways to combat this phenomenon in various spheres such as work, education, culture and politics, and also why some languages and accents suffer the greatest discrimination and which regions have various linguistic habits and traditions. Glottophobia can cause low self-esteem, exclusion from social groups, anxiety about work and the future. There are some ways to fight glottophobia in different areas of life: 1. work, 2.education, 3.Culture and 4.politics.

The fight against glottophobia, i.e. language discrimination is a process that requires attention and mass efforts. It is important to take into consideration that each language has its own unique cultural and social significance. Interaction between people speaking different languages is essential for optimizing the advancement of scientific discoveries, technological initiatives, changes in economic and cultural standards, and human relations.

Keywords: *glottophobia, language discrimination, accent, culture of everyday life, development of intercultural relations.*

REFERENCES:

1. Arditty J., Ph. Blanche Ph., La glottophobie française, une xénophobie qui s'ignore, Paris, 2008;
2. Gadet, F, Langue et variation, Paris, 2020;
3. Nugzar Antelava, Manana Bukia, Merab Chukhua, Explanatory Dictionary of Ethnolinguistic Terms, Tbilisi, 2023.

გლოტოფობია ანუ ენობრივი დისკრიმინაცია

ციური ახვლედიანი,

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახემწიფო უნივერსიტეტის,

პროფესორ - ემერიტუსი

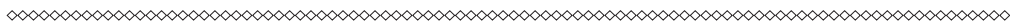
ელ.ფოსტა: tsiuriakhvlediani@yahoo.com

აბსტრაქტი

ყოველ ენას გააჩნია თავისი უნიკალური კულტურული და სოციალური დანიშნულება. სხვადასხვა ენაზე მოლაპარაკე ადამიანთა შორის ურთიერთობა მნიშვნელოვანია, რათა ოპტიმიზირებულ იქნეს წინსვლა სამეცნიერო აღმოჩენათა, ტექნოლოგიურ ინიციატივათა, ეკონომიკურ და კულტურულ სტანდარტთა ცვლილებების, გლობალური ურთიერთქმედებების გაუმჯობესებისა და ადამიანთა შორის ურთიერთობათა სფეროებში.

სტატიაში განიხილება გლოტოფობიის ნეგატიური გავლენა და ამ მოვლენასთან ბრძოლის ხერხები ისეთ სხვადასხვა სფეროებში, როგორებიცაა მუშაობა, განათლება, კულტურა და პოლიტიკა. ასევე, რატომ ხდება, რომ ზოგიერთი ენა და აქცენტი განიცდის უდიდეს დისკრიმინაციას, რომელ რეგიონებს აქვთ სხვადასხვა ენობრივი ჩვევები და ტრადიციები.

საკვანძო სიტყვები: გლოტოფობია, ენობრივი დისკრიმინაცია, აქცენტი, ყოველდღიური ცხოვრების კულტურა, კულტურათაშორისი ურთიერთობის განვითარება.

შესავალი

ტერმინი გლოტოფობია წარმოიშვა 1990 - იან წლებში. გლოტოფობია (ბერძნ. **glotta** „ენა“+**phobos** „შიში“) – ენობრივი დისკრიმინაცია; როგორც ენობრივი დისკრიმინაცია, როგორც ქსენოფობიის ერთ-ერთი სახე, იგი წარმოადგენს პიროვნების ან ეთნიკური ჯგუფის სამოქალაქო და/ან ეკონომიკური უფლებების დარღვევას მათ მიერ ამა თუ იმ ენის არცოდნის ან არასაკმარისი ცოდნის გამო. (ეთნოლინგვისტურ ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი). სოციოლინგვისტი ფილიპ ბლანშე შეინაველიდა ენებს და ათავსებდა მათ სოციალურ კონტექსტში. მას არ მოსწონდა გამონათქვამი „ენობრივი დისკრიმინაცია“. ის მიიჩნევდა, რომ დისკრიმინაცია შეიძლება ეხებოდეს როგორც ინდივიდის ან ინდივიდთა ჯგუფის მშობლიურ ენას, ასევე ისეთ ცალკეულ სამეტყველო მახასიათებლებს, როგორებიცაა აქცენტი, ლექსიკური მარაგი და სინტაქსი. ტერმინი „გლოტოფობია“ იძლევა საშუალებას, რომ ინტეგრირებულ იქნეს სახელდობრ ეს სოციალური განზომილება. მე განვსაზღვრავ ამას, როგორც წარმეგვას ადამიანებისათვის იმ უფლებებისა და რესურსებისა, როგორებიცაა საზოგადოებრივი ცხოვრება, განათლება, დასაქმება, საცხოვრებელი ბინა“, – წარმოთქვა მან თავის ინტერვიუში გაზეთ Libération - ში.

ძირითადი ტექსტი

2008 წელს, სოციალურ და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ჟურნალში, გამოქვეყნდა სამეცნიერო სტატია, სახელწოდებით „გეტოთა “ცუდი ენა““ (გეტო - დიდ ქალაქებში საგანგებოდ გამოყოფილი უბანი, სადაც ასახლებენ უფლებებზე ზღუდულ ეროვნულ უმცირესობებს; მაგ. ზანგთა გეტო, ებრაელთა გეტო). ფილიპ ბლანშე და სოციოლინგვისტი ჟო არდიტი განიხილავენ გლოტოფობიას როგორც ალტეროფობიის ფორმას, ანუ არასრულყოფილების შიშს. მათი აზრით, ეს მოვლენა წარმოადგენს „ზიზღს, აბუჩად აგდებას, უფულვებელყოფას, აგრესიას იმ ადამიანების მიმართ მათი განსხვავებულობის გამო, „გამოფიტული“ ენის კულტირებისათვის, რომელიც არ იცავს გრამატიკის, ლექსიკის, ორთოგრაფიის ნორმებს“. ეს ტერმინი მოექცა ყურადღების ცენტრში პოლიტიკისა და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით. ასე მაგალითად, 2017 წელს, საფრანგეთში, პრეზიდენტის არჩევნების დროს, დიდი ყურადღება მიიქცია ვიდეომ, რომელშიც მემარცხენე ძალთა ლიდერი ჟან-ლუკ მელანშონი დამამცირებლად მიმართავდა და ბაძავდა ჟურნალისტი ქალბატონის პროვინციულ აქცენტს, რომელიც ჩამოსული იყო საფრანგეთის სამხრეთ-დასავლეთიდან; შემდეგ კი მიმართა დამსწრე საზოგადოებას: „ვინმეს გაქვთ ფრანგულად

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

ფორმულირებული შეკითხვა, მეტ-ნაკლებად გასაგებ ენაზე?“ ამ ინციდენტის შედეგად, ენობრივი დისკრიმინაციის საკითხი ფრანგ პარლამენტართა სხდომაზე განიხილეს. ყოველ ქვეყანასა და ყოველ რეგიონს აქვს თავისი საკუთარი უნიკალური ენობრივი ჩვევები და ტრადიციები. მსოფლიოში 7000 -ზე მეტი ენაა, სხვადასხვა კულტურისა და ტრადიციების მატარებელი და ყოველ მათგანს იყენებს მილიონობით ადამიანი. მაგალითად, ევროპაში, რომელიც წარმოადგენს მრავალენოვან კონტინენტს, თითოეულ ქვეყანას აქვს უნიკალური ოფიციალური და არაოფიციალური ენები. ესპანეთში, მაგალითად, ოფიციალური ენებია ესპანური, კატალანური და გალისიური ენები, ბელგიაში კი, სადაც ცხოვრობს დიდი რაოდენობის უცხოელი მუშაკი, დამატებით გამოიყენება ფრანგული, გერმანული, ფლამანდური და ვალონური ენები. აზიაში არსებობს დიდი რაოდენობის მრავალენოვანი რეგიონი. ინდოეთში, მაგალითად, 20-ზე მეტი ოფიციალური ენაა, ჩინეთში კი - 50-ზე მეტი. კორეაში ლაპარაკობენ კორეულ ენაზე, მაგრამ ქვეყნის ჩრდილოეთში ლაპარაკობენ ფხენიურ ენაზე, სამხრეთში კი - სეულურ ენაზე. აფრიკაში, ცნობილია მრავალი უნიკალური ენის კონცენტრაცია. მაგალითად, სუახილი წარმოადგენს აღმოსავლეთ აფრიკის დიდი რაოდენობის ქვეყნების საერთო ენას. სამხრეთ ამერიკის დიდი ნაწილი ლაპარაკობს ესპანურ და პორტუგალიურ ენებზე, მაგრამ ასევე მნიშვნელოვანი ენაა კეჩუა პერუსა და ბოლივიაში. ჩრდილოეთ ამერიკაში, ინგლისური და ესპანური წარმოადგენენ ყველაზე მეტად გავრცელებულ ენებს, მაგრამ ასევე არსებობს მრავალრიცხოვანი თემები, რომლებიც იყენებენ სხვა ენებს. მაგალითად, არიზონაში, ნავაჰოს ინდიელების ოფიციალური ენაა - ნაჰუატლი.

ამგვარად, ჩანს, რომ თითოეული რეგიონისა და ქვეყნის კულტურული, გეოგრაფიული და ისტორიული მემკვიდრეობა აისახება სხვადასხვა ენებსა და ჩვევებში, რომლებიც დამახასიათებელი და ნიშანდობლივია ამ რეგიონებისათვის. ყოველ ენას გააჩნია თავისი უნიკალური სულიერება და უნარი, რომ ასახოს სამყარო და ცხოვრება სხვადასხვა კონტექსტში და ამიტომაც მნიშვნელოვანია, რომ შევინარჩუნოთ და პატივი ვცეთ მრავალფეროვან კულტურულ სიმდიდრეს. არსებობს გლოტოფობია-სთან ბრძოლის სხვადასხვა თვალსაზრისი. პირველი თვალსაზრისი გულისხმობს, რომ ენის მატარებლის აქცენტის მიბაძვა შეიძლება განვიხილოთ, როგორც ენის მატარებლისადმი პატივისცემის გამოსატყა.

მაგალითად, უცხოური ენის მატარებელთან, ადამიანს შეუძლია შეეცადოს, რომ მიბაძოს მის წარმოთქმას იმისათვის, რომ აჩვენოს დაინტერესება და მზაობა მასთან დიალოგში. ასეთი საქციელი ქმნის მეგობრულ და ორმხრივ გასაგებ ატმოსფეროს მოსაუბრეთა შორის და აახლოვებს მათ ერთმანეთთან. თუმცა, არსებობს სხვა თვალსაზრისიც, რომელიც ამტკიცებს, რომ ენის მატარებლის აქცენტის მიბაძვა შეიძლება განვიხილოთ დაცინვის ფორმად. ეს შეიძლება მოხდეს იმ შემთხვევაში, როდესაც ადამიანი ცდილობს მიიღოს ისეთი სახე, რომ მან არ იცის ენა ენის მატარებელზე უკეთესად და ბაძავს მის აქცენტს იმისათვის, რომ აჩვენოს თავისი უპირატესობა ან გამოინვიოს დაცინვა. ამიტომაც, ენის მატარებლის აქცენტის მიბაძვა შეიძლება იყოს როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი შედეგი და ყველაფერი დამოკიდებულია იმ კონტექსტზე, რომელშიც ხდება ეს ქცევა. თუ აქცენტის მიბაძვა ხორციელდება, კომუნიკაციის პროცესში, მეგობრული ატმოსფეროს შექმნის მიზნით, ეს შეიძლება იყოს სასვებით მართებული და პატივისმდებელი. მოვიყვანოთ სხვადასხვა სიტუაციის რამოდენიმე მაგალითს, რომლებშიც უმჯობესია ჩვენი ქმედება:

1. თუ ვხვდებით სტუმარს, რომელიც არც თუ ისე კარგად ლაპარაკობს უცხოურ ენაზე, მაშინ, ვიდრე დაინწყებდეთ ლაპარაკს, აუცილებელია გავიგოთ რადონზე ფლობს ჩვენი სტუმარი ენას. თუ იგი მხოლოდ ახლა იწყებს ენის შესწავლას, უნდა ვეცადოთ, რომ ველაპარაკოთ ნელა და სიტყვები წარმოვთქვათ გარკვეულად, მკაფიოდ. არასასურველია, რომ გამოვიყენოთ ძალიან რთული ფრაზები და გამონათქვამები. თუ სტუმარი უკვე გამოცდილად ფლობს ენას და არ განიცდის სირთულეებს ურთიერთობაში, მაშინ შეიძლება გამოვიყენოთ ჩვენი საკუთარი აქცენტი, რათა შევქმნათ უფრო თბილი ატმოსფერო.

2. ისეთ სიტუაციაში, როდესაც ვეცნობით ისეთ ადამიანს, რომლის აქცენტი განსხვავდება ჩვენი აქცენტისაგან, უნდა შევეცადოთ, რომ არ მივაქციოთ ყურადღება აქცენტს. თუ რაიმე გაუგებარი იქნება, შეიძლება დავსვათ დამაზუსტებელი შეკითხვები. ყურადღება მივაქციოთ ნათქვამის შინაარსს და არა ძლიერ აქცენტს. თავაზიანობა და ტოლერანტობა კულტურული განსხვავებებისადმი უნდა იყოს პირველ ადგილზე.

3. მუშაობა ჯგუფში, რომლის რამდენიმე წევრი ლაპარაკობს უცხოურ ენაზე. თუ თქვენ და თქვენი კოლეგები ლაპარაკობთ სხვადასხვა ენებზე, ურთიერთობისათვის რეკომენდირებულია გამოიყენოთ ის ენა, რომელიც ასე თუ ისე ყველამ იცით. საერთო

ლინგვისტური სისტემის არჩევით, შეიძლება შეიქმნეს ჰარმონიული და მონესრიგებული სამუშაო სიტუაცია, რაც აღიქმება კულტურული განსხვავებების პატივისცემად სამუშაო ჯგუფში.

4. მოგზაურობა სხვა ქვეყნებში. იმ პერიოდში, როდესაც ვიმყოფებით სხვა ქვეყანაში, ვეცადოთ ვისწავლოთ და გამოვიყენოთ ზოგიერთი ფრაზა ადგილობრივ ენაზე, როგორებიცაა „მადლობა“ ან „გამარჯობა“. ენობრივმა დისკრიმინაციამ შეიძლება ნეგატიური გავლენა მოახდინოს ადამიანებზე, დააბრკოლოს და შეაფერხოს მათი წინსვლა სწავლასა და კარიერის მიღწევაში. განათლების განვითარებამ, სხვადასხვა ენობრივი და კულტურული ტრადიციების მიმართ ტოლერანტობამ, ასევე აზრთა და გამოცდილებათა გაცვლამ სხვადასხვა ენობრივ და კულტურულ სფეროებში, შესაძლებელია შეამციროს ენობრივი დისკრიმინაცია.

გლოტოფობიამ შეიძლება გამოიწვიოს თვითშეფასების დადაბლება, სოციალური ჯგუფებიდან გარიცხვა, შფოთვა სამსახურსა და მომავალზე.

დასკვნა

არსებობს გლოტოფობიასთან ბრძოლის ზოგიერთი ხერხი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროებში:

1. სამუშაო. გლოტოფობიის ერთ-ერთ ფორმას წარმოადგენს დისკრიმინაცია სამსახურში მიღებისას. ენის საფუძველზე დისკრიმინაციის თავიდან აცილებისათვის, სამუშაოს მიმცემებმა უნდა განაცხადონ, რომ ისინი არ დაუშვებენ ასეთ დისკრიმინაციას და სამუშაოზე მიღება ხდება კვალიფიკაციის საფუძველზე.

2. განათლება. ცხოვრების კიდევ ერთ-ერთი სფერო, სადაც შესაძლებელია გლოტოფობია, არის განათლება. ეს შეიძლება მოხდეს იმ სტუდენტთა აქცენტებთან დაკავშირებით, რომლებიც სრულად ვერ ფლობენ იმ ქვეყნების ენებს, სადაც სწავლობენ, ან იმიგრირებულნი არიან სხვა ქვეყნიდან. ასეთ შემთხვევაში, ენობრივი დისკრიმინაციის თავიდან ასაცილებლად, შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სწავლების სხვადასხვა მეთოდები, როგორებიცაა ნაციონალური ენების გამოყენება სასწავლო-საგანმანათლებლო პროგრამებში, ენობრივი კლუბების მხარდაჭერა და სხვა საშუალებებიც, რომლებიც

ხელს შეუწყობენ სტუდენტებს თავიანთი პოტენციალის გახსნისათვის.

3. კულტურა. გლოტოფობიასთან დაკავშირებით, საჭიროა გაუმჯობესდეს მრავალენოვანი საშუალებების გამოყენება სხვადასხვა ენებზე, მაგალითად, სუბტიტრების, გადაცემებისა და თარგმანების ტრანსლიაცია სხვადასხვა ენებზე.

4. პოლიტიკა. მეტყველების ინტონაცია და მანერა არ უნდა წარმოადგენდეს დაბრკოლებას როგორც პოლიტიკურ, ასევე სოციალურ ცხოვრებაში. მთლიანობაში, ენობრივი დისკრიმინაციის გადალახვისათვის, აუცილებელია ვებრძოლოთ სოციალურ მიდრეკილებასა და მიკერძოებას განსაზღვრული ენებისა და აქცენტების მიმართ. საზოგადოება უნდა აცნობიერებდეს, რომ ყოველი ენა წარმოადგენს კულტურისა და იდენტობის ნიშანს, ასევე საჭიროა მისი პატივისცემა და დაცვა. ამისათვის, საჭიროა ისეთ რიგ ღონისძიებათა მიღება, როგორებიცაა მთარგმნელთა კვალიფიკაციის ამაღლება, ახალი პროგრამების შემოღება, მრავალენოვანი სკოლებისა და საბავშვო ბაღების გახსნა, ასევე ისეთი სამუშაო დაწესებულებების გახსნა, რომლებშიც იმუშავენ სხვადასხვა ენებზე მომუშავე ადამიანები. ასევე შესაძლებელია ისეთი თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენება, როგორებიცაა ვიდეო და აუდიოჩანაწერები. UNESCO - ს მსოფლიო მემკვიდრეობის პროექტი გვეხმარება, რომ შევინარჩუნოთ ძველი ენები და კულტურები, მხარი დაუჭიროთ იმ უნიკალურ ენებს, რომლებიც იმყოფებიან გაქრობის საფრთხის ქვეშ.

ამგვარად, ბრძოლა გლოტოფობიისა და ენობრივი დისკრიმინაციის წინააღმდეგ წარმოადგენს პროცესს, რომელიც მოითხოვს ყურადღებასა და მასობრივ ძალეებს. აუცილებელია გაგება იმისა, რომ ყოველ ენას გააჩნია საკუთარი უნიკალური, კულტურული და სოციალური მნიშვნელოვნობა. სხვადასხვა ენებზე მოლაპარაკე ადამიანთა შორის ურთიერთქმედება მნიშვნელოვანია, რომ ოპტიმიზირებულ იქნეს წინსვლა სამეცნიერო აღმოჩენების, ტექნოლოგიური ინიციატივების, ეკონომიკური, კულტურული სტანდარტების ცვლილებებისა და ადამიანთაშორის ურთიერთობების სფეროებში.

THE IMPORTANCE AND BENEFITS OF THE EU SINGLE MARKET FOR GEORGIA

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: November 5, 2024
Published: December 27, 2024
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC19032024-60

Shota Veshapidze

Doctor of Economic Sciences, Associate
Professor, Ivane Javakhishvili Tbilisi
State University

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0933-3648>
E-mail: shota.veshapidze@tsu.ge

Sopiko Kitashvili

Master's student
Ivane Javakhishvili Tbilisi
State University

E-mail: sopiko.kitashvili111@eab.tsu.edu.ge

THE NEW ECONOMIST / სხალი ეკონომისტი

ABSTRACT

Relevance of the topic: The European Union's (EU) Single Market is one of the most integrated and competitive economic regions in the world. As countries in the EU's neighborhood, such as Georgia, seek closer economic ties with the Union, understanding the dynamics of the Single Market and its implications becomes increasingly crucial. Georgia, with its strategic geopolitical position and aspirations for deeper integration with the EU, presents a unique case for studying the potential benefits, challenges, and opportunities of aligning with the EU Single Market. **Purpose of the article:** The primary aim of this article is to analyze the implications of Georgia's potential integration with the EU's Single Market, exploring the benefits, challenges, and policy recommendations for enhancing Georgia's economic cooperation with the EU. **Scientific work topic:** This research examines the intersection of EU economic integration, particularly the Single Market, and the challenges faced by Georgia in aligning its economy with EU standards. The study focuses on trade, regulatory alignment, and sectoral opportunities for Georgia in the context of EU integration. **Research object:** The object of this study is the economic relationship between Georgia and the European Union, specifically Georgia's participation in the EU Single Market and the policies that could facilitate its closer integration. **Research methods:** The research employs a combination of qualitative and quantitative methods, including a review of existing literature, policy analysis, case studies, in both Georgia and the EU. Statistical data on trade flows, regulatory changes, and economic performance are also analyzed to support the findings. **Practical significance:** This

article provides policymakers, business leaders, and academics with insights into the practical steps Georgia needs to take to deepen its economic ties with the EU. It offers recommendations for aligning Georgian regulatory frameworks with EU standards and fostering a more robust trade relationship. **Results and discussion:** The analysis shows that Georgia stands to gain significantly from deeper integration with the EU Single Market, especially in sectors like agriculture, manufacturing, and services. However, significant challenges remain, particularly in terms of regulatory harmonization, infrastructure development, and overcoming non-tariff barriers. Additionally, the article discusses the political dynamics influencing Georgia's EU aspirations and how these might impact future integration prospects. **Conclusion:** Georgia's closer integration with the EU Single Market offers significant opportunities for economic growth, regulatory modernization, and enhanced trade relations. However, to fully realize these benefits, Georgia will need to continue implementing reforms, aligning its regulatory frameworks with EU standards, and addressing political and economic barriers that could hinder progress. Future research should focus on sector-specific analyses and the long-term impacts of EU integration on Georgia's economy.

Keywords: European Union, Single Market, Georgia, EU integration, trade relations, regulatory alignment, economic cooperation, Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA), policy reforms.

REFERENCES:

1. Abesadze, R. (2022). The main directions of the Innovation Development Strategy of the Georgian Economy. *Ekonomisti* (2). 22-30. (In Georgian)
2. Abuselidze, G. (2021). Competitiveness analysis of the georgian transport and logistics system in the black sea region: challenges and perspectives. In *Computational Science and Its Applications-ICCSA 2021: 21st International Conference, Cagliari, Italy, September 13-16, 2021, Proceedings, Part IV* 21 (pp. 133-148). Springer International Publishing.
3. Gaghanidze, G. (2019). Export Growth: The Necessity of Creating New Export Products. (In Georgian).
4. Kapanadze, S. (2006) EU Policy 46-51 (In Georgian)
5. Papava, V. (2020). *Becoming European: Challenges for Georgia in the Twenty-First Century*. Universe. Bloomington.
6. Papava, V. (2020a). Georgia's European Way During the Period of Pandemic Deglobalization. *Rondeli Blog*, August 6, <https://gfsis.org.ge/blog/view/1091>.
7. Putkaradze R. (2019). Georgia in the European Union's Eastern Partnership Countries: Historical Aspects and Challenges. *Journal, Ecoforum Journal*. Volume 8, Issue 1(18).
8. Shengelia, T., & Berishvili, K. (2024). World trends of small business development and the reality of Georgia. *Research Reviews*, (5).
9. Silagadze, A. (2022). Contemporary Global Economic Trends: Transitional Economies during Covid-Depression. *Bull. Georg. Natl. Acad. Sci*, 16(3).
10. Veshapidze, S. (2017). The traditions orientated on European values in Georgia. *Sciences of Europe* 13-4 (13): 14-18.
11. Veshapidze, S., & Karchava, L. (2022). Contradictions of Globalization under the COVID-19 Pandemic. *Bull. Georg. Natl. Acad. Sci*, 16(4), 152-157.
12. Veshapidze, S., & Kitashvili, S. (2024). GEORGIA'S EUROPEAN INTEGRATION PERSPECTIVE. *EKONOMISTI*, #2, 94-112. (In Georgian)
13. Veshapidze, S., & Megreladze, G. (2024). Prospects for the development of Georgia's trade with the European Union. *The New Economist*, 19(2), 11-223
14. Zoidze, G., & Veshapidze, S. (2022a). *The Modern Economy and Values*. Cambridge Scholars Publishing. P. 125;
15. Zoidze, G., & Veshapidze, S. (2022). Transformation of economic policy priorities under COVID-19. *Three Seas Economic Journal*, 3(2), 35-43.
16. Abashmadze, R., Muradian, E. (2024). Georgia in 2023. Report on the Country's Economy. Georgia in 2023: Report on the Country's Economy - PB Services Georgia
17. Georgia's foreign trade in 2023. Ministry of Economic and Sustainable Development. [ftt_2023.pdf \(economy.ge\)](https://economy.ge). (In Georgian).
18. An official website of the European Union. EU Single Market. EU Single Market Programme 2021-2027. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/deeper-single-market/#:~:text=It%20guarantees%20that%20goods%2C%20services,them%20with%20better%20job%20opportunities>.
19. An official website of the European Union. EU Trade Relationships by country/region. Georgia. EU trade relations with Georgia. Facts, figures and latest developments. <https://policy.trade.ec.europa.eu/eu>

trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/georgia_en

20. DCFTA Communication Manual for Georgia. (In Georgian) <https://cutt.ly/9e3rn07J>

21. DCFTA For Business. How to trade with The EU. Rates. (In Georgian) <https://dcfta.gov.ge/ge/dcfta-for-business>

22. European Commission . Antitrust: Commission imposes 899 million euros penalty on Microsoft for non-compliance with March 2004 decision.

ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_08_318

23. Fontaine, P. How Does EU work 6, 21-23 (In Georgian). <https://cutt.ly/ze3rmU71>

24. Ministry of Economy and Sustainable Development of Georgia. Small and medium entrepreneurship development strategy of Georgia – 2021-2025. (In Georgian). https://www.economy.ge/uploads/files/2017/ek_politika/sme_strategy/sme_development_strategy_2021_2025_.pdf

საქართველოსთვის ევროკავშირის ერთიანი ბაზრის მნიშვნელობა და სარგებელი

შოთა ვეშაპიძე

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ელ. ფოსტა: shota.veshapidze@tsu.ge

სოფიკო კიტაშვილი

მაგისტრატურის სტუდენტი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ელ. ფოსტა:
Sopiko.kitashvili111@eab.tsu.edu.ge

აბსტრაქტი

თემის აქტუალობა: ევროკავშირის (EU) ერთიანი ბაზარი მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე ინტეგრირებული და კონკურენტუნარიანი ეკონომიკური რეგიონია. როდესაც ევროკავშირის მეზობელი ქვეყნები, როგორცაა საქართველო, ეძებენ უფრო მჭიდრო ეკონომიკურ კავშირებს ევროკავშირთან, ერთიანი ბაზრის დინამიკის და მისი შედეგების გაგება სულ უფრო გადამწყვეტი ხდება. საქართველო თავისი სტრატეგიული გეოპოლიტიკური პოზიციითა და ევროკავშირთან ღრმა ინტეგრაციისკენ მისწრაფებით წარმოადგენს უნიკალურ შემთხვევას ევროკავშირის ერთიანი ბაზარზე გათანაბრების პოტენციური სარგებლის, გამონვევებისა და შესაძლებლობების შესასწავლად. **სტატიის მიზანი:** ამ სტატიის უპირველესი მიზანია გააანალიზოს საქართველოს პოტენციური ინტეგრაციის შედეგები ევროკავშირის ერთიანი ბაზარზე, შეისწავლოს უპირატესობები, გამონვევები და პოლიტიკის რეკომენდაციები ევროკავშირთან საქართველოს ეკონომიკური თანამშრომლობის გაღრმავების მიზნით. **კვლევის საგანი:** ეს კვლევა ევროკავშირის ეკონომიკური ინტეგრაციის, განსაკუთრებით ერთიანი ბაზრის და გამონვევების თვალსაზრისით განიხილავს გამონვევებს, რომელსაც საქართველო აწყდება თავისი ეკონომიკის ევროკავშირის სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოსაყვანად. კვლევა ყურადღებას ამახვილებს ვაჭრობაზე, ნორმატიულ შესაბამისობაში მოყვანის და სექტორულ შესაძლებლობებზე საქართველოსთვის, ევროკავშირში ინტეგრაციის კონტექსტში. **კვლევის ობიექტი:** ამ კვლევის ობიექტია საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ეკონომიკური ურთიერთობა, კერძოდ, საქართველოს მონაწილეობა ევროკავშირის ერთიანი ბაზარზე და პოლიტიკა, რომელიც ხელს შეუწყობს მის უფრო მჭიდრო ინტეგრაციას. **კვლევის მეთოდები:** კვლევა იყენებს თვისობრივი და რაოდენობრივი მეთოდების ერთობლიობას, მათ შორის არსებული ლიტერატურის მიმოხილვას, პოლიტიკის ანალიზს, შემთხვევის შესწავლას, როგორც საქართველოში, ასევე ევროკავშირში. სტატისტიკური მონაცემები სავაჭრო ნაკადების, მარეგულირებელი ცვლილებებისა და ეკონომიკური მაჩვენებლების შესახებ ასევე გააანალიზებულია დასკვნების მხარდასაჭერად. ამ სტატიის **პრაქტიკული მნიშვნელობა** მდგომარეობს იმაში, რომ ის აწვდის ინფორმაციას პოლიტიკის შემქმნელებს, ბიზნმენებს და მეცნიერებს პრაქტიკული ნაბიჯების შესახებ, რომლებიც საქართველომ უნდა გადადგას ევროკავშირთან ეკონომიკური კავშირების გასაღრმავებლად. ის გთავაზობთ რეკომენდაციებს საქართველოს ნორმატიული ბაზის ევროკავშირის სტანდარტებთან შესაბამისობისა და უფრო ძლიერი სავაჭრო ურთიერთობების ხელშეწყობისთვის. **შედეგები და განსჯა:** ანალიზი აჩვენებს, რომ საქართველო მნიშვნელოვან

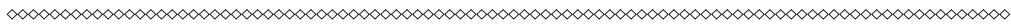
THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

სარგებელს მიიღებს ევროკავშირის ერთიან ბაზართან უფრო ღრმა ინტეგრაციით, განსაკუთრებით ისეთ სექტორებში, როგორცაა სოფლის მეურნეობა, წარმოება და მომსახურება. თუმცა, რჩება მნიშვნელოვანი გამოწვევები, განსაკუთრებით ნორმატიული ბაზის ჰარმონიზაციის, ინფრასტრუქტურის განვითარებისა და არასატარიფო ბარიერების გადალახვის კუთხით. გარდა ამისა, სტატიაში განხილულია პოლიტიკური დინამიკა, რომელიც გავლენას ახდენს საქართველოს ევროკავშირის მისწრაფებებზე და როგორ შეიძლება ამან გავლენა მოახდინოს სამომავლო ინტეგრაციის პერსპექტივებზე.

დასკვნა: საქართველოს უფრო მჭიდრო ინტეგრაცია ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე, გთავაზობთ მნიშვნელოვან შესაძლებლობებს ეკონომიკური ზრდისთვის, სავაჭრო ურთიერთობების რეგულირებისა და გაუმჯობესების მოდერნიზაციისთვის. თუმცა, ამ უპირატესობების სრულად რეალიზებისთვის, საქართველომ უნდა გააგრძელოს რეფორმების განხორციელება, მისი ნორმატიული ბაზის ევროკავშირის სტანდარტებთან შესაბამისობა და იმ პოლიტიკური და ეკონომიკური ბარიერების გადაჭრა, რამაც შეიძლება ხელი შეუშალოს პროგრესს. მომავალი კვლევა ფოკუსირებული უნდა იყოს სექტორის სპეციფიკურ ანალიზებზე და ევროკავშირში ინტეგრაციის გრძელვადიან ზემოქმედებაზე საქართველოს ეკონომიკაზე.

საკვანძო სიტყვები: ევროკავშირი, ერთიანი ბაზარი, საქართველო, ევროკავშირში ინტეგრაცია, სავაჭრო ურთიერთობები, ნორმატიული შესაბამისობა, ეკონომიკური თანამშრომლობა, ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცე (DCFTA), პოლიტიკის რეფორმები.

შესავალი

ევროკავშირის დაარსების ისტორია იწყება „ევროპის ქვანახშირისა და ფოლადის გაერთიანებით“, რომელიც თავდაპირველად ექვს ქვეყანას შორის დაარსდა და მალევე უფრო მდგრადი და განვითარებადი ურთიერთობები ჩამოაყალიბა. ეს ერთიანობა გახდა საფუძველი ევროპული ეკონომიკური გაერთიანების შექმნისთვის, რომელიც დაფუძნდა 1957 წელს რომში ხელმოწერილი რომის ხელშეკრულებით. ამავე დღეს, რომში ხელი მოეწერა კიდევ ერთ ხელშეკრულებას, რომელიც „ევროტომის“ შექმნას გულისხმობდა — ევროპული ატომური ენერჯის გაერთიანებას, რომლის მიზანი ევროპაში ატომური ენერჯის ერთიანი ბაზრის ჩამოყალიბება და ამ დარგის განვითარება იყო. ამასთან, აღრიცხული რესურსები გაერთიანების წევრ ქვეყნებს შორის უნდა განაწილებულიყო, ხოლო დარჩენილი რესურსი გაყიდული ყოფილიყო გაერთიანების არანევრი სახელმწიფოებისთვის. რომის ხელშეკრულების ერთ-ერთ მთავარ მიღწევად შეგვიძლია, ჩავთვალოთ შეთანხმება ერთიანი ბაზრის შექმნის თაობაზე, რომელიც იქნებოდა მნიშვნელოვანი საფუძველი გაერთიანების წევრი ქვეყნების კიდევ უფრო დაახლოვებისა.

ზოგადად, ერთიანი ბაზარი არის სივრცე, რომელშიც გაერთიანებულია გარკვეული რაოდენობის სახელმწიფო და მათთვის დანესებულია თანაბარი პირობები, რომლებიც უზრუნველყოფს საქონლისა და მომსახურების, წარმოების ფაქტორების - შრომისა და კაპიტალის თავისუფალ გადაადგილებას, აგრეთვე მიწისა და უძრავი ქონების

ყიდვა-გაყიდვის ლიბერალიზაციას. ერთიანი ბაზრის ჩამოყალიბებისას ისპობა ფარული სავაჭრო ბარიერები ქვეყნებს შორის, ამ დროს ინტეგრირდება არა მხოლოდ პროდუქციის ბაზარი, არამედ ქვეყანა-პარტნიორების ფაქტორული ბაზრებიც. მიუხედავად ერთიანი სავაჭრო პოლიტიკისა, ქვეყნები, რომლებიც ოპერირებენ ერთიან ბაზარზე, ინარჩუნებენ დამოუკიდებლობას საბიუჯეტო-საგადასახადო და ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის გატარებისას. ერთიანი ბაზრის დამახასიათებელი თავისებურებაა სავაჭრო ბარიერების არარსებობა ქვეყნებს შორის, ნევრი ქვეყნების საერთო სავაჭრო პოლიტიკა მესამე ქვეყნების მიმართ, წარმოების ფაქტორების თავისუფალი მოძრაობა წევრ სახელმწიფოებს შორის. ერთიანი ბაზრის დიდ სარგებელს წარმოადგენს ის, რომ ის ქმნის ხელსაყრელ პირობებს ისეთი მნიშვნელოვანი ფაქტორების მოძრაობისთვის, როგორცაა კაპიტალი, შრომითი რესურსი, ტექნოლოგია, თუმცა მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნაც, რომ წარმოების ფაქტორების თავისუფალი მოძრაობისთვის ინტეგრირებული სახელმწიფოების ტერიტორიაზე აუცილებელია, რომ მათი მახასიათებლები იყოს სტანდარტიზებული და უნიფიცირებული.

საბაჟო კავშირის ფორმირება მნიშვნელოვანი წინაპირობაა ერთიანი ბაზრის ფორმირებისთვის, თუმცა თვითონ საბაჟო კავშირის ფორმირება ერთიან ბაზრად არც თუ ისე მარტივი პროცესია და მას როგორც ეკონომიკური, ისე პოლიტიკური ფაქტორები განსაზღვრავს. ეკონომიკური ფაქტორების არსებობა და გავლენა ერთიანი ბაზრის

ფორმირებაზე იმით გამოიხატება, რომ სავაჭრო შეზღუდვებთან ერთად არსებობს სხვა შეზღუდვებიც, ვხვდებით ნევრი ქვეყნების ეროვნული ეკონომიკების უფრო „მგრძობიარე“ დარგებსაც, ამასთან გლობალიზაციის ეპოქაში ინტეგრაციული პროცესებისას ყურადსაღებია ინტელექტუალური საკუთრებისა და არამატერიალური აქტივების დაცვაში სახელმწიფოს მონაწილეობა. პოლიტიკური ფაქტორები განსაზღვრავს მრავალ იმ საკანონმდებლო ნორმასა და წესს, რომელიც საქმიანობის ბევრ სფეროს არეგულირებს.

საერთო ბაზრის ფორმირება კომპლექსური პროცესია და მხოლოდ ქვეყნების სურვილი არ არის საკმარისი საბოლოო, სასურველი შედეგის მისაღწევად, სახელმწიფოები მხოლოდ საერთო ბაზრის ფორმირების სურვილის ფარგლებში ვერ ახერხებენ კონსესუსის მიღწევას და ამისთვის მათ სხვადასხვა მნიშვნელოვანი საკითხის დასმა და არსებული პრობლემის გადაჭრისკენ ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა სჭირდებათ, ძირითადად, სახელმწიფოები აღნიშნულ ეტაპს საბაჟო კავშირის ფარგლებში გადიან და სხვა ყველაფერთან ერთად გადასახადების გაუქმებასა და ერთიან სავაჭრო პოლიტიკას მესამე ქვეყნების მიმართ, სახელმწიფოები ურთიერთობა-თანამშრომლობის ახალ ეტაპზე გადაწყავს, თუმცა ერთიანი ბაზრის ფორმირებისთვის ქვეყნები სხვა ამოცანის წინაშეც დგანან, კერძოდ, ისინი ვალდებული არიან ეკონომიკის ცალკეული დარგებისა და სექტორების განვითარების საერთო პოლიტიკა შეიმუშავონ, ეს იმგვარად უნდა მოხდეს, რომ არცერთი ნევრი სახელმწიფოს ეროვნულ ინტერესებს საფრთხე არ დაემუქროს და, ამასთან, ყველა ნევრი სახელმწიფოს მომხმარებლის ინტერესი იქნეს დაკმაყოფილებული, ბუნებრივია, ეს თავად ქვეყნისთვის ეკონომიკური სარგებლის მომტანი და შესაბამისად მისი ეკონომიკური ინტერესის საგანია. ერთიანი ბაზრის ფორმირებისთვის არანაკლებ მნიშვნელოვანია იმ პირობების შექმნა, რომელიც გააადვილებს ინფორმაციის, კაპიტალის, ადამიანური რესურსის, საქონლისა და მომსახურების უწყვეტ გადაადგილებას.

ამრიგად, ერთიანი ბაზრის ფარგლებში რეგულირდება ეკონომიკური და პოლიტიკური საკითხები, ხდება მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების გათანაბრება, ერთიანი ბაზრის მშენებლობა სრულდება ერთიანი ეკონომიკური, სამართლებრივი, სოციალური, საინფორმაციო სივრცის შექმნით და ამ კონდიციაში მყოფი საინტეგრაციო გაერთიანება

უკვე მზადაა ახალ ეტაპზე - ეკონომიკურ კავშირზე გადასასვლელად.

იქიდან გამომდინარე, რომ ერთიანი ბაზრის შექმნაში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ნევრი სახელმწიფოების ეკონომიკური, პოლიტიკური, სოციალური, სამართლებრივი და სხვა სფეროების ჰარმონიზაციასა და საერთო კონდიციაში მიყვანას, რაც, ბუნებრივია, არის შედეგი საერთო ფასეულობებისა და სახელმწიფოებრივი პრინციპებისა, სამართლიანია ვთქვათ, რომ ერთიანი ბაზრის იდეა საუკეთესოდ მუშაობს იმ სახელმწიფოებთან მიმართებაში, რომელთაც მსგავსი ინტერესები ამოძრავებთ, შესაბამისად, რომის ხელშეკრულებით ევროპული ერთიანი ბაზრის ჩამოყალიბების იდეა ნევრი ქვეყნების საერთო ეკონომიკური, პოლიტიკური მიზნებისა და საერთო ფასეულობაზე დაფუძნებული ინტერესების ფონზე ნამდვილად სამართლიანი იყო.

ევროკავშირის ერთიანი ბაზრის ფორმირება

რომის ხელშეკრულების გაფორმების დროს დასახულ მიზანს - შექმნილიყო ევროპის ერთიანი ბაზარი, წინ ორი მნიშვნელოვანი მიზეზი უძღვოდა:

- პროტექციონიზმის თავიდან აცილება - თავის დაზღვევა, რომ არ მომხდარიყო პროტექციონისტული ტრადიციების კვლავ დამკვიდრება, იმ ტრადიციებისა, რომლებმაც გაანადგურეს ევროპის ეკონომიკა 1950 წლამდე. ასევე ცხადი იყო, რომ პროტექციონისტული პოლიტიკის გამოყენება ინტეგრაციის ნევრ ქვეყნებს კონკურენტებად აყალიბებდა და ბაზრის პრინციპების შეუსაბამოდ ხდებოდა მათი ეკონომიკური განვითარება.

- ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფა - ისეთი დიდი ევროპული ბაზრის შექმნა, რომელიც ამერიკის ბაზრის რეალური კონკურენტი გახდებოდა. [4]

აღსანიშნავია, რომ ევროკავშირი არის საინტეგრაციო ბლოკი, რომლის ნევრი სახელმწიფოების ფასეულობებიც ჰუმანურობაზე, ლიბერალიზმსა და დემოკრატიულ მიდგომებზეა დაფუძნებული, თუმცა, აღნიშნულის მიუხედავად, ერთიანი ბაზრის იდეის განხორციელება სულაც არ ყოფილა მარტივი გაერთიანების ფარგლებში, კერძოდ, ერთიანი ბაზრის ამოქმედებისთანავე ნათელი გახდა, რომ სახელმწიფოები არაპირდაპირი გზით ცდილობდნენ პრიორიტეტი მიენიჭებინათ ეროვნული კომპანიებისთვის და ამით წაეხალისებინათ ეროვნული წარმოება, ბუნებრივია, ამგვარი მიდგომა კონკურენტულ გარემოს ქმნიდა ნევრ

სახელმწიფოებს შორის და ქვეყნების ამგვარმა ქმედებებმა სასამართლოში წარმოებული საქმეების რაოდენობაც საკმაოდ გაზარდა. მხოლოდ 1980-იან წლებში შეძლეს გაერთიანების წევრმა სახელმწიფოებმა, შეეცვალათ დამოკიდებულება არასატარიფო ბარიერების მიმართ. კომისიამ მისცა რეკომენდაცია ევროპულ საბჭოს, შეექმნა შიდა ბაზრის საბჭო, რომელიც რეგულარულად შეიკრიბებოდა. წევრი სახელმწიფოებიც დროთა განმავლობაში მიხვდნენ, რომ ვაჭრობის პოლიტიკა უფრო ლიბერალური უნდა გამხდარიყო, მაგალითად, საფრანგეთმა გააანალიზა, რომ გერმანიასთან არსებული სავაჭრო დეფიციტი ბაზრის ლიბერალიზაციით აღმოიფხვრებოდა. მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნაც, რომ სახელმწიფოების პოზიციის ამგვარი ცვლილება კასის დე დიჟონის საქმესთან იყო კავშირში, რომელშიც ნათქვამი იყო, რომ წევრი სახელმწიფოების პროდუქციის ორმხრივი აღიარება სავალდებულო იყო, ეს კი იმას გულისხმობდა, რომ ერთ სახელმწიფოში წარმოებული პროდუქცია მეორე სახელმწიფოშიც უნდა გაყიდულიყო, სწორედ ამის შემდეგ ქვეყნებმა ვალდებულება აიღეს, ერთმანეთთან შესაბამისობაში მოეყვანათ ეროვნული კანონმდებლობები.

საინტეგრაციო ბლოკის წევრი სახელმწიფოების ამგვარმა პოლიტიკამ ხელი შეუწყო ერთიანი ბაზრის იდეის სისრულეში მოყვანას და შესაბამისად ენ „ოთხი თავისუფლების“ - საქონლის, მომსახურების, კაპიტალისა და ადამიანების თავისუფლად გადაადგილებისათვის პირობების შექმნას.

დღესდღეობით ევროკავშირის ერთიანი ბაზარი ნამდვილად წარმოადგენს ევროკავშირის მოქალაქეებისათვის ცხოვრების, განათლების, ვაჭრობისა და მუშაობის შეუზღუდავი უფლების მიმნიჭებელ წყაროს. ტექნიკური, სამართლებრივი და ბიუროკრატიული ბარიერების მოხსნით, ევროკავშირი მოქალაქეებს აძლევს საშუალებას თავისუფლად მართონ ბიზნესი. წევრ სახელმწიფოებს შორის გაუქმებულია ფიზიკური ბარიერები, კერძოდ, გაუქმებულია სასაზღვრო კონტროლი საქონლის შემოტანასა და ადამიანების გადაადგილებაზე, თუ არ ჩავთვლით კონკრეტულ შემთხვევებს, როდესაც შესაძლოა საქმე ეხებოდეს ნარკოტიკების გადატანასა და სხვა დანაშაულებრივ ქმედებებს. გაუქმებულია ტექნიკური ბარიერები, რაც გულისხმობს იმას, რომ პროდუქციის უმეტესი წილის გაყიდვისთვის წევრ სახელმწიფოებს მიღებული აქვთ ურთიერთცნობის პრინციპი, რომელიც კასის დე დიჟონის სახელს უკავშირდება და გულისხმობს

ევროკავშირის ტერიტორიაზე ყველა ლეგალურად წარმოებული საქონელი, განურჩევლად მწარმოებელი ქვეყნისა, ევროკავშირის ყველა სხვა ქვეყნის ბაზარზე შესაძლოა, იქნეს გამოტანილი სარეალიზაციოდ.

აღსანიშნავია, რომ ევროკავშირის კონკურენციის პოლიტიკას დიდი მნიშვნელობა აქვს იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ერთიან ევროპულ ბაზარზე არსებობდეს არა მარტო თავისუფალი, არამედ სამართლიანი კონკურენცია, ამ პოლიტიკას ევროკომისია ახორციელებს და მართლმსაჯულების სასამართლოსთან ერთად პასუხისმგებელია აღნიშნულის გატარებაზე; ამ პოლიტიკის მიზანია, არ დაუშვას, რომ ბიზნესებს შორის ნებისმიერი სახის გარიგებამ, უსამართლო მონოპოლიამ ან რაიმე სახის სახელმწიფო დახმარების მიღებამ ხელი შეუშალოს ერთიან ბაზარზე თავისუფალი კონკურენციის განვითარებას, ევროკომისია უფლებამოსილია, დააჯარიმოს ნებისმიერი კომპანია, რომელიც დაარღვევს კონკურენციის წესებს, ან არ წარუდგენს კომისიას შესაბამის შეტყობინებას, აღნიშნულის გამო კომპანია „Microsoft“ 2008 წელს 899 მლნ. ევროთი დაჯარიმდა. [22]

ერთიან ბაზარზე არსებული ჰარმონიზებული წესები ქმნის ნათელ და გასაგებ სამართლებრივ ჩარჩოს ბიზნესისთვის, რათა მას ჰქონდეს წვდომა ერთიან ბაზარზე.

ერთიან ბაზარზე შეღწევის ბარიერების გადალახვა არც თუ ისე მარტივია და მოიცავს ტექნიკურ რეგულაციებს, სტანდარტებსა და შესაბამისობის შეფასების პროცედურებს. ერთიანი ბაზრის კანონმდებლობის მიზანია, რომ ევროკავშირის ბაზარზე განთავსებული პროდუქტი აკმაყოფილებდეს ჯანმრთელობის, უსაფრთხოებისა და გარემოს დაცვის მოთხოვნებს და ეს პროდუქტი დაშვებული იქნას ევროკავშირის ბაზარზე სავაჭრო ბარიერების გარეშე, მინიმალური ადმინისტრაციული ტვირთით.

ძალიან მნიშვნელოვანი ელემენტები საქონლისათვის ერთიან ბაზარზე არის:

1. სტანდარტები - განსაზღვრავს პროდუქტის ტექნიკურ ან ხარისხობრივ მოთხოვნებს, წარმოების პროცესს, სერვისებს ან სატესტო მეთოდს. სტანდარტიზაცია არის ხერხი, რომლის მიხედვითაც სანარმო ქმნის პროდუქტს და უზრუნველყოფს მის უსაფრთხოებასა და ფუნქციონალურ თავსებადობას.
2. შესაბამისობის შეფასება - აღნიშნული პროცედურა ტარდება პროდუქტის ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე განთავსებამდე. საჭიროა დამტკიცება

იმისა, რომ პროდუქტი შეესაბამება ყველა საკანონმდებლო მოთხოვნას და არის ტესტირებული, შემოწმებული და სერტიფიცირებული. პროცედურამ მომხმარებელი, საჯარო მოხელეები და მწარმოებლები პროდუქციის შესაბამისობაში უნდა დაარწმუნოს

3. აკრედიტაცია - მისი მიზანია, უზრუნველყოს შესაბამისობის შემფასებელ ორგანოებს (ინსპექტირებისა ან/და შესაბამისობის ორგანოები, ლაბორატორიები) ჰქონდეთ თავიანთი მოვალეობის შესრულების ტექნიკური შესაძლებლობა. რეგულარულად სექტორებსა და მოხალისეთა სფეროებში გამოყენებით, აკრედიტაცია ზრდის შესაბამისობის შეფასების ნდობის ხარისხს. ის აძლიერებს პროდუქტების, სერვისების სისტემებისა და ორგანოების ურთიერთალიარებას ევროკავშირის ფარგლებში

4. ბაზრის ზედამხედველობა - უზრუნველყოფს, რომ პროდუქტმა ევროკავშირის ბაზარზე არ შეუქმნას საფრთხე ევროპელ მომხმარებლებს, ის ასევე უზრუნველყოფს სხვა საჯარო ინტერესების დაცვას, როგორცაა გარემო, უსაფრთხოება და სამართლიანობა სავაჭრო სფეროში. ბაზრის ზედამხედველობამ შეიძლება გამოიწვიოს შეუსაბამო პროდუქტის მიმოქცევის შეჩერებისა ან/და მათი შესაბამისობაში მოყვანის სანქციები.

5. „CE მარკირება“ - ის დაინერგა ევროპის ტექნიკური ჰარმონიზაციის კანონმდებლობის შესაბამისად. იგი სავალდებულოა ყველა პროდუქტისთვის, რომელსაც ეხება ერთი ან მეტი ევროდირექტივა და უზრუნველყოფს ამ პროდუქტის თავისუფალ გადაადგილებას ევროკავშირში. პროდუქტზე „CE მარკირების“ უფლების მოსაპოვებლად მწარმოებლებმა უნდა ჩაატარონ ან ჩატარებული უნდა ჰქონდეთ კონტროლი და ტესტირება იმის დასამტკიცებლად, რომ პროდუქტია შეესაბამება აუცილებელ მოთხოვნებს, რომელიც მეტწილად ეხება ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებას, როგორც ეს შესაბამის დირექტივაშია მითითებული. „CE მარკირებასთან“ დაკავშირებული დირექტივებით გათვალისწინებული პროდუქტების ბაზარზე განთავსება აღნიშნული მარკირების გარეშე დაუშვებელია. მარკირების შემოწმებისთვის პროდუქტის უსაფრთხოების მეთვალყურეობის ორგანოებს შეუძლიათ მოითხოვონ შესაბამისობის დეკლარაცია და მწარმოებლის მიერ დადგენილი ტექნიკური დოკუმენტაცია, რათა დაადასტურონ პროდუქტის ტექნიკური შესაბამისობა. მას შემდეგ, რაც პროდუქტს ექნება „CE მარკირება“, იგი შეიძლება თავისუფლად დაიშვას ერთიან ბაზარზე.

ევროკავშირი განსაკუთრებული ყურადღებით ეკიდება სურსათის უვნებლობასა და სანიტარულ/ფიტოსანიტარულ საკითხებს, კერძოდ, ევროკავშირის სურსათის უვნებლობის პოლიტიკის მთავარი მიზანია უზრუნველყოს საკვები მრეწველობის დარგში ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვის მაღალი ხარისხი, გაერთიანება მიზნად ისახავს უზრუნველყოს საკვების უვნებლობის, ცხოველებისა და მცენარეების ჯანმრთელობის დაცვის მაღალი ხარისხი ევროკავშირის სტანდარტების მონიტორინგის სისტემის საშუალებით, რათა უზრუნველყოს შიდა ბაზრის ეფექტიანი ფუნქციონირება. ევროკავშირის სურსათის უვნებლობის შესახებ კანონმდებლობა არის ჰარმონიზებული და ევროკავშირის ერთიანი ბაზრის სავაჭრო შესაძლებლობებიდან გამომდინარე, ეს სექტორი უდიდეს სარგებელს იღებს. შესაბამისმა ღონისძიებებმა უნდა უზრუნველყონ ეფექტიანი კონტროლის სისტემის შექმნა და შესაბამისობა ევროკავშირის სტანდარტებთან, სურსათის უვნებლობის, ცხოველთა ჯანმრთელობის, ცხოველთა კვებისა და მცენარეთა ჯანმრთელობის დაცვის კუთხით, ევროკავშირსა და მესამე ქვეყნებში ევროკავშირთან ექსპორტის შემთხვევაში.[21]

ერთიანი ბაზრის ფარგლებში მომხმარებელთა უფლებებისა და ადამიანთა ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ კანონმდებლობის სრულფასოვნად ფუნქციონირებას საინტეგრაციო ბლოკი უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებს. ევროკავშირის კანონმდებლობა ამ სფეროში მიზნად ისახავს, უზრუნველყოს ყველა მომხმარებლისთვის თანაბარი პირობები ჯანმრთელობისა და ფინანსური დაცვის თვალსაზრისით. აღნიშნული პოლიტიკის საჭიროება განსაკუთრებით 1990-იანი წლების ბოლოდან გახდა აქტუალური, როდესაც საქმე შეეხო საკვების უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ ისეთ საკითხს, როგორცაა „ძროხის ცოფი“. 2002 წელს საკვების უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული კანონმდებლობისთვის სათანადო სამეცნიერო საფუძვლის უზრუნველსაყოფად ჩამოყალიბდა ევროპის საკვების უსაფრთხოების უწყება. მომხმარებელზე ორიენტირებული პოლიტიკა ევროკავშირის პროდუქციის მომხმარებლისთვის ერთგვარი გარანტია, შეიძინონ საქონელი ნებისმიერ წევრ ქვეყანაში. ევროკავშირის მრავალი დირექტივა გამოიცემა კოსმეტიკური საშუალებების, სათამაშოების, ფეიერვერკებისა და სხვა პროდუქციის უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით, ამასთან 1993 წელს დაარსდა ევროპის სამედიცინო სააგენტო,

რომლის უშუალო მოვალეობაშიც შედის ევროპულ ბაზარზე გასაყიდად შემოსატანი სამედიცინო პროდუქტების ნებართვისათვის განაცხადების განხილვა, ევროკავშირის ბაზარზე მედიკამენტები ნებართვის გარეშე არ იყიდება. ევროკავშირი ასევე ახორციელებს მომხმარებელთა დაცვას თაღლითი მოვაჭრეებისაგან, კერძოდ მათ მიერ განთავსებული იმ არასწორი, მაცდური რეკლამის ზემოქმედებისაგან, რომელმაც შესაძლოა, მომხმარებელი შეცდომაში შეიყვანოს. [23]

გარდა საქონლით ვაჭრობისა, ევროკავშირის ერთიანი ბაზრისთვის უმნიშვნელოვანესი და მეტიც, გადამწყვეტია მომსახურება. სწორედ მომსახურების ანგარიშზე მოდის მთლიანი ეკონომიკური საქმიანობის ნახევარზე მეტი. ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებში კომპანიებს აქვთ თავისუფლება ევროკავშირის სხვა ქვეყანაშიც დააარსონ კომპანია ან/და გასწიონ/მიიღონ მომსახურება. [21] სხვადასხვა პროფესიის (იურისპრუდენცია, მედიცინა, ტურიზმი, საფინანსო და სადაზღვევო საქმე) დაუფლებიან და გამოყენების ეროვნული წესების ურთიერთცნობიდან გამომდინარე ევროკომისიამ მიიღო ზომები მშრომელთა გადაადგილების შესაძლებლობის გასაუმჯობესებლად, კერძოდ, კი იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ევროკავშირის წევრ რომელიმე ქვეყანაში მიღებული განათლება და დამატურებული დოკუმენტაცია (დიპლომი), ასევე სამუშაო გამოცდილება ვალიდურად ჩაითვალოს ევროკავშირის მთელს ტერიტორიაზე.

2021 წლის აპრილში, საბჭომ და ევროპარლამენტმა მიიღეს 2021-2027 წლებში განსახორციელებელი ევროკავშირის ერთიანი ბაზრის პროგრამა, ის მოიცავს შემდეგ საკითხებს:

1. ერთიანი ბაზრის ეფექტიანობის გაზრდა
2. ევროკავშირის ერთიანი ბაზარზე ბიზნესის, განსაკუთრებით კი მცირე და საშუალო ბიზნესის კონკურენტუნარიანობის მხარდაჭერა
3. ეფექტური ევროპული სტანდარტების შემუშავების ხელშეწყობა
4. მომხმარებელთა დაცვა
5. მდგრადი და უსაფრთხო გარემოს შექმნა კვების ინდუსტრიაში
6. ადამიანების, ცხოველთა და მცენარეთა ჯანმრთელობის ხელშეწყობა და ცხოველთა კეთილდღეობის მხარდაჭერა
7. მაღალი ხარისხის სტატისტიკური საქმიანობის დაფინანსების ჩარჩოს ჩამოყალიბება. პროგრამის ბიუჯეტი შეადგენს 4.2 მლრდ. ევროს [18]

საქართველოს ბასვლა

ევროკავშირის ერთიანი ბაზარზე

ევროკავშირის ერთიანი ბაზარზე გარდა წევრი ქვეყნების ერთმანეთთან ვაჭრობისა, მესამე ქვეყნებსაც აქვთ შესაძლებლობა, გახდნენ საინტეგრაციო ბლოკის სავაჭრო პარტნიორი. საქართველო-ევროკავშირის სავაჭრო თანამშრომლობას ძირითადად 2014 წლიდან ჩაეყარა საფუძველი, როდესაც საქართველოსა და ევროკავშირს შორის დაიდო ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმება (DCFTA), ის წარმოადგენს საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების (AA) ნაწილს. შეთანხმებას ხელი 2014 წელს მოენერა და ძალაში 2016 წლის პირველი ივლისიდან შევიდა, ევროკავშირის ყველა წევრი სახელმწიფოს მიერ შეთანხმების რატიფიცირების შემდეგ. DCFTA მიზნად ისახავს ისეთი სავაჭრო ურთიერთობის ჩამოყალიბებას, რომელიც ორივე მხარისთვის სარგებლის მომტანი იქნება, ის სავაჭრო პარტნიორებს ბაზრებთან წვდომის უკეთეს პირობებს სთავაზობს, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, DCFTA შესაძლებლობას აძლევს ქართველ მენარმეებს, გაყიდონ თავისი სერვისები ან/და საქონელი ერთ-ერთ უდიდეს გლობალურ ბაზარზე-ევროკავშირის ერთიანი ბაზარზე, ტარიფებისა და ბარიერების გარეშე. შეთანხმება ქმნის უფრო მჭიდრო ეკონომიკური ინტეგრაციის საფუძველს ევროკავშირის ბაზარზე ვაჭრობასთან დაკავშირებულ სფეროებში; DCFTA-ს ფარგლებში არსებული რეფორმები ეფუძნება მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის პრინციპებს, ის ასევე ხსნის გადასახადებს იმპორტზე და უზრუნველყოფს ფართო ორმხრივ ხელმისაწვდომობას მომსახურებით ვაჭრობაზე. ევროკავშირისა და ქართულ კომპანიებს აქვთ საშუალება, დააარსონ შვილობილი კომპანიები ან/და ფილიალები არადისკრიმინაციულ გარემოში, რაც გულისხმობს იმას, რომ უცხოურ კომპანიას აქვს ისეთივე პირობები პარტნიორის ბაზარზე, როგორიც ადგილობრივ ბიზნესს.

DCFTA იძლევა საშუალებას, ქართული სავაჭრო კანონმდებლობა დაუახლოვდეს ევროკავშირის საკანონმდებლო ბაზას. რა თქმა უნდა, ევროკავშირის ბაზარზე წვდომა ისეთი განვითარებადი ქვეყნისთვის, როგორიც საქართველოა, ქმნის ეკონომიკურ შესაძლებლობებს ქვეყნის განვითარებისა და უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის თვალსაზრისით.

აღსანიშნავია, რომ 2014 წლის 1 სექტემბრიდან ევროკავშირიდან საქართველოში იმპორტირე-

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

ბულ პროდუქტზე საბაჟო გადასახადი გაუქმდა, გადასახადები ასევე გაუქმდა საქართველოდან ევროკავშირში ექსპორტირებულ პროდუქტებზეც. საქართველოდან ევროკავშირში ექსპორტირებული პროდუქციის ნაწილზე განსაზღვრულია შემდეგი ღონისძიებები: 1. 28 სახეობის პროდუქტზე მოქმედებს ევროკავშირში „შესვლის ფასი“, რაც გულისხმობს იმას, რომ თუ საქართველოში წარმოშობილი პროდუქტის საინვოისო ფასი ევროკავშირში იმპორტირებისას ევროკავშირის მიერ დადგენილ ფიქსირებულ ფასზე დაბალი იქნება, იმპორტიორი გადაიხდის სხვაობას საინვოისო და ფიქსირებულ ფასს შორის, ხოლო თუ თანაბარი ან უფრო მაღალი იქნება - პროდუქცია „შესვლის ფასისგან“ გათავისუფლდება 2. გაყალბების საწინააღმდეგო მექანიზმი - სოფლიას მეურნეობისა და კვების გადამამუშავებელი მრეწველობის 277 დასახელების პროდუქცია ექვემდებარება გაყალბების საწინააღმდეგო მექანიზმს, ესეიგი, როდესაც კალენდარული წლის დასაწყისიდან გაყალბების საწინააღმდეგო მექანიზმს დაქვემდებარებული ერთი ან მეტი პროდუქტის იმპორტი მიაღწევს ფიქსირებული რაოდენობის 70 %-ს, ევროკავშირი ატყობინებს საქართველოს კონკრეტული პროდუქტის იმპორტის მოცულობის შესახებ; თუმცა, საქართველოს შეუძლია ევროკავშირის წარუდგინოს არგუმენტირებული დასაბუთება იმპორტის შესაძლო გადაჭარბების შესახებ, რაც შესაძლოა, დაკავშირებული იყოს უხვმოსავლიანობასთან, წარმოების მოცულობის ზრდასთან და სხვ. არგუმენტირებული დასაბუთების შემთხვევაში საქართველოს შეუძლია განახოციელოს მექანიზმით გათვალისწინებულ რაოდენობაზე მეტი ოდენობის იმპორტი ევროკავშირში საბაჟო გადასახადის გარეშე. 3. სატარიფო კვოტა დანესებულია მხოლოდ ნიორზე, 220 ტონის ოდენობით. აღნიშნული რაოდენობის ფარგლებში საქართველოში წარმოშობილი ნიორის კალენდარული წლის განმავლობაში ევროკავშირში იმპორტირება მოხდება საბაჟო გადასახადის გარეშე.[21]

მნიშვნელოვანია, რომ ევროკავშირი საქართველოს მთავარი სავაჭრო პარტნიორია, კერძოდ, საქართველოს საგარეო ვაჭრობის 20.9 % ევროკავშირზე მოდის; აღსანიშნავია ისიც, რომ ევროკავშირის ვაჭრობა საქართველოსთან შეადგენს მისი მთლიანი ვაჭრობის 0,1 %-ს და 2023 წელს მთლიანმა ბრუნვამ შეადგინა 4.36 მლრდ. ევრო. ევროკავშირის ექსპორტმა საქართველოში 2023 წელს შეადგინა 3.6 მლრდ. ევრო - 11.9 % -ით მეტი, ვიდრე წინა წლის

იგივე მაჩვენებელი, ამასთან, მთავარი საექსპორტო პროდუქტები იყო მანქანა-დანადგარები, ტექნიკა და სატრანსპორტო აღჭურვილობა. ევროკავშირის ძირითადი იმპორტი საქართველოდან მოიცავს მინერალურ პროდუქტებს, ქიმიურ პროდუქტებსა და ქსოვილს. ევროკავშირში საქართველოდან იმპორტირებულმა პროდუქციამ 2023 წელს 752 მლნ. ევრო შეადგინა და 2022 წლის იმავე მაჩვენებელთან შედარებით 27,5 %-ით შემცირდა. [19]

ევროკავშირის კონკურენტუნარიანობის სტრატეგიის მნიშვნელოვანი წილი მოდის მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებაზე, ხელშეწყობასა და მხარდაჭერაზე, აღსანიშნავია, რომ DCFTA -ც გულისხმობს სავაჭრო პარტნიორების მცირე და საშუალო ბიზნესის გაძლიერებას. საქართველომ „2016-2020 წლებში მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარების სტრატეგიის“ შემდეგ 2021-2025 წლების სტრატეგიაც დაამტკიცა, აღნიშნულზე მუშაობა ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს კოორდინაციით, ევროკავშირისა და უშუალოდ გერმანიის მთავრობის მხარდაჭერითა და OECD-ისა და GIZ-ის თანამშრომლობით მიმდინარეობდა. სტრატეგია სახელმწიფო სტრუქტურებისა და კერძო სექტორის ფართო ჩართულობით იქნა შემუშავებული. სტრატეგია ეფუძნება „ევროპის მცირე ბიზნესის აქტის“ ძირითად პრინციპებს, მათ შორის უმთავრეს პრინციპს - „უპირველესად იფიქრე მცირეზე“, ამასთან ევროკავშირის ქვეყნების საუკეთესო პრაქტიკას. ის მცირე და საშუალო მენარმეობის სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას ემსახურება, რაც მცირე და საშუალო მენარმეობის უპირველესად პანდემიური კრიზისიდან საბოლოო გამოყვანასა და მდგრადი ეკონომიკური ზრდისთვის მნიშვნელოვანი საფუძველის შექმნას უზრუნველყოფს.

მცირე და საშუალო მენარმეობის ხელშეწყობა და შემდგომი განვითარება, ნამდვილად არის მნიშვნელოვანი წინაპირობა და საფუძველი ისეთ გლობალურ ბაზარზე ადგილის დამკვიდრებისა, როგორც ევროკავშირის ერთიანი ბაზარია. ევროკავშირის ერთ-ერთი მთავარი სტრატეგიაც სწორედ რომ მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარება და ხელშეწყობაა, არა მხოლოდ წევრ სახელმწიფოებში, არამედ სხვა სავაჭრო პარტნიორ სახელმწიფოებში, საინტეგრაციო ბლოკი ამ მიმართულებით საქართველოშიც ახორციელებს მხარდაჭერ ღონისძიებებს, ამასთან საქართველოს სამომავლო პრიორიტეტულ მიმართულებებშიც მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარებას

მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს და 2021-2025 წლების ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის დიდი წილიც ამ საკითხს ეხება. საქართველოში მოქმედებს მცირე და საშუალო სანარმოების განვითარების ისეთი სახელმწიფო ინსტიტუტი, როგორცაა „ანარმოე საქართველოში“ - სააგენტო „ანარმოე საქართველოში“ 2014 წელს შეიქმნა და წარმოადგენს მენარმეობის, მათ შორის, მცირე და საშუალო მენარმეობის მხარდამჭერ ძირითად სახელმწიფო ინსტიტუტს ქვეყანაში. სააგენტოს - „ანარმოე საქართველოში“ გააჩნია 3 საკვანძო მიმართულება : 1. ბიზნესის განვითარება - აღნიშნული მიმართულება მოიცავს საქართველოში მენარმეობის განვითარებისთვის საჭირო სხვადასხვა მექანიზმს, მაგალითად, კომერციული ბანკის მიერ დამტკიცებული სესხის ან სალიზინგო კომპანიის მიერ გაცემული ლიზინგის საპროცენტო განაკვეთის თანადაფინანსებას; სასტუმრო ინდუსტრიისა და ტურისტული სერვისების მიმართულების ხელშეწყობას; ტექნიკურ დახმარებას, რომლის ფარგლებშიც ბენეფიციარს უნაზღაურდება საინფორმაციო-საკონსულტაციო მომსახურებაზე განეული ხარჯი დადგენილი ლიმიტის ფარგლებში; მიკრო და მცირე გრანტების პროგრამას, რომლის მიზანიც მიკრო და მცირე ბიზნესის განვითარება, თანამედროვე სამენარმეო კულტურის დამკვიდრება და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნაა. ეს მიმართულება ასევე მოიცავს მცირე და საშუალო ბიზნესისთვის ფინანსებზე წვდომის გაუმჯობესებას, რასაც წარმოების ზრდისთვის მასტიმულირებელი ეფექტი ექნება. 2. ექსპორტის მხარდაჭერა - სააგენტოს ექსპორტის მიმართულება, ექსპორტის ნახალისებისა და ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალის ზრდის გამო, მუდმივად ახდენს მაღალი საექსპორტო პოტენციალის მქონე სექტორების ინდენტიფიცირებას და მათ შემდგომ მხარდაჭერას. „ანარმოე საქართველოში“-ს ორგანიზებით ქართველი ექსპორტიორები ყოველწლიურად იღებენ მონაწილეობას საერთაშორისო გამოფენებსა და სხვა ღონისძიებებში. გარდა ამისა 2015 წლიდან სააგენტო წამყვან ქართულ უნივერსიტეტებთან ერთად ახორციელებს ექსპორტის მენეჯერთა სასერტიფიკაციო კურსს, კურსი მოიცავს ყველა მნიშვნელოვან საკითხს ექსპორტთან დაკავშირებულ ოპერაციებზე.[3] 3. ინვესტიციების მოზიდვა - მიმართულების მიზანია საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა, ხელშეწყობა და განვითარება, მიზნის განსახორციელებლად მიმართულება ცდილობს პოტენციური

ინვესტორებისა და საქართველოს საინვესტიციო შესაძლებლობების დაკავშირებას, გარდა ამისა პროგრამა უზრუნველყოფს საერთაშორისო ბაზარზე საქართველოს საინვესტიციო კლიმატის შესახებ ცნობიერების ამაღლებას.

გარდა სააგენტოსი - „ანარმოე საქართველოში“, ქვეყანაში ფუნქციონირებს ასევე საქართველოს ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტო, ის შეიქმნა 2014 წელს და წარმოადგენს ცოდნასა და ინოვაციურ ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული ეკონომიკის განვითარების მხარდამჭერ ძირითად სახელმწიფო უწყებას. აღნიშნული სააგენტოს უმთავრესი მიზნებია: 1. ქვეყანაში ინოვაციური ეკოსისტემის შექმნა და მისი განვითარების პროცესის კოორდინაცია 2. ინოვაციებისა და თანამედროვე ტექნოლოგიების, კვლევისა და განვითარების სტიმულირება 3. ინოვაციური კომპანიების შექმნისა და მათი კონკურენტუნარიანობის ამაღლების ხელშეწყობა ინოვაციების ხელშეწყობითა და ნახალისებით სააგენტო საქართველოს გლობალურ პროცესებში მასშტაბურად ჩართვასა და თანამედროვე ეკონომიკური ტენდენციებისთვის ფეხის აყოლაში ეხმარება. [1]

გარდა აღნიშნული სახელმწიფო ინსტიტუტებისა საქართველოში მოქმედებს მცირე და საშუალო მენარმეობის მხარდამჭერი ბიზნეს ასოციაციები: 1. სავაჭრო-სამრეწველო პალატა - მისი მთავრი ფუნქციებია ბიზნესისთვის საკონსულტაციო და საინფორმაციო მომსახურების განევა, ბიზნეს სუბიექტების პროფესიული განათლების დონისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობა, ექსპორტის ხელშეწყობა, მენარმე სუბიექტებს შორის დავის მოგვარების ხელშეწყობა. სავაჭრო-სამრეწველო პალატის ნევრთა აბსოლუტური უმრავლესობა თავად მცირე და საშუალო მენამეა. 2. საქართველოს მცირე და საშუალო სანარმოთა ასოციაცია - მისი მიზანია მხირე და საშუალო ბიზნესის ინტერესების დაცვა, მცირე და საშუალო სანარმოების აქტიური კომუნიკაციის დამყარების ხელშეწყობა სახელმწიფო სტრუქტურებთან, საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და საფინანსო ინსტიტუტებთან. 3. დამსაქმებელთა ასოციაცია - ასოციაცია უზრუნველყოფს საკონსულტაციო მომსახურების განევას მენარმეებისათვის, ახორციელებს სხვადასხვა პროგრამას სამენარმეო ცოდნისა და უნარების განვითარებისათვის და სხვ.

აღნიშნული სტრუქტურები და ასოციაციები ხელს უწყობენ ქვეყანაში მცირე და საშუალო სანარმოთა გაძლიერებას, რაც, რა თქმა უნდა, რესუ-

რსების რაციონალური ათვისებითა და წარმოების წახალისება-ზრდით გამოიხატება. ეჭვგარეშეა, რომ გლობალურ ბაზრებზე თავის დასამკვიდრებლად იმპორტდამოკიდებული საქართველოსთვის წარმოების ზრდა და საექსპორტო პოტენციალის ამაღლება უმნიშვნელოვანესია. ქვეყნის მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარების 2021-2025 წლების სტრატეგიის ძირითადი მიმართულებებია:

1. კანონმდებლობის დახვეწა, ინსტიტუციური გაძლიერება და ოპერაციული გარემოს გაუმჯობესება მცირე და საშუალო მენარმეობისთვის;
2. მცირე და საშუალო მენარმეობის უნარების განვითარებისა და სამენარმეო კულტურის ამაღლების ხელშეწყობა;
3. ფინანსებზე ხელმისაზვდომობის გაუმჯობესება;
4. მცირე და საშუალო საწარმოთა ექსპორტის ზრდა, ბაზარზე წვდომის ხელშეწყობა;
5. საინფორმაციო ტექნოლოგიების, ინოვაციების, კვლევისა და განვითარების ხელშეწყობა მცირე და საშუალო მენარმეობისთვის;
6. ქალთა მენარმეობის განვითარების ხელშეწყობა;
7. მწვანე ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობა (ევროკავშირის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება).

აღნიშნული სტრატეგიის მიზნობრივ მაჩვენებლებს 2025 წლისთვის წარმოადგენს: 1. მცირე და საშუალო საწარმოთა მწარმოებლურობის ზრდა 20%-ით; 2. მცირე და საშუალო საწარმოების დამატებული ღირებულების ზრდა 20%-ით; 3. მცირე და საშუალო საწარმოებში დასაქმებულთა ზრდა 10 %-ით. [24]

ის პოტენციური დადებითი ეფექტები, რაც შეიძლება, სტრატეგიის სრულად განხორციელების შედეგად გვექონდეს, იძლევა ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე ვაჭრობის განმტკიცების პოზიტიურ მოლოდინებს. ევროკავშირის ქვეყნები პარტნიორი ქვეყნებიდან ახორციელებენ სხვადასხვა სახის პროდუქტის იმპორტს, მათ შორის თევზის პროდუქტები, პლასტმასისა და მინის ნაწარმი, აზოტოვანი სასუქები, ჯართი, ოქრო, ნატურალური და მინერალური წყლები და ა.შ. საქართველოში ამ პროდუქციას ძირითადად საშუალო და დიდი ზომის კომპანიები აწარმოებენ, გარდა აღნიშნულისა ევროკავშირი ახდენს ისეთი პროდუქციის იმპორტსაც, როგორცაა: თხილი, ციტრუსი, ბოსტნეული, ხილი, ჩირი, ჩაი, უაღკოპოლო სასმელები, სუნელ-სანელებლები, ღვინო, სპირტიანი სასმელები, თაფლი და სხვა - აღნიშნული წარმოება საქართველოში მოქმედ მცირე საწარმოებს შეუძლიათ. დიდი პოტენციალის მიუხედავად, საქართველოს ექსპორტი ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე მცირე

მოცულობისაა, ამის გამოწვევებზე უმთავრეს მიზეზებს შორისაა წარმოების მცირე მოცულობა, რაც შიდა ბაზრის დაკმაყოფილების პარალელურად ექსპორტის ეფექტურობას ვერ უზრუნველყოფს, აღნიშნული დაკავშირებულია მეორე მიზეზთან - რესურსების ნაკლებობა იმისთვის, რომ ექსპორტისთვის საკმარისი რაოდენობის პროდუქცია იწარმოოს. გარდა აღნიშნულისა, საქართველოს მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის დღემდე პრობლემურ საკითხად რჩება ხარისხის სტანდარტის დაცვა, კომპანიების დიდ ნაწილს არ აქვს ხარისხის კონტროლის საკმარისი მექანიზმი, აუცილებელი სერტიფიცირებისა და სტანდარტიზაციის სისტემა, რაც ბევრ პოტენციურ მოთხოვნად პროდუქციას ევროკავშირის ერთიან ბაზარს ამორებს. ინფორმაციული ბუმის ეპოქაშიც კი, ნათელია, რომ პრობლემურ საკითხს წარმოადგენს სამიზნე ბაზრის შესწავლა და უკვე განხორციელებული საექსპორტო ოპერაციების ანალიზი, ეს, რა თქმა უნდა, შემადგენლებელი ფაქტორია მცირე და საშუალო საწარმოების ინტერნაციონალიზაციისა. თუმცა, აღსანიშნავია, რომ დასახული სამოქმედო გეგმები და სტრატეგიები პოზიტიურ, წინ გადადგმულ ნაბიჯად უნდა ჩაითვალოს, რომელიც მეტად დააახლოვებს ქვეყანას გლობალურ ბაზრებთან. [20]

დღეს, როდესაც დამოუკიდებლად, იზოლირებულად არცერთი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივა არ არსებობს და საქმე გლობალურ ბაზრებთან წვდომაზე მიდგება, შესაძლოა, გაჩნდეს კითხვა, თუ ვინ იგებს ან ვინ აგებს ისეთი ბაზრის არსებობით, როგორც ევროკავშირის ერთიანი ბაზარია. მიუხედავად იმისა, რომ ერთიანი ბაზრის შექმნას ზოგიერთი ეროვნული პროდუქტის ბაზრიდან გამოძევება მოჰყვა, მან სასიცოცხლო როლიც კი შეასრულა მომხმარებლისთვის არჩევანის გაფართოებაში, ამით კონკურენციის ჩამოყალიბებასა და ფასების დარეგულირებაში. „ოთხი თავისუფლების“ - სამუშაო ძალის, კაპიტალის, საქონლისა და მომსახურების თავისუფლად გადაადგილება, - თვითდამკვიდრების, წარმოების, შექმნისა და გაყიდვის, ამით კი მატერიალური კეთილდღეობისა და ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების მეტ შესაძლებლობას იძლევა.

ევროკავშირის არანეგრი სახელმწიფოსთვის ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე წვდომა ეკონომიკურ სარგებელთან ერთად სამომავლო თანამშრომლობის გაღრმავების მნიშვნელოვანი წინაპირობაა და საქართველოსაც აღნიშნული შესაძლებლობა 2014 წელს ღრმა და ყოველსმომცველი თავისუ-

ფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმებით მიეცა. დღეს ქვეყანა აქტიურადაა ჩართული ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე პოზიციების განმტკიცების სტრატეგიების დანერგვაში.

მცირე და საშუალო საწარმოების განვითარება წარმოადგენს ქვეყნის პოტენციურ შესაძლებლობას, რაციონალურად აითვისოს რესურსები და გადაჭრას წარმოების პრობლემა. ყურადსაღებია აქცენტები სტანდარტიზაციაზე და ბაზრის ანალიზის გაღრმავებაზეც.

მნიშვნელოვანია აღნიშვნა იმისა, რომ საქართველოს, როგორც უკვე ევროკავშირის კანდიდატ ქვეყანას, აქვს მეტი პოტენციური საკუთარი საქე-სპორტო მაჩვენებლების ამალგებისა ევროკავშირის ბაზარზე.

ძირითადი დასკვნები და რეკომენდაციები

ევროკავშირის ერთიანი ბაზარი ევროინტეგრაციის ერთ-ერთი ფუნდამენტური შემადგენელია, რომლის მიზანია ხელი შეუწყოს საქონლის, მომსახურების, კაპიტალისა და სამუშაო ძალის თავისუფალ გადაადგილებას ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს შორის. ამ ერთიანი ბაზრის შედეგად, ბიზნესი და ფიზიკური პირები სარგებლობენ ტრანზაქციის დაბალი ხარჯებით, ვაჭრობის შემცირებული ბარიერებით და ევროპის მასშტაბით ეკონომიკური ინტეგრაციის უფრო მაღალი ხარისხით.

საქართველო, ქვეყანა, რომელიც მდებარეობს ევროპისა და აზიის გზაჯვარედინზე, არ არის ევროკავშირის წევრი, მაგრამ მან გამოხატა დიდი ინტერესი ევროკავშირთან მჭიდრო ეკონომიკური და პოლიტიკური ურთიერთობების მიმართ. ეს ნაწილობრივ განპირობებულია საქართველოს სწრაფვით გააძლიეროს თავისი ეკონომიკა, დემოკრატიზაცია და ევროსტრუქტურებში ინტეგრაცია. ურთიერთობები საქართველოსა და ევროკავშირს შორის მნიშვნელოვნად განვითარდა ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში, საქართველო ცდილობს უფრო მჭიდროდ დაამყაროს კავშირი ევროკავშირის ერთიან ბაზართან, მიუხედავად იმისა, რომ ის ჯერ არ არის კავშირის ოფიციალური წევრი.

ევროკავშირის ერთიანი ბაზარი:

ევროკავშირის ერთიანი ბაზარი, რომელიც ოფიციალურად დასრულდა 1993 წელს მასტრიხტის ხელშეკრულებით, ცდილობს შექმნას ერთიანი ეკონომიკური სივრცე მის წევრ ქვეყნებში. უპირველესი მიზანია:

1. სავაჭრო ბარიერების აღმოფხვრა: საქონელს,

მომსახურებას, სამუშაო ძალას და კაპიტალს შეუძლია თავისუფლად გადაადგილდეს ევროკავშირის შიგნით ტარიფების, კვოტებისა და დისკრიმინაციული წესების გარეშე.

2. წესების სტანდარტიზაცია: კანონებისა და სტანდარტების ჰარმონიზაცია, როგორცაა მომხმარებელთა დაცვა, გარემოსდაცვითი რეგულაციები და ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების სტანდარტები, ეხმარება ბიზნესს საზღვრებს მიღმა უფრო ადვილად იმუშაოს.

3. კონკურენციის გაძლიერება: ვაჭრობის ბარიერების შემცირებით და კონკურენციის ხელშეწყობით, ერთიანი ბაზარი ხელს უწყობს ინოვაციას და ეფექტურობას.

4. ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობა: უფრო დიდი ეკონომიკური სივრცის შექმნით და ვაჭრობის ხარჯების შემცირებით, ევროკავშირის ერთიანი ბაზარი აძლიერებს ეკონომიკურ ზრდას და დასაქმების შესაძლებლობებს წევრი ქვეყნებისთვის.

ოთხი თავისუფლება ევროკავშირის ერთიანი ბაზრის საფუძველია:

• საქონლის თავისუფალი მოძრაობა: აღმოფხვრის სატარიფო და არასატარიფო ბარიერებს ვაჭრობაში.

• მომსახურების თავისუფალი გადაადგილება: საშუალებას აძლევს ბიზნესს შესთავაზონ მომსახურება წევრ ქვეყნებში დამატებითი წესებისა და მოთხოვნების გარეშე.

• კაპიტალის თავისუფალი მოძრაობა: ინვესტიციებისა და ფინანსური ტრანზაქციების ევროკავშირის საზღვრებს გარეთ თავისუფლად გადაადგილების საშუალებას იძლევა.

• ადამიანების თავისუფალი გადაადგილება: ევროკავშირის ქვეყნების მოქალაქეებს შეუძლიათ იცხოვრონ, იმუშაონ და ისწავლონ ნებისმიერ წევრ ქვეყანაში.

საქართველოს ურთიერთობა ევროკავშირთან:

საქართველო, ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკა, 1991 წელს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ცდილობდა უფრო მჭიდრო კავშირებს ევროკავშირთან. წლების განმავლობაში საქართველომ მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწია ევროპული სტანდარტებისა და რეფორმების მიღებაში და მისი ურთიერთობა ევროკავშირთან სტაბილურად გაღრმავდა. ამის მიუხედავად, საქართველო არ არის ევროკავშირის წევრი.

ძირითადი ინსტრუმენტები, რომლებიც განსაზღვრავს საქართველოს ევროკავშირთან ურთიერთობას, არის:

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

1. ევროკავშირი-საქართველოს ასოცირების შეთანხმება (AA): 2014 წელს ხელმოწერილი ასოცირების შეთანხმება, რომელიც მოიცავს ღრმა და ყოვლისმომცველ თავისუფალი ვაჭრობის ზონას (DCFTA), წარმოადგენს ევროკავშირთან საქართველოს ჩართულობის ქვაკუთხედს. ეს შეთანხმება მიზნად ისახავს საქართველოს დაახლოებას ევროკავშირთან მისი პოლიტიკისა და მარეგულირებელი ჩარჩოს (ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზის) ევროკავშირის სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანით ისეთ ძირითად სფეროებში, როგორცაა ვაჭრობა, გარემოს დაცვა, ენერჯეტიკა და ადამიანის უფლებები.

ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის ზონა (DCFTA): შეთანხმების ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ასპექტი, DCFTA უზრუნველყოფს საქართველოს პრივილეგიებულ წვდომას ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე, მათ შორის ტარიფებისგან თავისუფალ წვდომას მისი ბევრი ექსპორტისთვის. თუმცა, DCFTA ასევე მოითხოვს საქართველოდან მიიღოს ევროკავშირის რეგულაციები და სტანდარტები, განსაკუთრებით ისეთ სფეროებში, როგორცაა სოფლის მეურნეობა, მრეწველობა და ინტელექტუალური საკუთრება.

კანონების ჰარმონიზაცია: AA-ს სთხოვს საქართველომ თავისი ეროვნული კანონმდებლობა მოიყვანოს შესაბამისობაში ევროკავშირის კანონებთან, განსაკუთრებით ისეთ სფეროებში, როგორცაა ვაჭრობა, კონკურენცია, სახელმწიფო შესყიდვები, გარემოსდაცვითი სტანდარტები და მომხმარებელთა დაცვა.

2. ვიზა ლიბერალიზაცია: საქართველოს მოქალაქეებმა მიიღეს უვიზო წვდომა ევროკავშირის შენგენის ზონაში 2017 წელს, რამაც მნიშვნელოვნად გააძლიერა ადამიანთა შორის კავშირები საქართველოსა და ევროკავშირის შორის, ასევე გაუადვილა საქართველოს მოქალაქეებს ბიზნეს და საგანმანათლებლო შესაძლებლობების რეალიზაცია.

3. ევროკავშირის მხარდაჭერა საქართველოს რეფორმებისთვის: ევროკავშირი იყო საქართველოს რეფორმების მთავარი დონორი და მხარდაჭერი მმართველობის, კანონის უზენაესობის, ადამიანის უფლებებისა და ეკონომიკური განვითარების სფეროში. ევროკავშირმა ასევე მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა საქართველოს ინფრასტრუქტურული და ენერჯეტიკული პროექტების მხარდაჭერაში, რომლებიც განიხილება, როგორც არსებითი ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისა და რეგიონული ინტეგრაციისთვის.

4. საქართველოს ევროპული მისწრაფებები: წლების განმავლობაში საქართველო გამოთქვამდა ევროკავშირში გაწევრიანების სურვილს, მაგრამ ეს ამბიცია არის გრძელვადიანი მიზანი, რომელიც აწყდება რამდენიმე გამოწვევას, მათ შორის მეტი პოლიტიკური და ეკონომიკური რეფორმების აუცილებლობას და რთულ გეოპოლიტიკურ კონტექსტს, განსაკუთრებით. რუსეთთან და საქართველოს სეპარატისტულ რეგიონებში აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში გადაუჭრელ კონფლიქტებთან დაკავშირებით.

2023 წელს, ევროკავშირმა საქართველოს მიანიჭა **ევროკავშირის წევრობის კანდიდატის სტატუსი**, რაც მიუთითებს პოტენციურ მომავალ გზაზე ევროკავშირის სრულუფლებიანი წევრობისკენ, თუმცა ვადები და მოთხოვნები გაურკვეველი რჩება.

საქართველო და ევროკავშირის ერთიანი ბაზარი:

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო ჯერ არ არის ევროკავშირის წევრი, მისი ჩართულობა ევროკავშირის ერთიან ბაზართან DCFTA-ის მეშვეობით არის ევროკავშირთან მისი ურთიერთობის სასიცოცხლო ელემენტი. DCFTA საშუალებას აძლევს საქართველოს:

- **ევროკავშირის ბაზრებზე წვდომა:** ქართულ ბიზნესს შეუძლია სხვადასხვა სახის საქონლის (სასოფლო-სამეურნეო პროდუქცია, ქსოვილი, ტექნიკა და სამომხმარებლო საქონელი) ექსპორტი ევროკავშირში ტარიფებისა და კვოტების გარეშე. ეს წვდომა მსოფლიოს ერთ-ერთ უდიდეს ბაზრებზე გადამწყვეტია საქართველოს ეკონომიკური განვითარებისთვის.

- **ევროკავშირის სტანდარტების მიღება:** როგორც DCFTA-ს ნაწილი, საქართველომ უნდა მიიღოს ევროკავშირის სტანდარტები ისეთ ძირითად სფეროებში, როგორცაა სურსათის უვნებლობა, მომხმარებელთა დაცვა, გარემოსდაცვითი რეგულაციები და ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები. ევროკავშირის სტანდარტებთან შესაბამისობის ამ პროცესს ხშირად ევროპეიზაციას უწოდებენ და ეს არის საქართველოს ევროკავშირში გაწევრიანების გრძელვადიანი მიზნის მნიშვნელოვანი ნაწილი.

- **ინვესტიციების მოზიდვა:** ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე ხელმისაწვდომობის გაზრდით, საქართველო ხდება უფრო მიმზიდველი ადგილი უცხოური ინვესტიციებისთვის, განსაკუთრებით ევროპული ბიზნესების მხრიდან, რომლებიც ეძე-

ბენ ინვესტირების შესაძლებლობებს კავკასიაში და მის ფარგლებს გარეთ. ევროკავშირთან უფრო ღრმა ინტეგრაციის პერსპექტივა ხელს უწყობს ინვესტირების ნდობის ამაღლებას.

• მარეგულირებელი რეფორმები: ევროკავშირის მარეგულირებელი ჩარჩოს (ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზის) შესაბამისობისთვის, საქართველომ გაატარა მრავალი რეფორმა ისეთ სფეროებში, როგორცაა კონკურენტული კანონმდებლობა, სახელმწიფო შესყიდვები, ინტელექტუალური საკუთრების დაცვა და ეკოლოგიური მდგრადობა. ეს რეფორმები აუცილებელია საქართველოს ეკონომიკის ევროკავშირის სტანდარტებთან შესაბამისობისა და ერთიან ბაზარზე მისი მუდმივი წვდომის უზრუნველსაყოფად.

გამონვევები და შესაქმნადობები საქართველოსთვის:

გამონვევები:

1. გეოპოლიტიკური დაძაბულობა: რუსეთთან მიმდინარე კონფლიქტი, განსაკუთრებით აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის ოკუპირებული რეგიონების გამო, რჩება მნიშვნელოვან დაბრკოლებად საქართველოს ევროპული მისწრაფებისთვის. რუსეთი ეწინააღმდეგება საქართველოს ევროკავშირთან და ნატოსთან დაახლოებას და წარსულში საქართველოსთვის ეკონომიკური სანქციები დაანესა.

2. შიდა პოლიტიკური და ეკონომიკური რეფორმები: მიუხედავად იმისა, რომ საქართველომ მიაღწია მნიშვნელოვან პროგრესს, ქვეყანა კვლავ აწყდება გამოწვევებს ისეთ სფეროებში, როგორცაა კორუფცია, სასამართლოს დამოუკიდებლობა და კანონის უზენაესობა. ევროკავშირის სტანდარტების შესაბამისი რეფორმების წარმატებით განხორციელება მოითხოვს მუდმივ პოლიტიკურ ნებას და სტაბილურობას.

3. კონკურენცია და სტრუქტურული ცვლილებები: ქართული ბიზნესისთვის ევროკავშირის ბაზარზე კონკურენცია ნიშნავს ხარისხის, რეგულირებისა და კონკურენციის მაღალი სტანდარტების დაცვას. ამან შესაძლოა მოკლევადიანი გამოწვევები შეუქმნას ქართულ კომპანიებს, განსაკუთრებით ისეთ სფეროებში, როგორცაა სოფლის მეურნეობა, რომელსაც დასჭირდება მოდერნიზაცია და ევროკავშირის სოფლის მეურნეობის და გარემოსდაცვითი სტანდარტების დაცვა.

შესაძლებლობები:

1. ეკონომიკური ზრდა და დივერსიფიკაცია:

ევროკავშირის ბაზარზე უფრო მჭიდრო ინტეგრაციამ შეიძლება ახალი გზები გახსნას ეკონომიკური ზრდისა და დივერსიფიკაციისთვის. ეს შეიძლება იყოს განსაკუთრებით მომგებიანი ისეთ სექტორებში, როგორცაა სოფლის მეურნეობა, წარმოება, ტექნოლოგია და ტურიზმი, რომლებსაც აქვთ ძლიერი ზრდის პოტენციალი საქართველოში.

2. ევროპეიზაცია და დემოკრატიული კონსოლიდაცია: ევროკავშირის სტანდარტების მიღების პროცესი გამოიწვევს უფრო ფართო საზოგადოებრივ სარგებელს, მათ შორის უკეთესი მმართველობის, კანონის უზენაესობის გაუმჯობესებას და უფრო ძლიერ სამოქალაქო საზოგადოებას. ეს ცვლილებები განიხილება, როგორც გასაღები საქართველოს გრძელვადიანი სტაბილურობისა და განვითარების უზრუნველსაყოფად.

3. რეგიონული ინტეგრაცია: საქართველოს წვდომა ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე ასევე შეიძლება დაეხმაროს მისი როლის გაძლიერებას უფრო ფართო რეგიონულ ეკონომიკაში, განსაკუთრებით აღმოსავლეთ პარტნიორობის სხვა ქვეყნებთან კავშირების და მისი სტრატეგიული მდებარეობის, როგორც სატრანზიტო კვანძის ევროპასა და აზიას შორის, კონტექსტში. [2]

საბოლოო დასკვნა

საქართველოს ჩართულობამ ევროკავშირის ერთიან ბაზარზე, განსაკუთრებით ღრმა და ყოველისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის ზონისა და უფრო ფართო ასოცირების შეთანხმების მეშვეობით, მნიშვნელოვანი ეკონომიკური სარგებელი განაპირობა და საფუძველი შექმნა ევროკავშირთან ღრმა პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტეგრაციისთვის. მიუხედავად იმისა, რომ კვლავ რჩება გამოწვევები, მათ შორის შემდგომი რეფორმების აუცილებლობა და რეგიონის გეოპოლიტიკური სირთულეები, საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ურთიერთობა აგრძელებს განვითარებას და აქვს მნიშვნელოვანი სარგებლის პოტენციალი, როგორც საქართველოსთვის, ასევე ევროკავშირის უფრო ფართო რეგიონისთვის.

გრძელვადიან პერსპექტივაში, საქართველოს მუდმივმა შესაბამისობამ ევროკავშირის სტანდარტებთან და მისმა სწრაფვამ ევროკავშირში განეწიანებაზე შეიძლება ქვეყნის შემდგომი ინტეგრაცია გააღრმავოს ევროპის ეკონომიკურ და პოლიტიკურ სფეროში, გააძლიეროს მისი სტაბილურობა, კეთილდღეობა და როგორც ხიდის როლი ევროპასა და აზიას შორის.

აკადემიკოსი პაატა კოლუაშვილი

გარდაიცვალა ჩვენი ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს წევრი, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის წევრი, აკადემიკოსი, პოლიტიკოსი და საზოგადო მოღვაწე პაატა კოლუაშვილი.

ბატონი პაატა კოლუაშვილი დაიბადა 1956 წლის 5 სექტემბერს ქალაქ ქუთაისში.

1978 წელს დაამთავრა საქართველოს სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტის ეკონომიკის ფაკულტეტი, ეკონომისტ-ორგანიზატორის კვალიფიკაციით, ხოლო 2003 წელს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის (კახეთის ფილიალი) იურიდიული ფაკულტეტი.

1978-1988 წლებში იყო ნიადაგმცოდნეობის, აგროქიმიისა და მელიორაციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის უმცროსი მეცნიერ-თანამშრომელი, საქართველოს სახელმწიფო აგროსამრეწველო კომიტეტის მევენახეობისა და მეხილეობის მთავარი სამმართველოს წამყვანი ეკონომისტი, მთავარი ეკონომისტი; 1989 წლიდან - საქართველოს კოლმეურნეობათა საბჭოს გლეხურ (ფერმერულ) მეურნეობათა სექტორის უფროსი; 1990-1991წწ. - საქართველოს რესპუბლიკის პირველი მოწვევის უზენაესი საბჭოს წევრი, საარჩევნო ბლოკი: "საქართველოს სახალხო ფრონტი", საარჩევნო ფორმა: მაჟორიტარული, მაჟორიტარი ადიგენის საარჩევნო ოლქიდან. მას ხელი აქვს მოწერილი საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის

აღდგენის აქტზე (1991 წლის 9 აპრილი); 1992-1995 წწ. - საქართველოს მიწის რესურსებისა და მიწის რეფორმის სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარე, საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარის მოადგილე აგრარულ საკითხებში; 1992-1995წწ. - საქართველოს მე-3 მოწვევის პარლამენტის წევრი, საარჩევნო ბლოკი: "11 ოქტომბერი" - "საქართველოს სახალხო ფრონტი", საარჩევნო ფორმა: პროპორციული წესით, №5 მრავალმანდატიანი საარჩევნო ოლქიდან. 1995 წ. აგვისტოში ხელი აქვს მოწერილი საქართველოს კონსტიტუციაზე. 70-ზე მეტი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის მონაწილე-მომხსენებელი, სახელმძღვანელოების რედაქტორი, მონოგრაფიებისა და სამეცნიერო ჟურნალების სარედაქციო საბჭოს წევრი.

2017 წელს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმის გადაწყვეტილებით მიენიჭა ექსპერტის წოდება აგრარული ეკონომიკის დარგში. არის 300 სამეცნიერო შრომისა და სტატიის ავტორი - აგროეკონომიკურ, სასურსათო უშიშროების, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერაციის, მიწისა და სოფლის განვითარების პოლიტიკის პრობლემებზე. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, სადოქტორო-საგანმანათლებლო პროგრამის "აგრარული ეკონომიკა" ხელმძღვანელი. ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი (2003), პროფესორი, აკადემიკოსი.

ბატონი პაატა კოლუაშვილი იყო: ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი (2014 წლიდან); ომის და სამხედრო ძალების ვეტერანი; საგანგებო ეკონომიკური საბჭოს წევრი; საქართველოს სოფლის მეურნეობის აკადემიის აკადემიკოსი (2015 წლიდან); საქართველოს სოფლის მეურნეობის აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (2004-2015 წლებში); სახელმწიფოს მეთაურის წარმომადგენელი აგრო-სასურსათო სექტორში, წევრი 1992-1993 წლები; ფაზისის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი (2018 წლიდან); ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრი (2012 წლიდან).

მას მიღებული აქვს:

2017 - აგრარული ეკონომიკის დარგის ექსპერტის ნოდება (საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა ადემიის პრეზიდენტის გადაწყვეტილებით); 2017 - საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო სიგელი, აგრარული ეკონომიკის დარგის განვითარებაში შეტანილი წვლილისათვის; 2014 - საქართველოს საუკეთესო მეცნიერის ნოდება აგრარული ეკონომიკის დარგში; 2013 - ღირსების ორდენი; 1995 - აკაკი წერეთლის სახელობის პრემია.

მის მიერ გამოცემულ წიგნებს შორის ყურადღების ღირსია შემდეგი გამოცემები:

- მიწის ადმინისტრირება და მიწათსარგებლობის მონიტორინგი (თანაავტორი). - თბილისი, სტუ, 2022;

- მიწის მმართველობა (სახელმძღვანელო, თანაავტორი). - თბილისი, ტექნიკური უნივერსიტეტი, 2018. - 184გვ.

- საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგნოზი (თანაავტორი). - თბილისი, საარი, 2017. - 60გვ.

- საქართველოს ეკონომიკა (სახელმძღვანელო, თანაავტორი). - თბილისი, შპს "თეკა & კომპანია", 2016. - 388 გვ.

- უძრავი ქონების ეკონომიკა (სახელმძღვანელო, თანაავტორი). - თბილისი, ტექნ. უნ-ტი, 2013. - 378გვ.

- ილია ჭავჭავაძე მეურნის თვალთ (ავტორი). - თბილისი, მერიდიანი, 2012. - 102გვ.

- აგრარული სანარმოს ეკონომიკა (სახელმძღვანელო, ავტორი). - თბილისი, საარი, 2010. - 250გვ.

- საქართველო - ვაზისა და ხორბლის ქვეყანა : ორი ილია [ილია ჭავჭავაძე და კათოლიკოს-პატრიარქი ილია II] (ავტორი). - თბილისი, ინოვაცია, 2009. - 56გვ.

- ქართველთა კვების კულტურა (თანაავტორი). - თბილისი, ინოვაცია, 2009. - 188გვ.

- "სამკვიდროს გულიდამ ამოღება ძნელია" : ილია ჭავჭავაძე სოფლის მეურნეობის შესახებ (ავტორი). - თბილისი, უნივერსალი, 2007. - 92გვ.

- სოფლის მეურნეობის ეკონომიკა : სახელმძღვ. ეკონ. სპეც. სტუდ. (ავტორი). - თბილისი, თბილ. უნ-ტის გამ-ბა, 2006. - 543გვ.

- საქართველოს სასურსათო უშიშროება : რეალობა და პროგნოზები (ავტორი). - თბილისი, კოლორი, 2004. - 272გვ.

- სასურსათო პრობლემიდან-სასურსათო უსაფრთხოებამდე (თანაავტორი). - თბილისი, 2003. - 140გვ.

- აგრარული რეფორმა : შედეგები და პერსპექტივები (ავტორი). - თბილისი, 1998. - 104გვ.

ბატონი პაატა კოლუაშვილი აქტიურად თანამშრომლობდა ჩვენ ჟურნალთან, ხშირად აქვეყნებდა სტატიებს, არაერთხელ მიგვიწოდებია ჩვენი მკითხველისთვის მისი ახალი წიგნების შესახებ ინფორმაცია. დასანანია, რომ ნაადრევად წავიდა ჩვენგან ნიჭიერი ადამიანი, მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე. მისი სახელი დიდხანს ემახსოვრებათ მის ახლობლებს, მეგობრებს, კოლეგებსა და საერთოდ, საზოგადოებას.

ღმერთმა ნათელში ამყოფოს მისი სული!

ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს სახელით,
ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი,
პროფესორი, ჟურნალ „The New Economist“
(ახალი ეკონომისტის) მთავარი რედაქტორი,
ლოიდ ქარჩავა

ავთანდილ სილაგაძე - 70

ჩვენი ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს წევრი, ცნობილი მეცნიერ-ეკონომოსტი, პოლიტიკოსი, აკადემიკოსი ავთანდილ სილაგაძე, იუბილარია. მას დაბადებიდან 70 წელი შეუსრულდა.

ბატონი ავთანდილ სილაგაძე დაიბადა ქ. ცაგერში 1954 წლის 5 თებერვალს. დაამთავრა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის ფაკულტეტი ფინანსებისა და კრედიტების სპეციალობით 1977 წელს, ხოლო 1988 წელს - ილია ჭავჭავაძის სახელობის თბილისის უცხო ენათა სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტი გერმანული ენის სპეციალობით. 1980 წელს მიენიჭა ეკონომიკის მეცნიერებათა კანდიდატის ხარისი, ხოლო 1989 წელს - ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი.

1981-2006 წწ. იყო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექტორი, პროფესორი, დოცენტი; 1986-1992 წწ. ეკონომიკის ფაკულტეტის დეკანი; 1992 წელს საქართველოს კონტროლის პალატის თავმჯდომარე; 1992-1998 წწ. საქართველოს სახელმწიფო ქონების მართვის მინისტრი; 1998-2006 წწ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პრორექტორი, კათედრის გამგე. 2003-2005 წწ. ამავე უნივერსიტეტის საერთაშორისო ეკონომიკისა და ეკონომიკურ მოძღვრებათა ისტორიის კათედრის გამგე; 2005 წელს - უნივერსიტეტის კოორდინატორი ეკონომიკურ მეცნიერებათა დარგში; 2005 წლიდან - უნივერსიტეტის რექტორის მოადგილის მოვალეობის შემსრულებელი; 2004-2008წწ. საქართველოს მე-6 მოწვევის პარლამენტის წევრი. 250-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომის, წიგნის ავტორი და თანაავტორი, მათ შორის: "ეკონომიკური ცოდნის საწყისები" (1991), "ეკონომიკური აზრის ისტორიის ზოგიერთი საკითხი" (1996), "გვარ-სახელები საქართველოში" (1996), "ეკონომიკური აზრის ისტორიის საკითხები" (2001), "ეკონომიკური ლექსიკონი" (2001), "მაკროეკონომიკური მეთოდები და მოდელები" (2003), "ბუღალტრული აღრიცხვის განმარტებითი ლექსიკონი" (2005), "მიკროეკონომიკა" (2006), "პოსტკომუნისტური ფინანსური პოლიტიკა" (2008), ეკონომიკური დოქტრინები (2010). Economic Doctrines (New York, 2019) და სხვა. ცალკე აღნიშვნის ღირსია მისი დიდი წვლილი სამეცნიერო მთარგმნელობით საქმიანობაში. ბატონი ავთანდილის ხელმძღვანელობითა და სამეცნიერო რედაქტორობით აქტიურად ითარგმნება ამერიკული ფუნდამენტური სახელმძღვანელოები, რაც სტუდენტებისთვის ფრიად მნიშვნელოვანია. ბატონი ავთანდილი 2013 წლიდან არის თსუ საერთაშორისო ეკონომიკისა და ეკონომიკურ მოძღვრებათა ისტორიის კათედრის ხელმძღვანელი. მიღებული აქვს ლონდონის ა. სმიტის სახელობის ინსტიტუტის "ადამ სმიტის მედალი" (1996). ის გახლავთ კალიფორნიის მეცნიერებათა აკადემიის (აშშ) წევრი

(1996-), ნიუ-იორკის მეცნიერებათა აკადემიის წევრი, რუსეთის ფედერაციის ეკონომიკურ მეცნიერებათა და სამეცნიერო საქმიანობის საერთაშორისო აკადემიის აკადემიკოსი (1997-), საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაციის თანათავმჯდომარე, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი.

ბატონ ავთანდილ სილაგაძეს განსაკუთრებული წვლილი მიუძღვის ეკონომიკის, ეკონომიკური აზრის ისტორიისა და პოსტსაბჭოთა პერიოდის საქართველოს ეკონომიკის ტრანსფორმაციის თეორიული და პრაქტიკული საკითხების დამუშავებაში. დიდი მისი წვლილი, როგორც ეროვნული ეკონომიკური დოქტრინების დამუშავებაში (ილია ჭავჭავაძე, ნიკო ნიკოლაძე), ისე ინგლისურ ენაზე მათ გამოცემასა და საერთაშორისო საზოგადოებისათვის წარდგენასა და გაცნობაში. ამასთან, მან, 90-იანი წლების შუახანებში, საქართველოს ისტორიაში პირველად (პროფ. ანზორ თოთაძესთან ერთად) გაანალიზა-დააჯგუფა და გამოაქვეყნა მთლიანი სტატისტიკური მონაცემები საქართველოში არსებული გვარ-სახელების შესახებ. მისი ნაშრომები გამოცემულია აშშ-ში, გერმანიაში, შვედეთში, რუსეთში, ზოგიერთი მათგანი შეტანილია საზღვარგარეთის (მ.შ. აშშ-ის) უნივერსიტეტთა სასწავლო ლიტერატურის სიაში.

მას 2004 წელს მიღებული აქვს საქართველოს სახელმწიფო პრემია, მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში (ერთობლივი გამარჯვება), ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა დარგში შესრულებულ შრომათა ციკლისათვის - "მაკროეკონომიკური რეგულირების მეთოდები და მოდელები". 2001 წელს დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით.

ბატონი ავთანდილ სილაგაძე ჩვენი ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს წევრია მისი დაარსების დღიდან და დღემდე აქტიურად თანამშრომლობს. ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს სახელით ვულოცავთ ბატონ ავთანდილს საიუბილეო თარიღს და ვუსურვებთ ჯანმრთელობას, ბედნიერებასა და კვლავაც მრავალწარმატებას სამეცნიერო, საზოგადოებრივ და პირად საქმიანობაში.

ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს სახელით, ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი, პროფესორი, ჟურნალ „The New Economist“ (ახალი ეკონომისტის) მთავარი რედაქტორი, **ლოილ ძარჩავა**

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

მიხეილ ჭიბუჭი -70

ჩვენი ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს წევრი, ცნობილი მეცნიერ-ეკონომოსტი, პოლიტიკოსი, აკადემიკოსი მიხეილ ჯიბუჭი, იუბილარია. მას დაბადებიდან 70 წელი შეუსრულდა.

ბატონი მიხეილ ჯიბუჭი დაიბადა 1954 წლის 11 აპრილს ჩოხატაურში, სოფელ შუა-ამალღებამში.

დაამთავრა მოსკოვის მ. ვ. ლომონოსოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (1977წ.), ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასპირანტურა (1980წ.).

დაცული აქვს დისერტაციები: ეკონომიკის მეცნიერებათა კანდიდატისა (1980 წ.) და ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორის (1990 წ.) სამეცნიერო ხარისხების მოსაპოვებლად.

1981-1991 წლებში იყო საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკისა და სამართლის ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომელი, საქართველოს ეკონომიკის განვითარების გამოცდილების განზოგადებისა და ქართული ეკონომიკური აზრის ისტორიის განყოფილების გამგე.

ბატონი მიხეილი იყო საქართველოს რესპუბლიკის ეკონომიკის მინისტრი, საქართველოს მინისტრთა კაბინეტის პრეზიდენტის წევრი (1992-1993 წწ), საქართველოს ჯამრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის მოადგილე (1999-2000 წწ), საქართველოს ეკონომიკის, მრეწველობისა და ვაჭრობის სამინისტროს ფასების სახელმწიფო ინსპექციის უფროსი (2000-2001 წწ), საქართველოს ეკონომიკის, მრეწველობისა და ვაჭრობის მინისტრის მოადგილე (2001-2002 წწ), საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ეროვნული კომისიის თავმჯდომარე (2002-2005 წწ).

არჩეული იყო 1992-1995 წწ მონვევის საქართველოს რესპუბლიკის, 1995-1999 წწ მონვევის საქართველოს პარლამენტის და 2002 წელს თბილისის საკრებულოს წევრად.

1978 წლიდან მუშაობდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დოცენტის, პროფესორის თანამდებობებზე, იყო 2005-2006 წლებში ივანე ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტის დეკანის

მოვალეობის შემსრულებელი, 2008 - 2019 წლებში საქართველოს საპატრიარქოსთან არსებული წმ. ანდრია პირველწოდებულის ქართული უნივერსიტეტის, ხოლო 2019 წლიდან გრიგოლ რობაქიძის უნივერსიტეტის პროფესორი. მ. ჯიბუჭი არის საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი (2016 წლიდან), საქართველოს ეკონომისტთა ასოციაციის თავმჯდომარე (1992 წლიდან).

2022 წელს მიხეილ ჯიბუჭი არჩეულ იქნა საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ნამდვილ წევრად. არის 150-ზე მეტი პუბლიკაციის ავტორი.

მინიჭებული აქვს ღირსების ორდენი(2002). ჰყავს მეუღლე და ორი შვილი.

ბატონი მიხეილ ჯიბუჭი ჩვენი ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს წევრია 2009 წლიდან, სადაც მრავალი საინტერესო სტატია აქვს გამოქვეყნებული და დღემდე აქტიურად თანამშრომლობს. ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს სახელით ვულოცავთ ბატონ მიხეილს საიუბილეო თარიღს და ვუსურვებთ ჯანმრთელობას, ბედნიერებასა და კვლავაც მრავალ წარმატებას სამეცნიერო, საზოგადოებრივ და პირად საქმიანობაში.

ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს სახელით, ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი, პროფესორი, ჟურნალ „The New Economist“ (ახალი ეკონომისტის) მთავარი რედაქტორი, ლილი ქარჩავა

შოთა ვეშაპიძე – 70

ჩვენი ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს წევრი, ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, ბატონი შოთა ვეშაპიძე იუბილარია. მას დაბადებიდან 70 წელი შეუსრულდა.

პროფესორი შოთა ვეშაპიძე დაიბადა 1954 წლის 20 სექტემბერს, საქართველოში, საგარეჯოს რაიონის (ამჟამად მუნიციპალიტეტი) სოფ. კაკაბეთში. იქვე დაამთავრა ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლა. 1972 წელს ჩაირიცხა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, რომელიც წითელ დიპლომზე დაამთავრა 1977 წელს. 1984 წელს დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია მოსახლეობის რეალური შემოსავლის ზრდის პრობლემებზე, ხოლო 2000 წელს სადოქტორო დისერტაცია თემაზე – „ილია ჭავჭავაძის ეკონომიკური შეხედულებანი და თანამედროვეობის აქტუალური პრობლემები“ და მიენიჭა ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი. 2002 წელს ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო საბჭოს გადაწყვეტილებით შოთა ვეშაპიძეს მიენიჭა პროფესორის წოდება.

ბატონმა შოთამ მთელი თავისი საქმიანობა ქართული ეკონომიკური აზრის განვითარებას, ეკონომიკური მეცნიერების პოპულარიზაციასა და სწავლებას მიუძღვნა. მისი მეცნიერული კვლევის სფეროებია: ეკონომიკური თეორია, ქართული ეკონომიკური აზრის ისტორია, ეროვნული უსაფრთხოების, ეკონომიკური გლობალიზაციის, საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების, მსოფლიო ეკონომიკის პრობლემები. არის 200-მდე სამეცნიერო ნაშრომის და პუბლიკაციის ავტორი და თანაავტორი, გამოქვეყნებული აქვს 7 მონოგრაფია, მათ შორის: „ილია ჭავჭავაძის ეკონომიკური კვლევის მეთოდოლოგია და თანამედროვე ეკონომიკური განვითარების აქტუალური საკითხები“ (1999), „კაცობრიული ღირებულებები ეკონომიკური ხედვით“ (2018), *The Modern Economy and Values*. Cambridge Scholars Publishing, (2022, თანაავტორი). „საქართველოს თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები (2024, თანაავტორი). გამოცემული აქვს სალექციო კურსები, დამხმარე სახელმძღვანელოები, რიდერები: „ეკონომიკის საფუძვლები“, „ლიბერალური ეკონომიკის თეორია“, „ლოჯისტიკა“, „მსოფლიო ეკონომიკა“, „საერთაშორისო ეკონომიკა“, „გეოეკონომიკა“, „საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები“, „საერთაშორისო ეკონომიკური ინტეგრაცია“, „ქართული ეკონომიკური აზრის ისტორია.“ ის არის 30-მდე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციების მონაწილე.

პროფესორი შოთა ვეშაპიძე არის საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიის (პრეზიდენტი – პოფესორი, აკადემიკოსი მიხეილ ჯიბუტი) ნამდვილი წევრი – აკადემიკოსი, მეცნიერთა საბჭოს (თავმჯდომარე – პროფესორი ლიოდ ქარჩავა) წევრი, უსაფრთხოების სფეროს მკვლევართა ასოციაციის (თავმჯდომარე – მეცნიერებათა დოქტორი, ბესიკ ობოლაძე), ექსპერტი, ჟურნალების – „ახალი ეკონომისტი“, „ბიზნეს ინჟინერინგი“, „სოციალური ეკონომიკა XXI საუკუნის პრობლემები“ – სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

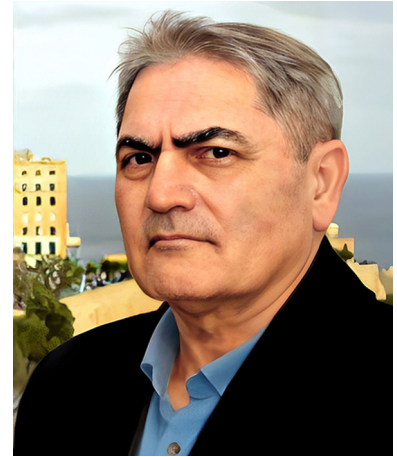
საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში მუშაობის პერიოდში (2009–2018), შოთა ვეშაპიძე იყო ეკონომიკის სამაგისტრო პროგრამის ხელმძღვანელი. მისი ხელმძღვანელობით, დაცულია 11 სადოქტორო დისერტაცია, 60-მდე სამაგისტრო და მრავალი საკურსო ნაშრომი, მომზადებულია სტუდენტთა საკონფერენციო ნაშრომები, რეცენზირებულია მრავალი სადოქტორო დისერტაცია და სამაგისტრო ნაშრომი.

2011–2018 წლებში შოთა ვეშაპიძე იყო დავით აღმაშენებლის სახელობის ეროვნული თავდაცვის აკადემიის პროფესორი (კონკურსის წესით). 2017 წელს სამსახურებრივი მოვალეობის კეთილსინდისიერად შესრულების, სამაგალითო დისციპლინის გამოვლენისა და აკადემიის სასწავლო პროცესში მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანისათვის დაჯილდოვდა საპატიო სიგელით.

2019 წლის 20 სექტემბერს, საქართველოს ეკონომიკურ მეცნიერებათა აკადემიამ, ქართული ეკონომიკური აზრის განვითარებაში, ეკონომიკური მეცნიერების პოპულარიზაციასა და სწავლებაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისათვის, შოთა ვეშაპიძე დააჯილდოვა საპატიო სიგელით.

ბატონი შოთა ვეშაპიძე ჩვენი ჟურნალის სარედაქციო კოლეგიის წევრია 2007 წლიდან, სადაც მრავალი საინტერესო სტატია აქვს გამოქვეყნებული და დღემდე აქტიურად თანამშრომლობს. ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს სახელით ვულოცავთ ბატონ შოთას საიუბილეო თარიღს და ვუსურვებთ ჯანმრთელობას, ბედნიერებასა და კვლავაც მრავალ წარმატებას სამეცნიერო-პედაგოგიურ, საზოგადოებრივ და პირად საქმიანობაში.

ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს სახელით, ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი, პროფესორი, ჟურნალ „The New Economist“ (ახალი ეკონომისტის) მთავარი რედაქტორი, **ლოიდ ქარჩავა**

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

სოლომონ პავლიაშვილი – 65

ჩვენი ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს წევრი, ცნობილი მეცნიერ-ეკონომოსტი, პოლიტიკოსი, აკადემიკოსი სოლომონ პავლიაშვილი, იუბილარია. მას დაბადებიდან 65 წელი შეუსრულდა.

აკადემიკოსმა სოლომონ პავლიაშვილმა 1982 წელს წარჩინებით დაამთავრა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სახალხო მეურნეობის დაგეგმვის ფაკულტეტი ეკონომისტის სპეციალობით, ხოლო 1982-1986 წლებში სწავლობდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკისა და სამართლის ინსტიტუტის ასპირანტურაში, 1990-1992 წლებში საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტურაში, მეცნიერებათა კანდიდატია 1989 წლიდან, 1993 წლიდან კი დოცენტი. ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი მიენიჭა 1999 წელს, პროფესორის წოდება – 2001 წელს. საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსად არჩეულ იქნა 2021 წელს.

1994 წელს დიდ ბრიტანეთში (ჩრდილოეთ ირლანდია) ევროკავშირის ტექნიკური დახმარების პროგრამის (TACIS) ფარგლებში გაიარა საჯარო სექტორის მენეჯმენტის სასწავლო პროგრამა. 1995-1999 წლებში სწავლობდა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე.

აკადემიკოსი სოლომონ პავლიაშვილი 1982-1984 წლებში მუშაობდა თსუ-ს სახალხო მეურნეობის დაგეგმვის და მართვის კათედრის ასისტენტად, 1986 წლიდან დღემდე – საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის მასწავლებელი, დოცენტი, პროფესორია. 1993-1999 წლებში იყო საქართველოს სოციალური დაზღვევის ერთიანი სახელმწიფო ფონდის გენერალური დირექტორის მოადგილე, სოციალური დაზღვევის ინსპექციის უფროსი; 1999-2001 წწ. საქართველოს მე-5 მოწვევის პარლამენტის წევრი, საფინანსო – საბიუჯეტო კომიტეტის თავმჯდომარის პირველი მოადგილე.

აკადემიკოსი სოლომონ პავლიაშვილი 2001-2003 წლებში იყო საქართველოს ქონების მართვის მინისტრი, ხოლო 2003-2004 წლებში საქართველოს ეკონომიკის, მრეწველობისა და ვაჭრობის მინისტრის მოადგილე; 2011-2016 წწ. – თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტის რექტორი; 2016 წ. – საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის მთავარი მრჩეველი; 2016-2017 წლებში ის საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის პირველი მოადგილეა; ასრულებდა საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მინისტრის მოვალეობას. 2017 წლის ბოლოს დაინიშნა საქართვე-

ლოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილედ, სადაც დღემდე მუშაობს.

აკადემიკოს სოლომონ პავლიაშვილს გამოქვეყნებული აქვს 100-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომი და 17 მონოგრაფია (სახელმძღვანელო) მაკროეკონომიკის, მიკროეკონომიკის, აგრარული მეცნიერებების, გარემოს დაცვის, მწვანე ეკონომიკის, ცირკულარული ეკონომიკის, საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების, საქართველოს სატრანსპორტო დერეფნის ადგილისა და როლის შესახებ, საქართველოში და უცხოეთის ისეთ ქვეყნებში, როგორცაა: ამერიკის შეერთებული შტატები, კანადა, გერმანია, იაპონია, პოლონეთი, იტალია, უკრაინა, უნგრეთი, ინგლისი, შვედეთი და სხვ.

აკადემიკოს სოლომონ პავლიაშვილს მიღებული აქვს საქართველოს სახელმწიფო ჯილდოები და პრემიები, აგრეთვე, მრავალი ჯილდო ისეთი საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან და პროექტებიდან, როგორცაა: BIOFIN, UNDP, WWF, UNESCO და სხვ. 1999 წელს დაენიშნა საქართველოს პრეზიდენტის პირველი ხარისხის სამეცნიერო სტიპენდია, ხოლო 2019 წელს მიენიჭა აკადემიკოს პაატა გუგუშვილის სახელობის სამეცნიერო პრემია. 2023 წელს განსაკუთრებული დამსახურებისთვის დაჯილდოვდა საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის “ოქროს მედლით”. გარდა ზემოთ ჩამოთვლილი შთამბეჭქდავი ბიოგრაფიისა, ბატონი სოლომონი გახლავთ მრავალმხივი ნიჭითა და თვისებებით დაჯილდოვებული პიროვნება.

ბატონი სოლომონ პავლიაშვილი ჩვენი ჟურნალის სარედაქციო კოლეგიის წევრია 2011 წლიდან, სადაც მრავალი საინტერესო სტატია აქვს გამოქვეყნებული და დღემდე აქტიურად თანამშრომლობს. ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს სახელით ვულოცავთ ბატონ სოლომონს საიუბილეო თარიღს და ვუსურვებთ ჯანმრთელობას, ბედნიერებასა და კვლავაც მრავალ წარმატებას სამეცნიერო-პედაგოგიურ, საზოგადოებრივ და პირად საქმიანობაში.

ჟურნალის სარედაქციო საბჭოს სახელით,
ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი,
პროფესორი, ჟურნალ „The New Economist“
(ახალი ეკონომისტის) მთავარი რედაქტორი,
ლოიდ ქარჩავა

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

წიგნი განიხილავს საქართველოს ეკონომიკური მდგომარეობა, როგორც შუა სატრანსპორტო დერეფნის მნიშვნელოვანი რეგიონი გლობალიზაციისა და რეგიონალური ინტეგრაციის პროცესებში განსაზღვრულია დერეფნის ადგილი ჩინეთის "სარტყელისა და გზის ინიციატივას" (BRI) და ევროკავშირის პროექტებში, როგორც Global Gateway, TRACECA და "სამხრეთის გაზის დერეფნი" (SGC). აღწერილია დერეფნის ისტორიული როლი და მისი პოტენციალი ევროკავშირის ენერჯისაფრთხობის დერეფნისთვის. განსაზღვრულია სხვადასხვა სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარების პერსპექტივა.

შუა დერეფნის ენერჯეტიკული განზომილება

სოლომონ პავლიაშვილი
საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე;
საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის აკადემიკოსი;
ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი

ზურაბ გარაყანიძე
ეკონომიკის დოქტორი;
დასამუშავების სახელმისი ეროვნული თავდაცვის აკადემიის ასოცირებული პროფესორი.

ISBN 978-0-7334-2609-4
9780733426094

სოლომონ პავლიაშვილი
ზურაბ გარაყანიძე
ალტერნატიული მარშრუტი ჩინეთიდან ევროპაში

შუა კოორდინატი: 30°30'00" N 10°00'00" E
კოორდინატი: 30°30'00" N 10°00'00" E
კოორდინატი: 30°30'00" N 10°00'00" E

2024

გამოვიდა აკადემიკოს **სოლომონ პავლიაშვილისა** და პროფესორ **ზურაბ გარაყანიძის** მონოგრაფია „**შუა დერეფნის ენერჯეტიკული განზომილება**“, რომლის პრეზენტაციაც 2024 წლის 15 ოქტომბერს, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სხდომათა დარბაზში გაიმართა.

„მონოგრაფია, ისტორიული და ლოგიკური ანალიზის ერთიანობის დიალექტიკური მეთოდის გამოყენებით, განიხილავს რეგიონული ეკონომიკური უსაფრთხოების პრიორიტეტულ ღონისძიებებს, რაც შესაძლებელი გახდა აზერბაიჯანის ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენით.

ს. პავლიაშვილისა და ზ. გარაყანიძის მონოგრაფია ადასტურებს ჰიპოთეზას, რომ რუსეთ-უკრაინის ომის დაწყებისთანავე, დასავლეთის სახელმწიფოები, ჩინეთი, თურქეთი და „სარტყელისა და გზის ინიციატივის“ (BRI) შუა მარშრუტის გასწვრივ მდებარე პატარა სახელმწიფოები ახორციელებენ მრავალმხრივ ძალისხმევას, რაც მოითხოვს კოორდინაციას შუა დერეფნის შემდგომი სრულყოფის მიზნით. ავტორები გვთავაზობენ უწყებათაშორისი სამუშაო ჯგუფის შექმნის იდეას ევროკავშირის TRACECA-ს მუდმივი სამდივნოს ოფისში ბაქოში, რათა განიხილონ ცვლილებები საბაჟო პროცედურებში ან რეჟიმებში, საქონლის ტრანსპორტირების ტარიფებში და ა.შ.

მონოგრაფია წარმოადგენს ეკონომიკური ანალიზისა და უსაფრთხოების კვლევების, და ასევე სტატისტიკური მასალის სინთეზს; ამ მხრივ, შეიძლება ითქვას, რომ შუა დერეფნის გეოეკონომიკური დაფარვა ერთ-ერთი პირველი მცდელობაა ავტორების მიერ შემოთავაზებული აქტივობები დაეხმარება ყაზახეთს, თურქეთს, აზერბაიჯანსა

და საქართველოს ამ მულტიმოდალური ავტო, ავია, სარკინიგზო, მილსადენი, საზღვაო დერეფნის საიმედო, უსაფრთხო სავაჭრო მარშრუტად გადაქცევაში. ეს მათ საშუალებას მისცემს განახორციელონ აუცილებელი ზომები და ინვესტიციები, რათა 2030 წლისთვის დერეფანში ტვირთბრუნვა გასამმაგდეს, ხოლო მოგზაურობის დრო განახევრდეს.

მონოგრაფიის მომზადების პროცესში ავტორებს აქტიურად ეხმარებოდა საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია (საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი როინ მეტრეველი), საქართველოს საელჩო აზერბაიჯანში (ელჩი, მისი აღმატებულება ზურაბ პატარაძე), სოკარ ენერჯი ჯორჯია (გენერალური დირექტორი, ბ-ნი მაჰირ მამედოვი) და სხვები. მონოგრაფიის ავტორებმა, აკადემიკოსმა სოლომონ პავლიაშვილმა და პროფესორმა ზურაბ გარაყანიძემ, წიგნში განხილულ საკითხებზე გამოაქვეყნეს ათობით სამეცნიერო პუბლიკაცია, მათ შორის 2019 წელს მონოგრაფიისთვის „სატრანსპორტო დერეფანი საქართველოში: პრობლემები და პერსპექტივები“ (გამოცა 2014 წ.) წარდგენილი იყვნენ და გაიმარჯვეს საქართველოს ეკონომისტთა შორის აკადემიკოს პაატა გუგუშვილის სახელობის სახელმწიფო პრემიის კონკურსში.“ - ვკითხულობთ საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის ვებგვერდზე. ვულოცავთ ავტორებს ახალი წიგნის გამოცემას და კვლავაც წარმატებებს ვუსურვებთ სამეცნიერო-პედაგოგიურ, პირად და საზოგადოებრივ საქმიანობაში.

ჟურნალ „The New Economist“
(ახალი ეკონომისტის) რედაქცია

საქართველოს თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორის, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორის, შოთა ვეშაპიძის ხელმძღვანელობით და საერთო რედაქციით მომზადდა და გამოიცა კომპლექსური მონოგრაფიული კვლევა „საქართველოს თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები,“ რომლის პრეზენტაციაც 2024 წლის 19 ნოემბერს საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის საკონფერენციო დარბაზში უსმა/USMA-ს ორგანიზებით გამართულ სამეცნიერო კონფერენციის ფარგლებში შედგა.

(მონოგრაფია – ვეშაპიძე შ., ბახტაძე ლ., ფუტკარაძე რ., ხარიტონაშვილი ჯ., დანელია ი., ლომინაშვილი მ., ჩანტლაძე ნ. (2024). საქართველოს თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები: მონოგრაფია. გამომცემლობა „Smarty“, თბილისი. Veshapidze, S., Bakhtadze, L., Putkaradze, R., Kharitonashvili, J., Danelia, I., Lominashvili, M., & Chantladze, N. *Modern International Economic Relations of Georgia*. „Smarty“ Publishing, Tbilisi 2024. იხ. ლინკზე:

<https://iverieli.nplg.gov.ge/bitstream/1234/482392/1/SaqartvelosTanamedroveSaerTaSorisoEkonomikuriUrtiertobebi.pdf>

მონოგრაფიის რედაქტორია: თეიმურაზ შენგელია – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი. **რეცენზენტები:** რამაზ ოთინაშვილი – ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი. **ლოიდ ქარჩავა** – ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პროფესორი. **ლელა ჯამაგიძე** – ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი.

მონოგრაფიული ნაშრომი „საქართველოს თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები,“ ეძღვნება საქართველოს საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში მონაწილეობის შედეგებისა და პერსპექტივების გამოკვლევას გლობალიზაციის თანამედროვე ეტაპზე. საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების სისტემური გააზრება აუცილებელია საქართველოს მსოფლიო ეკონომიკურ თანამეგობრობაში ინტეგრაცი-

ისთვის. ამიტომ მნიშვნელოვანია გამოვარკვიოთ თანამედროვე მსოფლიო ეკონომიკური სივრცის გლობალური პროცესების თანმდევ ტენდენციები და მათი გავლენა ჩვენს ქვეყანაზე. მნიშვნელოვანია შეფასდეს, საით მიემართება საქართველოს სუვერენული სახელმწიფოს სამომავლო განვითარება, რა გზებით შეიძლება ჩვენი მოქალაქეების უსაფრთხოებისა და კეთილდღეობის უზრუნველყოფა, რა არის მისი პრიორიტეტები, როგორია ქვეყნის განვითარების საგარეო ორიენტირები.

საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები, საქართველოს მდგრადი განვითარების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია. ის ხელს უწყობს სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პროგრესის დაჩქარებას, ბუნებრივი რესურსების რაციონალურ გამოყენებას, მსოფლიო ეკონომიკის გლობალიზაციას, სამრეწველო გამოცდილების გაცვლას, საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების და საქონლითა და მომსახურებით (სერვისებით) მსოფლიო ვაჭრობის დაჩქარებულ განვითარებას.

მსოფლიო ეკონომიკის განვითარების მთავარი მიზანია მსოფლიო თანამეგობრობის ერთობლივი

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

ეკონომიკური პოტენციალის უპირატესობების მაქსიმალური გამოყენება. ამავდროულად, აუცილებელია გავაცნობიეროთ, რომ ქვეყნები ამ პროცესში სხვადასხვა როლს ასრულებენ და ნებისმიერი ქვეყნის ან მისი ცალკეული რეგიონის საერთაშორისო მნიშვნელობა ემყარება არსებულ ბუნებრივ რესურსებს, ეკონომიკური განვითარების დინამიკას, მის ადგილს საქონლისა და მომსახურების წარმოების მსოფლიო სისტემაში და ფინანსური რესურსების არსებობას, მის ხელმისაწვდომობას.

მონოგრაფიული კვლევის მიზნის მისაღწევად ჩამოყალიბებულია და გადაჭრილია შემდეგი ამოცანები: გლობალიზაციის თანამედროვე პროცესებსა და საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობებს შორის ურთიერთგანმავლობელი კავშირების ანალიზი; საქონლით საერთაშორისო ვაჭრობაში საქართველოს მონაწილეობის ანალიზი; საქართველოს საგარეო ვაჭრობის რეგულირების თავისებურებების გამოვლენა; საქართველოს ეკონომიკაზე მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში მონაწილეობის ზეგავლენის დადგენა; სატრანსპორტო-ლოჯისტიკური მომსახურების მსოფლიო ბაზარზე საქართველოს მონაწილეობის შედეგების ანალიზი; კაპიტალის საერთაშორისო მოძრაობაში საქართველოს მონაწილეობის ანალიზი; შრომის საერთაშორისო მიგრაციაში საქართველოს მონაწილეობის პრობლემების გამოვლენა; ტექნოლოგიების და ინტელექტუალური საკუთრების საერთაშორისო ბაზარზე საქართველოს მონაწილეობის ანალიზი; საერთაშორისო ინტეგრაციულ გაერთიანებებში საქართველოს მონაწილეობის შედეგების ანალიზი; საერთაშორისო ციფრული კონკურენციის ინდექსი და საქართველოს პოზიციის შეფასება.

აღნიშნულ კოლექტიურ მონოგრაფიაში განზოგადებული, გაანალიზებული და გამოკვლეულია საქართველოს თანამედროვე საერთაშორისო

ეკონომიკური ურთიერთობების გამონვევები და იდენტიფიცირებულია მისი განვითარების ახალი შესაძლებლობები. ეს შეეხება როგორც საქონლით, მომსახურებითა და ტექნოლოგიებით ვაჭრობას, ასევე მსოფლიოსა და საქართველოში თანამედროვე მდგომარეობის შეფასებასა და გამოკვლევას, ასევე შრომის საერთაშორისო დანაწილების, მიგრაციული კრიზისის და რეგიონული ინტეგრაციის ტენდენციების გამოვლენას და რეკომენდაციების შემუშავებას, გლობალიზაციის ეპოქაში ჩვენი ქვეყნის საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების ახალი გამონვევების დაძლევის და სრულყოფის მიმართულებით.

საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების სისტემური გააზრება აუცილებელია საქართველოს მსოფლიო ეკონომიკურ თანამეგობრობაში ინტეგრაციისთვის. ამიტომ მნიშვნელოვანია გამოვარკვიოთ თანამედროვე მსოფლიო ეკონომიკური სივრცის გლობალური პროცესების თანმდევი ტენდენციები და მათი გავლენა ჩვენს ქვეყანაზე. მნიშვნელოვანია შეფასდეს, საით მიემართება საქართველოს სუვერენული სახელმწიფოს სამომავლო განვითარება, რა გზებით შეიძლება ჩვენი მოქალაქეების უსაფრთხოებისა და კეთილდღეობის უზრუნველყოფა, რა არის მისი პრიორიტეტები, როგორია ქვეყნის განვითარების საგარეო ორიენტირები. ამ კონტექსტში მნიშვნელოვანი საკითხია საქართველოს ევროპული ინტეგრაცია. საქართველო წარმატებით მიჰყვება ევროპული ღირებულებების ოპტიმალური სინთეზის, მონიწივე გამოცდილების, მიღწეული სტანდარტების გაზიარების და დამკვიდრების გზას. წიგნი სათანადო დახმარებას გაუწევს აღნიშნულ საკითხებით დაინტერესებულ მკვლევრებს, მეცნიერებს, სტუდენტებს.

ჟურნალ „The New Economist“
(ახალი ეკონომისტის) რედაქცია

The New *ახალი* ECONOMIST ეკონომისტი

International Precise and Review Scientific-Practical Magazine

continues taking articles according to this requests:

1. Text must be gathered in Word, size of Sylfaen font 12, interval between lines - 1.5, borders in right and left side- 3 and 2sm. Also, up and down borders- 2.5 and 2.5sm. Text must be picked up without transferring. Tables should be in JPEC. The minimal size of article is 5pages of A4 format.

2. The first name of author, last name, scientific rank and post, coordinates (telephone number, e-mail), electronic version of photo in JPEG.

3. The article must have abstract in Georgian and English languages. The size should be 120-150 words, it must be picked up in Sylfaen and in Times New Roman, size of font-12. Scientific article must have list of used literature.

4. The article will published in English, Russian, German and France languages. So, it is also our request to prepare reziume in Georgian, English and Russian languages too.

The price of article's publication is- one page of journal 10 GEL (Lari) or 5 USD. And author will pay this price after getting positive respond. Also, the price of journal is 10 GEL (Lari) or 5 USD.

5. The price of publication article, buying journal and subscription fee could be payed in Ltd. LOI's account: identification code – 204439296, the account number- GE33LB0113168905809000,, "liberty bank", central office, bank code LERTGE22.

our coordinates:

e-mail: loidk@yahoo.com; www.neweconomist.com.ge; www.loi.com.ge

Tel: 299 05 76; 555 277 554; 558 944 800.

PS. Giving articles with papres or CD-s, is not necessary.

საერთაშორისო რეფერირებადი და რეცენზირებადი სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი

სტატიების მიიღება შემდეგი მოთხოვნების გათვალისწინებით:

1. ტექსტი აკრეფილი უნდა იყოს Word-ში, Sylfaen-ში, შრიფტის ზომა 12, ინტერვალი სტრიქონებს შორის - 1,5, ველების დაშორება მარჯვენა-მარცხენა მხარეს 2 და 3 სმ. შესაბამისად, ზედა და ქვედა — 2,5 და 2,5სმ. ტექსტი უნდა აიკრიფოს გადატანების გარეშე. ცხრილები გადაყვანილი JPEG-ში. სტატიის ინიმალური მოცულობა უნდა იყოს 5 გვერდი A4 ფორმატის.

2. ავტორის სახელი, გვარი, სამეცნიერო ნოდება და თანამდებობა, საკონტაქტო კორდინატები, ფელეფონები, ელ.ფოსტა), სურათის ელექტრონული ვერსია JPEG-ში;

3. სტატიას უნდა ახლდეს ანოტაცია ქართულ და ინგლისურ ენებზე, მოცულობით 120-150 სიტყვა, კრეფილი შესაბამისად Sylfaen-ში და Times New Roman-ში, შრიფტის ზომა 12. სამეცნიერო სტატიას უნდა დაერთოს გამოყენებული ლიტერატურის სია.

4. სტატია იბეჭდება ინგლისურ, რუსულ, გერმანულ და ფრანგულ ენებზეც. ნებისმიერ შემთხვევაში, უცილებელი მოთხოვნაა, რეზიუმე მოგვანოდოთ ქართულ, ინგლისურ და რუსულ ენებზე.

სტატიის გამოქვეყნების ღირებულება შეადგენს – ჟურნალის ერთი გვერდი 10 ლარი, რომელსაც ავტორი გადაიხდის დადებითი რეცენზიის მიღების შემდეგ, ხოლო ჟურნალის ღირებულება — 10 ლარი.

5. სტატიის გამოქვეყნების, ჟურნალის შექენისა და/ან გამოწერის ღირებულების გადახდა შესაძლებელია შპს "ლოი"-ს ანგარიშზე: საიდენტიფიკაციო კოდი 204439296, ანგარიშის ნომერი GE33LB0113168905809000, სს „ლიბერთი ბანკი“, ბანკის კოდი LERTGE22.

ელექტრონული ფოსტა: loidk@yahoo.com; www.neweconomist.com.ge; www.loi.com.ge

tel: 299-05-76; 555 277 554; 558 944 800.

PS. სტატიების მოწოდება ფურცლებით ან CD-თ აუცილებელი არ არის.

www.neweconomist.com.ge

E-mail: editor@neweconomist.com.ge